

Начало > Семейноправни въпроси и наследство > Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Родителската отговорност включва всички права и задължения, свързани с децата и тяхното имущество. Въпреки че това понятие се различава в отделните страни от ЕС, то обикновено включва родителските права и правото на лични отношения с детето. Ако сте международна двойка с едно или няколко деца и сте в процес на раздяла, ще трябва да постигнете споразумение по отношение на родителските права.

Откъде да започнем?

Какво представлява правото на лични отношения? Какво представляват родителските права?

Докато родителите живеят заедно, те обикновено упражняват съвместно родителските права над своите деца. Ако обаче родителите се разведат или се разделят, те трябва да решат как ще упражняват тези права в бъдеще.

Родителите могат да решат, че детето ще живее последователно с един от двамата си родители или само с единия от тях. Във втория случай другият родител обикновено има право да посещава и да контактува с детето в предварително определени моменти.

Родителските права обхващат и други права и задължения, свързани с възпитанието и отглеждането на детето, включително правото на грижа за детето и за неговото имущество. Родителските права обикновено се упражняват от родителите, но има случаи, в които тези права могат да бъдат възложени на институция, на която детето е поверено.

Кой решава относно родителските права и правото на лични отношения с детето?

Родителите могат да се споразумеят по тези въпроси по взаимно съгласие. Ако родителите не успеят да постигнат съгласие, може да помогне медиатор или адвокат. За да намерите медиатор, щракнете върху връзката в дъното на тази страница.

Ако родителите не могат да постигнат съгласие, може да се наложи да се обърнат към съда. Съдът може да реши да предостави упражняването на родителските права на двамата родители (съвместно упражняване) или на един от родителите (самостоятелно упражняване). Ако само единият родител упражнява родителските права, съдът може да реши да предостави на другия родител право на лични отношения с детето.

Ако става въпрос за международна двойка, правилата на ЕС определят кой съд е компетентен да разгледа делото. За да намерите компетентен съд, щракнете върху връзката в дъното на тази страница.

Основната цел на общите правила на ЕС е да се избегне всеки от родителите да сезира съда в собствената си държава и по един и същи случай да бъдат постановени две различни решения. Правилото е, че компетентният съд, който се произнася по въпроси, свързани с родителската отговорност, упражняването на родителските права и правото на лични отношения, е съдът в държавата, в която детето обичайно пребивава.

Решението ще бъде ли изпълнено в другата страна от ЕС?

Съществува механизъм за признаване и изпълнение на решенията, който гарантира, че решението на съда се изпълнява след като бъде издадено удостоверение от компетентния съд в ЕС. Това улеснява лицата или институциите, на които са предоставени родителските права, да ги упражняват.

За производствата за родителска отговорност, образувани на или след 1 август 2022 г., не са необходими специални процедури, за да може полученото решение да придобие изпълнителна сила в други държави членки, като по този начин се подкрепят отношенията между детето и двамата родители. Все още може да е необходима декларация за изпълняемост за решения, взети в рамките на производства за родителска отговорност, започнати преди 1 август 2022 г.

Кои правила на ЕС се прилагат?

Правилата, уреждащи спорове по презгранични дела между децата и техните родители, са част от

[Регламент \(ЕС\) 2019/1111 на Съвета — „Брюксел IIб“](#) от 25 юни 2019 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвлечане на деца. Този регламент заменя Регламентът [заменя Регламент \(ЕС\) № 2201/2003 — „Брюксел IIa“](#), който обаче продължава да се прилага за производства, образувани преди влизането в сила на Регламент (ЕС) 2019/1111 на 1 август 2022 г. Тези правила се прилагат по еднакъв начин за всички деца, без значение дали

те са родени от брака или не. Регламент „Брюксел IIб“ е основополагащият инструмент на ЕС за съдебното сътрудничество по брачни дела и дела, свързани с родителската отговорност. Регламентът се прилага във всички държави — членки на ЕС, с изключение на Дания.

Практическото ръководство за прилагането на Регламент „Брюксел IIб“ може да бъде намерено на следната страница: [Публикации на ЕСМ](#)

Моля, изберете знамето на съответната държава, за да получите по-подробна национална информация.

Връзки по темата

[Намиране на медиатор](#)

[Намиране на компетентен съд](#)

[Прочетете брошурата](#)

[The Vulnerable](#)

[Наръчник по европейско право в областта на правата на детето](#)

[Инструмент за практикуващи специалисти: Трансгранично признаване и прилагане на споразумения, постигнати по семейни въпроси, свързани с деца](#)

Последна актуализация: 14/06/2023

Тази страница се поддържа от Европейската комисия. Информацията на тази страница не отразява задължително официалната позиция на Европейската комисия. Комисията не поема никаква отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. За да се запознаете с правилата относно авторското право за страниците на ЕС, моля прочетете правната информация.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Белгия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителските права са правен механизъм за защита и представителство на деца, докато те навършат пълнолетие или докато станат независими. Правата обхващат както личността, така и имуществото на детето. Родителските права се уреждат от членове 371—387 а и член 203 от Гражданския кодекс (*Code civil*).

Те се упражняват автоматично от законните родители на детето, т.е. от лицата, които по закон се считат за родители поради връзката на бащинство, майчинство или съвместно майчинство, произтичаща от кръвна връзка, осиновяване или по закон. Ако биологичните родители не са признати от закона за законните родители, те не са носители на родителските права.

Бащата и майката упражняват родителските права върху децата, докато те навършат пълнолетие (18 годишна възраст) или докато станат независими. Вземането на решения относно условията на живот, издръжката, здравето, надзора, образованието, обучението или развитието на детето е отговорност на родителите (член 203 от Гражданския кодекс).

Измежду различните правомощия във връзка с родителските права се прави разграничение между правата по отношение на личността на детето, управлението на имуществото на детето и определени прерогативи по отношение на родителските права. Правата по отношение на личността на детето могат да бъдат разделени допълнително на „упражняване на родителски права“, което включва „живеене“ с детето (т.е. полагане на грижи за детето, осъществяване на надзор над него и вземане на решения относно възпитанието, свързани с присъствието на детето при родителя) и правото на образование, което включва вземането на решения, свързани с издръжката, образованието и обучението на детето. По отношение на управлението на имуществото на детето се прави разграничение между правото на разпореждане с имуществото на детето и правото на законно използване на това имущество. Специални прерогативи са правомощията на родителите във връзка с брака, осиновяването и независимостта на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителските права по отношение на личността на малолетно или непълнолетно дете се упражняват обикновено съвместно от всеки от двамата родители на детето. Независимо от това дали родителите живеят заедно или не и дали са сключили брак или не, в случай че е установено родството на детето с всеки родител, те (всеки от тях) упражняват съвместно различните прерогативи по отношение на родителските права (член 373 и член 374 от Гражданския кодекс).

Ако родството на детето с бащата или с майката не е установено или ако единият от тях е починал, липсва или е неспособен да изрази волята си, другият упражнява тези права самостоятелно.

В отношенията с трети (добросъвестни) лица се приема, че всеки родител, действащ самостоятелно при упражняването на родителските права, го прави със съгласието на другия родител (член 373 от Гражданския кодекс).

Ако родителите не могат да се споразумеят относно начина, по който да бъдат организирани условията на живот на детето, относно важни решения във връзка със здравето, образованието, обучението и свободното време на детето или относно религиозни или философски въпроси или ако някое споразумение между родителите е в противоречие с интересите на детето, семейният съд (*tribunal de la famille*) може да повери упражняването на родителските права само на единия от родителите.

В този случай съгласно установените договорености другият родител запазва 1) правото да упражнява надзор, т.е. правото да бъде информиран за положението на детето и да сезира компетентния семеен съд, ако счита, че другият родител не е действал в интерес на детето, и 2) правото на лични отношения. Такива лични отношения могат да бъдат отказани само поради много сериозни причини (член 374 от Гражданския кодекс).

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако няма баща или майка, които да упражняват родителските права, детето ще бъде поставено под попечителство или настойничество (член 375 от Гражданския кодекс).

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

По принцип раздялата или разводът на родителите не оказва влияние върху правилата относно упражняването на родителските права. Съгласно правната уредба родителските права се упражняват съвместно от двамата родители (вж. точка 2). Това означава, че всеки от тях упражнява и продължава да упражнява правомощията във връзка с родителските права и че нито един от тях не може да вземе самостоятелно решение, с което да попречи на другия родител да упражнява собствените си прерогативи. Следователно единият родител трябва да получи съгласието на другия родител, в противен случай не може да предприема действия. Въпреки това, например що се отнася до условията на живот на детето, решенията относно ежедневието, доброто възпитание и др. ще се вземат надлежно от родителя, с когото живее детето.

Родителите могат да постигнат съгласие относно условията за упражняване на родителските права, при условие че това е в интерес на детето.

В противен случай трябва да бъде сезиран семейният съд, който може да реши да възложи упражняването на родителските права само на единия родител (вж. точка 2).

При развод или раздяла трябва да се вземе решение по всички въпроси, свързани с условията на живот на детето, мястото, където детето да бъде вписано в регистъра на населението, както и условията за принос на родителите към издръжката, образованието и обучението на детето.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Родителите не трябва да се явяват пред семейния съд и могат да сключат частно споразумение, с което да решат въпроса за родителските права по отношение на детето. За да получат помощ във връзка с това, родителите могат да прибегнат по всяко време, включително в хода на производството, до акредитиран и надлежно обучен медиатор (адвокат, нотариус или друг акредитиран медиатор) (член 1730 от Съдебния кодекс (*Code judiciaire*)).

Ако родителите желаят да имат възможност при необходимост да прибегнат до принудително изпълнение на това решение, те трябва да отнесат споразумението до компетентния семеен съд, който ще провери дали то е в интерес на детето.

В случай на развод поради необратима промяна на брачната връзка (вж. информационния лист „Развод — Белгия“) родителите могат да поискат от семейния съд във всяка фаза на производството да одобри споразумението относно временните мерки, касаещи децата. Съдията може да откаже да одобри това споразумение, ако то противоречи на интересите на децата.

В случай на развод по взаимно съгласие (вж. информационния лист „Развод — Белгия“) страните трябва да посочат в споразуменията си преди развода мерките във връзка с родителските права (упражняване на родителски права, правото на лични отношения, управление на имуществото на детето) и договореностите относно приноса на всеки от родителите към издръжката, образованието, здравето, обучението и развитието на детето, както по време на бракоразводното дело, така и след него. Прокурорът предоставя становище и семейният съд може да отмени или да измени всички разпоредби, които противоречат на интересите на малолетните или непълнолетните деца. Семейният съд постановява развод и одобрява споразуменията по отношение на малолетни и непълнолетни деца.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Когато се подава молбата, съдебния секретар уведомява страните, че могат да прибегнат до медиация, помирение или всяка друга форма на разрешаване на спора по взаимно съгласие (член 1253б, параграф 1 от Съдебния кодекс). Освен това съдията може да предложи на страните да разгледат по всяко време възможността за помирение или медиация. Ако страните постигнат съгласие, съдията може да отложи делото, така че те могат да преценят дали е възможно да бъдат постигнати споразумения, дали медиацията може да им предложи решение или дали делото може да бъде отнесено към отдела за разрешаване на спорове по взаимно съгласие (член 1253б, параграф 3 от Съдебния кодекс).

Ако страните постигнат споразумение, съдът го одобрява, при условие че е ясно, че то не противоречи на интересите на детето (член 1253б, параграф 2 от Съдебния кодекс).

Всяка страна може също да предложи да се прибегне до медиация независимо от съдебните производства (член 1730 от Съдебния кодекс). Всяко споразумение, постигнато с помощта на акредитиран медиатор, също може да бъде одобрено съгласно горепосочените условия.

Накрая, страните винаги могат да се консултират с експерти (социални работници, психолози, детски психолози), за да получат информирано становище или да поискат да бъде назначен експерт в съденото производство. В тези производства прокурорът може да поиска от социалните служби информация за децата, а семейният съд ще вземе под внимание мнението на децата (член 1253б, параграф 6 от Съдебния кодекс).

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Ако родителите не са постигнали споразумение или са постигнали такова само частично или ако споразумението противоречи на интересите на детето, семейният съд постановява решение относно упражняването на родителските права, като взема предвид желанията, изразени от родителите и от детето, ако то е достатъчно голямо, както и ситуацията и обстоятелствата по делото. Въпросите, които могат да бъдат отправяни към съда, включват:

- съвместно или самостоятелно упражняване на родителските права (вж. точка 2);
- мястото, където детето ще бъде вписано първоначално в регистъра на населението (= местоживееене);
- условията за живот на детето (при липсата на споразумение и в случай на съвместно упражняване на родителски права е за предпочитане да има равнопоставеност по отношение на осигуряването на условия за живот на детето, ако поне единият от родителите поиска това. Ако това не е най-подходящото решение, може да бъде предвидено удължаване на времето за престой или други начини на организация. Семейният съд ще вземе предвид специфичните обстоятелства и интереси на детето и на родителите);
- делът от издръжката (в рамките на своите възможности всеки родител трябва да покрива разходите във връзка с условията на живот, издръжката, здравето, надзора, образованието, обучението и развитието на детето).

От семейния съд може също така да бъде поискано да постанови решение относно образованието и обучението на детето. Страните могат да отправят към съда и конкретни въпроси, като например поделяне на ваканционни периоди между родителите, поделяне на определени разходи, записване в училище и др. Това зависи от всеки отделен случай.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Фактът, че единият от родители упражнява сам родителските права, не означава, че той има *картбланш* да взема решенията относно детето. Под внимание трябва да бъдат взети споразуменията, постигнати по всеки конкретен случай. Освен това (вж. точка 2), другият родител запазва правото си да осъществява надзор над образованието на детето.

Преместване в друго жилище с детето, без да се уведоми другият родител, може да повлияе на условията на живот на детето, правото на лични отношения и др. В този случай страната, която не е била уведомена или която не е била съгласна, може да подаде молба до семейния съд (член 374 и член 387а от Гражданския кодекс) или при спешен случай и когато е абсолютно необходимо, до съдията, разглеждащ молбите за временни мерки (*juge des référés*) (член 584, параграф 4 от Съдебния кодекс).

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

(Вж. точка 2). Това означава, че всеки от тях упражнява и продължава да упражнява правомощията във връзка с родителските права (упражняване на родителски права върху детето, упражняване на правото на детето на образование, упражняване на правото на законно разпореждане със и използване на имуществото на детето) и че никой от родителите не може да взема самостоятелно решение, с което да попречи на другия родител да упражнява собствените си прерогативи. Следователно единият родител трябва да получи съгласието на другия родител, в противен случай не може да предприема действия. Въпреки това по отношение на „упражняването на родителските права“ върху детето например родителят, с когото живее детето, ще вземе надлежно решенията относно ежедневието, доброто възпитание и т.н. По отношение на (добросъвестни) трети лица се приема, че всеки родител, действаш самостоятелно във връзка с упражняването на родителските права, го прави със съгласието на другия родител (член 373 от Гражданския кодекс).

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Съгласно член 572а, параграф 4 от Съдебния кодекс семейният съд разглежда молби относно родителска отговорност, условия на живот или право на лични отношения във връзка с малолетни или непълнолетни деца. Документите, които трябва да бъдат приложени към молбата, зависят от предявения иск.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Някои дела, за чието разглеждане е компетентен семейният съд, като например дела относно родителските права, условията на живот или правото на лични отношения, се считат за спешни по закон и могат да бъдат заведени чрез молба *inter partes* (между страните), призовка или обща молба. По такива дела се постановява временно решение. Ако делото е заведено чрез призовка, срокът за провеждане на изслушването е най-малко два дни (вж. член 1035, параграф 2 от Съдебния кодекс). В други случаи първоначалното изслушване трябва да се проведе в рамките на най-много 15 дни от подаването на молбата в деловодството (член 1253б, параграф 4, точка 2 от Съдебния кодекс).

При всички дела, касаещи малолетни или непълнолетни деца, страните трябва да се явят лично не само по време на първоначалното изслушване, но и на изслушванията, по време на които се обсъждат въпроси, свързани с децата, както и при устните състезания (член 1253б, параграф 2, алинея 1 и 2 от Съдебния кодекс). Освен това всяко малолетно или непълнолетно лице има правото да бъде изслушано във връзка със съответните въпроси относно родителските права, условията на живот и правото на лични отношения (член 1004, параграф 1, точка 1 от Съдебния кодекс).

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

В това отношение се прилагат обичайните правила (вж. информационен лист „Правна помощ — Белгия“).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

В случай на развод по взаимно съгласие, когато страните са се споразумели относно условията за упражняване на родителските права, когато прокурорът е изложил становището си и когато семейният съд е одобрил споразуменията и е постановил развод, не съществуват по принцип основания за подаване на жалба.

В други случаи решение относно родителските права може да бъде обжалвано в рамките на определен срок, който обикновено е един месец. Този срок започва да тече от връчването на решението или уведомяването за него (жалба срещу решение, постановено въз основа на едностранна молба). Понякога връчването на решение се забавя (напр. по искане на прокурора) с цел да бъде удължен срокът.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Семейният съд, който е постановил решението за графика, съгласно който детето живее с всеки от родителите, или който е потвърдил правото на лични отношения на родител или дори на трето лице, може да добави впоследствие към решението си изпълнителни мерки (член 387б, параграф 1, точка 1 от Гражданския кодекс). Съдът определя естеството на тези мерки и условията за тяхното прилагане, като взема предвид интересите на детето, и ако счита че е необходимо, назначава лица, които са упълномощени да помагат на съдения служител при изпълнението на решението. За да гарантира спазване на решението, семейният съд може да определи периодична имуществена санкция.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

От 1 март 2005 г. съгласно Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета, известен като „Брюксел II А“, всички решения, постановени в държава членка (освен Дания), засягащи родителската отговорност, се признават по принцип автоматично. Въпреки това, с изключение на решенията относно правото на лични отношения и връщане на отвлечено дете, изпълнението предполага, че до семейния съд е подадена молба за изпълнение, който ще се произнесе с временно решение.

Тази опростена процедура не се прилага обаче по отношение на решения, постановени преди тази дата по различни от бракоразводни дела. В този случай е за препоръчване да се следва обичайната процедура за признаване и изпълнение.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Всяко заинтересовано лице може да подаде молба до семейния съд за непризнаване на решение, което е постановено в чужбина. Семейният съд може да спре производството, ако въпросното решение се обжалва в държавата по произход.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

По принцип белгийските съдилища прилагат правото на държавата по обичайно местопребиваване на детето.

Правото на държавата, чийто гражданин е детето, се прилага обаче, ако правото по обичайно местопребиваване възпрепятства надлежната защита на личността и имуществото на детето. Белгийското право се прилага, когато е налице материална или законова невъзможност да се предприемат мерките, предвидени от въпросното чуждестранно право.

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 15/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - България

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Легалните термини, възприети в българското законодателство са „родителски права и задължения“ и „упражняване на родителски права“. Понятието включва всички права и задължения на родителите по отношение на ненавършилите пълнолетие деца. Малолетни са децата на възраст до четиринадесет години, а децата на възраст от четиринадесет до осемнадесет години са непълнолетни деца. Родителски права се упражняват както по отношение на малолетни, така и по отношение на непълнолетни деца. При осиновяване между осиновения и неговите низходящи, от една страна, и осиновителя и неговите роднини - от друга, възникват права и задължения като между роднини по произход, а правата и задълженията между осиновения и неговите низходящи с роднините им по произход се прекратяват. С решението за прекратяване на брака с развод, съдът задължително се произнася по въпросите относно упражняването на родителските права, личните отношения и издръжката на децата, родени от брака, както и за ползването на семейното жилище, при което се взема предвид интересът на децата. Съдът решава на кого от съпрузите да се предостави упражняването на родителските права, определя мерките относно упражняването на тези права и относно личните отношения между децата и родителите и издръжката на децата. При определяне на родителя, на когото се предоставя упражняването на родителските права, съдът преценява всички обстоятелства с оглед интересите на децата, като изслушва родителите и децата, ако са навършили десет години.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Общото правило е родителските права да се упражняват от двамата родители заедно и поотделно. Изрично е уредено правото на бабата и дядото на контакти с детето. Ненавършилите пълнолетие деца са длъжни да живеят при родителите си, освен ако важни причини налагат да живеят другаде. При отклонение от това задължение, по искане на родителите, районният съд по местоживеенето им, след като изслуша детето, ако е навършило десет години, издава заповед за връщането му при родителите. Всеки от родителите може сам да представлява малолетните си деца и да дава съгласие за правните действия на непълнолетните си деца само в техен интерес. Отчуждаването на недвижими и движими вещи с изключение на плодовете и вещите, които подлежат на бързо разваляне, обременяването им с тежести и изобщо извършването на действия на разпореждане, които се отнасят до имущества на ненавършили пълнолетие деца, се допуска с разрешение от районния съд по местоживеенето само при нужда или очевидна тяхна полза. Дарение, отказ от права, даване на заем и обезпечаване на чужди задължения чрез залог, ипотека или поръчителство от ненавършили пълнолетие деца са нищожни.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Когато поведението на родителя представлява опасност за личността, възпитанието, здравето или имуществото на детето, районният съд служебно или по искане на другия родител или на прокурора взема съответни мерки в интерес на детето, като при нужда го настанява в подходящо място. Такива мерки се вземат и когато родителят поради продължителна физическа или душевна болест или поради продължително отсъствие или други обективни причини не е в състояние да упражнява родителските си права. В особено тежки случаи: когато без основателна причина трайно не полага грижи за детето и не дава издръжка; когато е оставил детето за отглеждане в специализирана институция и не го е потърсил в шестмесечен срок от деня, в който е трябвало да го вземе, родителят може да бъде лишен от родителски права. Производството за лишаване от родителски права се образува служебно от районния съд или по искане на другия родител или на прокурора. Във всички случаи на ограничаване или лишаване от родителски права съдът определя и мерките относно личните отношения между родителите и децата. При изменение на обстоятелствата или по молба на родителя, съдът може да възстанови родителските му права. Съдът съобщава служебно на общината по местоживеенето на родителя за съответно вписване на лишаването от родителски права или на последвалото им възстановяване, за да бъде назначен попечител - при непълнолетните деца или настойник - при малолетните деца. >По силата на съдебно решение, в производство по молба на дирекция „Социално подпомагане“ може да бъде настанено извън семейството си дете, чиито родители са починали, неизвестни, лишени от родителски права или чиито родителски права са ограничени или по обективна причина или без основателна причина трайно не полагат грижи за детето, което е жертва на насилие в семейството и съществува сериозна опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие. В социално заведение или в приемно семейство се настанява детето и в случаите по чл. 11 от Конвенцията за защита правата на детето от 1996 г.

Настаняването на дете в семейство на роднини или близки, както и настаняването на дете за отглеждане в приемно семейство или специализирана институция, се извършва от съда. До произнасяне на съда, дирекция "Социално подпомагане" по настоящия адрес на детето извършва временно настаняване по административен ред.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

При разногласие между родителите, които живеят заедно, по отношение на въпроси, свързани с упражняване на родителските права, спорът се решава от районния съд след изслушване на родителите и ако е необходимо, на детето. Решението може да се обжалва по общия ред. Когато родителите не живеят заедно и не могат да постигнат съгласие при кого от тях да живеят децата им, спорът се решава от районния съд по местопребиваването на децата, след като бъдат изслушани, ако са навършили десет години. Решението може да се обжалва по общия ред.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Извънсъдебни споразумения по въпроси, свързани с предоставяне, упражняване на родителски права, режим на контакти на родителя, който не упражнява родителските права, могат да бъдат сключени между родителите, но не подлежат на принудително изпълнение. Независимо от наличието на извънсъдебно споразумение, всеки от родителите може да повдигне спор за предоставяне на упражняването на родителските права или за режим на контакти с детето пред съд, като съдът ще разреши спора за упражняването на родителските права занапред, независимо от наличието на извънсъдебно споразумение. Идентична е правната уредба на режима на контакти на детето с родителя, комуто не е предоставено упражняването на родителските права и който не живее с детето.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Съгласно Закона за медиацията, семейни спорове могат да бъдат предмет на медиация, но постигнатото споразумение в частта за родителските права подлежи на принудително изпълнение съгласно Гражданско процесуалния кодекс след изричното му одобряване от съда.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдът може да вземе решение по всеки въпрос, с който е сезиран, включително мястото на пребиваване на детето, определяне на родител, който ще упражнява родителските права, определяне на режим на контакти на детето с другия родител, правата за посещение/достъп на родителите, задължението за изплащане на издръжка на детето, изборът на училище за детето, името на детето и т.н. Вж. Въпрос №3 и 4.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

По принцип родителя, който упражнява родителските права, взема решения, засягащи ежедневието на детето, вкл. например да реши кое училище ще посещава детето. Съществуват и действия, при които е необходимо съгласието на двамата родители, напр. издаване на документи за самоличност на детето, напускане на страната, независимо от продължителността и целта на напускането, вкл. с туристическа цел.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Когато родителите не живеят заедно, съдът е задължен да определи един от двамата родители, който ще упражнява родителските права, както и в същото решение да определи режим на контакти с другия родител. Независимо от горното, няма ограничения при съдебна спогодба родителите да определят по –широк от възприетия от практиката режим на контакт на детето с другия родител. Възприетата практика на съдилищата, приета и от страните по брачни дела, е определяне на режим на контакти в два или повече почивни дни през месеца и определен брой седмици през ваканцията на детето.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

Компетентен е районният съд по местожителството на ответника. Когато искът е съединен с иск за издръжка на детето, ищецът може да предяви претенцията и пред съда по собственото си местожителство.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Производството по молбите за спорове за упражняване на родителски права се разглежда по общия ред. Когато въпросът се разглежда в рамките на висш иск процес за развод, родителите могат да поискат от съда да постанови привременни мерки по отношение на детето за упражняване на родителски права и режима на контакти с другия родител.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Страните по делото могат да получат правна помощ при общите условия за предоставяне на правна помощ, уредени в Закона за правната помощ.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Решението, постановено от районния съд, подлежи на въззивно обжалване по общия ред, пред окръжен съд, в двуседмичен срок от получаване на преписа от решението от страната.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Влезлите в сила решения на съда подлежат на принудително изпълнение при условията и по реда на Гражданско процесуалния кодекс. По отношение на задълженията за извършване на определено незаемствено действие или бездействие, както и по отношение на задължението за предаване на дете съществуват изрични разпоредби. Принудителното изпълнение се осъществява от държавен или частен съдебен изпълнител по избор на вискателя.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Прилага се Регламент №2201/2003 на Съвета на ЕО относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и дела свързани с родителска отговорност, както и разпоредбата на чл.621 от Гражданско процесуалния кодекс (в сила от 24.07.2007год.).

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Прилага се Регламент №2201/2003 на Съвета на ЕО относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и дела свързани с родителска отговорност – чл.622 от Гражданско процесуалния кодекс (в сила от 24.07.2007год.) Родово компетентен е окръжният съд по местожителството на насрещната страна, а ако последната няма постоянен адрес на територията на Република България - по местожителството на заинтересованата страна, а когато и заинтересованата страна няма местожителство в Република България -пред Софийски градски съд. Молбата за признаване и допускане на изпълнение на решение на чуждестранен съд или на друг чуждестранен орган за упражняване на родителски права и за възстановяване упражняването на родителски права при неправомерно прехвърляне на дете, основаваща се на Европейската конвенция за признаване и изпълнение на решения за упражняване на родителски права и възстановяване упражняването на родителските права от 1980 г., съставена в Люксембург на 20 май 1980г. (ратифицирана със закон - ДВ, бр.21 от 2003г.) (ДВ, бр.104 от 2003г.), наричана по-нататък "Люксембургската конвенция", се разглеждат от Софийския градски съд в открито заседание, в което участват Министерството на правосъдието или молителя, страните по чуждестранното решение и прокурор. Съдът изслушва детето след становище от дирекция "Социално подпомагане" към общината по настоящия адрес на детето. Производството за признаване и допускане на изпълнение на чуждестранно решение се спира, когато : в български съд има висшщо производство по съществува на спора, което е започнало след производството в държавата, където е постановено решението, чието признаване и/или допускане на изпълнение се иска. Горното се прилага и в случаите , когато друго решение относно упражняване на родителските права е предмет на производство по признаване и/или допускане на изпълнението му пред българските съдилища, като се уведомява незабавно съответния съд, който е длъжен да се произнесе в едномесечен срок от уведомяването. Съдът се произнася с решение в едномесечен срок от постъпването на молбата, което подлежи на обжалване пред Софийския апелативен съд, чието решение е окончателно. По същия ред се разглеждат молбите за признаване и допускане на изпълнение на решение за упражняване на родителските права, постановено след прехвърлянето на детето, ако с решението това прехвърляне е обявено за неправомерно. Признаването и изпълнението на решение на друга държава - страна по Люксембургската конвенция, се отказва в случаите по чл. 8 и чл.9, когато са налице предпоставките по чл. 10, ал. 1 от конвенцията, и се допуска само и доколкото то е изпълняемо в държавата, където е постановено. Същата процедура се прилага съответно и по отношение на Конвенцията за защита правата на детето от 1996 г. относно признаването и изпълнението на решения на чуждестранни съдилища и на други чуждестранни органи.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Отношенията между родители и деца се уреждат от правото на държавата, в която е тяхното общо обичайно местопребиваване. Ако родителите и детето нямат общо обичайно местопребиваване, отношенията между тях се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на детето, или от неговото отечествено право, ако то е по-благоприятно за него. Учредяването и прекратяването на настойничеството и попечителството се уреждат от правото на държавата, в която лицето, което се поставя под настойничество или попечителство, има своето обичайно местопребиваване. Отношенията между лицето, поставено под настойничество или попечителство, и настойника или попечителя се уреждат от правото, което е било приложено при поставянето под настойничество или попечителство.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите коментари относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 15/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Чехия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Терминът „родителска отговорност“ е залегнал в Гражданския кодекс (Закон № 89/2012). Този термин обхваща следната съвкупност от права и задължения на родителите:

грижи за детето, в това число по-специално грижите за неговото здраве и физическо, емоционално, интелектуално и нравствено развитие, защита на детето,

поддържане на личен контакт с детето,

осигуряване на неговото отглеждане и образование,

определяне на неговото местожителство и

представителство на детето и управление на неговото имущество.

Родителската отговорност започва с раждането на детето и приключва, когато детето придобие пълна дееспособност. Продължителността и обхватът на родителската отговорност могат да бъдат променяни само от съда. Родителите упражняват родителската отговорност с оглед на интересите на детето. Преди да вземат решение, което ще окаже влияние върху интересите на детето, родителите го информират за всичко, което трябва да знае, за да може то да си състави собствено мнение по дадения въпрос и да го съобщи на своите родители. Това не се отнася за случаите, когато детето не е в състояние да възприеме правилно информацията, да си състави мнение или да уведоми своите родители за мнението си. Родителите обръщат специално внимание на мнението на детето и се съобразяват с него, когато вземат дадено решение.

Родителите упражняват родителската отговорност по отношение на личността на детето по начин и в степен, съответстващи на нивото на развитие на детето. Когато родителите вземат решение относно образованието или трудовата дейност на детето, те вземат предвид неговото мнение, способности и дарби.

До момента, в който детето стане дееспособно, родителите му имат право да го напътстват като използват възпитателни мерки, които са подходящи за неговите формиращи се способности, в това число като прилагат ограничения, насочени към опазване на нравствеността, здравето и правата на детето, както и на правата на други лица и обществения ред. Детето трябва да приема тези мерки. Използването на възпитателни мерки се допуска само във форма и в степен, които са подходящи според обстоятелствата, не застрашават здравето на детето или неговото развитие и не засягат човешкото достойнство на детето.

Приема се, че всички малолетни или непълнолетни лица, които не са придобили пълна дееспособност, могат да извършват правни действия, присъщи на интелектуалната и волевата зрялост на малолетните или непълнолетните лица на тяхната възраст. Родителите имат задължението и правото да представляват детето в съдебни производства, за които детето не е дееспособно. Родителите представляват детето съвместно, но всеки от тях може да действа самостоятелно. Ако единият от родителите действа самостоятелно по въпрос, касаещ детето, спрямо трето добросъвестно лице, се приема, че той действа със съгласието на другия родител. Родител не може да представлява дете, ако това може да доведе до конфликт на интереси между него и детето или между деца на същите родители. В такъв случай съдът назначава лице, което да представлява детето. Ако родителите не могат да постигнат съгласие кой от тях да представлява детето в съдебно производство, съдът определя — по молба на единия родител — кой от родителите да извършва правни действия от името на детето и по какъв начин.

Родителите имат задължението и правото да управляват имуществото на детето, по-специално да го стопанисват с дължимата грижа. Те трябва да боравят по сигурен начин със средствата, за които може да се сметне че не са необходими за покриване на разходи, свързани с имуществото на детето. По време на съдебно производство, което се отнася до определени части от имуществото на детето, родителите действат като негови представители. Родител не може да представлява дете, ако това може да доведе до конфликт на интереси между него и детето или между деца на същите родители. В такъв случай съдът назначава лице, което да представлява детето. Ако родител наруши задължението да стопанисва имуществото на детето с дължимата грижа, обезщетяването на детето за претърпените вреди се осъществява от родителите по правилата на солидарната отговорност. Когато родителите не постигнат съгласие по съществени въпроси, свързани с управлението на имуществото на детето, съдът взема решение по тези въпроси по молба на единия от родителите. Родителите трябва да получат одобрението на съда, за да извършат правни действия, които се отнасят до съществуващо или бъдещо имущество на детето или до отделни части от такова имущество, освен ако тези действия не се отнасят до текущи въпроси или до въпроси, които, макар и да са извънредни, са свързани с имущество с пренебрежимо ниска стойност.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителската отговорност е задължение на двамата родители. Всеки родител носи тази отговорност, освен когато е бил лишен от нея. Няма значение дали родителите на детето имат брак или не и дали детето е родено в брака или извън брака.

Родителите упражняват родителската отговорност по взаимно съгласие. Ако има опасност да не се стигне до взаимно съгласие в хода на процеса по вземане на решение по даден въпрос, касаещ детето, единият от родителите може да вземе решението или да даде своето съгласие самостоятелно. Той обаче трябва незабавно да уведоми другия родител за положението. Ако единият от родителите действа самостоятелно по въпрос, касаещ детето, спрямо трето добросъвестно лице, се приема, че той действа със съгласието на другия родител. Ако родителите не постигнат съгласие по въпрос, който е важен за детето, по-специално по отношение на неговите интереси, съдът се произнася по молба на единия

родител. Това важи също така в случай, че единият родител е изключил другия родител от вземането на решенията относно важен за детето въпрос. За важни въпроси се считат по-специално определянето на местожителството и изборът на образование или трудова дейност за детето, но не и обичайни медицински или подобни процедури.

Упражняването на родителската отговорност може да бъде спряно по разпореждане на съда, ако родителите са възпрепятствани да упражняват своята родителска отговорност поради сериозно обстоятелство и може да се приеме, че това е необходимо в интерес на детето. Когато родител не упражнява надлежно своята родителска отговорност и интересът на детето го налага, съдът може да ограничи родителската отговорност на този родител или да ограничи нейното упражняване, като едновременно с това определи обхвата на ограничението. Когато родител злоупотребява с родителската си отговорност или с нейното упражняване и/или сериозно пренебрегва своята родителска отговорност или нейното упражняване, съдът може да го лиши от родителска отговорност. Ако родител извърши умишлено престъпление срещу своето дете или ако родител използва своето дете — което не носи наказателна отговорност — за извършване на престъпление, съдът преценява по-специално дали има основания за лишаване на родителя от неговата родителска отговорност.

Ако единият от родителите е починал или е неизвестен или ако единият от родителите не упражнява родителска отговорност или упражняването на родителска отговорност от него е спряно, другият родител упражнява родителската отговорност. Това важи също така при наложено ограничение на единия от родителите по отношение на родителската отговорност или нейното упражняване. Ако нито един от родителите не носи пълна родителска отговорност, ако упражняването на родителска отговорност от двамата родители е спряно и/или ако родителската отговорност на родителите е засегната по един от посочените начини, но за всеки родител по различен начин, съдът назначава настойник на детето, който има задълженията и правата на родителите или упражнява тези задължения или права вместо родителите. Ако родителската отговорност е ограничена или нейното упражняване е ограничено, съдът назначава попечител на детето.

Ако детето е осиновено, правата и задълженията, произтичащи от родителската отговорност, се прехвърлят на осиновителя в момента на влизане в сила на съдебното решение за осиновяването.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако съдът реши да постави родител под ограничено запрещение, той се произнася също така по отношение на неговата родителска отговорност. Упражняването на родителска отговорност от малолетно или непълнолетно лице, което е родител, но все още не е придобило пълна дееспособност въз основа на декларация или брак, се спира, докато лицето придобие пълна дееспособност. Това не се прилага във връзка с упражняването на задълженията и правата, свързани с полагането на грижи за детето, освен ако съдът не прецени по отношение на личността на родителя, че упражняването на това задължение или право трябва да бъде спряно, докато родителят придобие пълна дееспособност. Упражняването на родителска отговорност от родител, поставен под ограничено запрещение в тази област, се спира за срока на ограничението, освен ако съдът реши, че родителят — с оглед на неговата личност — ще продължи да упражнява задължението и правото на полагане на грижи за детето и на лични отношения с детето.

В отсъствието на двамата родители, които следва да упражняват пълна родителска отговорност по отношение на своето дете, съдът определя настойник на детето. По същество спрямо детето настойникът има всички задължения и права на негов родител, без обаче да има задължението за издръжка по отношение на детето. В изключителни случаи може да бъде определен различен обхват на задълженията и правата, като се вземе предвид личността на настойника или положението на детето, както и причината, поради която родителите нямат всички задължения и права. Настойникът трябва да има пълна дееспособност и начинът му на живот трябва да гарантира, че той/тя може надлежно да изпълнява тези функции. За ролята на настойник съдът може да определи така също две лица, които по правило са семейна двойка. Ако това не противоречи на интересите на детето, съдът определя за настойник лице, посочено от единия родител. В противен случай съдът определя за настойник роднина или лице, което е близко на детето или неговото семейство, освен ако някой от родителите изрично не изключи въпросното лице. Ако няма такова лице, съдът определя за настойник друго подходящо лице. Ако за настойник на детето не може да бъде определено физическо лице, съдът определя орган за социална и правна закрила на деца, докато определи друг настойник на детето или докато някой настойник приеме да изпълнява тези функции. Настойникът подлежи на надзор от страна на съда. Той/тя съставя опис на имуществото както в началото, така и в края на периода, през който изпълнява функциите. Той/тя редовно представя пред съда доклади относно детето и неговото развитие, както и отчети за управлението на имуществото. Всяко решение на настойника, освен за действия по обичайни въпроси, трябва да бъде одобрявано от съда.

Друга възможност е детето да бъде настанено в приемно семейство. Приемните грижи представляват лични грижи за детето на друго лице. Тези грижи обаче не включват приемане на детето на друго лице като свое, както е случаят с осиновяването. През периода, през който отглежда детето, приемният родител упражнява по подходящ начин задълженията и правата на родителите. Той/тя е задължен/а и има право да взема решения само по въпроси, касаещи ежедневието на детето, да представлява детето по тези въпроси и да управлява неговото имущество. Той/тя трябва да уведомява родителите на детето по важни въпроси, свързани с детето. Когато обстоятелствата налагат това, съдът определя допълнителни задължения и права на приемния родител. Родителите на детето запазват своите задължения и права, произтичащи от родителската отговорност, в това число правото на лични отношения, редовен контакт и правото на информация относно детето, с изключение на задълженията и правата, които по закон са присъдени на приемния родител, освен ако съдът реши друго по причини, заслужаващи специално внимание. Приемният родител няма задължение за издръжка по отношение на детето.

Приемният родител трябва да обезпечи осигуряването на подходящи грижи, да е с местожителство в Чешката република и да е съгласен да му бъдат възложени приемните грижи за детето. По правило той/тя е роднина, но може също така да бъде друго лице, което има споразумение с органа за социална и правна закрила на деца за осигуряване на приемни грижи (за тази цел в окръжния съд се съхраняват данни за кандидати, които са подходящи да станат приемни родители). Съдът може да настани дете в приемно семейство както за определен период от време (например докато родителят се намира в лечебно заведение), така и за неопределен период от време. По такъв начин приемното семейство може да бъде решение при някаква криза в семейството или да осигури грижи за детето в алтернативна семейна среда. С цел да се намали броят на децата, които биват настанени в институции или домове от институционален тип, на приемните грижи се дава предимство пред институционалните. Приемният родител получава от държавата средства за приемните грижи (например издръжка за покриване на нуждите на детето, обезщетение при приключване на приемните грижи, възнаграждение за приемен родител и т.н.).

Освен това в Гражданския кодекс е регламентирано поверяването на дете на друго лице, в случай че никой от родителите или настойник не може лично да се грижи за детето. Това упражняване на родителски права не е алтернатива на приемните грижи или на грижите, които трябва да предхождат осиновяването. Този вид грижа има предимство пред институционалните грижи за детето. Лицето, което полага грижи, трябва да обезпечи осигуряването на подходящи грижи, да бъде с местожителство в Чешката република и да е съгласно детето да бъде поставено под неговите лични грижи. Задълженията и правата на полагащото грижи лице се определят от съда. При липса на съдебно разпореждане се прилага съответно законодателството за приемните грижи.

Що се отнася до уреждането на делата на детето, освен по въпроси за статута на личността, родителите, в качеството си на законни представители, могат да подпишат споразумение за представителство от лице с експертни познания или например от друго подходящо лице. Ако детето подпише споразумение за представителство, това не засяга законното представителство на детето от страна на родителите. Ако законните представители и представителите по споразумението не могат да постигнат съгласие, съдът се произнася съобразно интересите на детето. Ако отглеждането на детето или неговото физическо, интелектуално или психическо състояние и/или неговото правилно развитие са застрашени или нарушени до такава степен, че са в противоречие с интересите на детето, и/или в случай на сериозни причини, поради които родителите не могат да осигурят неговото отглеждане, като необходима мярка съдът може да разпорежи институционални грижи. По-специално тази мярка се предприема в случаи, когато предходните мерки не са довели до решаване на проблемите. В хода на такъв случай съдът винаги разглежда дали е подходящо да се предпочете детето да бъде поверено на грижите на физическо лице. Настаняването под институционални грижи може да бъде разпоредено най-много за период от три години, като периодът може да бъде удължаван (многократно), ако причините, поради които институционалните грижи са разпоредени, не са отпаднали (винаги най-много за три години). Ако причините, поради които са разпоредени институционалните грижи, вече не съществуват или ако е възможно за детето да бъдат осигурени грижи, различни от институционалните, съдът незабавно прекратява институционалните грижи и едновременно с това решава на кого следва да бъде поверено детето в зависимост от обстоятелствата.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Решението относно грижите за детето е съществено условие при допускане на развод между неговите родители. Когато се взема решението, съдът отчита интересите на детето. Съдът се отклонява от взаимното съгласие на родителите само ако това е необходимо с оглед на интересите на детето. Съдът може да определи детето да живее под на грижите на единия от родителите при споделено упражняване на родителските права или при съвместно упражняване на родителските права. Съдът може също така да настани детето под грижите на друго лице, различно от неговите родители, ако това е необходимо с оглед на интересите на детето. Съдът взема предвид както личността на детето, по-специално неговите дарби и способности във връзка с възможностите за развитие, и стандарта на живот на неговите родители, така и емоционалната ориентация и среда на детето, възможностите на всеки родител да осигури неговото отглеждане, настоящата и очакваната стабилност на образователната среда, в която детето следва да живее, и емоционалната привързаност на детето към неговите братя и сестри, баби и дядовци или други роднини и лица без родствена връзка. Съдът винаги взема предвид кой от родителите се е грижил за детето по подходящ начин до момента и с нужно внимание е осигурявал неговото емоционално, интелектуално и нравствено възпитание, както и кой родител предлага по-добри възможности за здравословното и успешно развитие на детето. Съдът отчита така също правото на детето да получава грижи и от двамата родители и да поддържа редовни лични отношения с тях, отделя внимание на правото на родителя, при когото детето няма да бъде настанено, да получава редовно информация за него и разглежда също така способността на родителя да постигне съгласие с другия родител относно отглеждането на детето. Съдът може да реши също така да одобри споразумение между родителите, освен ако е ясно, че уговореният начин на упражняване на родителската отговорност не отговаря на интересите на детето.

Ако родителите на малолетно или непълнолетно дете, което не е напълно дееспособно, не живеят заедно и ако те не могат да постигнат съгласие по уреждането на грижите за това дете, съдът се произнася по въпроса, без да се подава молба. При вземането на решение относно грижите за детето съдът следва аналогични правила като в случай на развод на неговите родители.

Родителят, на чиито грижи е поверено детето, и другият родител заедно решават как да бъде уреден режимът на лични отношения с детето на родителя, на когото не са поверени грижите за детето. Ако родителите не могат да постигнат съгласие или ако това е необходимо с оглед на интересите при отглеждането на детето и взаимоотношенията в семейството, режимът на лични отношения между родителя и детето се определя от съда. В обосновани случаи съдът може да определи мястото на осъществяване на личните отношения между родителя и детето. Ако това е необходимо с оглед на интересите на детето, съдът ограничава правото на родителя на лични отношения с детето и/или забранява такива отношения.

Ако обстоятелствата се променят, съдът изменя решението относно упражняването на задълженията и правата, произтичащи от родителската отговорност, дори без да е подадена молба.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

В случай на развод между родителите в споразумението между тях относно начина на упражняване на родителската отговорност трябва да бъде уредено как всеки от родителите ще се грижи за детето след развода. Във въпросното споразумение родителите могат да уредят също така режима на лични отношения между тях и детето. Споразумения от този характер трябва да бъдат одобрени от съда. Съдът одобрява споразумението между родителите, освен ако е ясно, че уговореният начин на упражняване на родителската отговорност не отговаря на интересите на детето. Същото се отнася до споразумението между родителите на детето, когато те не живеят заедно.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

С оглед на защитата на интересите на детето, съдът — в рамките на производство относно грижите за малолетно или непълнолетно дете — насочва родителите към постигането на помирително решение. Съдът може да задължи родителите да участват в извънсъдебни срещи за помирение или в медиация, или в семейна терапия за период от най-много три месеца или да наложи задължителното им участие в срещи със специалист по детска психология.

Наред с това може да се използват услугите на центрове за брачни и семейни консултации, където квалифицирани психолози и социални работници оказват помощ.

Освен това органът за социална и правна закрила на деца може да убеди или да образова даден родител, който не зачита правата на детето или на другия родител (например да се полагат грижи, да има редовни лични отношения), относно аспекти на законодателството или последиците от неговото поведение. Органът за социална и правна закрила на деца може също така да наложи на родителите задължение да използват специалист консултант, ако те не могат да решат проблемите, свързани с отглеждането на детето, без специализирана помощ, по-специално при спорове за изменение на правата за отглеждането на детето или режима на лични отношения с него.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

При спазване на определените условия и по искане на родителите съдът може да се произнесе по-специално по следните въпроси, свързани с отношенията между родители и деца:

- а. права по въпроси от лично естество (например правото да се определи името и фамилията на детето или правото да се даде съгласие за осиновяване на детето);
- б. грижи за детето и регламентиране на личните отношения с детето;

- в. алтернативни форми на грижи за детето (например настойничество, упражняване на родителските права от друго лице, приемни грижи, институционални грижи);
  - г. задължения за издръжка;
  - д. представителство и управление на имуществото на детето, даване на съгласие детето да извършва правни действия;
  - е. въпроси, които са важни за детето, когато родителите не могат да постигнат съгласие (за важни въпроси се считат по-специално определянето на местожителството и изборът на образование или трудова дейност за детето, но не и обичайни медицински или подобни процедури).
- Най-често съдът се произнася на чии грижи да бъде поверено детето и евентуално относно определянето на режима на лични отношения с детето и относно издръжката.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Грижите за детето са само част от задълженията и правата, които родителската отговорност включва. Когато родителят, на когото не са поверени грижите за детето, не е лишен от родителска отговорност и неговата родителска отговорност не е ограничена или упражняването ѝ не е спряно, той/тя продължава да я упражнява във връзка с останалите аспекти на родителската отговорност и не губи правото да взема решения по важни въпроси, касаещи детето. Родителската отговорност се упражнява от родителите по взаимно съгласие и с оглед на интересите на детето. Ако има опасност да не се стигне до взаимно съгласие в хода на процеса по вземане на решение по даден въпрос, касаещ детето, единият от родителите може да вземе решението или да даде своето съгласие самостоятелно. Той обаче трябва незабавно да уведоми другия родител за положението. Ако родителите не постигнат съгласие по въпрос, който е важен за детето, по-специално по отношение на неговите интереси, съдът се произнася по молба на единия родител. Това важи също така в случай, че единият родител е изключил другия родител от вземането на решения относно важен за детето въпрос. Също така по молба на единия родител съдът се произнася, ако родителите не могат да постигнат споразумение кой от тях да представлява детето в съдебно производство или по важни въпроси, касаещи управлението на имуществото на детето.

Родителите трябва да се уведомяват взаимно по всички важни въпроси, касаещи детето и неговите интереси.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

В Гражданския кодекс се прави разлика между поставянето на детето под грижите на единия от неговите родители при условията на споделено упражняване на родителските права или на съвместно упражняване на родителските права, или под грижите на лице, различно от неговите родители. Когато съдът решава на кого да възложи грижите за детето, той взема решение, което отговаря на интересите на детето. Съдът може да се откаже да разпорежи споделено или съвместно упражняване на родителски права, ако родителите са в състояние да общуват и да си сътрудничат.

Съвместно упражняване на родителските права (съвместно отглеждане)

Тази форма на регламентиране на грижите за детето означава, че не е постановено конкретно решение детето да бъде поверено на грижите на единия от родителите. На практика това означава, че при съвместното упражняване на родителските права единият родител може например да обезпечава образователните потребности на детето, а другият — неговите спортни дейности и/или единият родител да се съсредоточава върху езиковото обучение на детето, докато другият родител се съсредоточава върху други извънучебни дейности на детето. Двамата родители съвместно обезпечават здравните грижи и материалните потребности на детето (например готвене, почистване, облекло и т.н.). Ако бъде възложено съвместно упражняване на родителските права по отношение на детето, родителите трябва да са съгласни с това.

Споделено упражняване на родителските права (периодично редуване при отглеждането)

Споделено упражняване на родителските права означава, че е определено детето да живее под грижите на всеки един от родителите, които се редуват през точно определен период от време. Съдът определя също така правата и задълженията, които се упражняват през тези периоди.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искаш да подадеш молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложиш към молбата си?

Молбата, свързана с родителски задължения и права, трябва да бъде отправена до компетентния районен съд по местожителството на детето (в Прага — до районен съд, в Бърно — до Общинския съд), а, ако детето няма постоянен адрес — до компетентния районен съд по неговото местопребиваване. Съдът може да се произнася по въпроси, касаещи малолетни или непълнолетни деца, и без да е подадена молба.

Информацията, която молбата трябва да съдържа, зависи от нейния вид. Винаги обаче трябва да бъдат указани името, фамилията и адресът на страните или идентификационните номера по дата на раждане на страните и техните представители, да бъдат описани фактите по същество, да бъдат посочени доказателствата, на които се позовава ищецът. От молбата трябва да става ясно какво иска ищецът и до кой съд е отправена тя. Към молбата трябва да бъдат приложени всички важни документи, свързани с разглеждания въпрос, като например удостоверение за раждане, удостоверение за брак, всички предходни съдебни решения, свързани с детето, и т.н. Предложението следва да бъде представено на хартиен носител в нужния брой екземпляри, така че да може един екземпляр да остане в съда и всяка страна да получи по един, ако е необходимо.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдът може да образува производство по въпроси, касаещи грижите за малолетно или непълнолетно дете, дори ако не е подадена молба. Дори преди да се произнесе по същество по делото, съдът може с временна мярка да наложи на определена страна в производството да плаща основна издръжка и/или да повери детето на грижите на единия от родителите или на лице, определено от съда, ако това е необходимо за временното регламентиране на отношенията между страните или ако са налице опасения, че изпълнението на съдебното решение е застрашено. Временни мерки обикновено се постановяват в отговор на молба. Щом обаче е възможно без подаване на молба да се образува производство по съществото на спора (следователно и съдебно производство във връзка с полагането на грижи за малолетно или непълнолетно дете), то временни мерки също може да бъдат постановени без да се подава молба. Компетентният съд за производството по дадения въпрос отговаря за постановяването на временни мерки, освен ако в закона е предвидено друго. Молбата за постановяване на временна мярка трябва да съдържа необходимата информация по член 42, параграф 4 и член 75 от Гражданския процесуален кодекс (Закон № 99/1963, с измененията), което означава по-специално: информацията относно съда, до който е отправена молбата; кой отправя молбата и какъв е нейният предмет, т.е. описание на фактите, с които се мотивира предложението за временна мярка; какво се цели с молбата, т.е. каква временна мярка иска ищецът; обяснение на обстоятелството, че е необходимо временно регламентиране на отношенията между страните или че съществуват опасения, че изпълнението на съдебно решение може да е застрашено, както и указване на датата, на която е била изготвена молбата, и подпис на ищеца или на неговия представител. Към молбата трябва да бъдат приложени документите, на които се позовава ищецът. Обикновено, що се отнася до временни мерки, с оглед обезпечаването на обезщетение за вреди или други загуби, които биха настъпили вследствие на временната мярка, най-късно в деня, в който ищецът е подал молбата за временна мярка, той трябва да депозира гаранция в определения размер. Когато обаче се касае за временна мярка по въпрос за издръжка или временна мярка, която може да бъде наложена от съда дори без да е подадена молба, депозиране на гаранция не се изисква. По временните мерки съдът се произнася незабавно. Ако няма опасност от неизпълнение, съдът може да се произнесе по молбата за временни мерки в срок до седем дни след подаването ѝ. Съдът се произнася, без да изслушва страните. Когато постановява временни мерки,

съдът изисква от ищеца да представи на съда молба за образуване на производство в рамките на срок, който му е наложен. Съдът може да определи също така временната мярка да важи само за определен период от време.

В Закона за специалните съдебни производства (Закон № 292/2013, с измененията) са предвидени специални временни мерки за случаите, когато малолетното или непълнолетното дете се намира в положение, в което за него не се полагат надлежните грижи, независимо от това дали има или няма лице, което има право да полага грижи за детето, или когато животът на детето, неговото нормално развитие или друг важен интерес е сериозно застрашен или е бил нарушен. В такъв случай съдът — чрез временни мерки, които той може да наложи само по искане от орган за социална и правна закрила на деца — регламентира отношенията на детето за съществен период от време, като нарежда детето да бъде настанено в подходяща среда, посочена в решението. На базата на такива временни мерки е възможно дете да бъде настанено за приемни грижи за определен период от време, през който родителят не може да се грижи за детето поради сериозни причини, или след изтичане на този период детето може да бъде настанено за полагане на грижи преди осиновяване, ако родителите са дали съгласие за осиновяване, или да бъде решено, че за осиновяването не е необходимо съгласието на родителите. Съдът се произнася по молба за временни мерки незабавно и най-късно срок до 24 часа от подаването на молбата. Решението подлежи на незабавно изпълнение след постановяването му, като по отношение на изпълнението му съдът си сътрудничи със съответните публични органи.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разноските по производството?

Съгласно Закона за съдебните такси (Закон № 549/1991, с измененията) производствата, свързани с настойничество/попечителство и упражняване на родителските права, в съдилищата по въпросите на малолетните или непълнолетните деца са освободени от такси. Това означава, че ищец, който подава молба във връзка с родителски задължения и права, не е длъжен да плаща съдебни такси.

При определени условия е възможно да бъде назначен процесуален представител безплатно или с намален хонорар. Съдът назначава представител при поискване от страна, по отношение на която може да се очаква, че съдът ще постанови пълно или частично освобождаване от съдебни такси, ако това е необходимо например за защитата на нейните интереси. Ако е необходимо интересите на дадена страна да бъдат защитени, на страната се назначава адвокат. Назначаването на представител трябва да бъде обосновано от положението на страната (на практика това може да бъде влошено финансово състояние или влошено социално положение, като обаче винаги трябва да се вземат предвид конкретните обстоятелства по случая) и упражняването или защитата на правата не трябва да са произволни или явно неуспешни.

В Закона за предоставяне на правна помощ по трансгранични спорове в рамките на Европейския съюз (Закон № 629/2004, с измененията) е уреден достъпът до правна помощ за съдебни производства в държава — членка на Европейския съюз, в които страна е физическо лице с местожителство в друга държава членка. Въпросната помощ е предвидена за правни действия във фазите на съдебния процес и принудителното изпълнение.

В Закона за юридическите професии (Закон № 85/1996, с измененията) са определени условията, при които е възможно да бъде поискано безплатно назначаване на адвокат на право от Чешката адвокатска колегия.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, възможно е да се обжалва решение, свързано с родителската отговорност. Районните съдилища са първоинстанционни съдилища по въпроси за правата и задълженията, произтичащи от родителската отговорност. Окръжните съдилища (или Общинският съд в Прага) разглеждат жалбите срещу решения на първоинстанционните съдилища. Съдебно решение може да се обжалва в срок до 15 дни, считано от получаването на писменото решение от съда, чието решение се обжалва, и ако това не е забранено от закона (например не може да се обжалва съдебно решение за утвърждаване на споразумение между родителите относно полагането на грижи за дете). Жалбата се счита за подадена навреме дори след изтичането на петнадесетдневния срок, ако жалбоподателят е получил неточна информация от въззивния съд.

Трябва да се подчертае, че някои решения може да подлежат на предварително изпълнение, т.е. те могат да бъдат изпълнени, дори ако се обжалват. На предварително изпълнение подлежат решенията за присъждане на издръжка и решенията за удължаване на продължителността на дадена възпитателна мярка, въз основа на които детето е било временно отнето неговите родители или от друго лице.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

В Чешката република за принудително изпълнение на решение относно полагането на грижи за малолетно или непълнолетно дете е необходимо да се подаде молба до съда. Процедурата, която се прилага по изпълнение на решението, е предвидена в Закона за специалните съдебни производства (Закон № 292/2013, с измененията).

Компетентен по такива производства е общият съд с местна компетентност спрямо малолетното или непълнолетното дете, т.е. районният съд по местожителството на малолетното или непълнолетното дете (районен съд в Прага, Общинският съд в Бърно), определено въз основа на споразумение между родителите, решение на съд или въз основа на други съществени обстоятелства. Молбата трябва да съдържа цялата необходима информация (правоимащата страна и задължената страна, размера и същността на задължението на задължената страна и крайния срок за изпълнение на съответното задължение, както и посочване на т.нар. изпълнително основание — решението, което следва да бъде изпълнено).

Ако съдът счете, че са налице специални причини за това, и/или ако задължената страна не е била уведомена за последиците от неизпълнението на задължението, преди да разпорежи изпълнението на решението съдът може да прикани задължената страна да изпълни решението или споразумението и да я уведоми за възможните начини за принудително изпълнение на решението: чрез налагане на глоби или чрез извеждане на детето. Съдът може да поиска също така от съответния орган за социална и правна закрила на деца да насочи задължената страна към изпълнението на нейните задължения, без да е необходимо да разпорежда принудително изпълнение на решението.

Ако лицето не изпълни своето задължение дори след покана от съда, съдът разпорежда принудително изпълнение на решението чрез налагането на глоба, като това може да се извършва многократно. Размерът на отделните глоби не може да надвишава 50 000 CZK. Другите мерки, които съдът може да разпорежи, включват среща с медиатор, среща със специалист по детска психология или определяне на план за „режим на приспособяване“, чрез който се цели улесняване на постепенното установяване на лични отношения между детето и лицето, което има право на лични отношения с него.

Ако въпреки прилагането на мерките задълженията не се изпълняват или обстоятелствата сочат, че този подход не е довел до изпълнение на задълженията, в извънредни случаи съдът разпорежда принудително изпълнение на решението за извеждане на детето от дома на лицето, с което детето не следва да живее според споразумението или решението. Решението, с което се разпорежда извеждането на детето, се връчва на задължената страна едва при принудителното изпълнение.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съдебните решения във връзка с родителска отговорност, издадени от съдилища в държави — членки на Европейския съюз, се признават в Чешката република в съответствие с Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и

изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 („Регламент (ЕО) № 2201/2003“) и с Регламент (ЕС) 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвлечане на деца („Регламент (ЕС) 2019/1111“), без изискване за специални процесуални действия. Съгласно Регламент (ЕО) № 2201/2003 всяко лице, което има законен интерес, може да се обърне към съда с молба за издаване на решение за признаване или за непризнаване на решението. В Чешката република по тези производства на първа инстанция са компетентни районните съдилища (районните съдилища в Прага, Общинският съд в Бърно). Компетентният съд е районният съд, който е общият съд с местна компетентност спрямо ищеца, а в противен случай районният съд, в чийто район на компетентност е възникнала или може да възникне ситуацията, за която признаването е от значение. Съгласно Регламент (ЕС) 2019/1111 всяка заинтересована страна може да подаде молба за решение за липса на основания за отказ на признаването. В Чешката република по тези производства на първа инстанция са компетентни районните съдилища (районните съдилища в Прага, Общинският съд в Бърно).

Преди дадено решение по въпроси за родителската отговорност, издадено в друга държава членка, да може да бъде изпълнено в Чешката република, то трябва да бъде обявено за подлежащо на изпълнение в съответствие със специална процедура в съответствие с горепосочения Регламент (ЕО) № 2201/2003. В Чешката република молбата за декларация за изпълняемост се подава до районния съд с местна компетентност (районните съдилища в Прага, Общинският съд в Бърно). Местната компетентност се определя в съответствие с Регламент (ЕО) № 2201/2003 според обичайното местопребиваване на лицето, срещу което се иска изпълнението, или според обичайното местопребиваване на детето. Ако нито едно от тези места не се намира в държавата членка, където ще се състои изпълнението, местната компетентност се определя според мястото на изпълнение на решението.

Решенията относно правото на лични отношения с дете и решенията за разпореждане на връщането на дете, издадени въз основа на член 11, параграф 8 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 съгласно членове 41 и 42 от Регламент (ЕО) № 2201/2003, подлежат на изпълнение в друга държава членка, без да е необходима декларация за изпълняемост и без да се предоставя каквато и да е възможност за противопоставяне на тяхното признаване, ако решението е било заверено в държавата членка, която го е издала, посредством използване на стандартната форма, поместена в приложение към Регламент (ЕО) № 2201/2003.

Към молбата за признаване или за непризнаване на решение и към декларацията за изпълняемост на решение трябва да бъде приложено едно копие на решението, което отговаря на необходимите за признаване на неговата автентичност условия (например дубликат или заверено копие на решението), както и удостоверението по член 39, издадено от съответния орган на държавата членка, в която е издадено решението, посредством използване на стандартната форма, поместена в приложение към Регламент (ЕО) № 2201/2003. В случай на съдебно решение, постановено в отсъствие на една от страните, трябва да се представи също така оригинал или заверено копие на документа, удостоверяващ, че на страната, която не се е явила по производството, е била връчена молбата за образуване на производството или друг подобен документ, или на някакъв документ, от който е видно, че ответникът безусловно е приел съдебното решение. Ако удостоверението или изискваният документ в случай на съдебно решение, постановено в отсъствие на една от страните, не бъдат представени, се прилага процедурата по член 38, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 2201/2003.

Съгласно Регламент (ЕС) 2019/1111 решенията по въпроси, свързани с родителската отговорност, постановени в държава членка и подлежащи на изпълнение в тази държава членка, подлежат на изпълнение в Чешката република, без да е необходима декларация за изпълняемост.

Когато са удостоверени в държавата членка на произход посредством използване на удостоверението, поместено в приложението към Регламент (ЕС) 2019/1111, решенията, с които се предоставя право на лични отношения с деца, и решенията съгласно член 29, параграф 6, ако се изисква връщане на детето, се признават в други държави членки съгласно член 43 от Регламент (ЕС) 2019/1111, без да се изисква да се следва каквато и да било специална процедура и без каквато и да било възможност за противопоставяне на признаването, освен ако е било установено, че съдебното решение противоречи на [по-късно] решение, както е посочено в член 50, и само до степеня на това противоречие.

Когато са удостоверени в държавата членка на произход посредством използване на удостоверението, поместено в приложението към Регламент (ЕС) 2019/1111, решенията, с които се предоставя право на лични отношения с деца, и решенията съгласно член 29, параграф 6, ако се изисква връщане на детето, се признават в други държави членки съгласно член 43 от Регламент (ЕС) 2019/1111, без да е необходима декларация за изпълняемост.

За целите на признаването и принудителното изпълнение съгласно Регламент (ЕС) 2019/1111 е необходимо да се представи препис на решението, който отговаря на необходимите за признаване на неговата автентичност условия, и подходящото удостоверение, издадено съгласно член 36 или член 47 от съответния орган на държавата членка посредством използване на удостоверението, поместено в приложението към Регламент (ЕС) 2019/1111. Ако документите, посочени в член 31, параграф 1, не бъдат представени, трябва да се следва процедурата, описана в член 32 от Регламент (ЕС) 2019/1111.

Ако са спазени условията, указани в посочените по-горе регламенти, процедурата за принудително изпълнение на решение по въпроси за родителската отговорност, постановено от друга държава — членка на ЕС, е същата като тази за принудително изпълнение на национални решения. За повече информация вж. предходния въпрос.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването и изпълнението на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Жалбата (въззивната жалба) срещу съдебно решение се подава до съда, който е постановил решението. Жалбата се разглежда от горестоящ съд.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Приложимото право в производство по въпросите за родителска отговорност се определя в съответствие с Конвенцията от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата. Всяко двустранно международно споразумение, с което Чешката република е обвързана по отношение на други държави, има предимство пред Конвенцията от 1996 г., освен ако е направена декларация по член 52, параграф 1 от Конвенцията от 1996 г. (такава декларация е направена по отношение на взаимното двустранно споразумение между Чешката република и Полша, чрез което се гарантира предимството на Конвенцията от 1996 г.).

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 06/04/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Германия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Терминът „родителска отговорност“ обхваща съвкупността от права и задължения, които родителите имат по отношение на детето. Важна част от родителската отговорност са родителските права. Родителите имат задължението и правото да се грижат за своето ненавършило пълнолетие дете. Родителските права включват полагането на грижи за личността и имуществото на детето, както и представителството на детето; следователно правото да се вземат решения по отношение на детето по принцип е свързано с **родителските права**. Родителската отговорност включва също и личните отношения с детето и задължението да му бъде осигурявана издръжка.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Както вече беше посочено във въпрос 1, терминът „родителска отговорност“ обхваща съвкупността от права и задължения, които родителите имат по отношение на детето. Важна част от родителската отговорност са родителските права; родителската отговорност включва също и личните отношения с детето и задължението да му бъде осигурявана издръжка.

По принцип съвместното упражняване на родителски права е възможно, ако:

детето е родено от брака на родителите;

родителите са сключили брак след раждането на детето;

родителите заявят, че желаят да се грижат съвместно за детето (декларации за съвместно упражняване на родителските права);

семеиното отделение на районния съд (*Familiengericht*) им предостави съвместно упражняване на родителските права върху детето.

Декларациите за съвместно упражняване на родителските права трябва да бъдат надлежно заверени. Това може да се направи от Службата за младежта (*Jugendamt*), от нотариус или при определени обстоятелства — от дипломатическите представителства в чужбина. Ако родителите не изготвят декларация за съвместно упражняването на родителските права и не са сключили брак помежду си, упражняването на родителските права върху детето ще бъде предоставено само на майката. По искане на единия родител семеиното отделение на районния съд обаче може да предостави и на двамата родители съвместно да упражняват родителските права, при условие че това не противоречи на висшия интерес на детето. Приема се, че съвместното упражняване на родителските права не противоречи на висшия интерес на детето, ако другият родител не представи причини да не се предоставя съвместно упражняване на родителските права и не са налице други очевидни причини.

В германско право се приема, че обикновено е във висш интерес на детето да има лични отношения и с двамата родители и поради това правото му да има лични отношения с тях се гарантира. Освен това и двамата родители имат право и задължение да поддържат лични отношения с детето си.

Правото на лични отношения дава на родителите преди всичко правото редовно да се виждат и да разговарят със своето дете. Освен прекия контакт личните отношения включват контакт по електронната поща и по телефона.

Обикновено осигуряването на издръжка е задължение и на двамата родители. Самите родители могат да изберат начина, по който осигуряват издръжка за своите деца. Те могат да решат например да предоставят издръжката предимно в родителския дом в натура (настаняване, храна, дрехи и др.).

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Терминът „родителска отговорност“ обхваща съвкупността от права и задължения, които родителите имат по отношение на детето. Важна част от родителската отговорност са родителските права; родителската отговорност включва също и личните отношения с детето и задължението да му се осигурява издръжка (вж. разясненията във въпрос 1). Изложените по-долу разяснения се отнасят до **родителските права**.

Ако за ненавършилото пълнолетие дете не се грижат неговите родители, например тъй като те са починали или нямат право да представляват детето по въпроси, свързани с неговото имущество, например поради това че са лишени от упражняването на родителски права, на детето се назначава законен настойник или попечител от семеиното отделение на районния съд.

Ако родителите не са в състояние да упражняват определени аспекти от родителските права, семеиното отделение на районния съд ще назначи лице, което да полага грижи за детето във връзка с тези аспекти (член 1909 от Гражданския кодекс (*Bürgerliches Gesetzbuch*)).

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Терминът „родителска отговорност“ обхваща съвкупността от права и задължения, които родителите имат по отношение на детето. Важна част от родителската отговорност са родителските права; родителската отговорност включва също и личните отношения с детето и задължението да му се осигурява издръжка (вж. разясненията във въпрос 1). Изложените по-долу разяснения се отнасят до **родителските права**.

Ако родителите упражняват съвместно родителските права и се разделят, те ще продължат да ги упражняват съвместно по отношение на детето, независимо от това дали имат сключен брак или не. По искане на единия родител обаче семеиното отделение на районния съд може да предостави упражняването на родителските права само на единия родител. Такова искане ще бъде удовлетворено, ако другият родител е съгласен, освен когато детето е на 14 години или по-голямо и възразява, или ако се смята, че отнемането на съвместното упражняване на родителските права и предоставянето им само на единия родител е във висш интерес на детето. Дори в случай на развод на родителите подобно решение се взема само по искане на единия родител, освен когато благополучието на детето е застрашено.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Терминът „родителска отговорност“ обхваща съвкупността от права и задължения, които родителите имат по отношение на детето. Важна част от родителската отговорност са родителските права; родителската отговорност включва също и личните отношения с детето и задължението да му се осигурява издръжка (вж. разясненията във въпрос 1). Изложените по-долу разяснения се отнасят до **родителските права и правото на лични отношения**.

Обикновено родителите решават как да упражняват съвместно родителските права по отношение на тяхното дете, като няма правни изисквания за начина, по който трябва да го правят. Правнообвързваща промяна в условията за упражняване на родителските права обаче не е възможна само чрез споразумение, а е необходимо да бъде постановено решение от семейното отделение на районния съд. Ако родителите живеят разделени, Службата за младежта може да им помогне да изготвят взаимно приемлив план за упражняване на родителските права. Този план може да се използва като основа за съдебно решение относно упражняването на родителските права. Ако родителите са съгласни, че упражняването на родителските права следва да бъде предоставено само на единия родител, те могат да поискат от семейното отделение на районния съд да прехвърли родителските права.

Родителите могат също така да се споразумеят без формални изисквания за начина, по който да упражняват правото на лични отношения. Ако дадено условие е записано в споразумение пред съда и е одобрено от него, това споразумение е равносилно на обвързващо съдебно решение и при необходимост притежава изпълнителна сила.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Ако родителите не са в състояние да разрешават споровете си сами, те могат да се свържат със Службата за младежта или с доброволната организация за услуги за социално подпомагане на младежта (*Freie Jugendhilfe*). Те предоставят съвети и помагат на родителите да преодолеят своите проблеми. База данни за всички служби за подкрепа може да бъде намерена на адрес <http://www.dajeb.de>. Медиацията също може да помогне на родителите да постигнат споразумение по взаимно съгласие. Повече информация за семейната медиация може да бъде намерена на адрес <http://www.bafm-mediation.de/>.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

В зависимост от искането или предложението съдията може да се произнесе, като част от производството, по всички въпроси, свързани с упражняването на родителските права (включително предаването на детето), личните отношения и издръжката на детето. Във всяка фаза на производството съдията трябва да се стреми да разрешава споровете по начин, който е приемлив и за двамата родители. В случай че родителите не постигнат съгласие по въпрос, свързан с упражняването на родителските права, който е важен за детето, съдът може също така да предостави правомощие на единия родител да взема самостоятелни решения по този въпрос (*Alleinentscheidungsbefugnis*).

Ако благополучието на детето е застрашено, съдът също така може по всяко време служебно да постанови всички необходими мерки за предотвратяване на такава заплаха.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Терминът „родителска отговорност“ обхваща съвкупността от права и задължения, които родителите имат по отношение на детето. Важна част от родителската отговорност са родителските права; родителската отговорност включва също и личните отношения с детето и задължението да му се осигурява издръжка (вж. разясненията във въпрос 1). Изложените по-долу разяснения се отнасят до **родителските права и правото на лични отношения**.

Що се отнася до родителските права, отговорът на този въпрос по принцип трябва да бъде утвърдителен. Родителят, който не упражнява родителските права, няма никакви права да участва при вземането на решения. Той обаче има право на лични отношения и може да поиска от другия родител информация за личните обстоятелства на детето, доколкото това искане е законосъобразно. Когато обаче детето живее с родителя, който не упражнява родителските права въз основа на съгласието на родителя, който упражнява тези права, или на съдебно решение (например в контекста на упражняване на правото на лични отношения), родителят, който не упражнява родителските права, може да взема самостоятелни решения по въпроси, свързани с грижата за детето (напр. изхранването).

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Терминът „родителска отговорност“ обхваща съвкупността от права и задължения, които родителите имат по отношение на детето. Важна част от родителската отговорност са родителските права; родителската отговорност включва също и личните отношения с детето и задължението да му се осигурява издръжка (вж. разясненията във въпрос 1). Изложените по-долу разяснения се отнасят до **родителските права**.

Ако родителите упражняват съвместно родителските права върху своето дете и живеят заедно, те трябва да постигат взаимно приемливи решения по всички въпроси, свързани с родителските права. От друга страна, ако родителите живеят разделени, те трябва да постигат такива решения само по важни за детето въпроси. По въпроси от ежедневен характер родителят, с когото живее детето, има правото на еднолични решения.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложи към молбата си?

Терминът „родителска отговорност“ обхваща съвкупността от права и задължения, които родителите имат по отношение на детето. Важна част от родителската отговорност са родителските права; родителската отговорност включва също и личните отношения с детето и задължението да му се осигурява издръжка (вж. разясненията във въпрос 1). Изложените по-долу разяснения се отнасят до **родителските права и правото на лични отношения**.

В повечето случаи компетентни за производства, свързани с упражняването на родителските права и личните отношения, са семейните отделения на районните съдилища (*Amtsgerichte*). Ако за започване на производството е необходимо да се подаде молба, например при производство за предоставяне на самостоятелно упражняване на родителските права, когато родителите живеят разделени, въпросната молба трябва да бъде обоснована. Следва да бъдат представени фактите и доказателствата, на които се основава молбата, и да бъдат приложени документите, на които се прави позоваване. В молбата следва да се посочва дали страните вече са прибегнали до медиация или до друга извънсъдебна процедура за разрешаване на спорове. Процесуално представителство се изисква само в изключителни случаи, например за молби, подадени в контекста на бракоразводно дело. Ако процесуалното представителство не е задължително, молбата може да бъде подадена направо до компетентния съд. За тази цел към районните съдилища са създадени съдебни служби (*Rechtsantragstellen*), където могат да бъдат завеждани молбите и други документи.

Ако родителите не са били сключили брак помежду си, когато се е родило детето, декларацията за съвместно упражняване на родителските права (в случай на съвместно упражняване на родителските права) може да бъде заверена от длъжностното лице, отговарящо за документацията в Службата за младежта (*Jugendamt*), от нотариус или при определени обстоятелства — от дипломатически представителства в чужбина.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Принципът на служебна проверка на фактите (*Amtsermittlungsgrundsatz*) се прилага при производства, свързани с упражняване на родителските права и правото на лични отношения. Съгласно този принцип съдът трябва служебно да установи фактите по делото и не е обвързан от доводите на страните.

В неотложни случаи съдът може да постанови временна мярка, доколкото това е обосновано и е спешно необходимо. Ако благополучието на детето е застрашено, съдът трябва да провери дали следва да бъде постановена временна мярка дори без да е подадено искане от една от страните. Ако не е възможно да бъде постигнато взаимно приемливо споразумение в рамките на срока, определен в производството, в което се разглежда правото на лични отношения, съдът трябва да обсъди с родителите и със Службата за младежта постановяването на временна мярка.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Граждани, които поради своето лично и финансово положение не са в състояние да покрият разходите за производството, в състояние са да покрият само част от разходите или могат да ги платят само на вноски, могат да получат правна помощ за производствата, включително тези, разглеждани от семейното отделение на районния съд. Предпоставката за тази правна помощ е, че предвиденото съдебно производство или правна защита следва да има достатъчно перспективи за успех и не трябва да изглежда злонамерено. Това гарантира достъп до съдилищата и на икономически слабите субекти. В рамките на процедурата за предоставяне на правна помощ в зависимост от доходите, с които разполага лицето, което има право на помощ, държавата ще покрие изцяло или частично неговия дял от съдебните разходи, а ако му е назначен адвокат — адвокатските хонорари.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Терминът „родителска отговорност“ обхваща съвкупността от права и задължения, които родителите имат по отношение на детето. Важна част от родителската отговорност са родителските права; родителската отговорност включва също и личните отношения с детето и задължението да му се осигурява издръжка (вж. разясненията във въпрос 1). Изложените по-долу разяснения се отнасят до **родителските права и правото на лични отношения**.

Решенията, свързани с упражняване на родителските права/личните отношения, подлежат на обжалване. Не е от значение дали решението е постигнато като част от самостоятелна производство, или е взето като част от допълнително искане към дело за развод. Обжалването е допустимо и в двата случая.

Жалбата може да бъде подадена в срок от един месец от писменото уведомяване за решението. Временни мерки относно упражняване на родителските права могат да бъдат обжалвани само ако са издадени въз основа на устно обсъждане. Такива жалби могат да бъдат подадени в срок от две седмици. Издадените без устно обсъждане мерки са окончателни. Независимо от въпроса за устното обсъждане, временните мерки относно правото на лични отношения също не подлежат на обжалване. В тези случаи обаче е възможно да се започне производство по същество. Следва да се отбележи, че временните мерки престават да се прилагат, ако влязат в сила други решения по същия въпрос.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Терминът „родителска отговорност“ обхваща съвкупността от права и задължения, които родителите имат по отношение на детето. Важна част от родителската отговорност са родителските права; родителската отговорност включва също и личните отношения с детето и задължението да му се осигурява издръжка (вж. разясненията във въпрос 1). Изложените по-долу разяснения се отнасят до **родителските права и правото на лични отношения**.

Ако изпълнително основание за предаването на лица и уреждането на личните отношения е нарушено, съдът може да наложи на задължената страна глоба, а ако тя не може да бъде събрана, може да постанови лишаване от свобода. При определени условия също така може директно да бъде постановено лишаване от свобода. В решението, с което се постановява предаването на лицето или уреждането на личните отношения, ще бъдат посочени последиците от нарушаването на изпълнителното основание. Максималният размер на глобата за едно лице е 25 000 EUR, а максималният срок за лишаване от свобода е шест месеца. Друго възможно средство за принудително изпълнение е определение за използване на пряка принуда срещу задължената страна. Не се допуска принуждаването на дете, в случай че то трябва да бъде предадено с цел да се позволи упражняване на правото на лични отношения. Принуждаването на дете е допустимо само ако това е във висш интерес на детето и не е възможно задължението да се наложи с по-леки средства.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Терминът „родителска отговорност“ обхваща съвкупността от права и задължения, които родителите имат по отношение на детето. Важна част от родителската отговорност са родителските права; родителската отговорност включва също и личните отношения с детето и задължението да му се осигурява издръжка (вж. разясненията във въпрос 1). Изложените по-долу разяснения се отнасят до **родителските права и правото на лични отношения**.

Решенията относно упражняване на родителските права и правото на лични отношения, постановени в други държави — членки на ЕС (с изключение на Дания), се признават в Германия въз основа на Регламент (ЕО) № 2201/2003 (Регламент Брюксел IIa), поради което за тази цел не са необходими специални процесуални действия. В Германия обаче е възможно също така да се подаде молба за признаване на такива решения до семейното отделение на компетентния районен съд. Това признаване се прилага по отношение на всички страни.

Преди решение относно упражняването на родителските права, постановено в друга държава членка, да може да бъде изпълнено в Германия, трябва да бъде подадена молба за декларация за изпълняемост, както е посочено в Регламент Брюксел IIa, т.е. решението трябва да бъде одобрено за изпълнение в Германия. Молбата трябва да бъде подадена до семейното отделение на районния съд по седалището на висшия областен съд (*Oberlandesgericht*). Молбата за изпълнение следва да бъде придружена от копие на решението и удостоверение от съда в държавата членка на произход, като се използва формулярът от приложение II към Регламента. Представителството от адвокат не е задължително. Молители, които живеят в друга държава членка, обаче трябва да назначат упълномощен процесуален представител, който да приеме връчването в Германия. Семейното отделение на районния съд ще постанови решение без предварително устно изслушване. Секретарят на съда ще издаде екзекватурата въз основа на това решение. Решението на семейното отделение на районния съд може да бъде обжалвано пред висшия областен съд. Решението на висшия областен съд може да бъде обжалвано пред Федералния върховен съд (*Bundesgerichtshof*), ако висшият областен съд го допуска. В Германия молбите за признаване и декларациите за изпълняемост се разглеждат само от 22 от всички 650 семейни отделения на районни съдилища. Техните адреси могат да бъдат намерени на адрес <http://www.bundesjustizamt.de/sorgerecht> — „*Zuständige Gerichte*“ (на немски език) и <http://www.bundesjustizamt.de/custody-conflicts> — „Компетентни германски съдилища“ (на английски език).

Следва да се отбележи, че някои решения на държавите членки относно правото на лични отношения и връщането на деца, които са били неправомерно отведени или задържани, могат да бъдат признати и изпълнени в Германия, без да е необходима декларация за изпълняемост и без да е налице възможност за оспорване на това признаване. Въпреки това и в тези случаи носителите на родителската отговорност могат да поискат официално декларация за изпълняемост на тези решения от германските съдилища.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Терминът „родителска отговорност“ обхваща съвкупността от права и задължения, които родителите имат по отношение на детето. Важна част от родителската отговорност са родителските права; родителската отговорност включва също и личните отношения с детето и задължението да му се осигурява издръжка (вж. разясненията във въпрос 1). Изложените по-долу разяснения се отнасят до **родителските права и правото на лични отношения**.

Тези 22 съдилища, посочени в отговора на въпрос 15, разполагат и със специална компетентност в този случай. Молбите за установяване на непризнаване на решение относно упражняване на родителските права трябва да бъдат подадени до семейното отделение на районния съд по седалището на висшия областен съд, в чиято юрисдикция попада обичайното местопребиваване на ответника или на засегнатото от решението дете. Субсидиарно компетентно е семейното отделение на районния съд, в чиято юрисдикция е възникнал интересът от непризнаване или нуждата от грижи; в противен случай е компетентно семейното отделение на районния съд на Панков/Вайсензее. Обикновено започването на тази процедура ще доведе до съсредоточаването на едно място на компетентността по всички въпроси във връзка с детето, т.е. един съд ще може да се произнесе по всички въпроси, свързани с детето. Решенията обаче (относно признаването или непризнаването) се прилагат само в държавата членка, в която са постановени. Въпреки това в Германия все пак може да бъде проведена процедура за установяване на непризнаване, дори и като охранителна мярка.

Що се отнася до тази процедура, разпоредбите, уреждащи разрешението за изпълнение, на първа инстанция се прилагат съответно и за производството по въззивно и касационно обжалване.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Терминът „родителска отговорност“ обхваща съвкупността от права и задължения, които родителите имат по отношение на детето. Важна част от родителската отговорност са родителските права; родителската отговорност включва също и личните отношения с детето и задължението да му се осигурява издръжка (вж. разясненията във въпрос 1). Изложените по-долу разяснения се отнасят до **родителските права и правото на лични отношения**.

Трябва да се прави разграничение между въпросите, свързани с приложимото право, и тези, свързани с компетентността. Обикновено компетентни по въпроси, свързани с упражняване на родителските права и личните отношения, са съдебните и административните органи по обичайното местопребиваване на детето (член 8 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 и член 5 от Хагската конвенция за защита на децата). Гражданството е без значение. Приложимото право също се основава на Хагската конвенция за защита на децата. Също в съответствие с тази конвенция при възлагането, отнемането и упражняването на родителските права и правото на лични отношения по закон се прилагат по принцип законите на държавата по обичайно местопребиваване на детето. По принцип упражняването на родителските права, произтичащи от законите на държавата по обичайно местопребиваване на детето, ще продължи дори при промяна в местопребиваването на детето. Ако германските съдебни и административни органи, които са компетентни по силата на местопребиваването на детето, издават разпоредби относно упражняването на родителските права и личните отношения, те ще се уреждат от германското право.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите коментари относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 29/12/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Моля, имайте предвид, че версиите на следните езици вече са преведени.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Естония

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителската отговорност означава упражняване на родителските права върху малолетно или непълнолетно дете, което включва задължението и правото на родителя да се грижи за детето. Родителската отговорност включва правото да се полагат грижи за личността на детето (*упражняване на родителски права върху личността*), правото да се управлява имуществото на детето (*упражняване на родителски права върху имуществото*) и

правото да се вземат решения по въпроси, свързани с детето. Упражняването на родителските права върху имуществото включва правото и задължението да се управлява имуществото на детето, както и да се представлява детето. Това не изключва правото на детето да управлява самостоятелно имуществото си в предвидените от закона случаи.

Даден родител има правомощия за вземане на решения по отношение на своето малолетно или непълнолетно дете, което включва правото да взема решения по ежедневни въпроси (обикновено свързани с полагането на грижа), касаещи детето. По правило вземането на решения по ежедневни въпроси означава честото вземане на обичайни решения, които нямат трайно въздействие върху развитието на детето. В допълнение към правомощията за вземане на решения даден родител, който разполага с правото на упражняване на родителските права, има и право на представителство по отношение на своето малолетно или непълнолетно дете. Родители, на които е предоставено съвместно да упражняват родителските права, имат право на съвместно представителство.

И двамата родители имат право на лични отношения със своите деца, което означава задължението и правото и на двамата родители да поддържат пряк контакт с децата си. Правото на лични отношения с децата им не зависи от упражняването на родителските права. Родителите имат също така задължение за издръжка по отношение на своите малолетни или непълнолетни деца.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Взаимните права и задължения на родители и деца произтичат от родствените връзки, които се установяват съгласно предвидената в закона процедура. Жената, която ражда детето, е неговата майка. Мъжът, от когото е заченото детето, е неговият баща. Счита се, че дете е заченото от мъжа, който е имал брак с майката на детето към момента на неговото раждане, който е признан бащинството или чието бащинство е установено от съда.

Родители, които са сключили брак помежду си, имат съвместна родителска отговорност, т.е. родителските права върху техните деца. Ако родителите на дете не са сключили брак помежду си към момента на неговото раждане, те носят съвместна родителска отговорност, освен ако при подаване на декларациите за намерение относно признаването на бащинство или майчинство не са изразили желанието си родителската отговорност да се упражнява само от единия родител.

Ако нито единият от родителите на малолетно или непълнолетно дете няма правото на представителство или ако не е възможно да се установи произходът на детето, на последното се назначава законен настойник. В този случай упражняването на родителските права се полага на законния настойник. Задължението на законния настойник е да осигурява възпитанието и развитието на детето, както и защитата на неговите лични и имуществени интереси.

Законен настойник може да бъде пълнолетно физическо лице с пълна юридическа дееспособност (напр. роднина на детето или трето лице) или юридическо лице (дружество или орган на местното управление). Дадено юридическо лице се назначава за законен настойник, ако не може да бъде намерено подходящо физическо лице или ако родител е посочил в завещание или договор за наследство, че за законен настойник следва да бъде назначено юридическо лице. Юридическото лице е задължено да търси систематично настойници, които са физически лица, за лицата, които се намират под неговото настойничество, и да предоставя съвет и обучение на такива настойници.

До назначаването на законен настойник задълженията на настойниците се изпълняват временно от селската община или от градската управа по вписаното в регистъра на населението местопребиваване на детето, при условие че са изпълнени предпоставките за учредяване на настойничество. При изпълнение на задълженията на настойник селската община или градската управа имат правата и задълженията на законен настойник.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителската отговорност по отношение на дете, те могат да се съгласят да дадат детето за осиновяване. Съгласието на родител за осиновяване няма да влезе в сила преди да са минали осем седмици от раждането на детето, а молба за осиновяване не може да бъде подадена в съда преди влизането в сила на съгласието на родител. Със съгласието на родител детето може да бъде оставено на грижите на лицето, което желае да го осинови, преди влизането в сила на съгласието за даване на детето за осиновяване.

Ако на нито един от родителите на малолетно или непълнолетно дете не е предоставено правото на представителство или не е възможно да се установи произхода на дете, съдът се произнася относно назначаването на законен настойник по собствена инициатива или въз основа на молба, подадена от селска община или градска управа или от заинтересовано лице.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите са разведени или са разделени, те трябва да решат как да уредят бъдещи въпроси, свързани с упражняването на родителските права. Родители, на които е предоставено упражняването на родителските права, могат да се споразумеят за договореностите във връзка с упражняване на правото им на съвместно представителство. Промяна в договореностите за упражняване на родителските права обаче, включително прекратяването на съвместното упражняване на правата, може да се извърши единствено по съдебен ред.

Всеки родител има правото да поиска от съда в рамките на производство, образувано въз основа на подадена молба, упражняването на родителските права върху детето да му бъде прехвърлено частично или изцяло. Съдът може да се произнесе по спор за упражняване на родителските права и в рамките на исково производство, ако това се изисква във връзка с развод или плащането на издръжка.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Родители, които упражняват родителски права, могат свободно да договорят съвместното упражняване на правата. Промяната в договореностите за упражняване на родителските права обаче, включително прекратяването на съвместното упражняване на правата, са възможни единствено по съдебен ред. Въпроси, свързани с упражняването на родителските права, се решават и се определят от съда по правно обвързващ начин. Когато разглеждат някой въпрос, касаещ дете, съдилищата се ръководят преди всичко от висшите интереси на детето, като вземат предвид всички обстоятелства и законния интерес на съответните лица. Споровете, възникнали във връзка с упражняването на родителските права, са семейноправни въпроси, които се разглеждат от съдилищата въз основа на подадена молба и се решават с постановяване на разпореждане. За да бъдат определени правата на родител по отношение на дете, родителят трябва да подаде молба до съд.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Родители, които упражняват родителски права, могат свободно да договорят съвместното упражняване на правата. Промяната в договореностите за упражняване на родителските права обаче, включително прекратяването на съвместното упражняване на правата, са възможни единствено по съдебен ред. За да постигнат съгласие, родителите могат да използват услугата за семейна медиация. Органите на местното управление могат да

ги насочат към съответния доставчик на услугата. Така например родителите могат да се споразумеят сами относно процедурата за лични отношения с детето или могат да го направят с помощта на семеен медиатор, но ако споразумението бъде нарушено, те трябва да се обърнат към съда, за да получат изпълнителен инструмент (т.е. разпореждане).

При определяне на процедурата за личните отношения с детето съдилищата действат и като органи за помирение в съдебното производство, като се опитват да постигнат споразумение между родителите относно личните отношения с детето. Съдилищата изслушват страните възможно най-скоро и насочват вниманието им към възможността да използват помощта на семеен съветник, по-специално за да постигнат обща позиция относно грижата и отговорността за детето. Съдът може да спре производство, касаещо дете, при условие че спирането му няма да навреди в по-късен етап на висшите интереси на детето и ако съответните страни са готови да получат консултация по извънсъдебен ред или ако по мнение на съда спорът може да бъде решен поради други причини чрез споразумение между родителите.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Компетентността на съдилищата включва въпроси, свързани с правото на лични отношения с децата, промяна в упражняването на родителските права, възстановяване на правото на упражняване на родителските права, задължението за изплащане на издръжка и промени в размера на издръжката по искане на родител.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Взаимните права и задължения на родители и деца произтичат от произхода на децата, което означава, че родителят, чийто потомък е детето, е задължен да се грижи за него. Взаимните права и задължения на родител и дете зависят от това на кого е предоставено упражняването на родителските права върху детето, т.е. ако упражняването на родителските права е предоставено само на единия родител, той може да взема решения по всички въпроси, касаещи детето, без първо да иска съгласието на другия родител.

Самостоятелното упражняване на родителските права върху дете може да бъде предоставено на родител от момента на раждането на детето, например в случаите, когато при подаване на декларациите за намерение относно признаването на бащинството родителите са изразили желанието си родителската отговорност да се упражнява само от единия родител. Единият родител може да получи правото да упражнява сам родителските права и в следните три случая.

Даден родител получава правото да упражнява сам родителските права, ако той е поискал от съда в рамките на производство, образувано въз основа на подадена молба, упражняването на родителските права върху детето да му бъде прехвърлено частично или изцяло. Обикновено даден родител иска да упражнява сам родителските права, ако родители, които упражняват съвместно родителските права, живеят разделени за постоянно или ако поради някаква друга причина не желаят повече да упражняват съвместно родителските права.

Даден родител може да упражнява сам родителските права и в случаи, когато родителите упражняват съвместно родителските права, но правото на единия родител да ги упражнява е спряно. Ако самостоятелното упражняване на родителските права върху дете, предоставено на родител въз основа на закон или съдебно решение, е спряно и няма причина да се очаква, че основанията за спирането ще престанат да съществуват, съдът предоставя упражняването на родителските права на другия родител, ако това е в съответствие с висшите интереси на детето.

Съд ще предостави упражняването на родителските права на другия родител и ако родителят, упражняващ сам родителските права, е починал или е бил лишен от тях, освен ако това не противоречи на висшите интереси на детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Ако на родители е предоставено съвместно упражняване на родителските права, те упражняват тези права по отношение на своето дете и изпълняват свързаното с това задължение на своя отговорност и единодушно, като вземат предвид цялостното благополучие на детето.

Родители, на които е предоставено съвместно упражняване на родителските права, имат също така право на съвместно представителство.

Ако родители, които упражняват съвместно родителските права, не успеят да постигнат съгласие по важен за детето въпрос, съдът може по искане от страна на родител да предостави правомощията за вземане на решение по този въпрос на единия родител. В случай на прехвърляне на правомощията за вземане на решения съдът може да ограничи тяхното упражняване или да наложи допълнителни задължения на родителя, упражняващ правомощията.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

По спорове, свързани с упражняването на родителските права, се произнасят окръжните съдилища. При свързан с упражняването на родителските права спор молителят трябва да подаде молба до окръжния съд за произнасяне по въпроса в рамките на производство, образувано по молбата. Молбата трябва да бъде подадена до окръжния съд по местопребиваване на детето.

В молбата трябва да се посочи името на съда, личните данни на молителя, въпросното лице и техните деца, както и да се посочи искането на молителя. Освен това в молбата трябва да се посочат фактите, като молителят трябва да изброи и представи доказателствата, с които разполага. Молбата трябва да бъде подписана от молителя или от негов представител. Ако е подписана от представител, към нея трябва да бъде приложено пълномощно или друг документ, удостоверяващ правото на представителство.

Молбата и писмените доказателства трябва да бъдат подадени в съда в писмен вид на естонски език. Ако молба, искане, жалба или възражение, подадени в съда от участник в производството, не са на естонски език, съдът ще поиска от лицето, представящо тези документи, да предостави превод до определената от съда дата.

Въпроси, включващи определянето на правата на родител по отношение на дете и режима на лични отношения с детето, т.е. въпроси, свързани с упражняването на родителските права, могат да бъдат решени в рамките на исково производство, ако това е поискано в рамките на исково производство във връзка с развода или плащането на издръжка.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдилищата разглеждат въпроси относно упражняването на родителските права при подадена молба в съответствие с разпоредбите относно предявяването на искове, като вземат предвид установените различия по отношение на производства, образувани въз основа на подадена молба (вж. Гражданския процесуален кодекс [1]).

При спешна процедура съдът може да се произнесе само по иск за издръжка, предявен от родител, който живее отделно от малолетно или непълнолетно дете. Въпросите, свързани с упражняването на родителските права, не могат да бъдат разглеждани в рамките на опростена процедура. Това обаче са въпроси, които се разглеждат въз основа на подадена молба и следователно се различават от иск, който се предявява по общия ред. Когато по отношение на даден въпрос е подадена молба, съдът сам установява фактите и събира необходимите доказателства, освен ако не е предвидено друго по закон. Съдът не е обвързан от исканията или фактите, представени от страните в рамките на производството, или от тяхната оценка на фактите, освен ако не е предвидено друго по закон. Изискванията за воденето на протоколи от заседанията и за

върчване на документи също не са толкова строги. При въпроси, свързани с упражняването на родителските права, съдилищата могат също така да налагат мерки, за да уредят упражняването на родителските права или личните отношения с детето в хода на производството или за да гарантират бъдещото спазване на споразуменията.

Съдът може да прилага обезпечителни или временни мерки, ако е налице причина да смята, че неприлагането на мерките може да направи изпълнението на решението трудно или невъзможно. При семейноправен въпрос, по който се отсъжда въз основа на подадена молба, всеки съд, който разполага с териториална компетентност за приемане на мерките, може да прилага временни мерки. Такива мерки включват например връщане на детето на другия родител или спазване на задължението за законна издръжка; наред с другото, съдилищата могат да разпоредят на ответника да плати издръжката по време на производството или да предостави гаранция за спазването на задължението за плащане.

[1] Граждански процесуален кодекс (RT I 2005, 26, 197; RT I, 21.6.2014, 58). Онлайн: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/513122013001/consolide>.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Ако съдът стигне до заключение, че физическо лице не е в състояние да заплати разходите за производството поради финансовото си състояние, той може да освободи лицето напълно или частично от разходите за правна помощ и плащането на държавна такса.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Решение, постановено в производство, образувано въз основа на подадена молба, представлява разпореждане, по отношение на което се прилагат разпоредбите относно разпореждания, постановени по подадени искове, освен ако не е предвидено друго по закон. Жалба срещу разпореждане относно упражняването на родителските права може да бъде подадена в съответствие с общите разпоредби, уреждащи производството по обжалване, ако жалбоподателят установи, че решението на съда от първа инстанция се основава на нарушение на законова разпоредба (например ако съдът от първа инстанция е приложил неправилно законова разпоредба на материалното или процесуалното право). По горепосочените причини касационна жалба може да бъде подадена и пред Върховния съд.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Въпроси, свързани с упражняването на родителските права, се разглеждат в производство, образувано въз основа на подадена молба. При семейноправен въпрос, по който се отсъжда въз основа на подадена молба, съдът издава разпореждане, което подлежи на изпълнение от момента на влизането му в сила, освен ако не е предвидено друго по закон. Разпореждане, издадено по въпрос въз основа на подадена молба, представлява изпълнителен инструмент. В случай че длъжникът не спазва доброволно разпореждането относно упражняването на родителските права, то ще бъде изпълнено принудително в рамките на изпълнително производство въз основа на подадената от ищеца молба. За тази цел ищецът трябва да подаде молба до съдебен изпълнител, който има териториална компетентност по местопребиваването или седалището на длъжника или по мястото, където се намира имуществото на длъжника. Когато въпросът касае личните отношения с дете, съдебният изпълнител ще работи в рамките на изпълнителното производство заедно с представител на органите на местното управление по пребиваване на детето или по изключение по местопребиваване на задълженото лице, който има опит във взаимодействието с деца. Ако е необходимо, съдебният изпълнител може да предложи на органите на местното управление детето да бъде настанено временно в заведение за социално подпомагане. Ако задълженото лице възпрепятства принудителното изпълнение, то може да подлежи на имуществена санкция.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съгласно Регламент (ЕО) № 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, решение, постановено в една държава членка, се признава в друга държава членка без изискване за специални процесуални действия. Този регламент се прилага за всички държави — членки на Европейския съюз, с изключение на Дания.

Решение, което се отнася до упражняването на родителската отговорност за дете, постановено в държава членка, което подлежи на изпълнение в тази държава членка и е било върчено за изпълнение, ще се изпълнява в друга държава членка, ако по молба на всяка заинтересована страна е обявено за изпълняемо в тази държава. За тази цел до съда трябва да бъде подадена молба за декларация за изпълняемост.

Съдът, до който следва да бъде подадена молбата, може да бъде намерен [тук](#).

Страна, която иска или оспорва признаване или иска декларация за изпълняемост, трябва да представи:

- копие от съдебното решение, предмет на молбата, отговарящо на условията за установяване на неговата достоверност, и
- удостоверение за решенията относно родителската отговорност.

Можете да намерите формуляра [тук](#).

Решение, отнасящо се до родителската отговорност на съпрузите, не се признава:

- ако това признаване е в очевидно противоречие с обществената политика в държавата членка, където се иска признаване, като се взема предвид най-добрият интерес на детето;
- ако то е било постановено, с изключение на неотложните случаи, без детето да получи възможност да бъде изслушано в нарушение на основните принципи на гражданския процес в държавата членка, където се иска признаване;
- ако решението е постановено при невявяване на ответник, ако на лицето, което не се е явило, не е връчен препис от исковата молба или равностоен документ своевременно и по такъв начин, че да му се даде възможност да организира защитата си, освен ако се установи, че това лице е приело решението без възражения;
- по искане на всяко лице, което претендира, че решението нарушава родителската му отговорност, ако това решение е постановено без въпросното лице да получи възможност да бъде изслушано;
- ако решението е в противоречие с издадено по-късно решение относно родителската отговорност, постановено в държавата членка, където се иска признаване;
- ако решението е в противоречие с издадено по-късно решение относно родителската отговорност, постановено в друга държава членка или държавата на обичайното местопребиваване на детето, която не е членка на ЕС, при условие че по-късно издаденото решение отговаря на условията за признаване в държавата членка, където се иска признаване;

или

ж) ако процедурата, предвидена в член 56 от Регламент № 2201/2003 на Съвета, не е спазена.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Съдът, до който следва да бъде подадена молбата, може да бъде намерен [тук](#).

Страна, която иска или оспорва признаване или иска декларация за изпълняемост, трябва да представи:

- копие от съдебното решение, предмет на молбата, отговарящо на условията за установяване на неговата достоверност, и
- удостоверението за решенията относно родителската отговорност, посочени в член 39 от Регламент № 2201/2003 на Съвета.

Можете да намерите формуляра [тук](#).

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Съгласно естонския Закон за международното частно право [1] връзката между дете и родителите се урежда от правото на държавата по местопребиваване на детето.

Освен това Хагската конвенция от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата се прилага между държавите, които са страни по Конвенцията.

Определянето на приложимото право може да е предмет и на споразумения относно правната помощ. Република Естония е подписала споразумения относно правната помощ със следните държави:

Договор за правна помощ и правни отношения между Република Естония, Република Литва и Република Латвия (1993 г.);

Споразумение за правно сътрудничество и правни отношения по граждански, семейни и наказателни дела между Република Естония и Руската федерация (1993 г.);

Споразумение за правно сътрудничество и правни отношения по граждански и наказателни дела между Република Естония и Украйна (1995 г.).

Споразумение за правно сътрудничество и правни отношения по граждански, трудови и наказателни дела между Република Естония и Република Полша (1999 г.).

Тъй като всички страни по споразуменията за правна помощ, сключени между Литва, Латвия и Полша, са също и страни и по Хагската конвенция от 1996 г., страните са решили да прилагат разпоредбите на Конвенцията при определяне на приложимото право.

[1] Закон за международното частно право (RT I 2002, 35, 217). Онлайн: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/513112013009/consolide>.

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 04/01/2022

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Ирландия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Правният термин „родителска отговорност“, който в Ирландия се нарича „guardianship“, се отнася до притежаването на всички права и задължения, свързани с дете, които се предоставят по закон или от съда или по силата на правно споразумение. Носителят на родителска отговорност притежава, наред с другите права, свързани с благосъстоянието на детето, правото на упражняване на родителските права и на лични отношения.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Обикновено родителите на дете, които са сключили брак, носят съвместно родителска отговорност за тяхното дете. Когато родителите не са сключили брак, обикновено родителската отговорност се носи от майката, но биологичният баща може да бъде назначен за носител на родителски права със споразумение между родителите или от съда.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Да. Изпълнителната служба по здравеопазване (Health Service Executive) може чрез своя отдел за услуги за детето и семейството „TUSLA“ да подаде молба до районния съд, за да бъдат издадени решения за настаняване, необходими за деца на възраст под 18 години. При изключителни обстоятелства съдът може да назначи настойник, който да изпълнява функциите, свързани с родителската отговорност, когато родител не желае или не е в състояние да ги изпълнява. При смъртта на родител може да бъде назначен настойник по завещание, когато такъв е избран по силата на завещание или допълнение към завещанието, или такъв може да бъде назначен от съда. При липсата на избор в завещанието Изпълнителната служба по здравеопазване може чрез своя отдел за услуги за детето и семейството „TUSLA“, в случай че родителите на дете са починали или не са способни да се грижат за него, да подаде молба до районния съд, за да бъде издадено решение за настаняване, каквото е необходимо за децата на възраст под 18 години.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Когато родителите на дете се разведат или „се разделят“, упражняването на родителските права и на личните отношения може да бъде уредено чрез споразумение между родителите. Когато не може да бъде постигнато споразумение, родителите могат да подадат молба до съда и съдията може да постанови решения относно упражняването на родителски права или личните отношения. Когато и двамата родители имат родителски права върху детето, това не се повлиява от развод или от раздяла, макар че упражняването на родителските права от баща, който не е сключил брак с майката, може да бъде прекратено от съда, но само при изключителни обстоятелства и само когато е в интерес на детето.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Родители, които са сключили споразумение по въпроса за родителската отговорност, са длъжни да представят споразумението пред съда и да получат съдебно определение, в което то е отразено, за да може споразумението да придобие правнообвързваща сила. Съдът трябва да бъде убеден, че правата на детето са защитени по подходящ начин от споразумението, и може да откаже да издаде определение, когато не е убеден,

че единият или и двамата родители изпълняват задълженията си спрямо детето. Подобно споразумение не може да прекрати статута на носене на родителска отговорност на нито един от родителите.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Лицата могат да прибегнат до неправни средства за разрешаване на спор, като например медиация или прибягване до консултации.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдията може да постанови решение по всички въпроси, свързани с благосъстоянието на детето, включително, но не само, въпроси, свързани с упражняването на родителските права, попечителството и личните отношения. Вж. също въпрос 4 и въпрос 5 — упражняването на родителски права от родители, които са сключили брак, или биологична майка не може да бъде прекратено от съда, макар че съдът може да постави условия за начина, по който лицето да упражнява родителската отговорност.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Не. Макар че родителят, който упражнява сам родителските права върху детето, може да взема решенията относно ежедневните грижи и контрола върху детето, родителят, който не упражнява родителските права, но който е попечител на детето, има правото да дава мнението си по всички въпроси, касаещи благосъстоянието на детето, включително, но не само, къде следва да учи и къде следва да живее.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съвместно упражняване на родителските права се предоставя на родителите, ако не съществува дълбока враждебност между страните, като то им дава възможност да вземат съвместно решения, свързани със същественото благосъстояние на детето и ежедневните грижи за него. Това не означава, че всеки родител има право да прекарва еднакви периоди от време с детето; това по-скоро гарантира, че и двамата родители имат съответните задължения по отношение на детето.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложи към молбата си?

Обикновено страните, които желаят да подадат молба за родителска отговорност, я подават пред районния съд (*District Court*), макар че определени акцесорни молби по брачни производства може да е необходимо да бъдат подадени до окръжния съд (*Circuit Court*) или до Висшия съд (*High Court*). Висшият съд разполага с изключителна компетентност по въпроси, свързани с отвлечане на деца.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Да. Възможно е да подадете молба пред съда *ex parte*, което означава да не уведомяте за това другата страна, когато обстоятелствата биха изложили детето на риск, ако ищецът уведоми ответника по обичайния начин.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да. Правна помощ се получава чрез схемата за правна помощ при граждански спорове. Тази схема е обвързана с дохода.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да. Възможно е да обжалвате решението на първоинстанционния съд, т.е. съда, в който е образувано производството; обикновено обаче не е възможно да се обжалва решението, постановено от който и да е апелативен съд.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Лицата, които се опитват да изпълнят решение относно родителската отговорност, трябва да се запознаят с правилата на съответните съдилища или институции. Освен в случаи на молби *ex parte*, е необходимо да уведомяте ответника за намерението си да предприемете каквато и да е процедура с оглед на изпълнението на съдебно решение.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Моля, вж. отговора на въпрос 14.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Висшият съд (*High Court*), който разполага с изключителна компетентност.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Законът за закрила на децата (*Хагската конвенция*) от 2000 г. въвежда в сила *Хагската конвенция* от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, която се прилага в тази област; освен това в тази област се прилага и Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност (*Брюксел II bis*).

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 12/04/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Гърция

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителската отговорност е право и задължение на родителите. Тя обхваща грижите за личността на ненавършило пълнолетие дете, управлението на имуществото на дете и представителството на дете по всеки въпрос, сделка или съдебен процес, които засягат детето или имуществото на детето. По такъв начин родителската отговорност гарантира защитата на личностните и имуществените права на ненавършилото пълнолетие дете.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителската отговорност се упражнява съвместно от двамата родители. Всяко решение на родителите по отношение на упражняването на родителска отговорност трябва да се взема съобразно интересите на детето.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако някой от родителите не е в състояние да упражнява родителска отговорност, поради практически причини (например болничен престой, лишаване от свобода) или поради юридически причини (ограничена дееспособност), въпросният родител остава само носител на правото, докато родителската отговорност се упражнява единствено от другия родител.

Ако никой от родителите не е в състояние да упражнява родителска отговорност, на ненавършилото пълнолетие дете се назначава настойник.

Родителите запазват родителската отговорност само като носители на правото, но не могат да я упражняват.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

В случай на развод или раздяла и ако двамата родители са живи, въпросът за родителската отговорност се решава от съда. Родителската отговорност може да бъде присъдена на единия родител или — ако и двамата са съгласни и заедно определят местожителството на детето — съвместно на двамата родители. Съдът може да реши друго и по-специално може да раздели упражняването на родителската отговорност между родителите или да я предостави на трето лице.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Когато съдът трябва да определя упражняването на родителската отговорност, както в случаи на развод или раздяла, той взема предвид всички споразумения между родителите, но съответните споразумения не са задължителни за съда. Споразуменията от този вид не подлежат на специални формалности, при условие обаче че те са предоставени на съда по надлежния ред. Обикновено се представя документ, съставен от заинтересованите страни, в който е формулирано споразумението между тях. Това изрично е предвидено в закона за случаи на развод по взаимно съгласие между родители с ненавършили пълнолетие деца. В такъв случай на съда трябва да бъде представено писмено споразумение между родителите, с което се урежда упражняването на родителските права върху техните ненавършили пълнолетие деца и режима на лични отношения с тях.

Във всички други отношения родителите могат неформално да се договорят относно упражняването на родителската отговорност, без да спазват каквито и да било формалности или да следват някаква официална процедура, за да разделят на практика отговорността помежду си, като един аспект се упражнява от единия родител, а друг — от другия родител. Например единият родител може да упражнява родителските права по отношение на детето, а другият може да управлява имуществото на ненавършилото пълнолетие дете и да представлява неговите интереси.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Ако родителите не могат да постигнат съгласие по въпроса за родителската отговорност и да бъде взето решение е в най-добър интерес на детето, тогава въпросът се решава от съда. Медиацията е алтернативно средство за разрешаване на спора.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Когато родителите не могат да постигнат съгласие по даден въпрос, касаещ упражняването на тяхната родителска отговорност, и отнесат въпроса до съда, съдът може да постанови решение само по този въпрос. Разногласието между родителите може да бъде породено от всеки един въпрос, възникнал при упражняването на родителската отговорност, при което всеки от тях поддържа своето мнение. Затова разрешаването на въпроса е в най-добрия интерес на детето. Въпросът може да е сериозен от обективна гледна точка, например избор на собствено име, съгласие за извършването на операция и т.н., или може да е въпрос, който, обективно погледнато, не е толкова значим, но който все пак родителите считат за достатъчно важен, за да бъде отнесен към съда.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

По принцип — да, доколкото въпросът попада в обхвата на упражняване на родителските права по отношение на детето, присъдено на единия родител. Родителите винаги могат да предпочетат да не приемат решението на съда, с което упражняването на родителските права се присъжда само на единия родител: дори след като съдът се е произнесъл, те могат да се договорят да прилагат друг режим, с който и другият родител ще изпълнява някаква роля в грижите за детето, при условие, разбира се, че това споразумение е в най-добрия интерес на детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Това означава, че родителите трябва да вземат съвместно решенията, свързани с грижите за детето.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Компетентният съд винаги е едноличният първоинстанционен съд (*μονομελές πρωτοδικείο*). Молбите трябва да се подават до компетентния съд по съответното място и да бъдат връчени на ответника. На съда трябва да бъдат представени така също документите, на които се основава молбата.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Едноличният първоинстанционен съд взема решение по специална процедура, определена в членове 681 Б и 681 В от Гражданския процесуален кодекс. Тя е създадена по аналогия с процедурата за трудови спорове, за да се ускори разглеждането на делата. Поради най-вече личния характер на споровете за родителска отговорност, тук се прилагат така също някои разпоредби от процедурата по брачни дела и правилата от процедурите за компетентност по охранителни производства, що се отнася до разследващия орган и до вземането на доказателства служебно от съда. Когато обаче споровете за упражняване на родителската отговорност са присъединени към някой от брачните спорове, посочени в член 592, параграф 1 от Гражданския процесуален кодекс (например развод и унищожаване на брака), или споровете, посочени в член 614, параграф 1 от Кодекса (например установяване на бащинство), съдът трябва да приложи процедурата, определена в членове 598—612 и 616—622 от Кодекса. Спешните въпроси може да бъдат решавани чрез обезпечителни мерки (*ασφαλιστικά μέτρα*), а извънредните случаи — чрез временни съдебни определения (*προσωρινή διαταγή*).

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да, според общите условия, приложими за правна помощ.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Съдебното решение за родителска отговорност може да бъде отменено или изменено, ако е настъпила промяна в обстоятелствата, въз основа на които съдът се е произнесъл по този начин. В противен случай решението за родителска отговорност може да бъде оспорено чрез всяко от обикновените средства за правна защита (жалба на фактически и правни основания (*έφεση*), жалба само на правни основания (касационна жалба, *αναίρεση*), молба за отмяна (*ανακοπή ερημοδικίας*), преразглеждане (*αναψηλάφηση*)) в съответствие с обичайните изисквания.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Съдебното решение за родителска отговорност подлежи на изпълнение по член 950 от Гражданския процесуален кодекс, ако с него се налагат също и задължения, което означава, че с него не само се урежда въпросът за родителската отговорност или упражняването на родителските права по отношение на ненавършило пълнолетие дете или режимът на лични отношения с детето, но също така е разпоредено предаването или връщането на детето, или се определя режимът за лични отношения или на страните се забранява да предприемат каквито и да било насрещни действия. По-специално а) със съдебно решение, с което се разпорежда предаването или връщането на дете, се изисква родителят, при когото се намира детето, да действа според решеното от съда, а в случай на неспазване на съдебното решение, същото решение може да предвиди автоматичното налагане на финансова санкция в размер до 50 000 EUR, която да бъде платена на ищеца, който иска предаването или връщането на детето, или временно задържане за срок до една година или и двете санкции заедно (непряко изпълнение (*έμμεση εκτέλεση*)); и б) ако правото на лични отношения на единия родител с детето е възпрепятствано, в съдебното решение за уреждане на режима на лични отношения може да е предвидена финансова санкция и задържане за лицето, което възпрепятства въпросните лични отношения (допълващо изпълнение (*αναπληρωματική εκτέλεση*)).

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съдебните решения относно родителската отговорност, издадени в други държави членки, се признават автоматично от гръцките административни органи без допълнителни формалности. Гръцките съдилища са компетентни да се произнесат по валидността на чуждестранно съдебно решение или по искане за признаване на чуждестранно съдебно решение, без обаче да могат да преразглеждат компетентността на държавата членка на произход. Когато в Гърция се иска признаване, гръцките съдилища могат да откажат да признаят съдебно решение за родителска отговорност, ако: а) то противоречи на вътрешната публична политика, като винаги се взема предвид най-добрият интерес на детето; или б) то противоречи на последващо съдебно решение относно родителската отговорност, постановено от гръцки съд. Освен това, когато гръцките съдилища са компетентни в съответствие с Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета въз основа на местожителството на детето, в качеството си на съдилища на държавата членка, в която се иска признаване, те могат да решат въпроса за родителската отговорност по отношение на детето по различен начин, като постановят свое собствено последващо решение по делото, без предварително разглеждане на въпроса а компетентността на държавата членка на произход и обвързващия характер на нейното съдебно решение (например дали подлежи на обжалване).

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

В описаните случаи компетентен е едноличният първоинстанционен съд, който разглежда делото по процедурата, която съответства на вида на спора.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Приложимото към отношенията между родители и дете право се определя в следния приоритетен ред: 1) правото на последното им съвместно гражданство; 2) правото на последното им съвместно обичайно местожителство; 3) правото според гражданството на детето.

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 15/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [es](#) е била наскоро променена. Езикова версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Испания

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

В испанското право понятието „родителски права“ обикновено се нарича „родителска власт“ (*patria potestad*). Тя включва правата и задълженията на физическите лица, обикновено родителите, или на юридически лица, на които по закон или със съдебно решение е поверена закрилата на ненавършили пълнолетие деца по отношение на личността и имуществото им.

Родителската власт винаги трябва да се упражнява в интерес на децата, в съответствие с техните лични качества и при зачитане на тяхната физическа и психологическа неприкосновеност. Тя включва следните задължения и правомощия:

да се полагат грижи за тях, да се живее с тях, да се осигурява прехраната им, да се възпитават и да се гарантира, че ще получат цялостно образование;

да бъдат представлявани и да се управлява тяхното имущество.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителите имат родителски права по отношение на ненавършилите пълнолетие деца.

Ако родителите се разделят, разведат, преустановят своите взаимоотношения или не живеят заедно, всички права и задължения във връзка с личността и имуществото на ненавършилите пълнолетие деца принадлежат на двамата родители, освен при изключителни обстоятелства.

Ако родителите живеят разделено, родителската власт се упражнява от родителя, с когото детето живее. По надлежно мотивирана молба на другия родител обаче съдът може да определи родителската власт да се упражнява съвместно с първия родител или да разпредели между майката и бащата присъщите функции по упражняване на родителската власт, ако това е в интерес на детето.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Съгласно испанското право, ако родителите не изпълняват законово предвидените задълженията за закрила, свързани с грижите за ненавършили пълнолетие деца, или не ги изпълняват по задоволителен начин, може други роднини, лица или институции да бъдат определени да упражняват под съдебен надзор родителските права по отношение на ненавършили пълнолетие деца.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите се разведат или разделят, упражняването на родителските права може да бъде определено:

по искане на двамата родители, в споразумение за уреждане на прекратяването на брака (*convenio regulado*), което трябва да бъде одобрено от съда;

със съдебно решение, в рамките на състезателно производство.

Родителските права, като институт за закрила на ненавършилите пълнолетие деца, се упражняват и от двамата родители.

Възможните режими на грижи и упражняване на родителски права по отношение на ненавършили пълнолетие деца може да бъдат обобщени по следния начин:

присъждане на упражняването на родителските права само на единия родител. Обикновено за родителя, който не упражнява родителските права, се определя режим на лични отношения;

присъждане на упражняването на родителските права съвместно на двамата родители — ненавършилите пълнолетие деца живеят в редуващи се периоди от време с единия или другия родител;

по изключение, ако обстоятелствата го налагат и с оглед интересите на ненавършилото пълнолетие дете, може да бъде издадено съдебно решение за присъждане на грижите и упражняването на родителските права на друго лице, било то по предложение на самите родители, или направо по решение на съда.

В случаи, когато даден орган отговаря за грижите за ненавършили пълнолетие деца, посоченото положение се запазва и на никой от родителите не се присъжда упражняване на родителските права.

Конкретният режим на родителски права се решава за всеки отделен случай в съответствие с интересите на ненавършилото пълнолетие дете.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правообвързващо?

Родителите, които постигнат съгласие по въпросите за упражняването на родителските права, трябва да представят подписано споразумение за уреждане на прекратяването на брака, което да съдържа всички договорени аспекти. Освен други мерки, в нея изрично трябва да бъдат посочени договореностите по:

грижите и упражняването на родителските права по отношение на ненавършилото пълнолетие дете,

режима на лични отношения с родителите,

упражняването на родителската отговорност,

използването на семейното жилище,

издръжката за ненавършилото пълнолетие дете.

Споразумението за уреждане на прекратяването на брака се представя заедно с молбата пред съответния първоинстанционен съд. То трябва да бъде потвърдено с подписите на родителите, поставени в съда. Ненавършилите пълнолетие деца се изслушват, когато това бъде сметнато за необходимо служебно или по искане на прокурора, страните, членовете на екипа от съдебни вещи лица или ненавършилото пълнолетие дете. След като получи становището на прокурора, съдията преценява споразумението.

Съдията одобрява споразумението на съпрузите за уреждане на последиците от унищожаването на брака, раздялата или развода, освен ако то е във вреда на децата. Ако страните предложат режим на лични отношения между внуците и техните баби и дядовци, съдията може да го одобри, след като изслуша бабите и дядовците и те дадат своето съгласие.

Отхвърлянето на споразумението се извършва с мотивирано решение. В такъв случай съпрузите трябва да представят ново споразумение за одобрение на съдията, ако е приложимо.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Семейната медиация е най-добрата алтернативна мярка на съдебното решение за постигане на споразумение между страните.

Постигнатото споразумение между родителите трябва да бъде одобрено със съдебно решение, за да има изпълнителна сила.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

След като изслуша ненавършилите пълнолетие деца, ако те са в състояние да формират собствено мнение, и като избягва по възможност разделянето на братя и сестри, в съдебното решение съдията винаги трябва да се произнесе в интерес на децата по следните въпроси:

съдебните мерки, касаещи упражняването на родителските права и полагането на грижи, присъдени на единия или на двамата родители, и образованието;

режима на лични отношения с детето, договорен между родителите, като се определя времето, начина и мястото, където родителите могат да общуват със своите деца и да прекарват време с тях;

по изключение, може да е необходимо този режим на лични отношения да бъде ограничен или временно прекратен, ако възникнат сериозни обстоятелства или ако единият от родителите сериозно и многократно не изпълнява своите задължения;

присъждане на родителската власт и, ако е необходимо и целесъобразно за децата, решение относно цялостното или частичното упражняване на тази власт от единия от родителите, включително лишаване от такава власт, ако има основателна причина за това;

издръжката, която трябва да се плаща от всеки от родителите за покриване на нуждите на детето, като се има предвид икономическото им положение, както и приемане на необходимите мерки, за да се гарантира действителното изплащане на издръжката; присъждане за ползването на семейното жилище и вещите за всекидневна употреба, ако родителите не са се споразумели, като предимство има съпругът, който упражнява родителските права по отношение на ненавършилите пълнолетие деца.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Затова двамата родители споделят правомощията да вземат решения и да решават всички въпроси, касаещи ненавършило пълнолетие дете, дори ако упражняването на родителските права е присъдено само на единия от тях. В случай на разногласие между родителите по решения, които могат или трябва да бъдат взети по отношение на ненавършило пълнолетие дете, например във връзка с обучението и образованието — въпроси като избор на училище или извънучебни дейности;

здравните грижи — когато се избира лекар; лични въпроси — като избор на име или религиозно обучение или избор на място или държава, където да живеят ненавършилите пълнолетие деца, и т.н., и когато решаването по взаимно съгласие се е оказало невъзможно, всеки от родителите може да се обърне към съда за решаването на спора.

След като изслуша двамата родители и детето (ако то може да формира собствено мнение), съдията присъжда правомощията за вземане на решения на бащата или на майката. Ако разногласията продължат или възникне друга причина, която сериозно пречи на упражняването на родителските права, съдията може да присъди правомощията за вземане на решения изцяло или частично на единия от родителите или може да разпредели тези функции между тях. Всички тези мерки могат да бъдат приети за период от най-много две години.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

В случаи, в които упражняването на родителските права по отношение на ненавършило пълнолетие дете е присъдено съвместно на двамата родители, на практика родителите се редуват на предварително определени периоди да полагат ежедневните грижи за детето и да се занимават с него. Начинът на съвместно упражняване на родителските права може да варира, като обичайната практика е пребиваването да се редува през една седмица или разпределението на дните от седмицата да се редува, а пребиваването при всеки родител да се редува през един уикенд. Всички ваканционни периоди се поделят между двамата родители.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

По семейни и бракоразводни производства за раздяла или развод по взаимно съгласие компетентен е първоинстанционният съд, в чийто район на компетентност се намира последното общо семейно жилище или жилището на някой от ищите.

По състезателни семейни и бракоразводни производства компетентен е първоинстанционният съд по мястото на семейното жилище, а ако съпрузите са с местожителство в различни съдебни райони, ищецът може да избира между съда в района на последното семейно жилище или в района по местожителството на ответника.

Срещу лицата, които нямат определено местожителство или местопребиваване, иск може да бъде предявен по мястото, където се намират понастоящем, или по мястото на последното им пребиваване, по избор на ищеца. Ако компетентността не може да бъде определена нито по този начин, тя се поема от съда по местожителството на ищеца.

По производства, които се отнасят само до грижите, упражняването на родителските права и издръжката за ненавършили пълнолетие деца, чиито родители нямат брак, компетентният първоинстанционен съд е този по мястото на последното общо местожителство на родителите. Ако те живеят в различни съдебни райони, ищецът може да избира между съда в района по местожителството на ответника или този в района по местожителството на ненавършилото пълнолетие дете.

Към молбата се прилагат удостоверение за вписване на брака в гражданския регистър и, според случая, за вписване на раждането на децата в гражданския регистър, както и документите, на които съпругът основава правото си. Ако се иска постановяването на мерки за делба на имущество, ищецът трябва да предостави документите, с които разполага и които позволяват да бъдат оценено икономическото състояние на съпрузите и, ако е уместно, това на децата, като данъчни декларации, фишове за заплати, банкови извлечения, нотариални актове или удостоверения за вписване.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

В тези случаи са приложими следните процедури:

В случаи, когато има постигнато споразумение между страните — процедурата по взаимно съгласие, установена в член 777 от Гражданския процесуален закон, приложима за раздяла, развод и приемане на окончателни мерки относно грижите, родителските права и издръжката на ненавършили пълнолетие деца и когато няма сключен брак.

Когато между страните не е постигнато споразумение — състезателното производство, уредено в членове 770 и 774 от Гражданския процесуален закон, което е приложимо също така по семейни дела и производства, касаещи ненавършили пълнолетие деца, когато родителите нямат брак.

При нетърпящи отлагане случаи може да се поиска приемане на мерки по следните процедури:

Временни мерки, които се постановяват, преди да бъде подадена молба за унищожаване на брак, раздяла, развод, или по производства за грижите и упражняването на родителските права по отношение на ненавършили пълнолетие деца и за издръжка. Тези производства са уредени в членове 771 и 772 от Гражданския процесуален закон.

Изрично е предвидено, че ако има основания за спешни действия, тогава мерките по първото издадено решение може да бъдат приети с незабавно действие.

Временни мерки, които се постановяват след приемането на молбата по семейни и бракоразводни производства или производство, касаещо ненавършили пълнолетие деца, както в предходните случаи. Те са уредени в член 773 от Гражданския процесуален закон.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Пълна или частична правна помощ може се получи, при условие че бъдат представени доказателства от които да е видно, че са изпълнени изискванията за получаване на правна помощ по Закона за правната помощ. (Вж. „[Правна помощ — Испания](#)“).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

За да се знае кои решения могат да бъдат обжалвани, трябва да се направи разграничение между всички възможни решения, касаещи родителските права, а именно:

всички решения по състезателни производства могат да се обжалват пред съда на провинцията (*Audiencia Provincial*);

решения по производства по взаимно съгласие могат да се обжалват пред съда на провинцията само когато е одобрена мярка, която се различава от условията на споразумението за уреждане на прекратяването на брака.

По закон не могат да се обжалват нито решения за привременни мерки, нито решения за упражняването на родителската власт.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

В случаите, когато решенията за упражняването на родителските права не се изпълняват доброволно, може да бъде подадена молба до първоинстанционния съд, който е издал решението, като се подаде молба за принудително изпълнение на неизпълнената мярка или мерки. Трябва да бъдат посочени решението или определението, чието принудително изпълнение се иска, и лицето, срещу което следва да бъде насочено принудителното изпълнение.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Решенията по брачни производства за упражняване на родителските права по отношение на дете от връзката, издадени в дадена държава членка и подлежащи на изпълнение във въпросната държава членка, и за които е направено уведомление, се признават в Испания по искане на всяка заинтересована страна, без да е необходимо производство, в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност. Този регламент се прилага към решения, постановени по производства, които са образувани, към автентични инструменти, които са официално изготвени или вписани като такива, и към споразумения, които са изпълняеми в държавата членка, в която са сключени преди 1 август 2022 г. Занапред ще се прилага Регламент (ЕС) 2019/1111 от 25 юни 2019 г.

За да се поиска изпълнение, трябва да бъде подадена молба за изпълнение в съда по местожителството на ненавършилото пълнолетие дете и където се иска принудително изпълнение. Към молбата трябва да бъде приложено копие от решението, чието изпълнение се иска, а решението трябва да отговаря на всички изисквания за установяване на неговата автентичност в съответствие със стандартния формуляр, съдържащ се в приложение V. Необходимо е присъствието на адвокат и процесуален представител.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

В Испания, за да се оспори признаването на решение за родителските права, издадено в друга държава членка, съответната страна трябва да се обърне към първоинстанционния съд, до който е подадено искането за признаване на решението, като се позове на съществуването на някое от основанията за непризнаване, определени в Регламент (ЕО) № 2201/2003, и според случая на основанията, признати от Регламент (ЕС) 2019/1111. Основанията, на които понастоящем може да бъде направено позоваване, са следните:

решението е в очевидно противоречие с обществения ред, като се вземе предвид висшият интерес на детето;

не е дадена възможност на детето да бъде изслушано (това основание не е допустимо в случай на спешност);

ако решението е постановено в отсъствието на ответника, документът за образуване на производството не му е бил връчен или той не е бил уведомен за него, освен ако не се докаже, че той е приел решението;

ако страната, която се противопоставя на признаването и твърди, че решението възпрепятства упражняването на родителските права, не е била изслушана;

решението е несъвместимо с друго решение, което е издадено впоследствие.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Приложимото право е това по обичайното местопребиване на ненавършилото пълнолетие дете съгласно Хагската конвенция от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите коментари относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 29/03/2022

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Франция

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Във Франция родителската отговорност се определя като съвкупност от права и задължения, обслужващи интересите на детето.

Тя се носи от родителите, докато детето навърши пълнолетие или се еманципира.

Родителите имат задължение да защитават безопасността, здравето и моралните ценности на децата, да ги възпитават и да осигурят възможност за тяхното развитие, като проявяват дължимото уважение към тях като личности.

Те са отговорни за определяне на обичайното местопребиване на детето, по-специално ако са разделени. Те трябва да осигурят жилище за детето или, ако не са в състояние да го направят, трябва да уредят неговото настаняване при трето лице.

Майките и бащите имат право и задължение да упражняват надзор и трябва да се грижат за децата и да задоволяват техните ежедневни нужди.

Те могат да контролират или дори да забраняват връзките на децата с трети лица с оглед на тяхната възраст. Те трябва да зачитат правата на децата на лични отношения с техните баби и дядовци.

Родителите носят отговорност да осигурят възпитанието на децата си. Това включва училищното образование, професионалното обучение, морала и гражданските умения. Те са отговорни за вземането на решение за религиозна ориентация на детето, като проявяват дължимото уважение към него като личност. Те вземат решение за всяко медицинско лечение, което детето следва да получи.

Тъй като те упражняват родителската отговорност, майките и бащите са също така законни представители на своите деца и в това си качество ги представляват при всякакви граждански действия и управляват имуществото им.

Независимо дали упражнява или не родителската отговорност, всеки родител трябва да допринася за издръжката и възпитанието на децата пропорционално на своите средства и нуждите на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителската отговорност се поема от двамата родители поравно. Понятието „родителска власт“ бе премахнато във Франция през 1970 г.

Притежаването на родителски права е различно от упражняването на родителски права. Родителят може да притежава родителски права, без да ги упражнява.

По принцип и двамата родители упражняват съвместно родителските права, освен в случаите на закъсняло признаване на бащинство повече от година след раждането на детето (в този случай само съвместна декларация пред съд или решение на съдия по семейни дела (*juge aux affaires familiales*) позволява съвместното упражняване на родителските права). Следователно майката може да упражнява родителските права сама, но принципът е, че те се упражняват съвместно от двамата родители.

Бащите и майките, които съвместно упражняват родителските права над детето, трябва да вземат съвместни решения по всички важни въпроси, които го засягат (преместване на дома, смяна на училище, хирургически операции и т.н.).

Родителите, които притежават родителски права, но не ги упражняват, все пак трябва да бъдат информирани за всички важни решения, взети от другия родител, за да упражнят своето право и задължение да „упражняват надзор“. Те трябва да бъдат информирани, за да могат да предупредят социалните служби или съда, ако е необходимо, в случай на сериозни проблеми. Те все пак имат задължение да допринасят за издръжката и възпитанието на детето и следователно може да се наложи да плащат издръжка за него. Съдът може да постанови родителските права да се упражняват съвместно или самостоятелно.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако родителите са временно неспособни да се грижат за децата си, те могат да ги поверят на трето лице. Те могат също да подадат молба до съда да делегира упражняването на родителските права на съответното трето лице. Делегирането в този случай ще бъде доброволно.

Ако родителите излагат своето дете на риск, детският съд, след като бъде сезиран от двамата или от единия родител, от лицето, на което е поверено детето, от настойника на малолетното или непълнолетното лице или от самото малолетно или непълнолетно лице или от прокурор, може да разпорежи настаняването на детето под специални грижи и да го предаде на грижите на трето лице или на службата за закрила на децата (*Aide Sociale à l'Enfance*) под ръководството на председателя на Окръжния съвет (*Conseil départemental*).

По правило, ако родителите явно са незаинтересовани или не са в състояние да упражняват изцяло или частично родителските права, лицето, институцията или службата за закрила на децата, където детето е настанено, или член на семейството могат да поискат от съда да им делегира правото да упражняват изцяло или частично родителските права. Това понякога се нарича принудително делегиране на правото на упражняване на родителски права.

Когато на родителите е наложена мярка за защита (напр. настойничество или попечителство), те не са непременно лишени от упражняването на родителски права. При определени обстоятелства обаче, ако са изпълнени условията, е възможно упражняването на родителските права да бъде делегирано на друго лице или да бъде учредено настойничество върху детето.

Ако родителите са починали или са лишени от упражняването на родителски права (по-специално родител, който отсъства или не е в състояние да изрази волята си), се учредява настойничество и се назначава семеен съвет. Семейният съвет се състои от най-малко четирима души, избрани с оглед интересите на детето, като измежду неговите членове се избират настойник и помощник настойник. Упражняването на настойничеството се наблюдава от съдията по семейни дела, който действа като съдия по настойничеството на малолетните или непълнолетните лица.

Родителските права са функция на обществената политика. Това е неотменимо право. Родителите не могат да се откажат от него.

По отношение на упражняването на родителските права те могат да подават определени молби или да решат, че един от двамата родители ще упражнява ексклузивно родителските права, но това трябва да е съвместимо с интересите на детето.

Освен ако не е уговорено друго, необходимо е съдебно решение, с което да се постанови упражняването на родителските права. Делегирането на правото на упражняване на родителски права на трето лице винаги подлежи на съдебен контрол.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Раздялата на родителите не засяга правилата за прехвърляне на правото на упражняване на родителски права. И двамата трябва да продължат да се грижат за децата и да вземат съвместни решения в интерес на децата.

Ако те не са в състояние да се споразумеят, съдията по семейни дела ще вземе решение относно условията за упражняване на родителските права в рамките на производството за развод или производството за упражняване на родителските права, като вземе предвид:

1. практиката, която родителите преди това са установили, или каквито и да било споразумения, които евентуално са сключили по-рано;
2. мненията, изразени от малолетното или непълнолетното дете, когато то се изслушва от съдията;
3. способността на всеки родител да изпълнява задълженията си и да зачита правата на другия;
4. резултатите от експертните заключения, като се има предвид по-специално възрастта на детето;
5. информацията, получена от всякакви разследвания на социалните служби или насрещни разследвания;
6. физическия или психологически натиск или насилие от страна на единия родител спрямо другия.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Родителите могат да се споразумеят за всякакви действия, които да бъдат предприети в интерес на детето им, и да изготвят споразумение за родителската отговорност самостоятелно или с помощта на медиатор и/или на своите адвокати.

След това те могат да поискат от съдията по семейни дела да одобри споразумението, определящо условията за упражняване на родителските права и установяващо размера на приноса към издръжката и възпитанието на детето, така че то да стане изпълняемо.

Съдията не може да изменя споразумението и ще го одобри, освен ако не установи, че то не защитава по подходящ начин интересите на детето или че родителите не са дали съгласието си свободно. Съдията може да постанови решение без изслушване.

При развод по взаимно съгласие двамата родители и техните адвокати могат също така да определят условията за упражняване на родителските права в своето споразумение за развод. Споразумението се подписва от двамата съпрузи и техните адвокати след изтичане на срока за отказ от най-малко 15 дни, а неговият оригинал се депозира пред нотариус, с което то става изпълняемо.

По този начин, освен в случай на развод по взаимно съгласие с акт, съставен от адвокат, чийто оригинал е депозиран пред нотариус, е необходимо решение на съдия, за да се изготви споразумение между родителите относно условията за упражняване на родителските права.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Ако родителите не са в състояние да се споразумеят и не желаят да се обърнат към съда, те могат по собствена инициатива да се включат в семейна медиация.

Целта на семейната медиация е да се възстанови комуникацията между родителите, за да им се даде възможност да постигнат съгласие заедно, като се вземат предвид нуждите на всеки родител и по-специално тези на децата. Тя предоставя форум за обсъждане с оглед решаване на конфликта, насърчаване на взаимното разбиране и доверието и намиране по този начин на практически решения както по отношение на семейните споразумения, така и на финансовите аспекти. Ако не успеят да постигнат споразумение, родителите могат да отнесат случая към съдия и, ако бъде постигнато споразумение, същото може да бъде потвърдено от съдията или включено в споразумението за развод по взаимно съгласие.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдиите по семейни дела са компетентни да се произнасят относно упражняването на родителските права.

Те могат да предоставят самостоятелно упражняване на един от родителите или да решат, че двамата родители следва да упражняват тези права съвместно.

Ако родителите не са съгласни, съдиите могат да упълномощат един от тях да вземе еднократно решение, което по принцип изисква съгласието на двамата, например преместване на детето в нов дом, смяна на училище или операция.

Съдиите по семейни дела могат също да забранят малолетното или непълнолетното дете да напуска страната без съгласието на двамата родители, особено ако има риск родителят да замине в чужбина с детето и да не възнамерява да се върне, нарушавайки правата на другия родител.

Въпросът за определяне на обичайното местопребиваване на детето, било на адреса на един от родителите или чрез редуване на техните адреси, обикновено се отнася до съдия. Ако обичайното местопребиваване на детето е определено на адреса на един от родителите, съдията също така определя право на другия родител на лични отношения с детето и право да го взима при себе си или само право на лични отношения през деня.

Ако детето е изложено на риск, съдията може да реши родителят с право на лични отношения да вижда детето на място за срещи, т.е. неутрално място, което може да бъде наблюдавано от специалисти. Това обикновено е специално проектирана среда със социални работници и психолози. Съдията по семейни дела също е компетентен да определи размера на вноската за издръжка и възпитание на детето, която трябва да плаща страната, която не е отговорна за полагането на ежедневни грижи за детето. Това обикновено е месечна издръжка за детето, която се плаща от единия родител на другия.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Ако съдията определи обичайното местопребиваване на детето при един от родителите, освен ако не е решено друго, другият родител продължава да упражнява съвместни родителски права заедно с родителя, който има право на попечителство, дори ако детето не посещава дома му/и. И двамата родители трябва да продължат да вземат всички важни решения заедно. Ако не могат да се споразумеят, те трябва да отнесат въпроса до съдия. Ако това е в интерес на детето, съдията може да предостави упражняването на родителските права на един от двамата родители. Такова решение може да бъде взето, ако някой от родителите не е способен да изпълнява задълженията си, незаинтересован е, не е възможна връзка с него или постоянно възпрепятства вземането на решения, когато е в интерес на детето да бъдат взети незабавно. Родителят, лишен от упражняване на родителски права, си запазва правото да наблюдава възпитанието на детето и да бъде информиран за основните решения, засягащи детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Понятието „попечителство върху детето“ бе премахнато от френското семейно право през 1987 г.

Във френското право понятието „съвместно попечителство“ (*garde conjointe*) може да бъде интерпретирано в широк смисъл като съвместно упражняване на родителските права или в по-тесен смисъл като определяне на обичайното местопребиваване на детето чрез редуване на жилищата на всеки от родителите (понякога наричано „редуващо се попечителство“, въпреки че терминът е неточен от правна гледна точка: то следва да бъде наричано „редуване на постоянно местопребиваване“).

По принцип родителите упражняват родителските права съвместно, без да е необходимо да се произнася съдия. Принципът на съвместното родителство е залегнал във френското право. Това означава, че всеки родител има еднаква роля в живота и възпитанието на детето и му осигурява необходимите ежедневни грижи.

Съвместното упражняване на родителските права означава, че родителите заедно вземат всички важни решения, засягащи детето.

Детето може също да остава при родителите на съответните им адреси при редуване на седмиците. Това изисква родителите да живеят близо един до друг и да общуват добре. Редуването на местопребиваването не означава непременно равно разпределение на времето.

Често родителите упражняват родителските права съвместно, но обичайното местопребиваване на детето е определено при единия от родителите, а другият има право на лични отношения с детето и право да го взима при себе си.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Съдиите по семейни дела са тези, които имат компетентност да решават делата за родителски права, които могат да бъдат заведени пред тях просто чрез подаване на молба до секретаря съвместно или само от единия родител или чрез заповед на съдебен изпълнител.

Производството е устно и не е задължително лицата да бъдат представлявани от адвокат. Страните могат да бъдат подпомагани или представлявани от адвокат.

Молбата трябва да съдържа фамилното име, името и адреса на страните или, ако е приложимо, последния известен адрес на ответника. Посочва се предметът на молбата и накратко се излагат основанията. Тя трябва да носи дата и да е подписана от лицето, което я подава, или от неговия/нейния адвокат.

Родителят, който отнася делото до съдията, трябва да представи:

- пълно копие от акта за раждане на всяко дете, за което се отнася молбата;
- предишни съдебни решения, ако има такива;
- копие от документа за самоличност на родителя;
- доказателство за адрес (например квитанция за наем, сметка за ток);

и, в зависимост от естеството на молбата, копие от последното му/й данъчно известие, последната данъчна декларация, последните три фиша за заплата, доказателство за получени обезщетения за социална сигурност и т.н.

Въпросът за условията за упражняване на родителските права може да бъде разгледан и по време на развода. При развод по взаимно съгласие родителите следва да постигнат пълно споразумение. Всеки от тях трябва да има адвокат. След изтичане на срока за отказ оригиналът на споразумението за развод се депозира пред нотариус, с което му се придава изпълнителна сила. Ако детето поиска да бъде изслушано, разводът се разглежда от съда и то ще бъде изслушано от съдията или от определено от съдията лице.

В останалите случаи съдът се произнася по развода. Присъствието на адвокат е задължително.

Във всички случаи малолетните или непълнолетните лица трябва да бъдат изслушани, ако са способни да разбират.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Ако делото е отнесено до съда въз основа на искова молба (*requête*), в рамките на 15 дни от получаването на молбата секретарят призовава ответника за изслушване с препоръчано писмо с обратна разписка.

Когато обаче в молбата е посочено, че адресът на ответника е последният известен адрес, секретарят приканва ищеца да използва лично връчване.

Секретарят уведомява ищеца чрез всякакви средства за мястото, датата и часа на изслушването.

При бракоразводно дело съдията по семейни дела може също така да се произнесе по въпросите, свързани с родителските права (вж. „Развод“).

Съдиите по семейни дела действат като съдии по обезпечително производство в спешни случаи. Насочването може да се извърши в хода на обезпечителното производство чрез призовка (*assignation*). Съдията разследва случая с участието на двете страни в изслушване и се произнася под формата на определение, което не представлява *res judicata* по същество. Обезпечителното производство позволява на съдията да предприеме временни мерки, без да се забавя решението по същество. Следователно молбата за обезпечително производство позволява на страните да защитят правата си.

В рамките на обезпечително производство съдията по семейни дела може да постанови всякакви мерки, срещу които няма сериозно възражение или които са обосновани с оглед наличието на спор. Тъй като става въпрос за чисто временни мерки, процедурата се използва рядко.

В случаите, когато спешността е надлежно обоснована, съдиите по семейни дела, към които делото е отнесено въз основа на искова молба, могат да разрешат изпращането на призовки за изслушване на дата, определена в близкото бъдеще. В този случай съдията решава по същество, но сроковете са по-кратки. Този начин на действие се използва много често.

Делата могат също да бъдат отнесени до съдиите по семейни дела по реда на бързото производство (*procédure accélérée au fond*) в някои случаи, определени от закона (при семейноправни спорове това се отнася до неправомерно отвеждане на дете). Делото се завежда с призовки и след това съдията ще вземе незабавно решение по същество. В тези случаи не е необходимо да бъдат предоставяни подкрепящи доказателства за спешността на делото. Самият характер на производството налага датата да бъде определена незабавно.

В случаите на домашно насилие съдиите по семейни дела могат също да бъдат призовани спешно да издадат заповед за защита съгласно член 515-9 и следващите от Гражданския кодекс (*Code civil*). В този случай те трябва да постановят решение в рамките на шест дни от определянето на датата на изслушването (Закон от 28 декември 2019 г.). Тази обезпечителна мярка има за цел да защити съпрузите/съпругите или бившите съпрузи/съпруги, които са жертва на физическо или психическо насилие, като позволява забрана на всякакви контакти между тях и, при необходимост, между съпруга/съпругата или бившия съпруг/съпруга насилник и децата. В заповедта за защита съдиите също определят мерките относно упражняването на родителските права над детето. По-специално те могат да решат да предоставят на родителя, претърпял насилие, отговорността самостоятелно да упражнява родителските права, да лишат родителя насилник от правото на лични отношения с детето и правото да го взима при себе си и да разрешат ограничено право на лични отношения с детето на място за срещи.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Съдебните разходи (адвокатски хонорари, хонорари на съдебния изпълнител, разследвания на социалните служби и т.н.) могат да бъдат платени от френската държава. На физическите лица се предоставя правна помощ в зависимост от техните средства. Помощта може да покрива изцяло или само частично съдебните разходи в зависимост от дохода на молителя и броя на лицата на негова издръжка. Молбата трябва да бъде подадена до службата за правна помощ към съда, който разглежда делото.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Решенията на съдията по семейни дела подлежат на обжалване в срок от един месец, с изключение на решения на основание член 481-1 от Гражданския процесуален кодекс (*Code de procédure civile*) (бързо производство по същество във връзка с неправомерно отвеждане на дете), които подлежат на обжалване в срок от 15 дни.

Определенията на съдията по семейни дела подлежат на обжалване в срок от 15 дни (обезпечително производство, заповед за защита).

Молба за обжалване се подава в писмена форма и представителството от адвокат е задължително. Тя се разглежда от Апелативния съд (*Cour d'appel*).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Решенията на съдията по семейни дела относно родителските права подлежат на автоматично изпълнение.

В случай на неизпълнение на решение на съдията по семейни дела относно родителските права, например ако един от родителите има право на лични отношения с детето и право да го взима при себе си, а другият родител го възпрепятства да упражни това право, може да се подаде жалба до окръжния прокурор (*procureur de la République*) в районния съд по местопребиваване на детето. Възпрепятстването на другия родител да упражни своето право на лични отношения с детето и право да го взима при себе си представлява престъпление — задържане на малолетно или непълнолетно лице, което води до наказание от една година лишаване от свобода и глоба от 15 000 EUR.

Съдиите по семейни дела могат да наложат периодични плащания на санкции в допълнение към мерките, които разпореджат. Те могат дори служебно да наложат периодични плащания на санкции, за да гарантират изпълнението на произнесеното от тях решение. Ако обстоятелствата го изискват, те могат също да приложат периодични плащания на санкции към решението на друг съдия и към споразумението между родителите, вписано в споразумението за развод по взаимно съгласие.

Когато родител сериозно или многократно умишлено възпрепятства изпълнението на дадено решение, споразумение за развод по взаимно съгласие под формата на частен документ, подписан от адвокатите и депозирани при нотариус оригинал, или одобрено споразумение, определящо условията за упражняване на родителските права, съдиите по семейни дела могат да разпоредят той да заплати глоба като гражданскоправна санкция в размер до 10 000 EUR.

И накрая, по искане от съдията по семейни дела или засегнатия родител окръжният прокурор може в изключителни случаи да потърси съдействието на полицията, за да осигури изпълнението на дадено съдебно решение, споразумение за развод по взаимно съгласие или одобрено споразумение, определящо правилата за упражняване на родителските права, например упражняване на правото на лични отношения с детето и правото единият родител да го взима при себе си.

Съответно в зависимост от обстоятелствата молбата трябва да се подаде до окръжния прокурор или до съдията по семейни дела, който е постановил решението.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Решенията за родителски права, постановени от съд в друга държава членка, се признават и изпълняват във Франция, без да е необходима процедура за екзекватура.

Не всички решения, свързани с родителската отговорност, обаче подлежат на незабавно изпълнение, а само тези, които се отнасят до правото на лични отношения и връщането на детето. Трябва да бъдат представени удостоверенията, предвидени в Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. **относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност** („Брюксел IIa“). По отношение на останалите решения, свързани с родителската отговорност, е необходима декларация за изпълнимост, издадена въз основа на съответното удостоверение.

Във Франция искането за признаване или постановяване на изпълнимост на територията на Франция на чуждестранни заповеди за изпълнение в съответствие с Регламент „Брюксел IIa“ трябва да се подаде до председателя на *tribunal judiciaire* (общия съд) или упълномощено от него/нея лице (член 509-2 от Гражданския процесуален кодекс). Исканията, подадени до съдията, не изискват законно представителство.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Съгласно член 21, параграф 3 от Регламента „всяко заинтересовано лице може ... да подаде искане решението да бъде или да не бъде признато“. Във Франция искането за произнасяне, че решението, свързано с родителските права, постановено от съд в друга държава — членка на ЕС, не следва да бъде признато, се подава до председателя на *tribunal judiciaire* или упълномощено от него/нея лице.

Исканията могат да бъдат приети само на следните основания:

- несъответствие с обществения ред на държавата членка, в която се иска признаване, като се вземе предвид висшият интерес на детето;
- неизслушване на детето, ако се приеме, че изслушването е основен принцип на процедурата на държавата членка, в която се иска признаване; незначителна на правото на защита;
- възпрепятстване на упражняването на родителска отговорност;
- несъвместимост с по-късно решение, било то в държавата, в която се иска признаване, или в друга държава членка или трета държава, когато това решение отговаря на необходимите условия за признаване в държавата членка, в която се иска признаване;
- неспазване на процедурата за настаняване на детето.

Решението на председателя на *tribunal judiciaire* подлежи на обжалване.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Когато съществува международен елемент (една от страните или детето пребивава в чужбина, чуждо гражданство), първо трябва да се определи дали френският съд е компетентен.

Компетентност на френските съдилища

Съгласно 8 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г., ако детето има обичайно местопребиваване във Франция, френските съдилища са компетентни да се произнесат по исканията, свързани с родителската отговорност.

Съгласно член 12, параграф 1 от Регламента, ако френските съдилища са компетентни по молбите за развод, те са компетентни също по всички искания, които се отнасят до родителската отговорност, ако съпрузите упражняват съвместно родителските права, приели са изрично компетентността на френските съдилища и това е във висш интерес на детето.

Съгласно член 12, параграф 3 от Регламента съдилищата на държавите членки също са компетентни по отношение на родителската отговорност в производството, което е различно от това по смисъла на член 12, параграф 1, когато детето има основна връзка с тази държава членка и особено по силата на факта, че единият от носителите на родителската отговорност е с обичайно местопребиваване в тази държава членка или че детето е гражданин на тази държава членка и компетентността на съдилищата е била изрично или по друг недвусмислен начин приета от страните в производството към момента на сезирането на съда и това е във висш интерес на детето.

Компетентността на съдилищата по предишното обичайно местопребиваване на детето може също да бъде разширена, ако детето се е преместило в друга държава членка по-малко от три месеца по-рано и спорът е свързан с промяна в правото на лични отношения с детето.

И накрая, съгласно член 13 от Регламента, когато не може да се установи обичайното местопребиваване на дете и компетентността по смисъла на член 12 не може да се определи, френските съдилища ще бъдат компетентни, ако детето е на френска територия и неговото обичайно местопребиваване не може да се установи (децата бежанци или децата, признати за бежанци).

При определени обстоятелства може да се приложи и различно международно споразумение или френското частно международно право, което да доведе до това френските съдилища да приемат компетентността.

Приложимо право

По този въпрос Франция прилага член 15 от Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата. По този начин съдилищата, компетентни да решават въпросите, свързани с родителската отговорност, прилагат собственото си право, освен когато Конвенцията не предвижда друго.

Съответно, ако френските съдилища са компетентни по въпросите, свързани с родителската отговорност, те ще прилагат френското право (*lex fori*).

Като изключение ще се прилага законът, който е тясно свързан със ситуацията, ако защитата на малолетното или непълнолетното лице го изисква.

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 10/08/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Хърватия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителска отговорност означава отговорностите, задълженията и правата на родителите, предназначени да защитават и насърчават личните и имуществените права на детето, както и неговите висши интереси. Родителите са задължени да упражняват родителските права съобразно нуждите във връзка с развитието на детето и неговите способности. Никой родител не може да се откаже от правото си на упражняване на родителски права. Родителите за задължени да обсъждат и да постигат съгласие с детето по отделните аспекти на родителските права в зависимост от неговата възраст и зрялост.

Родителските права включват правото и задължението да се защитават личните права на детето във връзка със здравето, развитието, грижата и защитата, възпитанието и образованието, личните отношения и избора на местопребиваване, както и правото и задължението да се управлява имуществото на детето. Родителските права включват и правото и задължението да се представляват личните и имуществените права и интереси на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителите имат правото и задължението да упражняват родителските права равностойно, съвместно и по съгласие. Когато родителите не живеят постоянно заедно, те са задължени да постигат съгласие относно условията за упражняване на родителските права чрез изготвяне на план за споделено упражняване на родителските права. Споделеното упражняване на родителските права може да бъде уредено и от съд, като решението на съда се основава на договореностите между родителите относно всички съответни въпроси в плана за споделено упражняване на родителските права. При споделено упражняване на родителските права родителите трябва да се стремят да разрешават всички проблеми чрез съгласие.

Всеки от родителите може да упражнява сам родителските права изцяло, частично или до степеня, необходима за вземане на решение по конкретен важен въпрос, касаещ детето. В горепосочените ситуации правото на другия родител да упражнява родителските права може да бъде ограничено само със съдебно решение, като се вземат предвид висшите интереси на детето. Ако е съществувало споделено упражняване на родителските права преди смъртта на единия от родителите, преживелият родител трябва да упражнява сам родителските права без съдебно решение, в случай че другият родител е починал или е обявен за починал. Всеки от родителите може да упражнява сам родителските права, ако съдът е постановил това, когато в хода на съдебно производство родителите не са постигнали съгласие по плана за споделено упражняване на родителските права или алтернативно споразумение. В този случай съдът е задължен да даде предимство на родителя, който е проявил желание да сътрудничи и да се постигне споразумение относно споделеното упражняване на родителските права.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Когато родител е малолетно или непълнолетно лице или лице, лишено от дееспособност в конкретна област от обхвата на родителските права, упражняването на последните ще бъде спряно поради правни пречки. Докато спирането е в сила, горепосоченият родител може да се грижи ежедневно за детето сам, заедно с другия родител на детето или заедно с настойник, назначен съгласно разпоредбите на Закона за семейството (*Obiteljski zakon*) във връзка с назначаването на настойник. Горепосоченият родител няма право да представлява детето, а когато е лишен от дееспособност, няма право да представлява детето в областта, в която е лишен от дееспособност. Детето ще бъде представлявано от другия родител или от настойника, като последният е задължен да се съобразява с желанията на другия родител.

Когато родителите на детето или единият родител и настойникът не постигат съгласие относно представителството по отношение на важни решения свързани с детето, съдът ще постанови, в отговор на предложение, направено от детето, от единия от родителите или от настойника, решение в отсъствието на страна (*ex parte*) относно това кой да представлява детето по съответния въпрос.

В отговор на предложение, направено от детето, от единия от родителите или от център за социално подпомагане, съдът ще постанови решение в отсъствието на страна (*ex parte*) за спиране на упражняването на родителските права (спиране на упражняването на родителските права поради реални пречки), ако единият от родителите отсъства или адреса му по местопребиваване е неизвестен, или ако единият от родителите е възпрепятстван по обективни причини да упражнява родителските права за дълъг период от време. Въпросният родител няма право да упражнява родителските права за срока, в рамките на който тяхното упражняване е спряно поради горепосочените причини. В рамките на такъв срок на спиране родителските права ще бъдат упражнявани само от другия родител или детето ще бъде поставено под попечителство съгласно разпоредбите на Закона за семейството. В отговор на предложение, направено от детето, от родител с родителски права, чието упражняване е спряно, или от център за социално подпомагане, съдът ще постанови решение в отсъствието на страна (*ex parte*) за прекратяване на спирането на упражняването на родителските права поради реални пречки, когато вече не са налице основанията за налагане на спирането.

Когато родителите споделят упражняването на родителските права и единият от тях почине, преживелият родител ще продължи да упражнява родителските права сам. Ако почине родителят, който упражнява сам родителските права, в отговор на предложение, направено от детето, от

преживелия родител или от център за социално подпомагане, съдът ще постанови решение в отсъствието на страна (*ex parte*), с което ще възложи упражняването на родителските права на преживелия родител, ако счита, че това е във висшите интереси на детето. Когато и двамата родителите починат, детето ще бъде поставено под попечителство от център за социално подпомагане. Докато е все още жив, родителят, упражняващ родителските права, може чрез завещание или нотариален документ [посочен като „*anticipirana poredba*“ („предварително решение /указание“) на хърватски език] да определи лице, което според него би осигурило най-добрата грижа за детето в случай на негова смърт. Когато при смъртта на родител на детето се назначава настойник, под внимание ще бъде взето мнението на детето и желанията на преживелия родител, освен ако не се смята, че вземането в предвид на тяхното мнение/желания няма да е във висшите интереси на детето.

Съгласно член 224 от Закона за семейството дадено дете се поставя под попечителство, ако неговите родители са починали, изчезнали, намират се в неизвестност или са пребивавали на неизвестен адрес поне за един месец; ако неговите родители са били лишени от правото на упражняване на родителските права; ако родителите му, които са лишени от дееспособност в дадена област, което не им позволява да упражняват родителските права, не са поверили детето на лице, отговарящо на критериите за настойничество, или ако родителите му са дали съгласието си то да бъде осиновено. Съгласно член 225 от Закона за семейството решението за поставяне на детето под попечителство и за назначаване на настойник трябва да се вземе от център за социално подпомагане. Освен ако не е предвидено друго в Закона за семейството, център за социално подпомагане може да остави детето под ежедневната грижа на настойник, друго лице, приемно семейство, дом за деца, лишени от родителска грижа, или под грижата на юридическо лице, което се занимава с дейности в областта на социалното подпомагане. Мерките за защита на личните права и висшите интереси на детето ще бъдат взети въз основа на експертна оценка, ако се установи, че правата и висшите интереси на детето са били нарушени или че правата, висшите интереси и развитието на детето са били застрашени. Ще се счита, че правата на детето са били застрашени, ако полаганата за него грижа е неадекватна, детето изпитва психосоциални затруднения (изразени чрез неговото поведение, емоционални проблеми, проблеми в училище или други проблеми във връзка с неговото израстване) или ако е вероятно да възникнат горепосочените обстоятелства.

За да защити правата и висшите интереси на детето, даден център за социално подпомагане може:

1. да вземе спешни мерки за отделяне на детето и да го настани извън семейния му дом;
2. да издаде предупреждение след грешка или пропуск при упражняването на родителските права;
3. да организира получаването на професионална помощ и подкрепа от страна на родителите във връзка с упражняването на родителските права; и
4. да организира получаването на интензивна професионална помощ от страна на родителите и осъществяването на надзор върху упражняването от тях родителски права. За да защити личните права и висшите интереси на детето, даден съд може:
  1. временно да постави детето под грижата на друго лице, приемно семейство или институция за социално подпомагане;
  2. да издаде ограничителна заповед;
  3. да лиши родителите от правото им да живеят в общ дом с детето и да постави детето под ежедневната грижа на друго лице, приемно семейство или институция за социално подпомагане;
  4. да предостави подкрепа за възпитанието на детето, ако то има поведенчески проблеми, като го настани в приемно семейство или институция за социално подпомагане; или
  5. да лиши родителите от правото им да упражняват родителските права.

Като част от мерките за защита на правата и висшите интереси на детето в Закона за семейството се съдържат разпоредби за регламентиране на осигуряването на временно настаняване на детето или временно настаняване на детето под грижата на друго лице, за лишаване на родителите от правото им живеят в общ дом с детето и др.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Въпроси, свързани с родителската отговорност, могат да бъдат решени чрез изготвянето на план за споделено упражняване на родителските права или чрез съдебно решение.

Планът за споделено упражняване на родителските права представлява писмено споразумение между родителите, в което се определят начините за споделено упражняване на родителските права, когато родителите на детето не живеят постоянно заедно като семейство.

В плана за споделено упражняване на родителските права трябва да се посочва следното:

1. мястото и адресът, на който живее детето,
2. времето, което детето трябва да прекарва с всеки от родителите,
3. начините за обмен на информация във връзка със съгласието, което е необходимо при вземането на важни решения по отношение на детето, и за обмен на важна информация във връзка с детето,
4. равнището на задължението за издръжка на родителя, с когото детето не живее; и
5. начините за решаване на бъдещи въпроси. Родителите могат да изготвят плана за споделено упражняване на родителските права сами или като част от процеса на задължително консултиране или процедурата по семейна медиация.

Ако родителите не успеят да постигнат съгласие относно плана за споделено упражняване на родителските права или ако той бъде отхвърлен от съда, всеки от родителите или детето може да предяви иск с цел да бъдат разрешени всички въпроси, касаещи родителя, с когото детето ще живее, начините за упражняване на родителските права, личните отношения на детето с другия родител или издръжката за детето. В производство, в което се взема решение относно това с кой родител ще живее детето, относно упражняването на родителските права или относно личните отношения на детето с другия родител, съдът няма да е обвързан от каквото и да е искане от страните. Съдът може да постанови решение относно това с кой родител ще живее детето, относно начините, по които детето ще поддържа лични отношения с другия родител, и относно упражняването на родителските права въз основа на споразумение между родители, ако счита, че това споразумение е във висшите интереси на детето.

Съдът ще се произнесе служебно, за да определи с кой родител ще живее детето, начините за упражняване на родителските права, личните отношения на детето с другия родител и издръжката за детето, като постанови решение, с което ще установи непоправимото разстройство на брака или унищожаването на брака, както и ще се произнесе по други случаи, в които родителите живеят отделно, или ще постанови решение по дело за оспорване на майчинството или бащинството, ако постановяването на такова решение е възможно и необходимо с оглед на резултата от съдебното производство и фактите по делото.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

За да бъде изпълним, планът за споделено упражняване на родителските права може да бъде представен в съда като част от производство в отсъствието на страна (*ex parte*), което ще позволи на съда да провери съдържанието му и да одобри или да отхвърли плана съгласно разпоредбите на Закона за семейството. Планът за споделено упражняване на родителските права може да бъде изменен в зависимост от

възрастта и зрелостта на детето или когато измененията са продиктувани от значителни промени в обстоятелствата. Ако бъде изменен, планът трябва да бъде представен на съда като част от производство в отсъствието на страна (*ex parte*), за да може съда да провери неговото съдържание и да одобри или да отхвърли измененията.

Съдът може да постанови решение относно това с кой родител ще живее детето, относно начините, по които детето ще поддържа лични отношения с другия родител и относно упражняването на родителските права въз основа на споразумение между родителите, ако счита, че това споразумение е във висшите интереси на детето. Ако родителите решат да осигурят споделено упражняване на родителските права, в споразумението трябва да се уреждат всички важни въпроси, повдигнати в плана за споделено упражняване на родителските права. Що се отнася до средствата за правна защита или изменението на решението на съда, решението на съда, което се основава на споразумението между родителите относно споделеното упражняване на родителските права, ще има същата правна сила като одобрения от съда план за споделено упражняване на родителските права. В решението, свързано с упражняването на родителските права или личните отношения на детето с другия родител, не трябва да бъдат включвани обяснителни бележки, ако решението се основава на горепосоченото споразумение между родителите относно предоставянето на споделено упражняване на родителските права.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Ако родителите не успеят да постигнат съгласие относно плана за споделено упражняване на родителските права, център за социално подпомагане ще ги насърчи да се опитат да постигнат съгласие като част от процедурата по семейна медиация, освен ако въпросният случай не подлежи на законоустановените изисквания за медиация. Ако родители, които желаят да се разведат, не успеят да постигнат съгласие относно плана за споделено упражняване на родителските права, център за социално подпомагане ще ги уведоми, че като част от бракоразводното дело, заведено чрез предявяване на иск от единия съпруг, съдът служебно:

1. ще постанови решение, с което да определи с кой от родителите ще живее детето, условията за упражняване на родителските права, личните отношения на детето с другия родител и издръжката за детето;
2. ще позволи на детето да изрази мнението си съгласно Закона за семейството; и
3. ще назначи специален настойник за детето в съответствие с разпоредбите на Закона за семейството.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съгласно член 413 от Закона за семейството съдът ще се произнесе служебно, за да определи с кой родител ще живее детето, начините за упражняване на родителските права, личните отношения на детето с другия родител и издръжката за детето, като постанови решение, с което ще установи непоправимото разстройство на брака или унищожаването на брака, както и ще се произнесе по други случаи, в които родителите живеят отделно, или ще постанови решение по дело за оспорване на майчинството или бащинството, ако постановяването на такова решение е възможно и необходимо с оглед на резултата от съдебното производство и фактите по делото. Съдът може

1. да ограничи или да забрани личните отношения на детето с другия родител;
2. да се произнесе във връзка с това личните отношения да се осъществяват под надзора на експерт;
3. да определи мярка за защита на правата и висшите интереси на детето в зависимост от обстоятелствата по делото; или
4. да се произнесе по режима на лични отношения с мачехата или втория баща, ако те живеят с детето и се грижат за него след прекратяването на брака им.

Съгласно член 417 от Закона за семейството в производството за вземане на решение относно личните отношения на детето с другия родител съдът е длъжен да уведоми родителите, че тези лични отношения са от особено значение за благополучието на детето, да насърчи родителите да постигнат съгласие и да участват в процедура по семейна медиация в случаи, различни от тези, свързани с домашното насилие, и ако родителите не успеят да постигнат съгласие, да гарантира, че мястото, където детето ще поддържа лични отношения с другия родител, е подходящо за детето, като взема предвид географските и времевите ограничения на другия родител. В решението на съда трябва да се съдържат подробности, свързани с начина по който, времето, в което, и местоположението, където другият родител може да взима и да връща детето и, ако е необходимо, подробности относно разходите, свързани с личните отношения. В обяснителните бележки към решението съдът ще включи писмено предупреждение, описващо правните последици от неспазването на задължението за улесняване на личните отношения на детето с другия родител (включително глоба, лишаване от свобода или решение за промяна на решението, с което се определя с кой родител ще живее детето). Съгласно член 418 от Закона за семейството съдът може да постанови в рамките на производството за определяне на личните отношения на детето с другия родител една или повече мерки, за да гарантира изпълнението, ако подозира, че е малко вероятно родителят, с когото живее детето, да спазва решението за режима на лични отношения, и по-специално:

1. да назначи лице, което да помага при изпълнението на решението или договореностите, позволяващи на детето да има лични отношения с другия родител; и
2. да разпорежи на родителя, с когото живее детето, да депозира парична гаранция.

При постановяването на такива мерки съдът по-специално ще вземе предвид начина, по който се е държал в миналото родителят, с когото живее детето.

Съгласно член 419 от Закона за семейството, съдът може да постанови в рамките на производството за определяне на личните отношения на детето с другия родител една или повече мерки, за да се гарантира връщането на детето или за да се попречи на неговото отвлечане от родителя, по отношение на когото е определен режима на лични отношения (например като разпорежи на този родител да предаде паспорта си за времето на контакта с детето на съда, който е постановил мярката, като разпорежи на родителя, по отношение на когото е определен режима на лични отношения, да депозира парична гаранция, като забрани всяко отчуждаване или обременяване на правата на собственост на родителя, по отношение на когото е определен режима на лични отношения — подробностите за такава забрана се вписват в публични регистри, като изиска от горепосочения родител да посещава редовно упълномощен орган, като например център за социално подпомагане, заедно с детето и по местоположението, където се осъществяват личните отношения, като определи мястото, където трябва да се осъществяват личните отношения, като забрани на детето да напуска държавата по време на личните отношения и като впише подробности за такава забрана в националната или транснационалната информационна система). Когато постановява горепосочените мерки, съдът трябва по-специално да вземе предвид начина, по който се е държал в миналото родителя, по отношение на когото е определен режимът на лични отношения.

Съгласно член 421 от Закона за семейството в решението за определяне на упражняването на родителските права или режима за лични отношения с детето не трябва да бъдат включени обяснителни бележки, ако решението се основава на споразумение между родителите, постигнато в съответствие с разпоредбите на Закона за семейството, или ако решението е постановено устно в присъствието на всички страни и всички страни са решили да не прибегват към средства за правна защита.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Съгласно член 99 от Закона за семейството всеки от родителите трябва да представлява сам детето в областите от обхвата на родителските права, в които другият родител е бил ограничен да го прави по силата на разпоредбите на Закона за семейството или със съдебно решение. Член 105 от Закона за семейството гласи, че всеки от родителите може да упражнява сам родителските права изцяло, частично или до степената, необходима за вземане на решение по конкретен важен въпрос, касаещ детето. В горепосочените ситуации правото на другия родител да упражнява родителските права може да бъде ограничено само със съдебно решение, като се вземат предвид висшите интереси на детето. Ако е съществувало споделено упражняване на родителските права преди смъртта на единия от родителите, преживелият родител трябва да упражнява сам родителските права без съдебно решение, в случай че другият родител е починал или е обявен за починал. Когато се произнася във връзка с упражняването на родителските права само от единия родител, съдът ще реши дали родителят, на когото е присъдено упражняването на родителските права, следва да представлява сам детето по въпроси, свързани с негови основни лични права, или трябва да го прави със съгласието на другия родител, както е посочено в член 100 от Закона за семейството (представителство на детето по въпроси, свързани с негови основни лични права, означава представителство в случай на промяна на името на детето или на неговия постоянен или временен домашен адрес или във връзка със свободата му да избира или да променя религиозната си принадлежност).

Съгласно член 110 от Закона за семейството, независимо от това дали родителските права се упражняват само от единия родител или споделено, родителите имат право да вземат сами ежедневни решения, касаещи детето, в моментите, в които детето се намира при всеки от тях. При спешни случаи, т.е. когато има непосредствена заплаха за детето, всеки от родителите има правото да реши да предприеме всички необходими действия с оглед на висшите интереси на детето, без да търси съгласието на другия родител. Той трябва да уведоми другия родител за това възможно най-скоро.

Независимо от това дали родителските права се упражняват само от единия родител или споделено, от родителите се изисква да обменят информация за здравето на детето, последователността в неговото възпитание, както и информация за учебните и извънучебните занимания на детето. Всеки обмен на такава информация трябва да се извършва по бърз и прозрачен начин и да е с акцент единствено върху детето. Нито един от родителите не може да злоупотребява със задължението си да сътрудничи, за да осъществява контрол върху другия родител. Освен гореизложеното, съгласно член 112 от Закона за семейството родителят, който има наложено ограничение в определена област от обхвата на родителските права, има право да поддържа лични отношения с детето, да взема ежедневни решения, свързани с детето, да предприема спешни действия в случай на непосредствена заплаха за детето и да получава информация за важни обстоятелства, свързани с личните права на детето. Тези права могат да бъдат ограничени или отнети със съдебно решение, ако ограничаването или отнемането е необходимо за защита на висшите интереси на детето. Родителят, който не упражнява родителските права върху детето, има право да изисква от другия родител информация за важни обстоятелства, свързани с личните права на детето, ако той има законен интерес да го прави и доколкото това не е в противоречие с висшите интереси на детето. В случай на спор съдът ще се произнесе в рамките на производство в отсъствието на страна (*ex parte*) и в отговор на предложение, направено от детето или от единия от родителите, за да гарантира защитата на висшите интереси на детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съгласно член 108 от Закона за семейството при споделено упражняване на родителските права родителите са задължени да вземат всички важни решения, касаещи детето, и да дават съгласието си чрез споразумение. Важните решения по отношение на детето се отнасят до неговото представителство по въпроси, свързани с основните му лични права, и представителството му по въпроси, свързани с ценни активи и имуществените му права. Важните решения по отношение на детето могат да бъдат и под формата на други решения, които могат да повлияят значително върху живота на детето, като например тези, касаещи личните отношения на детето с негови близки лица, извънредни медицински процедури или лечение, както и правото на детето да избира само училище. Всички тези решения ще бъдат валидни, при условие че другият родител е съгласен с тях. При изключителни случаи, напр. спешна медицинска процедура, се прилагат разпоредбите на специални наредби, уреждащи защитата на правата на пациентите. В член 100 от Закона за семейството са включени разпоредби относно представителството на детето по въпроси, свързани с негови основни лични права (в случай на промяна на името на детето или на неговия постоянен или временен домашен адрес или във връзка със свободата му да избира или да променя религиозната си принадлежност). Представителството по въпроси, свързани с основни лични права на детето, се счита за валидно, ако родителят, който представлява детето, е получил писменото съгласие на другия родител, че има право да представлява детето. В определените от закона случаи такава съгласие не се изисква, ако родителят, с когото живее детето, е получил съгласието на център за социално подпомагане. Ако родителят, представляващ детето, не може да получи писмено съгласие, съдът ще се произнесе в рамките на производство в отсъствието на страна (*ex parte*) и в отговор на подадено от детето или от единия от родителите предложение кой родител ще представлява детето по съответния въпрос, за да защити неговите висши интереси.

В член 101 от Закона за семейството се съдържат разпоредби относно представителството по въпроси, свързани с ценни активи на детето или неговите имуществени права.

Съгласно член 109 от Закона за семейството, когато родителите имат право да представляват детето и не успеят да постигнат съгласие относно важни решения по отношение на детето, съдът ще се произнесе в рамките на производство в отсъствието на страна (*ex parte*) и в отговор на подадено от детето или от единия от родителите предложение кой родител ще представлява детето по съответния въпрос. Ако важни решения са свързани с личните права на детето, родителите са задължени да участват в процес по задължително консултиране преди да бъде предявен иск в отсъствието на страна (*ex parte*).

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

Предложенията следва да бъдат подадени до, а исквете да бъдат предявени пред общинските (районни) съдилища, упражняващи местна компетентност.

Съгласно член 34 от Гражданския процесуален закон (*Zakon o parničnom postupku*) общинските (районни) съдилища винаги се произнасят на първа инстанция по следните спорове: относно това дали бракът е непоправимо разстроен или дали следва да бъде унищожен и съпрузите на получат развод; спорове, свързани с определянето или оспорването на бащинство или майчинство; тези за определяне на родителя, с когото ще живее детето; както и тези, свързани с упражняването на родителските права, когато се разглежда едновременно иск за установяване на това дали бракът е непоправимо разстроен, за неговото унищожаване или за постановяването на развод.

В съответствие със Закона за семейството задължителното консултиране трябва да се проведе преди подаването на молбата за развод между съпрузи, упражняващи споделено родителските права по отношение на малолетно или непълнолетно дете, или преди иницирането на друго съдебно производство, свързано с упражняването на родителски права и лични отношения. Разпоредбите в Закона за семейството, свързани със задължителното консултиране преди подаването на молбата за развод между съпрузи, упражняващи споделено родителските права по отношение на малолетно или непълнолетно дете, се прилагат *mutatis mutandis* по отношение на задължителното консултиране, предприето преди предявяването на иск за определяне на родителските права и режима на лични отношения на детето с другия родител, когато бракът /партньорството на родителите е необратимо разстроен(о). В закона се посочват случаи, при които не се прибягва до задължително консултиране.

Процесът по задължително консултиране започва, след като дадена страна е подала искане във връзка с това. Искането се отправя до център за социално подпомагане писмено или устно (чрез изявление, което трябва да бъде вписано в регистър). Услугата по задължително консултиране се предоставя от екип от експерти към центъра за социално подпомагане, компетентен по мястото на постоянния или временния домашен адрес на детето или по местоположението на последния общ домашен адрес на съпрузите или на партньорите на семейни начала, независимо дали е постоянен или временен. Задължителното консултиране е процес, който включва личното участие на членовете на семейството (не се допускат представители). След приключване на процеса по задължително консултиране центърът за социално подпомагане ще изготви доклад, който ще е валиден за срок от шест месеца от датата на приключване на консултирането.

Присъствието на първата среща по семейна медиация е задължително преди молителят да може да подаде молба за развод.

В зависимост от вида на предявения иск (брачен спор; спор за установяване или оспорване на майчинство или бащинство; спор относно упражняване на родителски права, спор относно личните отношения, иск за развод по взаимно съгласие или искане за одобрение на план за споделено упражняване на родителски права) молителят трябва да представи, наред с други документи, доклада от задължителното консултиране/доказателство за участие в първа семейна медиация/план за споделено упражняване на родителските права. Видът на необходимите документи зависи от вида на предявения иск.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

По всички искове, касаещи свързани с детето семейноправни въпроси, компетентните органи трябва да предприемат спешни действия, като същевременно защитават висшите интереси на детето.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разносните по производството?

Да. Безплатната правна помощ се урежда от Закона за безплатната правна помощ (*Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) (*Narodne novine* (NN; Държавен вестник на Република Хърватия) № 143/2013).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да. Страните могат да обжалват решение на съд от първа инстанция в срок от петнадесет дни от датата на връчване на копие от решението, освен ако в Гражданския процесуален закон не е предвиден различен срок. Освен ако не е предвидено друго по закон, жалби могат да се подават срещу решение на съд от първа инстанция, постановено в резултат на специални искове, предявени в отсъствието на страна (*ex parte*), уреджани от Закона за семейството. Жалби могат да се подават в срок от петнадесет дни от датата на връчване на решението.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Съдът, към който могат да се обърнат страните, е общинският (районен) съд, упражняващ местна компетентност. Всяко изпълнително производство ще се провежда съгласно разпоредбите на Закона за принудителното изпълнение (*Ovršni zakon*), но в Закона за семейството се съдържат специални разпоредби относно изпълнението, предназначено да се гарантира предаването на детето, и относно изпълнението, предназначено да се гарантира поддържането на лични отношения (членове 509—525 от Закона за семейството).

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

За да може решение, постановено от чуждестранен съд, да бъде признато в съответствие със Закона за уреждане на стълкновения на закони с правната уредба на други държави в някои отношения (*Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*) (NN № 53/91, 8/01), трябва да предявите иск.

Считано от 1 юли 2013 г., Хърватия прилага Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000. Глава III от въпросния регламент се прилага *mutatis mutandis* относно признаването и потвърждаването на изпълнението на решенията относно родителската отговорност.

Молбата за признаване или непризнаване, молбата за потвърждаване на изпълнението, както и предложението за изпълнение трябва да бъдат подадени пред общинския (районен) съд, упражняващ местна компетентност.

Предложенията следва да бъдат подадени до, а исковете да бъдат предявени пред общинските (районни) съдилища, упражняващи местна компетентност.

Разпоредбите на Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, се прилагат по отношение на процедури за признаване и изпълнение на решенията, постановени от чуждестранни съдилища.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Жалби следва да се подават пред общински (районен) съд. Жалбата ще се гледа от окръжния (жупанийски съд).

Въззивните производства се подчиняват на разпоредбите на Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, и на разпоредбите на Гражданския процесуален закон.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Съгласно член 40 от Закона за уреждане на стълкновения на закони с правната уредба на други държави в някои отношения, приложимото право по отношение на връзката родител-дете е правото на държавата, чиито граждани са родителите и децата. Ако родителите и децата са граждани на различни държави, приложимото право е това на държавата, в която всички те имат постоянен домашен адрес. Ако родителите и децата са граждани на различни държави и ако нямат постоянен домашен адрес в държавите, чиито граждани са те, хърватското право ще се прилага, ако детето или единият от родителите е хърватски гражданин. Връзката родител-дете, която не се обхваща от горепосочените разпоредби, е предмет на правото на държавата, чиито гражданин е детето.

Считано от 1 януари 2010 г., Хърватия прилага Хагската конвенция от 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата.

За повече информация, моля, разгледайте:

Закона за семейството (NN № 103/15 и 98/19)

Закона за принудителното изпълнение (NN № 112/12, 25/13, 93/14)

Закона за уреждане на стълкновения на закони с правната уредба на други държави в някои отношения (NN № 53/91, 88/01)

Закона за безплатната правна помощ (NN № 143/2013)

Закона за прилагане на Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (NN № 127/2013)

Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите коментари относно полезността на предоставената информация.

Последна актуализация: 15/04/2022

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница е била наскоро променена. Езикова версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Италия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

В италианското право понятието „родителски права“ (*potestà genitoriale*) е заменено от понятието „родителска отговорност“ (*responsabilità genitoriale*) със закон за реформирането на произхода (Закон № 219/2012) и Законодателен указ № 154/2013, чиито разпоредби влязоха в сила на 7 февруари 2014 г.

Родителската отговорност е задължението за издържане, отглеждане, образование и предоставяне на морална подкрепа на децата, като се защитат техните способности, влечения и стремежи.

Децата имат също така правото да поддържат балансирана и непрекъсната връзка и с двамата си родители и да бъдат обгрижвани, отглеждани, образовани и подкрепяни морално от всеки от тях, както и да поддържат значими отношения с родствениците по възходящата линия и с роднините на всеки родител.

Самите деца също имат задължения: да уважават родителите си и да участват в издръжката на семейството, докато живеят заедно с него.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителската отговорност възниква по законов път, когато родителите са сключили брак помежду си. В този случай и двамата родители са носители на родителска отговорност по отношение на техните деца.

Ако родителите не са сключили брак помежду си, родителят, който е припознал детето, е този, който е носител на родителската отговорност. Ако и двамата родители са припознали детето, те заедно са носители на и упражняват родителската отговорност по отношение на детето, както ако са сключили брак. Ако родителите не са сключили брак помежду си и в същото време не припознават детето, вторично припознаване не може да се извърши без съгласието на родителя, който вече е припознал детето.

Родителската отговорност трябва да се упражнява от родителите по взаимно съгласие, като се вземат предвид способностите, естествените влечения и стремежите на детето. По-специално родителите трябва да установят по взаимно съгласие обичайното местопребиваване на детето.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако детето временно е лишено от подходяща семейна среда, се предприемат мерки то да бъде отглеждано от друго семейство.

Освен това, когато родителите не доказват, че са достатъчно способни да полагат грижи за възпитанието на своите деца, например когато те са изключително конфликтни, съдилищата често предоставят упражняването на родителските права на социалните служби по местопребиваване на семейството. Това обикновено включва ограничаване на упражняването на родителска отговорност: обикновено решенията, касаещи здравето, образованието и възпитанието на детето, се вземат от социалните служби по местопребиваване на семейството. В тези случаи детето често продължава да живее със своите родители или с единия от тях. В по-сериозни случаи съдът разпорежда извеждането на детето от семейния дом. Ако родител нарушава или пренебрегва задълженията си или злоупотребява с предоставените му правомощия, което води до сериозни вреди за детето, съдът може да разпорежда лишаването на този родител от родителска отговорност.

Ако и двамата родители са починали, били са лишени от родителска отговорност или не са в състояние да упражняват родителската отговорност поради някаква друга причина, се назначава настойник. Настойникът се грижи за детето, представлява го по време на всички граждански производства и управлява неговото имущество.

В гражданския кодекс се предвижда и възможност за назначаване на специален настойник от съда в случаите, когато и двамата родители или родителят, който упражнява сам родителската отговорност, не са(е) в състояние или не желаят(желает) да изпълняват(изпълнява) едно или повече действия, които са в интерес на детето, извън рамките на рутинния режим. В тези случаи специалният настойник е упълномощен да изпълнява тези специфични действия.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Родителската отговорност и на двамата родители не се прекратява след раздяла, прекратяване, прекратяване на гражданскоправните последици от, унищожаване и недействителност на брака.

Обичайната форма на упражняване на родителските права, която е в състояние да осигури съвместно родителство, е съвместното упражняване на тези права, при което и двамата родители упражняват родителската отговорност.

Решения, които са от най-голям интерес по отношение на децата, касаещи образованието, възпитанието, здравето и избора на обичайно местопребиваване на детето, се вземат чрез постигане на взаимно съгласие между родителите и във висшите интереси на детето, като се вземат предвид неговите способности, естествени влечения и стремежи; обратно, по отношение на всички рутинни административни въпроси родителите могат да упражняват родителската си отговорност самостоятелно (член 337б от Гражданския кодекс).

Споделеното упражняване на родителските права не означава задължително, че детето прекарва едно и също време с двамата родители. Обикновено в решението за раздяла или развод се определя с кой родител съжителства детето, т.е. родителят, с когото детето живее постоянно, а условията, при които родителят, с когото детето не съжителства, може да прекарва време с него, се определят след това. Също така е възможно времето, през което децата живеят с всеки един от родителите си, да бъде разделено поравно, ако родителите живеят близо един до друг и водят подобен начин на живот, при условие че такава договореност няма да има неблагоприятен ефект върху социалния или училищния живот на децата.

Ако обаче съвместното упражняване на родителските права не отговаря на висшите интереси на детето, съдията може да предостави упражняването на родителски права само на единия родител, като постанови обосновано решение (член 337в от Гражданския кодекс).

Най-често срещаните случаи, при които упражняването на родителските права се предоставя само на единия родител са: 1. ако някой от родителите представлява опасност за физическото и психическото благополучие на детето (родител насилник, родител със значително съдебно досие, родител, който е наркозависим или алкохолик), 2. ако родител не е способен да подпомага морално и материално детето или не е показал какъвто и да е интерес към него; 3. ако родител злепоставя другия родител пред детето; 4. ако враждебността между родителите е толкова голяма, че може да наруши равновесието и психофизичното развитие на детето.

В случай че родителските права се упражняват само от единия родител, родителската отговорност се упражнява само от родителя, който упражнява тези права, но всички решения, които са във висшите интереси на детето, трябва да бъдат вземани и от двамата родители, освен ако не е предвидено друго поради конкретни сериозни обстоятелства, например насилствено поведение или малтретиране (член 337в от Гражданския кодекс).

Родител, който не упражнява родителска отговорност, има правото и задължението да наблюдава образованието, възпитанието и условията на живот на детето (член 316, последен параграф).

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Споразумението между родителите относно начина, по който ще упражняват родителската отговорност след тяхната раздяла, трябва да бъде представено в съда с местна компетентност, който след това ще прецени дали споразумението ще гарантира правата и благополучието на децата или не; ако резултатът е положителен, съдът ще одобри споразумението.

Ако двойка, която е сключил брак и има деца, които са малолетни или непълнолетни, желае да се раздели или да се разведе и е постигнала съгласие относно упражняването на родителските права върху децата и упражняването на родителската отговорност, тя може да избира между две решения:

а) може да подаде съвместна молба до съда и споразумението ѝ да бъде одобрено;

б) може да се възползва от „преговори с помощта на адвокат“ (член 6 от Законодателен указ № 132/2014); това представлява споразумение, чрез което страните са съгласни да си сътрудничат добросъвестно и по честен начин, за да уредят по взаимно съгласие спора, свързан с тяхната раздяла и упражняването на родителски права върху децата.

Ако има деца, които са малолетни или непълнолетни (но също така и пълнолетни деца, които са недееспособни или които имат сериозно увреждане или не са самостоятелни икономически), споразумението, постигнато в резултат на подпомогнатото договаряне, трябва да бъде изпратено в срок до десет дни на прокурора към компетентния съд, който ще одобри споразумението, ако смята, че то е в интерес на децата. Ако обаче прокурорът смята, че споразумението не е във висшите интереси на децата, той ще го предаде в срок до пет дни на председателя на съда, който ще определи дата в рамките на следващите тридесет дни, на която страните да се явят, и ще действа незабавно.

След като споразумението бъде одобрено, то е равносилно на съдебните решения, постановени във връзка с раздяла или развод.

Ако родителите не са сключили брак, е възможно само първото решение (т.е. одобрено от съда споразумение).

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

За да разрешат всякакви въпроси, свързани с упражняването на родителска отговорност, родителите могат да се обърнат към семеен медиатор. Целта на медиацията е не да се постигне помирение на двойката, а да се даде възможност за постигане на взаимно споразумение относно условията за упражняване на родителската отговорност, като по този начин се избягва и намалява всяка форма на спор. Всички постигнати съвместни решения обаче трябва да бъдат представени пред съда, който ще прецени дали са били зачетени интересите на детето.

Ако спорът продължава, той ще бъде отнесен пред компетентния съд по дела за раздяла, бракоразводни дела и упражняване на родителски права върху дете.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Трябва да се прави разграничение между два сценария.

а) Ако родителите не постигнат съгласие по особено важни въпроси, те могат да отнесат спора пред съда. В тези случаи съдът предлага преди всичко решения, които удовлетворяват в най-голяма степен интересите на детето и на семейството. Ако спорът продължи, съдът предоставя на родителя, за когото счита, че е най-вероятно да се погрижи за интересите на детето, правото да взема решение по конкретен въпрос.

б) Родителите могат да предявят иск пред съдилищата, за да поискат решение във връзка с упражняването на родителски права върху децата и тяхното настаняване (обикновено когато родителите са разделени). В този случай съдът се произнася по: упражняването на родителски права върху децата, като преди всичко избира решението, при което правата се упражняват съвместно (т.е. и от двамата родители);

часовете и условията за пребиваване при всеки родител, размера на издръжката за дете и като цяло приноса на всеки родител към разходите, направени за грижата, образованието и възпитанието на детето.

Тъй като най-важните решения трябва да бъдат взети чрез общо споразумение, дори и когато родителите са разделени или разведени, ако родителите не постигнат съгласие по всички отделни въпроси могат да отнесат спора пред съда, както е обяснено в точка а).

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Родител, на когото е предоставено да упражнява сам родителските права върху децата, упражнява изключителна родителска отговорност, освен ако съдът не е разпоредил друго. По-специално въпросният родител може също така да взема независимо нерутинни административни решения.

Въпреки това дори когато на единия от родителите е предоставено да упражнява сам родителските права, решенията, които обслужват висшите интереси на децата (тези, свързани с тяхното образование, възпитание и здраве), трябва да бъдат взети от двамата родители, освен ако в решението за упражняване на родителските права не се предвижда друго.

Обикновено съдиите постановяват, че съгласието на родителя, който не упражнява родителски права, не е необходимо, когато този родител отсъства, проявява безразличие, не може да бъде установена връзка с него или е упражнявал насилие или тормоз в миналото.

Родителят, който не упражнява родителски права върху децата, има правото и задължение да наблюдава тяхното образование, възпитание и условия на живот и може да се обърне към съда, ако счита, че са взети решения, които противоречат на интересите на децата.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Ако родителите упражняват съвместно родителски права, родителската отговорност се упражнява и от двамата родители, които трябва да постигат съгласие относно начина, по който се развива животът на децата, и да вземат заедно решения относно образованието, възпитанието, здравето и избора на обичайно местопребиваване на децата, като гарантират, че тези решения са във висшите интереси на децата. Единствено по отношение на всички решения относно рутинни административни въпроси родителите упражняват по правило родителската отговорност самостоятелно през съответните периоди, през които децата живеят с тях.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложи към молбата си?

Съдът с обща компетентност (*Tribunale ordinario*) е компетентен да разглежда всички производства, касаещи упражняването на родителски права върху децата и всички свързани с тях въпроси, отнасящи се до родителската отговорност.

Ако даден спор е свързан с лишаването от или ограничаването на родителската отговорност или възстановяването на родителска отговорност, без да се вземат предвид факторите, свързани с упражняването на родителски права върху децата, компетентният по тези въпроси съд е съдът за непълнолетни и малолетни лица (*Tribunale per i minorenni*).

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Ако въпросът, свързан с упражняването на родителските права и упражняването на родителската отговорност по отношение на деца, родени по време на брак, е част от спор, свързан с раздяла или развод, процедурата, която се следва, е тази, определена в раздела относно [развод](#).

Мерки, касаещи упражняването на родителските права и упражняването на родителската отговорност по отношение на деца, родени извън брака, се приемат от съда в закрито заседание, след като е поискана обобщена информация и след като са изслушани прокурорът и родителите; при спешни случаи съдът може да разпореди временни мерки в интерес на детето.

И в двата случая съдията може да разпореди спешни временни мерки за защита на децата. Производствата се различават в зависимост от това дали са свързани с децата на семейни или на несемейни двойки, но и в двата случая е компетентен съдът с обща компетентност.

Както при всички процедури, свързани с деца, детето се изслушва от съдията, ако то е навършило 12 или повече години или във всеки случай, когато то е в състояние да направи преценка.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Правна помощ може да бъде получена за покриване на разходите за производство за раздяла, бракоразводно дело и за упражняване на родителски права върху дете или производство за ограничаване или отнемане на родителска отговорност.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Жалби срещу решения относно родителската отговорност могат да бъдат подадени пред апелативния съд (*Corte d'Appello* — съд от втора инстанция).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Решенията на съда относно родителската отговорност са изпълняеми.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Признаването на решение относно родителска отговорност на съд на друга държава — членка на ЕС, е автоматично. Въпреки това съгласно Регламент (ЕО)№ 2201/2003 от 27 ноември 2003 г. всяко заинтересовано лице обаче може да подаде молба за признаване или непризнаване на решението.

За да бъде изпълнено решението, заинтересованата страна трябва да подаде молба за изпълнение до апелативния съд с местна компетентност. След като решението бъде обявено за изпълняемо, то се изпълнява при същите условия, които биха се прилагали, в случай че решението е било взето в тази държава членка.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Компетентният съдебен орган е апелативният съд с местна компетентност (като в съответствие с националните правила се взема предвид мястото, на което се изпълнява решението). Съдебното производство протича под формата на спорно съдебно производство и приключва с решение по установителен иск, срещу което може да се подаде касационна жалба (*ricorso per cassazione*).

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Тъй като Италия е ратифицирала Хагската конвенция от 1996 г., се прилагат разпоредбите на тази конвенция. Следователно възникването и прекратяването на родителската отговорност, упражняването на родителската отговорност и лишаването или ограничаването на родителската отговорност се уреждат от правото на държавата по обичайно местопребиваване на детето.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 21/07/2022

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Кипър

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Понятието „родителска отговорност“ обхваща даването на име на дете, грижите за детето, управлението на неговото имущество и представянето му по всеки въпрос или правна сделка, които засягат него или неговото имущество. На практика то обхваща всички въпроси, свързани с детето (като физическо лице) и неговото имущество.

Родителската отговорност включва задълженията и правата на родителите, които упражняват съвместно тази отговорност. При упражняването на тази отговорност трябва да се вземат предвид интересите на детето (член 6 от Закон 216/1990).

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителската отговорност по отношение на дете се упражнява съвместно от двамата родители.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Да, в тези случаи съдът може да назначи настойник, който да упражнява родителската отговорност (член 18, параграф 2 от Закона за отношенията между родители и деца, Закон 216/1990).

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

В случай на развод или когато бракът е унищожен или е обявен за недействителен, въпросът за родителската отговорност се решава от съда, който може да я присъди на единия от двамата родители, на двамата родители съвместно или на трето лице (член 14 и член 15 от Закон 216 /1990). Ако съдът присъди родителската отговорност само да единият родител, той може също така да постанови решение и за правото на другия родител на лични отношения с детето, като взема предвид интересите на детето (член 17 от Закон 216/1990).

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

За да стане споразумението правнообвързващо, то трябва да бъде утвърдено от съда със съдебно определение.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Към момента няма алтернативни средства за разрешаване на спор, различни от съдебно производство.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдията може да се произнесе по всеки въпрос, свързан с детето, включително въпроса за родителската отговорност, правото на лични отношения, образованието, здравето, управлението на имуществото, името, издръжката, пътуването в чужбина и отвлечането.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Не, тъй като са налице въпроси, като например управлението на имуществото на детето, които не се обхващат в най-тесен смисъл от понятието „упражняване на родителски права“.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

На практика съвместно упражняване на родителските права означава, че родителите трябва да вземат заедно решенията по въпроси, свързани с тяхното дете. Обикновено то означава също, че детето ще живее за равни периоди от време с двамата родители.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

Компетентният съд е съдът по семейни дела в района, в който се намира обичайното местопребиваване на малолетното или непълнолетното лице. Производствата започват с подаването на молба за тяхното образуване без клетвена декларация. На тази фаза не се изисква придружаваща документация.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Молбата се връчва на другата страна, от която се иска да се яви пред съда на посочената в молбата дата с цел същата да бъде разгледана. Не съществува спешна процедура при случаи, касаещи дете, освен когато става въпрос за отвлечане на дете. С оглед на гореизложеното съдилищата гарантират, че поради тяхното естество тези случаи се разглеждат приоритетно. Освен това по отношение на всички тези производства се прилагат член 6 от Европейската конвенция за правата на човека и член 30 от Конституцията на Република Кипър; посочените разпоредби гласят, че всички производства пред съда трябва да бъдат приключени в разумен срок.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да, при условие че сте изпълнили определените в законодателството критерии и сте получили съдебно решение по този въпрос съгласно Закон 165(I)/2002.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да. Възможно е да се обжалва пред апелативния съд по семейни дела.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Съдът, компетентен във връзка с изпълнението на решение относно родителска отговорност, е съдът, който е постановил това решение. Образуването на производствата се иницира чрез подаването на молба чрез призовка без клетвена декларация, като се използва формуляр тип I, посочен в Процесуално постановление 2/90.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Трябва да регистрирате молба за признаване и изпълнение съгласно член 21, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 2201/2003. Молбата следва да бъде регистрирана в съда по семейни дела в района, в който живее детето или в който живее ответникът, ако детето живее в чужбина.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Компетентният съд е съдът по семейни дела в района, в който живее детето или в който живее ответникът, ако детето живее в чужбина. Когато горепосочената молба се връчва на ответника, той има право да се яви и да депозиращ писмена защита, както е посочено в Закон 121 (I) /2000. Тези производства попадат в обхвата на Регламент (ЕО) № 2201/2003.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Прилага се законодателството на Република Кипър и по-специално Закон 216/1990. Когато нито една от страните не живее в Кипър, Закон 216 /1990 предвижда, че съдилищата по семейни дела в републиката не са компетентни да разглеждат делото.

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 19/02/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази

страница [lv](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Моля, имайте предвид, че версиите на следните езици [en](#) вече са преведени.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Латвия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителите упражняват родителски права върху детето, докато не навърши пълнолетие.

Упражняването на родителските права означава правото и задължението на родителите да се грижат за детето и за неговото имущество и да го представляват в личните и имуществените му отношения.

Полагането на грижи за детето означава грижата, надзора и правото да се определя неговото местопребиваване.

Грижата за детето означава неговата издръжка, т.е. осигуряване на храна, дрехи, жилище и здравно обслужване, предоставянето на грижи и неговото образование и отглеждане (осигуряване на психическо и физическо развитие, обръщане на внимание на неговата личност, способности и интереси до степента, до която е възможно, и подготовка на детето за общественополезна дейност).

Упражняването на надзор над детето означава полагането на грижи за неговата безопасност и предотвратяването на всяка опасност, произтичаща от трети лица. Правото да се определи местопребиваването на детето означава географския избор на местопребиваване и избора на жилище.

Полагането на грижи за имуществото на детето означава поддържането и използването на имуществото на детето с цел неговото опазване и повишаване на стойността му.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родители, които живеят заедно, упражняват родителските права съвместно. Ако родителите са разделени, съвместното упражняване на родителските права продължава. Грижата за децата и надзорът се упражняват от родителя, с когото живее детето. По въпроси, които могат да окажат значително въздействие върху развитието на детето, родителите вземат решенията съвместно.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако здравето или животът на детето са застрашени по вина на родителя (поради умишлено поведение или небрежност от страна на родител) или ако родителят злоупотребява с правата си или не полага грижи за детето и не упражнява надзор върху него, с което застрашава физическото, психическото или моралното развитие на детето, съдът може да лиши родителя от правото да упражнява родителските права.

При лишаването на единия родител от родителски права съдът прехвърля упражняването на родителските права върху детето изцяло на другия родител. Ако при упражняването на родителските права другият родител не може да защитава по подходящ начин детето от опасност или ако и двамата родители са лишени от тези си права, съдът възлага на съда по семейни дела да осигури грижа за детето извън неговия дом.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите са разделени, съвместното упражняване на родителските права продължава. Грижата за децата и надзора се упражняват от родителя, с когото живее детето. По въпроси, които могат да окажат значително въздействие върху развитието на детето, родителите вземат решенията съвместно. Разногласията между родителите се решават от съда по семейни дела, освен ако не е предвидено друго по закон. Съвместното упражняване на родителските права приключва, когато съгласно споразумение между родителите или съдебно решение се определя тези права да се упражняват самостоятелно от единия родител.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правообвързващо?

Ако родителите постигнат съгласие по въпроса за родителската отговорност и я упражняват с желание, не е необходимо да получават одобрение от някой орган или от съда.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

В случай на спор разногласията се решават от съда по семейни дела. Ако съдът по семейни дела не е в състояние да разреши разногласия между родителите или ако решението на този съд не е изпълнено, родителите подават молба до районния (или градския) съд.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Ако родителите подадат молба до съда, те изискват да упражняват съвместно или самостоятелно родителските права. Освен това, ако е необходимо, съдията постановява решения по въпроси, свързани с издръжката, местопребиваването и др. Родител, който има самостоятелни родителските права, упражнява родителски върху детето, което включва правото да действа от името на детето при неговите лични и имуществени отношения и правото да определя местопребиваването на детето. Всеки родител има задължението и правото да поддържа лични отношения и пряк контакт с детето. Тази разпоредба се прилага и ако детето е отделено от семейството или ако не живее с единия или с двамата родители. Родителят, който не живее с детето, има правото да получава информация за него, по-специално информация за неговото развитие, здраве, учебни постижения, интереси и условия на живот. Родителски спор относно упражняването на родителските права следва да бъде решен, като се вземат предвид интересите на детето и като се поиска мнението на детето, ако то е в състояние да го изрази.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Родител, който упражнява самостоятелно родителските права върху детето, разполага с всички права и задължения, произтичащи от това. Родителите са задължени да подпомагат детето си съгласно собствените си възможности и финансово състояние. Това е задължение на бащата и майката, докато детето не е в състояние да се издържа само.

Задължението да се подпомага детето не приключва, ако детето е отделено от семейството или не живее с единия от родителите.

Когато постановяват решение за установяване на самостоятелно упражняване на родителските права, съдилищата вземат предвид обстоятелствата по делото, което означава с кого от родителите живее детето към момента на завеждане на делото и кой от родителите упражнява ежедневно родителските права върху детето. Детето има правото да поддържа лични отношения и пряк контакт с всеки от родителите си (правото на лични отношения). Всеки родител е задължен и има правото да поддържа лични отношения и пряк контакт с детето. Родителят, който не живее с детето, има правото да получава информация за него, по-специално информация за неговото развитие, здраве, учебни постижения, интереси и условия на живот. Предоставянето на правото на самостоятелно упражняване на родителските права върху детето на единия родител не означава, че другият родител е лишен от родителски права.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Ако родителските права върху децата се упражняват съвместно от двамата родители, и двамата могат да действат от името на детето си при неговите лични и имуществени отношения. По всички въпроси, свързани с развитието на тяхното дете, родителите вземат съвместно решение.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Искове, произтичащи от упражняването на родителските права и правото на лични отношения, се предявяват в съда по местопребиваване на детето. Регистрираното местопребиваване на родителите се счита за местопребиваване на детето при искове, произтичащи от упражняването на родителските права и правото на лични отношения. Ако регистрираните местопребивавания на родителите на детето се намират в различни административни територии, за място на пребиваване на детето се счита регистрираното място на пребиваване на родителя, с когото живее детето. Ако родителите на детето или детето нямат регистрирано местопребиваване, за местопребиваването на детето се счита местопребиваването на родителите.

Исковата молба следва да бъде подадена съгласно член 128 от Гражданския процесуален закон. Член 129 от Гражданския процесуален закон се прилага във връзка с документи, които трябва да бъдат приложени към исковата молба.

Към исковата молба може да бъде приложено и становището на съда по семейни дела.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдебното производство по граждански дела се урежда от разпоредбите на латвийския Граждански процесуален закон. Дела, свързани със защитата на правата и интересите на децата, се разглеждат от съда в извънредно заседание. Съдът иска становището на съда по семейни дела по въпроси, свързани с упражняването на родителските права, грижата за детето и процедурата за упражняване на правото на лични отношения, и кани представител, който да присъства по време на съдебното заседание и да разбере мнението на детето, ако детето е в състояние да го изрази с оглед на неговата възраст и равнище на зрялост.

Съдът разглежда граждански искове в открити заседания, с изключение например на дела за упражняване на родителските права и правото на лични отношения. Също така в интерес на малолетни или непълнолетни лица съдът може да обяви заседанието или част от него за закрито при обосновано искане от страна на участници в делото или по собствено усмотрение.

Страните имат правото да подадат обосновано искане до съда да гледа делото по бързото производство. След това съдът разглежда това обосновано искане.

По искане на една от страните съдебното решение може да гласи, че решенията или части от тях относно издръжката за дете и по дела, свързани с упражняването на родителските права и правото на лични отношения, подлежат на незабавно изпълнение.

При искане на едната от страните съдът постановява решение, с което временно се определя издръжката за дете до постановяването на съдебното решение.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Лица с ниски доходи или нуждаещи се лица, на които е предоставен такъв статут съгласно предвидената в законодателството процедура, и лица, които внезапно са попаднали в такова положение и финансово състояние, което им пречи да защитават правата си (поради природни бедствия, форсмажорни обстоятелства или други обстоятелства извън контрола на лицето), или са изцяло на грижата на държавата или общината (наричано по-нататък „специално състояние“), имат право да поискат финансова подкрепа за правна помощ.

При обосновано искане от страна на дадено лице съдът или съдията разглежда финансовото състояние на лицето, освобождава го изцяло или частично от плащането на съдебни разноски към държавния бюджет и спира изпълнението на наложеното плащане на съдебни разноски към държавния бюджет или ги разделя на вноски.

В съответствие с Гражданския процесуален закон ищците са освободени от плащането на съдебни разноски към държавния бюджет за искове, свързани с изплащането на издръжка за дете.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Съдебно решение може да бъде обжалвано по общия ред, т.е. чрез подаване на жалба (в окръжния съд) или касационна жалба (във Върховния съд).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Решенията на съда се изпълняват веднага щом влязат в сила или незабавно, ако са обявени за подлежащи на незабавно изпълнение.

Съдебните решения се изпълняват от регистриран съдебен изпълнител.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Латвийските съдилища признават и изпълняват решенията, постановени от чуждестранни съдилища.

Решенията, постановени от чуждестранните съдилища, се признават и се изпълняват съгласно процедурата, установена от Гражданския процесуален закон, и съгласно Регламент № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000.

Молбата за декларация за изпълняемост се подава за разглеждане пред районния съд (или градския) съд по постоянно местопребиваване на лицето, срещу което се иска изпълнение, или по постоянното местопребиваване на детето, за което се отнася изпълнението. Решение относно декларацията за изпълняемост или решението за отхвърляне на декларацията за изпълняемост се постановява от съдията по негова преценка въз основа на подадената молба и приложените към нея документи в срок от 10 дни от деня на подаване на молбата без призоваване на страните.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

В случай на признаването на решението на чуждестранен съд, срещу решението на съд от първа инстанция може да бъде подадена отделна жалба пред районния съд, а решението на районния съд по отделната жалба може да бъде обжалвано пред Сената, като се подаде друга жалба.

Участник в дело, чието регистрирано местопребиваване или обичайно местопребиваване е в Латвия, може да подаде отделна жалба в срок до 30 дни от датата на издаване на копие от решението, докато участник в производството, чието регистрирано местопребиваване или обичайно местопребиваване не се намира в Латвия, може да подаде такава жалба в срок до 60 дни от датата на издаване на копие на решението.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Латвия е обвързана от Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата и от двустранни споразумение за правна помощ, сключени между Република Латвия и Руската федерация, Украйна, Република Беларус, Република Узбекистан, Република Киргизстан и Република Молдова.

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 05/04/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Литва

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Правата и задълженията между деца и родители се уреждат от разпоредбите на част IV от книга III от Гражданския кодекс на Република Литва (*Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas*, наричан оттук нататък „Гражданския кодекс“). В член 3.155 от Гражданския кодекс се посочва, че родителите полагат грижи за своите деца, докато те навършат пълнолетие или станат дееспособни. Родителите имат право и задължение да отглеждат и да образоват своите деца да бъдат честни, да се грижат за здравето им и като вземат предвид тяхното физическо и психическо състояние да създават благоприятни условия за цялостното и хармоничното им развитие с цел да ги подготвят за независим живот в обществото. В глава XI от книга III от Гражданския кодекс се определят родителските права и задълженията на родителите по отношение на техните деца, а в глава XII се определят имуществените права и задължения между родители и деца.

Член 3.227, параграф 2 от Гражданския кодекс гласи, че по закон осиновителите трябва да се считат за родители на детето от деня на влизане в сила на съдебното решение за осиновяването, освен в изключителни случаи, предвидени в член 3.222, параграф 4 от Гражданския кодекс.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

В член 3.156 от Гражданския кодекс се посочва, че бащата и майката имат равни права и задължения по отношение на техните деца. Родителите имат равни права и задължения по отношение на техните деца независимо от това дали са сключили брак или е постановен развод или унищожаване на брака или е настъпила раздяла.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност по отношение на своите деца, на тяхно място може да бъде назначено друго лице. За тази цел в Гражданския кодекс се урежда учредяването на настойничество и попечителство над малолетни или непълнолетни лица. Основните правила, уреждащи поставянето на детето под временно и постоянно настойничество/попечителство, са определени в член 3.245 и в член 3.257.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите се разведат, въпросът за упражняването на родителската отговорност в бъдеще се решава съгласно вида на развода.

Ако бракът бъде прекратен по взаимно съгласие между съпрузите, те са задължени да представят пред съда споразумение относно последиците от прекратяването на брака (подялба на имущество, плащане на издръжка за децата и др.). В член 3.53, параграф 3 от Гражданския кодекс се посочва, че когато постановява решение за развод, съдът одобрява споразумение относно последиците от прекратяването на брака на съпрузите, с което се урежда плащането на издръжка за малолетни или непълнолетни деца и издръжка между съпрузите, местопребиваването на малолетните или непълнолетните им деца, участието на съпрузите в образованието на техните деца и други имуществени права и задължения. Съдържанието на това споразумение се включва в решението за развод. Когато е налице значителна промяна в обстоятелствата (заболяване или нетрудоспособност на единия от бившите съпрузи и др.), бившите съпрузи или единият от тях може да подаде молба до съда за промяна на реда и условията по тяхното споразумение относно последиците от прекратяването на брака.

Ако бракът е прекратен въз основа на молбата, подадена от единия от съпрузите, в представената в съда молба трябва да се посочва и начинът, по който молителя ще изпълнява задълженията си по отношение на другия съпруг и техните малолетни или непълнолетни деца. При постановяване на развод съдът трябва да се произнесе по въпросите, свързани с местопребиваването и издръжката на малолетните или непълнолетните деца, издръжката на единия от съпрузите и подялбата на общото имущество на съпрузите, освен в случаите, когато имуществото е било поделено съгласно взаимно споразумение между тях, заверено от нотариус (член 3.59 от Гражданския кодекс).

Развод, който е по вина на двамата съпрузи, има същите последици като прекратяването на брака по взаимно съгласие между съпрузите (членове 3.51—3.54 от Гражданския кодекс). Бракоразводни дела по вина на единия от съпрузите са предмет, *mutatis mutandis*, на член 3.59 от Гражданския кодекс.

Що се отнася до раздялата, единият от съпрузите може да подаде молба до съда за установяване на отделни условия на живот, ако той не желае повече да живее със своя(своята) съпруг(съпруга), ако това е станало невъзможно или може сериозно да навреди на интересите на малолетните или непълнолетните деца поради специфични обстоятелства, които може да не зависят от другия съпруг, или ако съпрузите вече нямат интерес да живеят заедно. При постановяване на законна раздяла съдът трябва да определи съпруга(съпругата), с когото да живеят децата, и да разреши въпросите, свързани с издръжката на децата и участието на разделения баща (или майка) в образованието на децата. И двамата съпрузи могат да подадат съвместно молба до съда за одобряване на тяхната раздяла, ако са постигнали споразумение относно последиците от тяхната раздяла по отношение на местопребиваването, издръжката и образованието на техните малолетни или непълнолетни деца, подялбата на имуществото им и взаимната им издръжка. Когато съпрузите са постигнали споразумение относно последиците от тяхната раздяла, съдът ще одобри споразумението, при условие че това е в съответствие с обществения ред и не вреди на правата и законните интереси на техните малолетни или непълнолетни деца или на единия от съпрузите. След като одобри споразумението, съдът го включва в съдебното решение относно законната раздяла.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Ако родителите живеят заедно, условията и формата на издръжка се определят от взаимно споразумение между тях. Няма специален модел за такова споразумение или процедура за неговото сключване. В член 3.193 от Гражданския кодекс се посочва, че в случай на развод по взаимно съгласие (член 3.51 от Гражданския кодекс) или раздяла (член 3.73 от Гражданския кодекс), съпрузите сключват споразумение, в което се определят взаимните им задължения за издръжката на техните малолетни или непълнолетни деца, както и средствата, размерът и формата на такава издръжка. Споразумението се одобрява от съда (член 3.53 от Гражданския кодекс). Родителите на малолетни или непълнолетни деца могат да сключат споразумение относно издръжката на техните деца и ако развода им се основава на други основания. Ако единият от родителите не спазва одобреното от съда споразумение относно издръжката на техните общи малолетни или непълнолетни деца, другият родител придобива правото да подаде молба до съда за издаване на изпълнителен лист.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Като алтернативни средства за извънсъдебно разрешаване на спор родителите имат достъп до услуги по медиация. Съдебната медиация е достъпна във всички обикновени съдилища. Тя е безплатна. Представява по-евтин и по-бърз начин за разрешаване на спорове. Следва да се отбележи, че съдебната медиация гарантира поверителност и всяка страна може да се оттегли от участието си в нея, без да обяснява причините за това. Препращането на спор към съдебна медиация може да бъде иницирано от съдията (съдебния състав), който разглежда гражданското дело, или от някоя от страните по спора. Повече информация относно медиацията и списък на медиаторите могат да бъдат намерени на [уебсайта на литовските съдилища](#).

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Ако родителите стигнат до съд, съдията може да постанови решение по всички въпроси, свързани с техните деца, включително тяхното местопребиваване, правото на посещение/лични отношения на родителите, издръжката за малолетните или непълнолетните деца и всички други въпроси, посочени в подадената до съда молба.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

В член 3.156 от Гражданския кодекс се посочва, че бащата и майката имат равни права и задължения по отношение на техните деца. Това се прилага независимо от това дали детето е родено от семейна или несемейна двойка, след развод или унищожаване на брака или след раздяла. Родителите имат право и задължение да отглеждат децата си, да отговарят за тяхното образование и развитие, да се грижат за здравето им и да им предоставят духовни и морални напътствия. При изпълнението на тези задължения правата на родителите са с предимство пред тези на други лица. Родителите трябва да създадат условия техните деца да посещават образователни институции, докато навършат посочената в закона възраст.

Решението родителските права да се упражняват само от единия родител може да бъде взето само в случаи, в които родителските права на другия родител са ограничени. Когато родителите (бащата или майката) не изпълняват задълженията си да отглеждат своите деца, злоупотребяват с родителските си права, отнасят се с децата си по жесток начин, оказват върху тях вредно влияние в резултат на неморално поведение или не се грижат за тях, съдът може да постанови решение за временно или неопределено ограничаване на техните родителски права (тези на бащата или на майката). При постановяването на такова решение съдът ще вземе предвид специфичните обстоятелства, на които се основава молбата за ограничаване на родителските права. Родителите обаче запазват правото си на лични отношения със своето дете освен когато това противоречи на интересите на детето. Когато родителските права са ограничени за неопределен период от време, детето може да бъде осиновено без изричното съгласие на родителите.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Родителите решават по взаимно съгласие всички въпроси, свързани с образованието на техните деца, както и други въпроси относно родителската отговорност. Ако не постигнат съгласие, всеки спорен въпрос се решава от съда.

Бащата, майката на детето или родителите (настойници/попечители) на юридически недееспособни малолетни или непълнолетни родители могат да подадат молба до съда относно правото на лични отношения с детето или участието в образованието на детето. Съдът определя режима на лични отношения на бащата или майката с детето, които живеят разделени, като отчита интересите на детето, за да се даде възможност на разделения родител да участва в максимална степен в образованието на детето. Сведени до минимум лични отношения с детето могат да бъдат разпоредени само в случаите, когато непрекъснатият максимален контакт е във вреда на интересите на детето.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Ако дадено лице желае да подаде молба относно родителската отговорност, то трябва да подаде молба до окръжния съд. Формалностите, които трябва да се спазват и документите, които трябва да бъдат приложени към молбата, зависят от изискванията, посочени в молбата, и от правата и задълженията, които се оспорват или трябва да бъдат решени или определени (за това например какво обхваща родителската отговорност).

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Основните спорове и въпроси, свързани с родителската отговорност, се разглеждат съгласно опростена процедура.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Наличието на безплатна правна помощ се урежда от разпоредбите на Закона за гарантираната от държавата правна помощ (*Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas*). Възможността за получаване на гарантирана от държавата правна помощ зависи от финансовото състояние на лицето.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, такова решение може да бъде обжалвано пред по-висшия съд в съответствие с общите разпоредби за гражданското производство.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Решението на съда се изпълнява от съдебните изпълнители.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, се прилага без специални процесуални действия, като решение, постановено от съда на друга държава — членка на ЕС, се признава в Литва. Този регламент се прилага за всички държави — членки на Европейския съюз, с изключение на Дания.

Решенията за право на лични отношения и решенията, даващи право на връщане на детето, постановени от съдилищата на държавите — членки на ЕС, подлежат на изпълнение в съответствие с правилата, предвидени в част VI от Гражданския процесуален кодекс на Република Литва (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*, наричан по-нататък „Гражданския процесуален кодекс“).

Молби за приемане на компетентност на съд на чужда държава и молби за прехвърляне на компетентност на съд на чужда държава, както е посочено в член 15 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета (и член 8 и член 9 от Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г.), се разглеждат от Апелативния съд на Литва (*Lietuvos apeliacinis teismas*).

Посочените молби се разглеждат в съответствие с процедурата, предвидена в глава 39 от Гражданския процесуален кодекс, при условие че в Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета не се предвижда друго. За такива молби не се заплащат съдебни такси.

Молбите, подадени пред Апелативния съд на Литва, трябва да отговарят на основните изисквания за процесуални документи (член 11 от Гражданския процесуален кодекс). В съответствие с член 15 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 молбата и всички приложения към нея трябва да бъдат подадени на езика на държавата или трябва да бъдат приложени техни преводи на литовски език. Когато молителят пребивава извън Република Литва и не е назначил представител за делото или упълномощено лице, което да получи процесуалните документи и което пребивава /има служебен офис в Република Литва (член 805 от Гражданския процесуален кодекс), в молбата трябва да посочи адрес в Република Литва или адреса на телекомуникационно терминално устройство, на който на молителя могат да бъдат връчени процесуалните документи. Тези изисквания не се прилагат обаче по отношение на молби, подадени пред Апелативния съд на Литва от съд на чужда държава.

Когато е подходящо, Апелативният съд на Литва може да наложи на Държавната служба за защита на правата на детето и осиновяването в рамките на Министерството на социалната сигурност и труда на Република Литва. (*Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*) да представи становище относно целесъобразността на приемането или прехвърлянето на компетентност. Апелативният съд на Литва определя срок, в рамките на който трябва да бъде представено становището.

Молба трябва да се разгледа от Апелативния съд на Литва не по-късно от шест седмици от датата на получаване на молбата от съда.

След като разгледа молбата за приемане на компетентността на съд на чужда държава и постанови решение за удовлетворяване на молбата, Апелативният съд на Литва ще назначи, като вземе предвид обстоятелствата по делото, компетентен литовски съд, който да разгледа делото в Литва. Производството, образувано пред съда на чуждата държава, се прехвърля на компетентния литовски съд, който да разгледа делото по същество. В този случай разпоредбите на член 35 от Гражданския процесуален кодекс се прилагат *mutatis mutandis* и производството продължава пред компетентния литовски съд. Когато е подходящо, компетентният литовски съд установява положението на страните в производството и предприема мерки за отстраняване на всички нередности, които касаят процесуалните документи.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Жалба трябва да бъде подадена пред Върховния съд на Литва (*Lietuvos Aukščiausiasis Teismas*). Тя ще бъде разгледана като касационна жалба в съответствие с разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Правото, приложимо по отношение на връзките между родители и деца, се определя съгласно член 1.32 от Гражданския кодекс. Личните и имуществените отношения между родители и деца се уреждат от правото на държавата, в която е обичайното местопребиваване на децата. Ако нито един от родителите няма обичайно пребиваване в държавата, в която е обичайното местопребиваване на детето, и то, както и двамата родители, са граждани на една и съща държава, се прилага правото на държавата, чиито граждани са всички те.

По отношение на въпроси, свързани с родителската отговорност, компетентният съд се определя в съответствие с Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата.

Приложимото право по отношение на защитата на малолетни или непълнолетни деца и настойничеството и попечителството над тях се определя съгласно Хагската конвенция от 5 октомври 1961 г. относно компетентността на органите и приложимото право в областта на закрилата на непълнолетните.

Задълженията за издръжка (издръжка) в семейството се уреждат от Хагската конвенция от 2 октомври 1973 г. за приложимото право при задължения за издръжка.

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

Последна актуализация: 15/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [fr](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Люксембург

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

От терминологична гледна точка в Люксембург терминът „родителски права“ се предпочита пред термина „родителска отговорност“. Това понятие обхваща всички права и задължения, възложени по закон на родителите по отношение на личността и имуществото на техните малолетни или непълнолетни деца на издръжка с цел изпълнение на техните задължения да ги защитават, възпитават и издържат.

Родителските права се упражняват и от двамата родители с оглед защита на безопасността, здравето и морала на техните деца, осигуряване на възпитанието им и предоставяне на възможност за развитието им, като се отдава дължимото уважение към личността на децата. Родителите имат правото и задължението да осъществяват надзор върху издръжката и възпитанието на своето дете. Родителските права не са абсолютно и дискреционно право на родителите: те трябва да се упражняват във висшите интереси на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

По принцип, ако е установено, че детето е с произход от двамата родители, те упражняват родителските права съвместно, независимо дали са сключили брак или гражданско партньорство, или не, нито дали са разделени или са разведени. Ако произходът от единия от родителите не е установен или ако единият от тях е починал, отсъства или не е в състояние да изразява воля, другият родител упражнява родителските права сам.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако родителите починат или не са в състояние да се грижат за децата си, трябва да се назначи настойник (*tuteur*). Последният преживял родител може да избере настойника. Ако не е бил избран настойник, такъв се назначава на официална среща на семейството („семеен съвет“, *conseil de famille*) или, ако това не е възможно, от съдията по семейни дела (*juge aux affaires familiales*).

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

По принцип раздялата или разводът на родителите не променят условията за упражняване на родителските права, които продължават да се упражняват съвместно от двамата родители. След своята раздяла родителите трябва да продължат да действат заедно при вземането на всички важни решения, свързани с живота на детето. По отношение на добросъвестни трети лица се счита, че при самостоятелно извършване на обичайно действие, свързано с упражняването на родителските права във връзка с личността на детето, всеки родител действа със съгласието на другия родител.

Съдът може да повери упражняването на родителските права само на един от двамата родители единствено когато това е във висшите интереси на детето. В този случай родителят, определен да поеме упражняването на родителските права, взема сам решенията, касаещи детето. Въпреки това другият родител си запазва правото да бъде информиран и да следи за издръжката и възпитанието на детето. Освен при изключения по много основателни причини, той има също така право на лични отношения с детето и право детето да пребивава при него.

При изключителни обстоятелства съдът може да постанови настаняването на детето при трето лице, което ще упражнява родителските права по отношение на детето.

Когато детето е настанено при трето лице със съгласието на родителите, родителските права продължават да се упражняват от родителите. Лицето, при което е настанено детето, обаче извършва всички обичайни дейности, свързани с надзора и възпитанието на детето. Съдът може временно да настани детето при трето лице и да постанови решение, съгласно което въпросното трето лице трябва да подаде молба за настоятелство.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Всяко споразумение между родителите по въпроса за родителските права е правно обвързващо само ако е одобрено от компетентния съд.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Родителите могат да прибегнат до семейна медиация.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдията по семейни дела може да разглежда следните въпроси:

молби, свързани с упражняването на родителски права, с изключение на тези, отнасящи се до отнемането на родителски права: това включва условията за съвместно упражняване на родителски права от родителите, независимо от това дали са сключили брак, дали са разделени или са разведени. Съдът възлага упражняването на родителските права само на един от двамата родители единствено когато това е във висшите интереси на детето;

упражняването от лишения от родителски права родител на правото на лични отношения с детето и на правото му детето да пребивава при него: това право може да бъде отказано само по много основателни причини;

правото на детето да поддържа лични отношения с възходящите си родственици: това право може да не бъде зачетено само ако това е във висшите интереси на детето. В този случай условията за осъществяване на лични отношения между детето и родственика му се определят от съда;

правото на други лица, независимо дали имат роднинска връзка с детето, на лични отношения с детето и правото то да пребивава при тях: съдът присъжда такива права при изключителни обстоятелства;

задължението да се допринася за издръжката и възпитанието на детето, докато родителите живеят заедно: в случай че родителите се разделят, това задължение може да се изпълнява под формата на плащане за издръжка на дете, която се определя съгласно нуждите на детето и платежоспособността на всеки родител; това задължение може да продължи и след навършване на пълнолетие, ако детето не е в състояние да се издържа само.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

По принцип раздялата или разводът на родителите не променят условията за упражняване на родителските права, които продължават да се упражняват съвместно от двамата родители. Родителите трябва да продължат да вземат заедно всички важни решения, свързани с живота на детето (издръжка, възпитание, образование и т.н.).

Съдът поверява упражняването на родителските права само на един от двамата родители единствено когато това е във висшите интереси на детето. В този случай родителят, определен да поеме упражняването на родителските права, взема сам решенията, касаещи детето. Въпреки това другият родител си запазва правото да бъде информиран и да следи за издръжката и възпитанието на детето. Освен при изключения по много основателни причини, той има също така право на лични отношения с детето и право детето да пребивава при него. Следователно, в случай че родителите се разделят, всеки от тях трябва да поддържа лични отношения с детето и да зачита отношенията му с другия родител. Ако лишен от родителски права родител смята, че другият родител не упражнява родителските права в интерес на детето, той може да отнесе въпроса до подходящия съд за разрешаване на спора. В този случай съдът може, ако е необходимо, да извърши промяна в присъждането на родителските права или в условията за тяхното упражняване.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

В случай че родителите се разделят, съвместното упражняване на родителските права предполага разбирателство и консенсус на широка основа с цел осигуряване на непрекъснато и градивно сътрудничество при вземането на решения, свързани с упражняването на родителските права, както и с издръжката и възпитанието на детето. В решенията си съдията по семейни дела винаги се ръководи от висшите интереси на детето.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Молителят може да отнесе въпроса до съдията по семейни дела, като подаде молба до районния съд (*tribunal d'arrondissement*). В молбата трябва да се посочат датата и целта на искането, фамилията, собствените имена и адресите на страните, както и датата и мястото на раждане на всяка от тях. Ако молителят не живее в Люксембург, в молбата трябва да се посочи съдебен адрес в Люксембург. Не е задължително страните да бъдат представлявани от адвокат. От деловодството на съда (*greffe*) призовават страните в срок до 15 дни, освен когато този срок се удължава поради отдалеченост, както е посочено в новия Граждански процесуален кодекс (*Nouveau Code de procédure civile*).

Като изключение от общото правило иски за цялостно или частично отнемане на родителските права не се разглеждат от съдията по семейни дела, а са от компетентността на районния съд, заседаващ в качеството на граждански съд. Такива иски трябва да се предявяват от прокурора пред районния съд по местоживее (*domicile*) или по местопребиваване (*résidence*) на единия от родителите. Ако родителите нямат известно местоживее или местопребиваване в държавата, искът се предявява пред съда, в чийто съдебен район се намират децата. Ако не всички деца се намират в един и същ съдебен район, искът се предявява пред районния съд на район Люксембург. Прокурорът провежда разследване във връзка с положението на семейството на малолетното или непълнолетното лице и почтеността на неговите родители. Родителите се уведомяват, за да представят пред съда всички коментари и възражения, които считат за подходящи. В молбата за отнемане на родителските права се излагат фактите, като тя се придружава от подкрепящи документи. Съдебният деловодител (*greffier*) уведомява родителите или възходящите родственици, срещу които е предявен искът, и ги призовава да се явят в съда. Не е задължително те да бъдат представлявани от адвокат. Във всеки случай съдът може по собствена инициатива или по искане на страна да приеме всички временни мерки, които счита за желани във връзка с упражняването на родителските права по отношение на детето. Съдът може също така да отмени или да промени тези мерки. Ако родител или настояник иска да си възстанови правата, които са му били отнети, той трябва да подаде молба до съда по местоживее или местопребиваване на лицето, на което са били възложени тези права.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Производството пред съдията по семейни дела се образува чрез подаване на молба до районния съд от единия от родителите или от малолетно или непълнолетно лице, което е в състояние да изложи собствените си възгледи съгласно член 1007-50 от новия Граждански процесуален кодекс.

Не е задължително страните да бъдат представлявани от адвокат, освен когато молбата се подава в рамките на бракоразводно дело, заведено поради непоправимо разстройство на брака, или в рамките на производство за законна раздяла. В тези случаи е задължително всяка от страните да бъде представлявана от адвокат, имащ право да се явява пред съд (*avocat à la Cour*).

Молбата се подава на обикновен хартиен носител до деловодителя на териториално компетентния районен съд, а именно:

съда по местоживее на семейството;

ако родителите живеят разделени, съда по местоживее на родителя, с когото живеят обичайно малолетните или непълнолетните деца в случай на съвместно упражняване на родителските права, или съдът по местоживее на родителя, който упражнява сам родителските права;

в останалите случаи — съда по местопребиваване на лицето, което не е инициатор на образуването на производството.

В случай на съвместна молба компетентен е съдът по местоживее на едната или на другата страна в зависимост от тяхното предпочитание. За повече подробности, моля, направете справка с член 1007-2 от новия Граждански процесуален кодекс.

Когато молбата се подава в рамките на бракоразводно дело, заведено поради непоправимо разстройство на брака, или в рамките на производство за законна раздяла, териториално компетентен е съдът по съвместното местоживее на съпрузите или, при липсата на такова, по местоживее на съпруга ответник.

Изслушванията във връзка с молбите за определяне на или за промени в упражняването на родителските права и правото на лични отношения с детето и на пребиваване се провеждат в едномесечен срок от връчването на призовката.

Изслушванията пред съдията по семейни дела не са публични. Те се провеждат в закрито заседание. По принцип съдията постановява сам решение, но е възможно да отнесе спора до състав от няколко съдии, ако случаят е особено сложен. Съдията по семейни дела разглежда също и молби за временни мерки.

Той изслушва лично всяка от страните и трябва да направи опит да ги помири. Съдията може да предложи мерки за медиация. Той може да разпреди да се извърши проучване на социалното положение (*enquête sociale*) на семейството или всякаво друго действие по събиране на доказателства. Когато съдията по семейни дела се произнася относно условията за упражняване на родителските права, той може да вземе предвид, наред с другото, следваната до този момент от родителите практика, всички постигнати по-рано споразумения, изразените от детето чувства, способността на всеки родител да изпълнява задълженията си и да уважава другия, както и резултатите от проведените разследвания или действия по събиране на доказателства.

В случай на молба за плащане на издръжка за дете или молба за участие в издръжката и възпитанието на детето съдията по семейни дела може да разпреди на страните, и дори на трети лица, да предоставят информация или да представят счетоводни книги или счетоводни документи, в които се посочва размерът на доходите, задълженията или печалбите на страните.

Срокът за подаване на жалба срещу решение, постановено от съдията по семейни дела, е 40 дни. Жалбата трябва да бъде подписана от адвокат, имащ право да се явява пред съд.

Ако е налице абсолютна неотложност, надлежно обоснована в молбата, и съдията по семейни дела вече е сезиран с молба по съществуващото на делото, до същия съдия в рамките на извънредно съкратено производство (*en référé exceptionnel*) може да бъде подадена молба за временни мерки (*mesures provisoires*). Молбата за временни мерки трябва да бъде подадена до деловодителя на районния съд, компетентен да разглежда делото по същество. Не е нужно страните да бъдат представлявани от адвокат.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Лица, чиито доходи се считат за недостатъчни според люксембургското право, могат да получат правна помощ (*assistance judiciaire*). За тази цел те трябва да попълнят въпросник, който може да бъде получен от Централната служба за социално подпомагане (*Service central d'assistance sociale*), и да го изпратят до председателя на адвокатската колегия с териториална компетентност (*Bâtonnier de l'Ordre des avocats*), който взема решение по въпроса.

Правната помощ покрива всички разходи, произтичащи от исковите молби, процедурите или действията, за които е предоставена. Тя обхваща по-специално гербови налози и разходи за регистрация; секретарски такси, адвокатски хонорари, такси и разходи за съдебни изпълнители, нотариални такси и разходи, такси и разходи за технически специалисти, разходи за свидетели и хонорари на писмени и устни преводачи; такси за издаването на удостоверения, в които се посочва установеният принцип в чуждестранното право (*certificats de coutume*); пътни разходи; плащания и такси, свързани с формалности по регистрация, ипотекване и залог; и, при нужда, разходи за публикуване на обявления във вестниците.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Решението относно родителските права може да бъде обжалвано пред апелативния съд (*Cour d'appel*). По принцип срокът за обжалване е 40 дни. Срокът обаче е 15 дни в случай на обжалване на решение на съдията по семейни дела, с което се постановяват временни мерки в рамките на бракоразводно дело, образувано на основание непоправимо разстройство на брака, при производство за законна раздяла или при извънредно съкратено производство.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Съдията по семейни дела, който е постановил решение относно графика за времето, през което детето ще живее с всеки родител, или който е потвърдил правото на лични отношения на родител, или дори на трето лице, може впоследствие да добави към решението изпълнителни мерки.

При определяне на характера на тези мерки и условията за тяхното прилагане той взема предвид висшите интереси на детето. Съдията може да определи периодична имуществена санкция, за да гарантира спазване на решението.

В люксембургското право се предвиждат няколко начина за изпълнение на решение относно родителските права в случай на системен отказ за спазването му.

Първият начин е да се наложи гражданскоправна санкция, а именно периодична имуществена санкция (*astreinte*), която се определя от съдията по семейни дела и има за цел да принуди родителя, който не изпълнява задължението си, да го изпълни. Иск за налагане на периодична имуществена санкция трябва да бъде предявен пред районния съд по местопребиваване на детето.

В случай на повтарящо се неспазване от страна на един от родителите на съдебните решения относно правото на лични отношения и правото на пребиваване или на редуващо се пребиваване съдията по семейни дела може да предложи семейна медиация. Ако неспазването на задължението продължава, съдията може по искане на пострадалия родител да извърши промяна в присъждането на родителски права или на правото на лични отношения и правото на пребиваване, която е в полза на другия родител.

Вторият начин включва наказателноправни санкции, в случай че детето не бъде предадено. Прокуратурата може да осъществи наказателно преследване по собствена инициатива или в отговор на подадена от жертвата жалба за извършено престъпление. Районният съд, заседаващ като наказателен съд, налага наказателноправни санкции и, когато е приложимо, определя обезщетенията за причинени вреди, които трябва да се присъдят на жертвата. Не е задължително страните да бъдат представлявани от адвокат.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съгласно Регламент (ЕС) 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвлечане на деца (преработен текст) (Регламент „Брюксел IIb“), всяко решение относно родителската отговорност, постановено от съд на друга държава от Европейския съюз (с изключение на Дания), се признава по принцип автоматично в Люксембург по силата на закона. С други думи, такива решения ще бъдат признати, без да се изискват специални процесуални действия.

Решение относно родителската отговорност, постановено от съд на друга държава — членка на Европейския съюз, което подлежи на изпълнение в тази държава членка, подлежи на изпълнение в Люксембург, без да е необходима декларация за изпълняемост. За да осигури изпълнението на такова решение, поискалата изпълнение страна предоставя на компетентния орган, отговорен за изпълнението:

а) препис на решението, който отговаря на условията за доказване на неговата автентичност, и

б) подходящото удостоверение, издадено в съответствие с член 36 от Регламент „Брюксел IIb“.

Компетентният орган, който отговаря за изпълнението, може също така да поиска превод на преводимото съдържание на полетата за свободен текст в удостоверението, както и превод на решението.

Следва да се отбележи, че решенията относно правото на лични отношения с детето и относно връщането на детето се признават без каквато и да било възможност за противопоставяне на тези решения, освен ако решението противоречи на по-късно решение, и се изпълняват без необходимост от декларация за изпълняемост. За да осигури изпълнението на такова решение, поискалата изпълнение страна предоставя на компетентния орган, отговорен за изпълнението:

а) препис на решението, който отговаря на условията за доказване на неговата автентичност, и

б) подходящото удостоверение, издадено в съответствие с член 47 от Регламент „Брюксел IIb“.

Компетентният орган, който отговаря за изпълнението, може също така да поиска превод на преводимото съдържание на полетата за свободен текст в удостоверението, както и превод на решението.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването и изпълнението на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Съгласно Регламент „Брюксел IIb“ всяка заинтересована страна може чрез призовка да подаде до районния съд, заседаващ по граждански дела, молба за постановяване на отказ на признаване или молба за постановяване на отказ на изпълнение на решение по въпроси на родителската отговорност, постановено от съд на друга държава — членка на Европейския съюз. Страната трябва да бъде представявана от адвокат, имащ право да се явява пред съд.

Основанията за отказ на признаване и за отказ на изпълнение са изброени в член 39 и член 41 от Регламент „Брюксел IIb“.

Всяка страна може да обжалва решението на районния съд, заседаващ по граждански дела, пред апелативния съд, заседаващ по граждански дела. Касационна жалба срещу решението на апелативния съд, заседаващ по граждански дела, може да бъде подадена пред касационния съд (Cour de Cassation).

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Въпросът относно правото, което ще се прилага от съда, се различава от въпроса кой съд е компетентен. Съдилищата, които са компетентни по въпроси, свързани с родителските права, са съдилищата по обичайното местопребиваване на детето (член 8 от Регламент „Брюксел IIa“ и член 5 от Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата). Приложимото право се определя от същата Хагска конвенция. Гражданството на детето не е от значение. Компетентни за предприемане на мерки за защита на личността и имуществото на детето са органите на договарящата държава, където обичайно пребивава детето, като органът в Люксембург е съдията по семейни дела. Упражняването на родителската отговорност се урежда от правото на държавата по обичайно местопребиваване на детето или, ако то е променено, от правото на държавата по новото обичайно местопребиваване.

Връзки по темата

 [Брошура за родителските права](#)

 [Legilux](#)

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите коментари относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 05/04/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Унгария

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

На практика родителската отговорност (родителските права) обхваща определянето на име на малолетно или непълнолетно дете, полагането на грижи за детето и неговото отглеждане, определянето на неговото местопребиваване, управлението на неговото имущество, правата и задълженията във връзка с законното му представителство и правото да се назначава настойник или да се прекратява настойничество над дадено лице.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

При липсата на споразумение между родителите или на каквото и да било разпореждане от органа по настойничество или от съда за обратното родителите упражняват съвместно родителските права, независимо от това дали живеят заедно или не.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

В Унгария настойничеството представлява правен режим, осигуряващ грижата за малолетни или непълнолетни лица, тяхното представителство и управлението на имуществото им чрез настойник, назначен от органа по настойничество при липсата на родител, упражняващ родителските права. Всеки може да съобщи на органа по настойничеството за необходимостта от назначаване на настойник. Близък роднина на малолетно или непълнолетно дете или лицето, на чиито грижи е поверено детето, е задължен да уведоми органа по настойничеството за необходимостта от назначаване на настойник, което е задължение и на съда или на друг орган.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

При липсата на споразумение между родителите или на каквото и да било разпореждане от органа по настойничество или от съда за обратното родителите упражняват съвместно родителските права, дори и вече да не живеят заедно. Разделени родители могат да се споразумеят относно разделянето на правата и задълженията във връзка с родителската отговорност, но те трябва да осигурят на детето си спокоен начин на живот (не е възможно например редуващо се настаняване на детето, ако родителите живеят на голямо разстояние един от друг и това би обременило твърде много детето). Споразумението между родителите се одобрява от съда. Ако родителите не са в състояние да постигнат споразумение по въпросите за правата и задълженията във връзка с упражняването на родителските права, съдът се произнася кой родител ще упражнява тези права. При вземането на такова решение съдът преценява къде се осигуря в по-голяма степен физическото, психическото и моралното развитие на детето.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Когато даден брак е прекратен чрез представено в писмен вид в съда общо волеизявление и намерение на съпрузите за прекратяване на брака, молбата включва споразумението между родителите относно въпроса за упражняване на родителските права. Съдът одобрява споразумението с окончателно решение в хода на бракоразводното дело, тъй като бракът не може да бъде прекратен по взаимно съгласие без такова споразумение. Ако е необходимо, при прекратяване на брак съдът трябва да постанови решение относно упражняването на родителските права дори и да не е била подадена молба във връзка с това. Ако не е подадена жалба, решението на съда от първа инстанция става окончателно след петнадесетия ден от изтичането на крайния срок за подаване на жалба.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Съпрузите могат да прибегнат до **медиация** преди образуването на бракоразводното дело или докато то е в ход, доброволно или по инициатива на съда, с цел да постигнат взаимно съгласие по всички спорни въпроси, свързани с тяхната връзка или с прекратяването на брака, като например въпроса за родителската отговорност. Те могат да оформят постигнатото между тях споразумение в резултат на медиация, за да бъде включено в производството за постигане на съдебна спогодба. За да се гарантира, че родителската отговорност се упражнява правилно и с необходимото взаимодействие от страна на родителите, съдът и/или органът по настойничество в рамките на своята собствена процедура могат (при поискване или по собствена инициатива при въпроси, които са от тяхната компетентност) да разпоредят на родителите да участват в медиация, за да се постигне подходящо взаимодействие между родителя, упражняващ родителските права, и този, който живее отделно от детето, както и за да се гарантират правата на родителя, който живее отделно.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

В случай на спор съдът постановява кой родител да получи родителските права, като изслушва и двамата родители и, в обосновани случаи, детето. Съдът може да реши да предостави упражняването на родителските права изцяло на единия родител или да възложи на единия родител да упражнява определени права и задължения във връзка с родителските права, а на другия да възложи да упражнява други такива права и задължения. Съдът може да даде право на родителя, който не живее с детето си, да изпълнява определени задачи, свързани с грижата и отглеждането на детето, или в изключителни случаи да управлява напълно или частично имуществото на детето и да действа като законен представител по въпроси, свързани с неговото имущество. Ако е в интерес на детето, съдът може да ограничи или да отнеме правото за вземане на решения по основни въпроси, засягащи бъдещето на детето. Съдът обаче не може да разпореدي съвместно упражняване на родителските права, тъй като това може да бъде уредено само чрез споразумение между родителите, което може да бъде одобрено от съда.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Не. Ако съдът предостави упражняването на родителските права на единия родител, този, който живее разделен от детето си, може да продължи да упражнява правата си на родителска отговорност по основни въпроси, засягащи бъдещето на детето. За такива основни въпроси се считат определянето и промяната на името на малолетно или непълнолетно дете, определянето на местопребиваването на детето, ако се различава от местопребиваването на родителя, определянето на местопребиваването на детето в чужбина за целите на дългосрочен престой или установяване, промяна на гражданството на детето и избора на училище и професия за детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съдът не може да разпореди съвместно упражняване на родителските права, а само да одобри споразумението между родителите във връзка с това в хода на брачното производство, като взема предвид интересите на детето. Условие за такова одобрение е, че докато упражняват съвместно родителските права, разделените родители трябва да гарантират спокоен начин на живот на детето си. Ако съдът счита, че това не може да бъде постигнато, той може да откаже да одобри споразумението. В ситуации, в които обаче се изисква незабавно действие, единият родител може да вземе решение самостоятелно и трябва веднага да уведоми другия родител за това (например относно незабавна медицинска интервенция).

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

По свързани с упражняването на родителските права въпроси можете да се обърнете или към органа по настойничество, или към съда, в зависимост от това дали между Вас, в качеството Ви на родители, е възникнал спор относно съвместното упражняване на родителските права или упражняването на родителските права трябва да бъде уредено от съда.

Делото трябва да бъде заведено в съда по местопребиваване на ответника (или, при липса на такова, по мястото на престой на ответника) или по последното общо местопребиваване на съпрузите.

То трябва да бъде заведено чрез подаването на писмена молба до компетентния съд. Моля, разгледайте също така темата **Как следва да се процедира?** по отношение на образуването на производството и съдържанието на молбата. Освен необходимата като цяло информация, при дела, свързани с родителската отговорност трябва да бъдат посочени и подробности относно сключването на брака и раждането на децата, които са родени в брака и са все още живи, и трябва да се приложат удостоверенията за раждане на децата.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдебно производство по дело за уреждане на упражняването на родителските права и настаняването на детето при трето лице:

Ако разделените родители не са постигнали споразумение, съдът се произнася, при поискване или по свое усмотрение, кой родител ще упражнява родителските права. При постановяването на решение съдът взема предвид интересите на детето и преценява къде се гарантира в по-голяма степен физическото, психическото и моралното развитие на детето.

Правен иск за уреждане на въпроса с упражняването на родителската отговорност, родителските права или промени в отделни права на упражняване на родителските права, настаняването на детето при трето лице или промени в такова настаняване, може да бъде предявен от родител или от органа по настойничество. Искът трябва да бъде предявен от единия родител срещу другия или от органа по настойничество срещу двамата родители. Иск за промяна на настаняването на детето при трето лице трябва да бъде предявен срещу лицето, при което е настанено детето.

В хода на производството съдът трябва да изслуша и двамата родители и, в обосновани случаи или по искане на самото дете, трябва да изслуша и детето. Ако детето е поне на 14 години, съдът може да се произнесе по упражняването на родителските права върху детето и настаняването му само с неговото съгласие, освен ако изборът на детето не застрашава неговото развитие.

Съдът може да задължи родителите да прибегнат до медиация, за да гарантира, че родителската отговорност се упражнява правилно и че родителите си взаимодействат доколкото е необходимо, за да гарантират това.

Процедура на органа по настойничество при спор, свързан със съвместно упражняване на родителските права:

Ако родителите не са в състояние да постигнат споразумение по въпроси, свързани със съвместното упражняване на родителските права (независимо от това дали живеят заедно или са разделени), всеки от родителите може да поиска от органа по настойничество да вземе решение, освен по въпроси, засягащи свободата на мислене или свободата на вероизповедание.

Ако разделените родители, които имат правото да упражняват съвместно родителските права, се споразумеят да си поделят свързаните с това права и задължения или родителските права да се упражняват само от единия от тях в бъдеще, органът по настойничество вписва по тяхно искане споразумението в протоколите. В протоколите трябва да бъде вписано и споразумението за това кой родител ще отглежда детето и факта, че те ще упражняват съвместно родителските права по основни въпроси, засягащи бъдещето на детето, освен ако съдът не е разпоредил друго. Родителите трябва да бъдат уведомени, че могат да променят своето споразумение и че то няма същата сила като съдебно решение, постановено в рамките на брачно производство или производство, образувано за уреждане на родителските права.

При брачни производства съдът временно се произнася по свое усмотрение по въпроси, свързани с настаняването на малолетно или непълнолетно дете и мястото на престой на детето при всеки от родителите или при трето лице, разширяването или ограничаването на упражняването на родителските права или личните отношения между всеки от родителите и детето.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Във връзка с този въпрос, моля, вж. също темата **Как следва да се процедира?**

В производства за отнемане или възстановяване на родителски права и тези, отнасящи се до настаняването и прехвърлянето на дете или правото на лични отношения, на страните се предоставя *право за разсрочване на плащанията*, независимо от техните доходи и финансово състояние. Правото на разсрочване на плащанията означава, че всички такси и други разходи, направени в хода на производството, се плащат предварително от държавата, вместо от страните, но предварително платените разходи трябва да бъдат възстановени на държавата от загубилата страна в края на производството.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, производствата, свързани с упражняването на родителските права, подлежат на обжалване съгласно общите правила. Жалба може да бъде подадена от родител или от детето. Крайният срок за подаване на жалбата е петнадесет дни след датата на съобщаване на решението.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

За да бъде изпълнено решение, свързано с родителската отговорност, се издава заповед за изпълнение от *съда от първа инстанция*, а в случай на чуждестранно решение (съдебно спогодба), потвърдено в съответствие с член 42 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (Регламент (ЕО) № 2201/2003) — от *районния съд, функциониращ в седалището на окръжния съд по обичайното местопребиваване на детето или на лицето, по отношение на което се издава решението за изпълнение*, или от Централният районен съд на Буда (*Budai Központi Kerületi Bíróság*) в Будапеща.

Когато се изпълнява съдебно решение (одобрено от съда споразумение) относно предаване и настаняване на дете, съдът призовава лицето, по отношение на което се изпълнява решението, да изпълни доброволно задълженията си, като определя подходящ краен срок, при неспазването на който съдът разпорежда предаването на детето с помощта на полицията.

Детето трябва да бъде предадено на лицето, което иска изпълнението, или при липсата на такова лице на представител, който е одобрен от органа по настойничество, или на органа по настойничество. Когато предава детето, лицето, на което е наложено задължението да го предаде, трябва да уведоми лицето, което приема детето, за неговото здравословно състояние и всяко друго обстоятелство, чието незнание може да застраши живота или физическата неприкосновеност на детето.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Решение по дело, свързано с родителската отговорност, постановено в една държава членка, се признава от съдилищата в Унгария без специални процесуални действия. При никакви обстоятелства решението не може да се преразглежда по същество. Въпреки това всяка заинтересована страна може да подаде пред компетентния съд молба за решение за признаване или непризнаване на решение.

Изпълнение:

Решение, което се отнася до упражняването на родителска отговорност, постановено в държава членка, което подлежи на изпълнение във въпросната държава членка и е било връчено за изпълнение, ще бъде изпълнено в Унгария, ако по искане на всяка заинтересована страна е обявено за изпълняемо в Унгария.

Съдът или компетентният орган в държавата членка, в която е постановено решението, издава удостоверение в съответствие с член 42 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 по искане на всяка заинтересована страна.

Районният съд, функциониращ в седалището на окръжния съд по обичайното местопребиваване на детето или на лицето, за което се отнася подлежащото на изпълнение задължение, или Централният окръжен съд на Буда в Будапеща издава заповед за изпълнение въз основа на чуждестранно решение (съдебна спогодба), към което има такова удостоверение.

Решението на чуждестранния съд е изпълняемо, ако в зависимост от неговия характер решението отговаря на следното: това е решението на съд, с което се установява нарушение в гражданското производство; в наказателното производство това е частта от решението на съда, с която се установява нарушение в свързания граждански иск; или това е одобрено от съда споразумение.

Въз основа на заповедта за изпълнение процедурата по изпълнението се осъществява съгласно законодателство на Унгария в областта на изпълнението на съдебни решения.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Решение, постановено в една държава членка, се признава от съдилищата в Унгария без специални процесуални действия. При никакви обстоятелства решението не може да се преразглежда по същество

Въпреки това всяка заинтересована страна може да подаде пред компетентния съд молба за решение за признаване или непризнаване на решение.

Всяка страна може да обжалва решение, постановено по дело във връзка с молба за декларация за изпълняемост.

Жалбата може да бъде разгледана съгласно правилата, уреждащи съдебното производство.

Жалби срещу декларацията за изпълняемост трябва да бъдат подадени в срок от един месец от връчването на декларацията. Ако обичайното местопребиваване на страната, срещу която е поискано изпълнението, е в друга държава членка (не в Унгария), крайният срок за обжалване е два месеца от датата на връчването лично на лицето или на неговия адрес. Не се допуска удължаване на крайния срок поради отдалеченост.

17 Кое право прилага съдът в производството по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Унгария е страна по *Хагската конвенция от 19 октомври 1996 г. за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата*, която включва правила относно приложимото право, като такива правила са включени и в определени двустранни договори за взаимопомощ.

Съгласно унгарското национално право личното право, приложимо по отношение на детето, урежда връзките между родителя и детето съгласно семейното право, по-специално определянето на име, настаняването, грижите и законното представителство на детето и управлението на имуществото на детето, с изключение на задълженията за издръжка. По отношение на семейното положение на детето и връзката на детето с неговите родители съгласно семейното право, унгарското право трябва да се прилага по отношение на дете, което е унгарски гражданин или живее в Унгария (с изключение на задълженията за издръжка), ако това е по-благоприятно за детето.

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 15/01/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Малта

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Понятието обхваща всички задължения на родител по отношение на малолетното или непълнолетното лице съгласно малтийския Граждански кодекс, глава 16 от Законите на Малта. Понятието „родителска отговорност“, което в малтийското законодателство се нарича „родителски права“, обхваща упражняването на родителските права и личните отношения с детето, вземането на решения във връзка с въпроси като местопребиваване, пътуване, задължения за издръжка, образование, важни решения, свързани със здравето, и управление на имуществото, принадлежащо на децата.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Биологичният родител или в случай на осиновяване — осиновителите, при окончателното приключване на процедурите по осиновяване. Освен това в случай на самотна майка носи родителската отговорност се носи от нея, освен ако бащата не е вписал раждането съвместно с майката на детето.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Когато по отношение на детето е издадено решение за поставянето му под чужди грижи или съдебно разпореждане, грижата и упражняването на родителските права е задължение на министъра съгласно Закона за децата и младите хора (решения за настаняване), глава 285 от Законите на Малта.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

В случай на развод или разделяла въпросът се решава със съдебно решение или се урежда чрез медиация. Той може да бъде решен и чрез правно обвързващ и подлежащ на изпълнение документ между страните, подписан в присъствието на нотариус.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Ако такова споразумение е сключено извън съдебното производство за разделяла, за да стане правно обвързващо, то трябва да бъде одобрено от съда и да бъде вписано в Публичния регистър. От друга страна, ако споразумение относно родителската отговорност е постигнато в хода на производство за разделяла или бракоразводно дело, то се представя пред съда, разглеждащ делото, и се постановява съдебно решение, с което споразумението се одобрява или не.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

В тези случаи алтернативно средство е процесът на медиация. Ако родителите не постигнат споразумение и при този процес, ще бъде образувано производство пред семейното отделение на Гражданския съд.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдията може да се произнася по всички важни решения, които са от значение за благосъстоянието на детето, например местопребиваването на детето, кой от родителите ще упражнява родителските права, правата на посещение и лични отношения и задължението за изплащане на издръжка за детето.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Съдът рядко предоставя грижата и упражняването на родителските права изцяло на единия родител, но това зависи от всеки отделен случай. С оглед на гореизложеното, в случай че съдът предостави грижата и упражняването на родителските права изцяло на единия родител, някои въпроси все пак трябва да бъдат решени със съгласието на другия родител, по-специално въпроси, свързани с личните отношения и отвеждането на малолетното или непълнолетно лице в трета държава, което пряко ще се отрази върху правото на лични отношения на родителя, който не упражнява родителските права.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Това означава, че и двамата родители обсъждат и вземат съвместно решенията, свързани с детето. Това не включва ежедневните дейности, а само важните решения, включващи въпроси, свързани с местопребиваването, образованието и здравето. Член 136, параграф 3 от [Г](#) [Гражданския кодекс](#) се позовава на актове за извънредно управление, съгласно които такива действия изискват съгласието и двамата родители.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Когато медиацията не е успешна, се подава молба пред семейното отделение на Гражданския съд. Няма официален списък на необходимите документи, поради което към молбата могат да бъдат приложени всякакви подходящи документи и удостоверения, и по-специално онези, които предоставят доказателство за родителските права, включително всякакви споразумения относно поемането на грижата и упражняването на родителските права или постановени решения.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Разглеждането на молбата в заседание се насрочва за определена дата. По време на заседанието по делото съдията ще изслуша страните и другите свидетели, които са призовани от страните. Съдът може да назначи социални работници и психолози, които да изготвят доклад за детето, ако счита това за необходимо. Ще бъде изготвен доклад от назначени от съда вещи лица, след като са проведени консултации с родителите, с детето и с други специалисти, свързани по някакъв начин с делото. До бързо производство се прибегва, ако страната, която подава молбата, посочва достатъчно основателни причини, които доказват спешност. Ако е в интерес на малолетното или непълнолетното лице, се постановява временно решение по въпрос, който налага спешни действия, например възпрепятстване на заминаване, полагане на грижи, упражняване на родителски права и др.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да, всеки може да подаде молба за правна помощ, макар че молителят трябва да отговаря на определени изисквания във връзка със средствата, с които разполага — това правило е установено в дял X от книга трета от Гражданския процесуален и функционален кодекс ([Г](#) [глава 12](#) от Законите на Малта). Допълнителни подробности относно правната помощ могат да бъдат намерени в [раздела за правна помощ](#).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Обжалване е възможно само ако е налице правен въпрос, например когато на едната от страните не се дава право да призове свидетел, без съдът да представи основателна причина за това. В тези случаи жалба може да бъде подадена пред Апелативния съд.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Решение, постановено от семейното отделение на Гражданския съд, се изпълнява автоматично, макар че в случаите, когато такова решение не се спазва от единия от родителите, този, чиито родителски права са били ограничени, може да подаде сигнал в полицията, по който впоследствие може да бъде образувано наказателно производство пред Съда на магистратите, за да се стигне до принудително изпълнение, придружено от глоба (multa) и/или лишаване от свобода. Освен това пред семейното отделение на Гражданския съд може да бъде подадена молба, с която да се поиска изменение на съдебното решение.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Приложимата процедура, която трябва да се следва, е тази, посочена в Регламент (ЕО) № 2201/2003 **относно** компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност (Брюксел IIa), а именно, че компетентният съдия попълва удостоверение, което заедно с присъдата и молбата за признаване и изпълнение на такова решение се подава пред семейното отделение на Гражданския съд. Трябва да се посочи адрес за целите на уведомяването. Всички документи трябва да бъдат преведени на малтийски или на английски език.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Възражение може да бъде подадено пред същия съд, в който е била подадена молбата за изпълнение и признаване, и срещу постановените от него решения. Във възражението трябва да бъдат посочени причините, поради които такова признаване и изпълнение следва да бъде спряно, като възражението се подава в отговор на молбата за изпълнение и признаване.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Приложимото право е Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите коментари относно полезността на предоставената информация.

 Your Europe

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 16/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Нидерландия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Терминът „родителска отговорност“ означава упражняването на права върху малолетно или непълнолетно дете и отговорността за отглеждането и полагането на грижи за това дете.

Член 247 от книга 1 от Гражданския кодекс (*Burgerlijk Wetboek*) гласи следното по този въпрос:

1. Родителските права обхващат задължението и правото на родителите да се грижат за и да отглеждат своето малолетно или непълнолетно дете.
2. „Да се грижат за и да отглеждат“ означава полагането на грижи и поемането на отговорност за психическото и физическото благосъстояние и безопасност на детето, както и насърчаване на развитието на неговата личност. При полагането на грижи за детето и при неговото отглеждане родителите не могат да използват психическо или физическо насилие или да проявяват към него някакъв друг вид унижително отношение.
3. Родителските права включват задължението на родителя да насърчава развитието на връзката на детето с другия родител.
4. Дете, по отношение на което родителите упражняват съвместно родителските права, продължава да има право грижите за него и отглеждането му да се поемат равностойно от двамата родители и след прекратяване на брака по причина, различна от смърт, след законна раздяла или след прекратяване на регистрирано партньорство по причина, различна от смърт, или след прекратяване на съжителство на семейни начала, ако е добавена обяснителна бележка, както е посочено в член 252, параграф 1.
5. По отношение на прилагането на точка 4 родителите могат да предвидят в споразумение или в план за родителство практичните пречки, които могат да възникнат във връзка с прекратяването на брака по причина, различна от смърт, след законна раздяла или след прекратяване на регистрирано партньорство по причина, различна от смърт, или след прекратяване на съжителство на семейни начала, ако е добавена обяснителна бележка, както е посочено в член 252, параграф 1, но само ако и докато съществуват съответните пречки.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителите имат правото и отговорността да полагат грижа за и да отглеждат своето дете. Въпреки това съществуват изключения от това правило.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако родителите не желаят или не са в състояние да упражняват родителските права или отговорност, съдът може да прехвърли родителските права на друго лице.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

След развод и двамата родители запазват родителските права върху децата си. Двата продължават да носят отговорност за отглеждането и за полагането на грижи за децата. Въпреки това съществуват изключения от това правило. Възможно е в определени случаи съдът да присъди след подадената молба упражняването на родителските права на единия родител. Произходът (който по определение не е еквивалент на родителски права) и свързаните с него права и задължения също могат да бъдат уредени по различен начин в плана за родителство, който се изготвя в случай на развод.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

В случаи на развод договорените условия са изложени в план за родителство, който се разглежда от съда. Съдът постановява развода.

Вж. също така: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/scheiden/vraag-en-antwoord/checklist-bij-scheiden-of-uit-elkaar-gaan>

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Медиацията е възможност за разрешаване на спорове, свързани с произхода.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Решението на съда обхваща всички елементи на плана за родителство, включително упражняването на родителски права, разпределението на задачите по отношение на полагането на грижи за и отглеждането на детето и основното местопребиваване на детето.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Не. Родителят, който упражнява родителските права върху детето, е длъжен да информира родителя, който не упражнява такива права, за важни въпроси, касаещи личността [НМ-В1] и имуществото на детето, и да се консултира с последния относно решения, засягащи детето. В крайна сметка обаче решението се взема от родителя, който упражнява родителските права.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Това означава, че и двамата родители имат права и задължения като родител, упражняващ родителски права (вж. въпрос 1), ако в плана за родителство те са се споразумели за различно разпределение на задачите по отношение на грижите за и отглеждането на детето.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

За да бъде получено право да се упражняват родителските права върху дете, трябва да бъде подадена молба до компетентния съд по местопребиваване на детето. Какви документи ще трябва да бъдат представени зависи от положението на родителя и детето. Информацията относно необходимите документи може да бъде намерена на адрес [☞ Процедурния правилник \(procesreglement\)](#) — Упражняване на родителски права и лични отношения (*Gezag en omgang*). В тази връзка можете да получите помощ от адвокат.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Не съществуват конкретни процедури за горепосочените ситуации. Да, възможно е образуването на производства за временни мерки.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да, получаването на правна помощ е възможно, макар че за целта се прилагат определени условия. [☞ Повече информация](#) по тази тема може да бъде намерена на уебсайта на Съвета за правна помощ (*Raad voor Rechtsbijstand*).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, може да се обжалва пред апелативния съд (*gerechtshof*).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

В този случай се прилага обичайната съдебна процедура.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

По принцип не е необходимо да се предприемат действия. Това се прави автоматично, ако държавата членка е страна по Регламент Брюксел IIa. Този регламент се прилага във всички държави членки на Европейския съюз с изключение на Дания.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Жалби трябва да се подават пред съда в държавата, в която е постановено решението. Подаването на жалба по семеен въпрос в Нидерландия изисква помощта на адвокат. Адвокатът може да подаде жалбата в [☞ регистратурата](#) на апелативния съд. След като съдът се е произнесъл по семейно дело, адвокатът разполага със срок три месеца за обжалване. Апелативният съд спазва стриктно този срок. Датата, на която в регистратурата се получи молбата за подаване на жалбата, се счита за официалната дата, на която е подадена жалбата.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

В нидерландските съдилища се прилага само нидерландското право.

Тази уеб страница е част от [☞ „Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [☞ коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 07/02/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [de](#) е била наскоро променена. Езикова версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Австрия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Упражняването на родителски права (родителската отговорност) се състои от задълженията и правата на родителите. Наред с други въпроси, то включва полагането на грижи за и отглеждането на детето, управлението на неговото имущество и представителството му (член 158 от Гражданския кодекс на Австрия — *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*).

Съгласно член 160 от Гражданския кодекс на Австрия полагането на грижи за дете означава преди всичко грижата за неговото физическо благополучие и здраве и осъществяването на пряк надзор над детето, а отглеждането на дете включва по-специално осигуряването на физическото, психическото, емоционалното и моралното развитие на детето и насърчаването на неговите дарби, способности и предпочитания и развитието на потенциала му, както и неговото училищно/професионално обучение. Полагането на грижи включва също така медицинско лечение на децата, а отглеждането на детето включва и вземането на решения относно неговото местопребиваване (член 162 от Гражданския кодекс на

Австрия) и следователно например вземането на решения относно пътуване в чужбина, избора на училища и избора или промяната на религията на детето. Правото на родителите да отглеждат детето предполага също и правото да му дадат име.

Управлението на имуществото на детето включва например издръжката за детето (нейното определяне, промяна, получаване, събиране и използване). Член 164 от Гражданския кодекс на Австрия гласи, че родителите управляват имуществото на детето с „грижата на добри родители“. „Законното представителство“ на детето се определя като правото и задължението за решаване на правни въпроси във връзка с детето. Това включва представителство на детето в случаи, в които правата или задълженията са присъдени пряко на детето или се дава съгласие от името на детето. Законното представителство може да се отнася до грижата и отглеждането на детето и управлението на неговото имущество във „външен“ смисъл (напр. сключване на договор за медицинско лечение с доктор, съгласие за сериозно лечение на детето) вместо действителното „вътрешно“ изпълнение на тези задачи (напр. даване на лекарства, смяна на пелените на бебе, наблюдение на изпълнението на домашните работи). Законното представителство се прилага и извън тези области (в „чистия“ смисъл на термина), например при промяна на името или гражданството на детето, искане за признаване на извънбрачно бащинство и упражняване на личните права на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

По правило, ако детето е родено в брак или ако родителите са сключили брак помежду си след раждането на детето, упражняването на родителските права ще се предостави и на двамата родители (член 177, параграф 1 от Гражданския кодекс на Австрия). Ако детето е родено извън брака, родителските права върху него ще се упражняват по закон само от майката (член 177, параграф 2, първо изречение от Гражданския кодекс на Австрия).

Член 177, параграф 2, второ изречение от Гражданския кодекс на Австрия гласи, че родители, които не са сключили брак, могат, след като бъдат информирани за законовите последици, да заявят лично пред съдебния секретар, че и двамата носят отговорност за упражняването на родителските права върху детето, при условие че упражняването на правата не е било уредено вече в съда. Ако родителите не живеят в общо домакинство, те трябва да се споразумеят за това кой родител ще полага основно грижи за детето. Също така родителите могат да сключат споразумение пред съда или да представят такова в съда (член 177, параграф 3 от Гражданския кодекс на Австрия). Съдът може да предостави упражняването на родителските права и на двамата родители (член 180, параграф 2 от Гражданския кодекс на Австрия).

Съвместното упражняване на родителските права може да бъде прекратено само със съдебно решение. След това съдът трябва да поиска постигане на споразумение по взаимно съгласие. Ако спорът не бъде решен по горепосочения начин, съдът ще предостави упражняването на родителските права на единия родители или отново и на двамата родители (член 180 от Гражданския кодекс на Австрия). Ако съдът присъди съвместно упражняване на родителските права, той трябва да определи домакинството, в което ще се полагат основно грижи за детето. В тези решения приоритет на съдилищата ще бъдат винаги интересите на детето.

Ако упражняването на родителските права бъде присъдено само на единия родител, на другия ще бъде предоставено правото на лични отношения с детето и правата на информация, изразяване на мнение и представителство, както е определено в член 189 от Гражданския кодекс на Австрия.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако и двамата родители са възпрепятствани да упражняват родителските права, съдът трябва да реши на кои баби и дядовци (или, ако не са повече от един, баба или дядо) или на кои приемни родители (или приемен родител) следва да присъди упражняването на родителските права върху детето. Ако упражняването на родителските права се присъжда на бабите и дядовците или на приемни родители, предимство пред един дядо, една баба или един приемен родител ще имат обикновено тези, които са двойка, освен когато това не е във висш интерес на детето. Горепосоченото ще се прилага съответно и ако и двамата родители са възпрепятствани да изпълняват даден аспект от грижата за детето.

Главния критерий при присъждане на родителските права е винаги благополучието на детето.

Ако родителя, който упражнява сам родителските права, е възпрепятстван да го прави, съдът трябва да реши дали в този случай следва да присъди пълното или частичното упражняване на родителските права на другия родител, на баби и дядовци, на баба или дядо или на приемни родители (или на приемен родител). Другият родител ще има предимство пред баби и дядовци и пред приемни родители, докато е възможно да се гарантира благополучието на детето при този родител.

Ако няма родители, баби и дядовци или приемни родители, на които може да бъде присъдено упражняването на родителските права върху детето, то може да бъде присъдено на друго подходящо лице (член 204 от Гражданския кодекс на Австрия); Решаващ фактор при избора на това лице е благополучието на детето; желанията на детето и тези на родителите също трябва да бъдат взети под внимание (член 205, параграф 1 от Гражданския кодекс на Австрия). На първо място се имат предвид роднини, следвани от други близки на детето лица и накрая други подходящи лица, като например организации за социално подпомагане на деца или млади хора (член 209 от Гражданския кодекс на Австрия).

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Съвместното упражняване на родителските права продължава и след развода или унищожаването на брака. Ако родителите желаят обаче да продължават да упражняват съвместно родителските права, както и преди, те трябва да представят споразумение в съда в рамките на разумен срок, в което се посочва родителят, с когото основно ще живее детето. Съдът трябва да одобри това споразумение, ако то е във висш интерес на детето. Родителите обаче нямат право на споделено упражняване на родителските права по начин, който би означавал например единият родител да отговаря само за полагането на грижите и отглеждането на детето, а другият да се занимава само с управлението на имуществото му и с неговото представителство; родителят, с когото живее основно детето, винаги трябва да упражнява изцяло родителските права. Ако горепосоченото споразумение не бъде представено в разумен срок след прекратяването на брака или ако не е във висш интерес на детето, съдът трябва да реши кой родител ще упражнява самостоятелно родителските права върху детето в бъдеще, в случай че когато и след медиация е необходимо споразумение по взаимно съгласие, такова не може да бъде постигнато.

Родителите могат също така да посочат, че след прекратяването на брака родителските права ще продължат да се упражняват само от единия родител. Очевидно е, че в такива случаи не е необходимо споразумение, в което да се посочва родителят, с когото основно ще живее детето. Това важи не само в случаи, в които бракът е прекратен, но и в случаи, в които родителите на дете са все още женени, но живеят разделени постоянно. В тези случаи, съдът ще се произнесе само по искането на единия от родителите.

Горепосочената информация за упражняването на родителските права след прекратяването на брака на родителите важи и в случаи, в които се разделят партньори на семейни начала. Следователно съдът може да присъди съвместно упражняване на родителските права на родителите на дете, родено извън брака, ако съвместното домакинство е прекратено или дори ако то никога не е съществувало, при условие че има сключено споразумение относно местопребиваването, което е във висш интерес на детето.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Вж. въпрос 4.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Родителите могат да потърсят съвет от службите за социално подпомагане на деца или млади хора (семеино консултиране) или от частни организации. Освен това родителите могат да посещават медиация, консултации за двойки или консултации за родители или да използват други консултантски услуги.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдията в съда по настояйност (*Pflegschaftsgericht*) може да инициира официално и да се произнася само по производства, свързани с упражняването на родителските права и правото на лични отношения. Ако благополучието на детето е изложено на сериозен риск, трябва да бъдат уведомени службите за социално подпомагане на деца и млади хора. Ако детето се намира в непосредствена опасност, службите могат да предприемат подходящи мерки, включително да отнемат родителските права в най-сериозните случаи.

Въпросът с издръжката за дете може да бъде решен само по искане на законния представител на детето или на пълнолетно лице, което има право на издръжка, но не може да бъде решен служебно от съда. Издръжката за дете трябва да се претендира като част от безспорно съдебно производство (*Außerstreitverfahren*). Това важи и за деца, които са пълнолетни. Отговорни за това са съдебните служители (*Rechtspfleger*).

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Родителят, който не упражнява родителските права, има правото да бъде информиран своевременно от лицето, което упражнява тези права, за важни въпроси, касаещи детето, и за планирани мерки, които изискват колективно представителство в случай на съвместно упражняване на родителските права (член 167, параграфи 2 и 3 от Гражданския кодекс на Австрия), както и да изрази мнението си относно тази информация (право на информация и изразяване на мнение). Коментарите му трябва да бъдат взети под внимание, ако изразените от него желаниа служат в по-голяма степен на интересите на детето. Тези права обхващат и по-малко важни въпроси (при условие че не са просто ежедневни въпроси), ако въпреки готовността на родителя, който не упражнява родителските права, той няма редовни преки лични отношения с детето, например поради обстоятелства, които не позволяват това, или поради отказа на детето от такива контакти (член 189, параграф 3 от Гражданския кодекс на Австрия).

Ако родителят, който упражнява родителските права, продължава да не изпълнява горепосочените задължения, съдът може да издаде подходящи разпоредения при поискване, както и служебно, в случай че е изложено на риск благополучието на детето (член 189, параграф 4 от Гражданския кодекс на Австрия). Съдът може да издаде например конкретни заповеди по отношение на родителя, който не изпълнява задълженията си, или да упълномощи родителя, който не упражнява родителските права, да получава сам информация от доктора или училището. Ако поведението на родителя, който упражнява родителските права, излага на риск благополучието на детето, правата му могат да му бъдат отнети частично или изцяло съгласно член 181 от Гражданския кодекс на Австрия.

Правото на информация и изразяване може да бъде ограничено или отнето от съда, ако упражняването му застрашава сериозно благополучието на детето. Същото се прилага и ако въпросният родител злоупотребява с тези права или ги упражняват по начин, който е неприемлив за другия родител. Правата се прекратяват и ако самият родител откаже да има лични отношения с детето без основание (член 189, параграф 2 от Гражданския кодекс на Австрия).

Упражняването на родителските права трябва винаги да се извършва по начин, който е във висшите интереси на детето. Когато се определя кои са висшите интереси на детето, следва да бъдат взети предвид неговата личност и нужди, по-специално неговите дарби, способности, предпочитания и потенциал за развитие, както и условията на живот на родителите.

За да се гарантира благополучието на детето, всички лица, упражняващи родителски права (родители, баби и дядовци, приемни родители, други), и лица, които имат други права и задължения по отношение на дете (напр. право на лични отношения), трябва да се въздържат от всякакви действия, които биха могли да навредят на връзката на детето с други лица, които имат права и задължения по отношение на него, или всякакви действия, които биха могли да затруднят такива лица да изпълняват задълженията си (изисквания за добро поведение [*Wohilverhaltensgebot*], член 159 от Гражданския кодекс на Австрия).

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Принципът на самостоятелно представителство се прилага по отношение на законното представителство, т.е. всеки родител има право и е задължен да представлява сам детето. Следователно предприето от единия родител правно действие е все пак правно действително дори и другият родител да не е съгласен с него (член 167, параграф 1 от Гражданския кодекс на Австрия). Съгласието на двамата родители, които са упълномощени да представляват детето, се изисква само в случаите, изброени в член 167, параграф 2 от Гражданския кодекс на Австрия (напр. при промяна на собственото име или фамилията на детето, избирането или промяната на религията му, прехвърлянето на детето на външна грижа и др.)

Одобрението на другия родител, който е упълномощен да представлява детето, и съгласието на съда са необходими, когато детето се представлява или когато се дава съгласие от негово име по въпроси, свързани с недвижими имоти, различни от обичайната търговска дейност (член 167, параграф 3 от Гражданския кодекс на Австрия). Те включват например продажбата на активи или учредяване на ипотека върху имот, отказа от право на наследство, безусловното приемане или отказ от наследство и приемането на дарения, обременени с тежести.

В гражданското производство всеки родител има право да представлява сам детето. Ако родителите не могат да постигнат съгласие или съдът не определил някой от тях или трето лице за представител на детето, представител ще бъде родителят, който пръв е предприел процесуално действие (*Verfahrenshandlung*) (член 169 от Гражданския кодекс на Австрия). Родителите трябва да спазват изискванията за добро поведение (вж. въпрос 9).

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Съгласно член 109 от Закон за компетентността на обикновените съдилища по граждански дела (*Jurisdiktionsnorm* — JN) компетентният съд е районният съд (*Bezirksgericht*), в чийто съдебен район се намира обичайното местопребиваване на детето или при липсата на местопребиваване в Австрия, неговото (действително) местопребиваване. Ако детето няма местопребиваване в Австрия, компетентният съд е този, в чийто съдебен район се намира обичайното местопребиваване на законния представител. Ако той няма такова пребиваване в Австрия, това е съдът, в чийто съдебен район се намира обичайното местопребиваване на единия родител, в противен случай районният съд на Виена — център (*Bezirksgericht Innere Stadt Wien*). Разликата между обичайното местопребиваване и (обикновеното) пребиваване е в това, че първото обикновено представлява местопребиваването за конкретен, продължителен период от време (приблизително шест месеца).

Молбите за прехвърляне на самостоятелно упражняване на родителски права или участие в упражняването на родителските права могат да се подадат писмено по пощата или лично в районния съд в рамките на така наречените „работни дни“ (*Amtstage*), които са поне веднъж седмично, обикновено във вторник сутрин. Страните не трябва да бъдат представлявани от адвокат. Ако те обаче желаят да бъдат представлявани, могат да

бъдат представлявани само от адвокат („относително изискване за законно представителство“ [*relative Anwaltpflicht*] съгласно член 101, параграф 1 от Закона за безспорните съдебни производства).

Молбата трябва да съдържа описание на делото, имената, фамилиите и адресите на молителя и неговия представител и, ако е необходимо, имената и адресите на другите известни му страни, а по въпроси, свързани с гражданския статут, трябва да съдържа и датата, мястото на раждане и гражданството на страните (член 10, параграф 3 от Закона за безспорните съдебни производства).

Ако формата или съдържанието на молбата са неточни или непълни по начин, който възпрепятства по-нататъшните процесуални действия, съдът не трябва да оставя молбата без разглеждане или да я отхвърля незабавно, а първо трябва да поиска да бъдат отстранени нередовностите (член 10, параграф 4 от Закона за безспорните съдебни производства).

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

В тези случаи се прилага безспорно производство в съответствие със Закона за безспорните съдебни производства.

В съответствие с висшите интереси на детето съдът трябва да присъди или да отнеме упражняването на родителските права и правото на лични отношения, по-специално с цел поддържане на надеждни отношения и установяване на правна яснота, като понякога трябва да ги присъди или отнеме временно като част от бързо производство. Това по-специално може да е необходимо след прекратяването на брака или съвместното домакинство на родителите (член 180, параграф 1, точка 1) от Гражданския кодекс на Австрия). Това решение е временно обвързващо и изпълнимо, освен ако не бъде решено друго от съда.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разноските по производството?

В съответствие с членове 63—73 от Гражданския процесуален кодекс (*Zivilprozessordnung* — ZPO) правна помощ се предоставя в граждански производства при поискване, ако дадена страна не е в състояние да плати разноските по производството, без жизненото ѝ равнище да спада под необходимия минимум. В съответствие с член 7, параграф 1 от Закона за безспорните съдебни производства тези разпоредби трябва да се прилагат съответно в безспорните съдебни производства (например производства, свързани с издръжката за дете).

Представено абстрактно, необходимото жизнено равнище се намира между статистическия среден доход на наето лице и равнището на жизнения минимум. Счита се, че страната и нейното семейство, които имат право на издръжка, са изложени на риск, ако по време на по-дълго производство не биха могли да водят дори скромен живот, като се вземат предвид всички използвани активи или възможността за акумулиране на спестявания. Възможно е предоставянето и на частична правна помощ.

Правната помощ ще бъде одобрена само ако предвиджданото правно действие или защита не изглеждат очевидно несериозни или лишени от смисъл. Правна помощ може да се предоставя както на физически, така и на юридически лица. Гражданството на страната е без значение.

Правната помощ включва по-специално временно освобождаване от плащането на съдебни такси и такси за свидетели, хонорари на вещи лица, устни преводачи, както и плащане на пътните разходи на страната, ако тя трябва да се яви лично. Ако представителството от адвокат е необходимо по закон (като например при спорове, включващи суми, надхвърлящи 5000 EUR, или при производства пред окръжните съдилища [*Landesgerichte*]) или ако изглежда необходимо с оглед на обстоятелствата по делото, на страната ще и бъде назначен временно австрийски адвокат, без да е необходимо да плаща за това. Адвокатът ще даде на страната правен съвет преди производството с оглед на извънсъдебно уреждане на спора.

В член 71 от Гражданския процесуален кодекс се посочва, че страните, получаващи правна помощ, ще бъдат задължени да изплатят част от сумите или целите суми, от които временно са били освободени и които все още не са изплатени. Освен това те ще трябва да платят на назначения им адвокат по установените тафири, ако и веднага щом като са в състояние да го направят, без да излагат на риск необходимите средства за съществуването си. Задължението за изплащане се погасява три години след приключване на производството. За да провери дали са изпълнени условията за изплащането, съдът може да поиска от страната да представи в подходящ срок нова декларация за имуществено състояние (*Vermögensbekenntnis*) заедно с основателни доказателства.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Решенията на първоинстанционния съд относно родителската отговорност могат да бъдат обжалвани (член 45 от Закона за безспорните съдебни производства). Крайният срок за обжалване е 14 дни от датата, на която е връчено писмено копие на решението (член 46, параграф 1 от Закона за безспорните съдебни производства). По правило по жалбата се произнася второинстанционният съд.

В определени случаи като част от апелативното производство е възможно подаването на касационни жалби (*Revisionsrekurs*) пред Върховния съд (*Oberster Gerichtshof*) срещу решение, постановено от апелативния съд (*Rekursgericht*) (вж. член 62 от Закона за безспорните съдебни производства). Такива жалби са допустими само ако се решава правен въпрос от съществено значение за поддържането на правно единство, на правна сигурност или на развитие на правото. Такива жалби обаче не са допустими по някои въпроси, като например въпроси, свързани с правна помощ, разходи и такси. Крайният срок за касационното обжалване е 14 дни от датата на връчване на решението, постановено от апелативния съд (член 65, параграф 1 от Закона за безспорните съдебни производства). Жалбата трябва да бъде подписана от адвокат или от нотариус (член 65, параграф 3, точка 5) от Закона за безспорните съдебни производства).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Съгласно член 110, параграф 2 от Закона за безспорните съдебни производства решенията не могат да се изпълняват в съответствие с Кодекса за принудително изпълнение (*Exekutionsordnung*). Съгласно член 79, параграф 2 от Закона за безспорните съдебни производства съдът трябва да разпореди подходящите обвързващи мерки при поискване или служебно. Тези мерки включват глоби, задържане за срок до една година, задължително присъствие, проверка на документи, информация и други движими вещи и назначаването на довереник, който трябва да предприемат разумни действия за сметка и по вина на лицето, което е в неизпълнение. Решенията относно личните отношения трябва да бъдат изпълнявани и против волята на родителя, който не живее в общо домакинство с детето. Съдът може да изпълнява решенията относно упражняването на родителските права и като използва подходяща пряка принуда.

Съгласно член 110, параграф 3 от Закона за безспорните съдебни производства съдът може да се въздържа по собствена преценка от принудително изпълнение само ако и докато това застрашава благополучието на детето. Освен това при изпълнението на решенията относно упражняването на родителските права, постановени от съда или одобрени от него, съдът може да потърси помощ от службите за социално подпомагане на деца и млади хора или от семейния съд, по-специално във връзка с полагането на временни грижи за детето, ако това е необходимо, за да се гарантира благополучието му. Само съдебните органи обаче могат да използват пряка принуда, за да изпълнят съдебните решения. Те могат да поискат помощ от полицията.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съгласно член 21 от Регламент Брюксел II решенията, постановени от други държави членки, ще бъдат признавани без изискване за специална процесуални действия.

Необходима е процедура за признаване на решение, постановено от чуждестранен съд (процедура за „екзекватура“), за изпълнение на решенията за упражняване на родителските права (член 28 и следващите от Регламент Брюксел IIa); подробностите за уреждане на процедурата са оставени на държавите членки съгласно член 30 от Регламента. В Австрия това се урежда от членове 112—116 от Закона за безспорните съдебни производства.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Исканията за непризнаване на решение за упражняване на родителските права, постановено в друга държава членка (член 21, параграф 3 от Регламент Брюксел IIa), както и процедурата за екзекватура, са от компетентността на районния съд, в чийто съдебен район се намира обичайното местопребиваване на детето, или при липсата на такова, неговото местопребиваване в Австрия. Ако детето няма местопребиваване в Австрия, компетентният съд ще бъде този, в чийто съдебен район се намира обичайното местопребиваване на законния представител, или при липсата на местопребиваване в Австрия и доколкото това има връзка с детето, съдът, в чийто съдебен район се намира обичайното местопребиваване на единия от родителите. В противен случай компетентният съд ще бъде районният съд на Виена — център (раздел 109a от Закона за компетентността на обикновените съдилища по граждански дела във връзка с член 109 от този закон).

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Ако съгласно Регламент Брюксел IIa или Хагската конвенция от 1996 г. относно защитата на децата за компетентни се считат австрийските съдилища, те ще прилагат главно австрийското право.

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 16/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [PI](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Полша

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителската отговорност обхваща по-специално задълженията и правата на родителите по отношение на полагането на грижи за дете и за неговото имущество и на отглеждането на дете, при зачитане на достойнството и правата на детето (член 95, параграф 1 от Кодекса за семейството и настояничеството (KRiO)).

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителската отговорност по отношение на дете се упражнява и от двамата родители. Когато единият родител е починал или не е напълно дееспособен, носителят на родителската отговорност е другият родител. Същото важи и в случай че упражняването на родителската отговорност от единия от родителите е било спряно.

Родителската отговорност може да бъде ограничена и с решение на съда. При тези обстоятелства другият родител има право да упражнява родителската отговорност по отношение на детето в границите, определени със съдебното решение.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

В случай че родителите не са в състояние да упражняват родителската отговорност, те могат да подадат молба до съда по настояничеството (*sąd opiekuńczy*) или до друг публичен орган с цел детето да бъде настанено в приемно семейство. В случаи на изключително неотложни събития, по искане на родителите или с тяхно съгласие детето може да бъде настанено в приемно семейство въз основа на споразумение между областния управител (*starosta*) и приемно семейство или лица, управляващи дом за приемна грижа (*rodzinny dom dziecka*).

Когато родителите не желаят да упражняват родителската отговорност по отношение на дете, те могат да дадат съгласие за осиновяване на детето. В полското право съществуват три форми на осиновяване: пълно, пълно и необратимо (известно като „цялостно осиновяване“) и непълно. В случай че интересите на детето са застрашени от родители, които съответно упражняват родителска отговорност, последната може да бъде ограничена с решение на съда по настояничеството и детето може да бъде настанено в приемно семейство, в дом за приемна грижа, под приемната грижа на институция, в център за грижи и лечение, в център за здравни грижи или в терапевтичен рехабилитационен център.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

При постановяване на решение за развод, законна раздяла или унищожаване на брак полският съд е задължен да реши въпроса за родителската отговорност по отношение на дете, освен в случаите, в които не разполага с компетентност относно родителската отговорност по конкретно дело. При решаването на въпроса за родителската отговорност полският съд може да вземе предвид писмено споразумение между съпрузите относно начина, по който трябва да се упражнява родителската отговорност, при условие че това е във висшия интерес на детето.

Ако родителите не постигнат съгласие, съдът може, като има предвид правото на детето да бъде отгледано и от двамата родители:

да постанови решение за съвместно упражняване на родителската отговорност;

да предостави родителската отговорност на единия от родителите и да ограничи родителската отговорност на другия родител до конкретни задължения и права по отношение на детето.

Когато това е обосновано от висшия интерес на детето, съдът по настояничеството (*sąd opiekuńczy*) може да измени решението относно родителската отговорност и начина, по който се упражнява тя, съдържащи се в съдебно решение, с което се постановява развод, законна раздяла или унищожаване на брак (член 106 от KRO).

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Законът не предвижда конкретна форма за подобно родителско споразумение. Следва да се отбележи обаче, че споразумението между родителите относно начина, по който ще се упражнява родителската отговорност, няма правно действие и може да се разглежда само като основа за решението на съда в тази връзка. Споразумението може да бъде постигнато и чрез медиация. В този случай то се изготвя в писмена форма и се подписва от двамата родители и от медиатор. За да бъде правно обвързващо, споразумението трябва да бъде одобрено от съда.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Родителите могат да получат помощ от медиатор. Услугите по медиация се предоставят въз основа на споразумение за медиация или решение на съда, с което родителите се насочват към медиация. Споразумението може да бъде договорено също и чрез съгласието за медиация на единия родител, която е поискана от другия родител. Постигнатото пред медиатора споразумение обаче няма правна сила на съдебно споразумение, докато не бъде одобрено от съда.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

В Полша родителите могат да се обърнат към съд по настояничеството във връзка с различни въпроси, засягащи родителската отговорност по отношение на дете, като например:

начина, по който ще се упражняват родителската отговорност и правото на лични отношения с детето, в случай че родителската отговорност е споделена от двамата родители, които живеят разделени;

решаване на спор относно важни въпроси по отношение на детето, в случай че родителите не са в състояние да постигнат съгласие за начина, по който те трябва да бъдат решени, включително определянето на местопребиваване, избор на училище, избор на име и фамилия, решения относно медицинско лечение, пътуване в чужбина и др.

правни сделки между дете и родител, когато такива сделки се извършват извън обичайното управление на имуществото на детето.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Ако съдът е поверил упражняването на родителската отговорност само на единия от родителите, този родител е свободен да решава всички въпроси, свързани с детето, без да е длъжен да се консултира с другия родител или да получи съгласието му.

Съдът по настояничеството може да лиши родител от родителска отговорност, ако последният не може да я упражнява поради постоянна пречка, ако злоупотребява с нея или сериозно пренебрегва задълженията си спрямо детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Предоставянето на родителите на съвместно упражняване на родителските права означава, че те могат и трябва да упражняват едни и същи права и задължения по отношение на детето. Това означава, наред с другото, че важни въпроси, засягащи детето, ще бъдат решавани съвместно от родителите или от съда по настояничеството, когато родителите не могат да постигнат съгласие.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Делата за родителска отговорност се разглеждат от районния съд (*sąd rejonowy*) с компетентност по местопребиваване на детето. Съдът по настояничество (*sąd opiekuńczy*) е отделението за семейства, малолетни или непълнолетни към районния съд. При липсата на горепосоченото основание е компетентен Районният съд на столицата Варшава.

Молбата трябва да бъде подадена заедно с удостоверението за раждане на детето, удостоверението за сключване на граждански брак на родителите (когато са сключили брак) и други документи в подкрепа на молбата, като например медицински свидетелства, училищни сертификати, учебни оценки и копия от предходни решения на други съдилища по отношение на родителската отговорност.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Въпросите, свързани с родителската отговорност, се решават в рамките на така наречените безспорни производства, които не са толкова формални като спорните производства.

Освен това, по искане на страна в производството съдът по настояничеството може да постанови подходящи привременни мерки с оглед на конкретните обстоятелства. Решенията във връзка с това влизат в сила и са изпълними от датата на постановяването им.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разноските по производството?

Страните в производство относно родителската отговорност са задължени да платят таксите и разноските, предвидени в Закона за съдебните разноски по граждански дела (*Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych*). Съгласно член 102, параграф 1 от този закон обаче страна в съдебно производство може да поиска освобождаване от съдебни разноски, като подаде декларация, че не е в състояние да поеме такива разноски, без това да създаде затруднения за нея или за нейното семейство. Молбата за освобождаване от съдебни разноски следва да бъде придружена от декларация, в която подробно се описват семейното положение, имуществото, доходите и средствата за преживяване на молителя. Страна в производството може да бъде частично освободена от съдебни разноски от съда, в случай че тази страна е в състояние да плати само част от тях (член 101, параграф 1).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, всяко решение може да бъде обжалвано пред по-висшестоящ съд. В случай на обезпечителни актове обжалването се извършва пред съд от същата инстанция. Жалбите срещу решения на районен съд (*sąd rejonowy*), които се отнасят до родителската отговорност, могат да бъдат обжалвани пред окръжен съд (*sąd okręgowy*). Решения относно родителската отговорност, постановени от окръжен съд (*sąd okręgowy*) в рамките на производство за развод, законна раздяла или унищожаване на брак, подлежат на обжалване пред апелативен съд (*sąd apelacyjny*).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Изпълнителният орган на съда в случаи, свързани с връщането на дете, е назначен от съда настойник (*kurator sądowy*). В случай на неспазване на съдебно решение, с което се разпорежда връщането на дете, лицето, което има право да поиска връщането на детето, следва да поиска от съда, постановил такова решение, да разпорежи задължително връщане на детето от назначен от съда настойник. В случай че местонахождението на лице, което носи родителска отговорност, е неизвестно, съдът провежда разследване, за да установи неговото местонахождение. Съдът

постановява разпореждането, предназначено за назначения от съда настойник, под формата на решение, което може да бъде постановено в закрито заседание. Такова решение не може да бъде обжалвано. Назначеният от съда настойник определя датата на връщане на детето и уведомява правоимащото лице. Назначеният от съда настойник може да отведе детето от всяко лице, при което то е отседнало. За тази цел той може да поиска помощ от полицейски служители, психолози и др.

Гражданският процесуален кодекс (*Kodeks postępowania cywilnego*) предвижда различна процедура по отношение на съдебните решения относно правото на лични отношения. В този случай по искане на лице, което има право на лични отношения с дете, съдът по настойничеството (*sąd opiekuńczy*) ще отправи предупреждение за издаване на разпореждане срещу лицето, на което е предоставено упражняването на родителските права и което не изпълнява задълженията, произтичащи от решение или споразумение относно личните отношения с детето, в което ще поиска от него да плати определена парична сума на правоимащото лице за всяко нарушение на задължението. В случай че лице, което има право на лични отношения с дете, или лице, на което такива отношения са забранени, нарушава наложеното с решението задължение, съдът по настойничеството (*sąd opiekuńczy*) ще отправи предупреждение за издаване на разпореждане срещу това лице, с което ще го задължи да плати определена парична сума на лицето, което упражнява родителските права върху детето. В случай че лице, на което съд по настойничеството (*sąd opiekuńczy*) е разпоредил да извърши плащане, продължава да не изпълнява задължението си, въпросният съд ще разпорежи това лице да заплати дължимата сума, която се определя в съответствие с броя на нарушенията.

Към горепосочената молба трябва да бъде приложено решение за изпълнение или споразумение относно личните отношения с детето.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съответните приложими разпоредби са тези на глава III от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност. По принцип такива съдебни решения се признават и изпълняват без никакви допълнителни производства. Възможно е обаче да се подаде молба за признаване и изпълнение пред окръжен съд. Окръжният съд е компетентен да разглежда и молби за декларация за изпълняемост. И в двата случая молбата следва да отговаря на критериите за процесуален документ, което означава, че в нея следва да се посочва искането, фактите, които обосновават това искане, и дали страните са прибегнали до медиация или не.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването и изпълнението на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

По закон решенията по граждански дела, постановени от съдилищата на други държави, се признават, освен ако съществува пречка за това съгласно Гражданския процесуален кодекс.

Всяко лице с правен интерес може да подаде молба за признаване или непризнаване на съдебно решение, постановено от чуждестранен съд.

Молбата за признаване на съдебно решение, постановено от чуждестранен съд, трябва да се придружава от:

официално копие на решението;

документ, с който се потвърждава, че решението е окончателно, освен ако този факт е очевиден от текста на решението;

заверен превод на полски език.

Молбата за непризнаване на съдебно решение, постановено от чуждестранен съд, трябва да се придружава от официално копие на решението и заверен превод на полски език.

Молбата се разглежда от окръжния съд (*sąd okręgowy*), който би бил териториално компетентен да разгледа делото, решено от чуждестранния съд, или от окръжния съд в региона, в който се намира териториално компетентният районен съд (*sąd rejonowy*), или, при отсъствието на такива съдилища, от Окръжния съд във Варшава (*Sąd Okręgowy w Warszawie*).

Решението за признаване, постановено от окръжния съд, подлежи на обжалване (*zażalenie*), а решението на апелативния съд — на касационно обжалване (*skarga kasacyjna*), като също така е възможно да се поиска възобновяване на производството, приключило с окончателно решение за признаване на съдебно решение, и обявяване на окончателното решение за незаконосъобразно.

Що се отнася до изпълнението на решения на чуждестранни съдилища, производствата се различават в такава степен според вида производство, че винаги е най-добре предварително да се направи справка в централния орган за информация как да се процедира.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Приложимото право по въпроси относно родителската отговорност и правото на лични отношения с дете се съдържа в Конвенцията за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, подписана в Хага на 19 октомври 1996 г., или в двустранните споразумения, по които Полша е страна. Когато нито един от тези инструменти не е приложим, се прилагат разпоредбите на Закона за международно частно право от 4 февруари 2011 г. (*Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe*). При промяна на обичайното местопребиваване на детето към държава, която не е страна по конвенцията, правото на тази държава ще урежда всички последващи промени в условията за прилагане на мерките, приети в държавата по предишното обичайно местопребиваване на детето.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите коментари относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 03/04/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните,

които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница [pt](#) е била наскоро променена. Езиковата версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Моля, имайте предвид, че версиите на следните езици [en](#) вече са преведени.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Португалия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителската отговорност представлява правомощия и задължения, възложени на родителите във връзка с техните деца. Родителска отговорност се упражнява по отношение на децата, докато те навършат пълнолетие или станат дееспособни (еманципират се) (член 1877 от Гражданския кодекс). Пълнолетие се навършва на 18-годишна възраст. Малолетните или непълнолетните лица, които са достигнали 16-годишна възраст, стават дееспособни при сключване на брак (член 132 от Гражданския кодекс).

Родителската отговорност включва следните права и задължения на родителите по отношение на техните деца (членове 1877—1920-В от Гражданския кодекс):

образование на децата чрез осигуряване на общо и професионално обучение, особено за деца с физически и умствени увреждания; насърчаване, според възможностите на родителите, на физическото и умственото развитие на децата;

осигуряване на издръжката на децата и покриване на разходи, свързани с тяхната безопасност, здраве и образование; представляване на децата;

изпълняване на ролята на управител на имуществото на децата със същата грижа, с която се управлява собствено имущество;

упражняване на родителските права по отношение на децата и определяне на местопребиваването на децата;

осигуряване на връщането на децата с прибягване до публичен орган, ако е необходимо, в случай че напуснат дома на родителите или са отведени от него;

вземане на решение относно религиозното образование на деца под 16-годишна възраст;

в зависимост от степента на зрялост на децата — вземане под внимание мнението им по важни семейни въпроси и признаване на самостоятелността им да организират сами живота си.

От друга страна:

децата имат задължението да се подчиняват на родителите си;

децата не могат да напускат дома на родителите си или дома, в който родителите им са предвидили те да живеят, нито могат да бъдат отведени от него;

родителите не са задължени да осигуряват издръжката на своите деца или да покриват разходите за тяхната безопасност, здраве и образование, доколкото децата сами могат да покриват тези разходи от доходите, свързани с тяхната работа, или от други доходи;

родителите могат да използват доходите от имуществото на своето дете, за да покриват разходите за издръжката, безопасността, здравето и образованието на детето, както и други нужди на семейния живот в рамките на разумното;

родителите не са задължени да бъдат поръчители в качеството си на управители на имуществото на своето дете, освен когато това се отнася за ценни книжа и е сметнено за необходимо от съда предвид стойността на имуществото.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Като общо правило, родителска отговорност за детето носят неговите родители (член 1901 от Гражданския кодекс).

Родителите упражняват родителска отговорност по взаимно съгласие. Ако няма съгласие по въпроси от особено значение, всеки от родителите може да предяви иск пред съд, който ще направи опит за помирение; ако помирение е невъзможно, съдът изслушва детето, преди да вземе решение, освен ако това не е препоръчително поради сериозни обстоятелства.

Когато е установен произход само по отношение на единия от родителите, родителската отговорност може да бъде възложена със съдебно решение на съпруга/съпругата или регистрирания партньор на родителя, който да я упражнява заедно с него. Съвместното упражняване на родителска отговорност в този случай зависи от подаването на заявление от родителя и неговата/неговия съпруга/съпруг или регистриран партньор. Когато е възможно, съдът трябва да изслушва детето (член 1904а от Гражданския кодекс).

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Да, при следните условия:

Единият или двамата родители са възпрепятствани (член 1903 от Гражданския кодекс):

Когато единият от родителите не е в състояние да упражнява родителска отговорност поради отсъствие, недееспособност или друга пречка, постановена от съда, отговорността трябва да упражнява другият родител. Ако другият родител е възпрепятстван от това по силата на съдебно решение, отговорността трябва да се упражнява от следните лица в предпочитания ред (член 1903 от Гражданския кодекс):

съпругът/съпругата или регистрирания партньор на който и да е от родителите;

член на семейството на който и да е от родителите.

Тези правила се прилагат, *mutatis mutandis*, и когато е установен произход само по отношение на единия от родителите.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Упражняването на родителска отговорност в случай на развод, законна раздяла, обявяване на брак за недействителен или унищожаване на брак се урежда от следните принципи (член 1906 от Гражданския кодекс):

родителската отговорност по въпроси от особено значение за живота на детето се упражнява съвместно от двамата родители в съответствие с условията на брака, освен в случаи на явна неотложност, когато всеки един от родителите може да извършва действия самостоятелно, като предоставя информация на другия родител колкото е възможно по-скоро;

когато се установи, че съвместното упражняване на родителска отговорност по въпроси от особено значение за живота на детето противоречи на интересите на детето, с мотивирано решение съдът определя тази отговорност да се упражнява от единия от родителите;

упражняването на родителска отговорност във връзка с ежедневните дейности на детето се пада на родителя, с когото детето обичайно пребивава, или на родителя, с когото пребивава временно; последният обаче, при упражняване на своите отговорности, не следва да действа в противоречие с най-подходящите образователни насоки, определени от родителя, с когото детето обичайно пребивава;

родителят, който е отговорен за упражняване на родителската отговорност във връзка с ежедневните дейности, може да я упражнява лично или да делегира упражняването ѝ;

съдът определя местопребиваването на детето и правата на посещение според интересите на детето, като отчита всички свързани обстоятелства, а именно съгласието на родителите и готовността, изразена от всеки от тях, за насърчаване на нормалните отношения на детето с другия родител;

родителят, който не упражнява родителска отговорност — напълно или частично — има право да бъде информиран за начина, по който се упражнява тази отговорност, по-специално във връзка с образованието и условията на живот на детето;

съдът винаги взема решението си в съответствие с интересите на детето, включително поддържането на близки отношения и с двамата родители, насърчаването и приемането на споразумения или вземането на решения, които благоприятстват наличието на достатъчно възможности за контакт с двамата родители и за споделяне на отговорностите помежду им.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

За да бъде правно обвързващо споразумението относно родителската отговорност, то трябва да бъде одобрено от съда или от длъжностното лице по гражданското състояние в една от формите, посочени в отговорите на въпроси 6 и 10.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Страните могат да използват алтернативни средства за разрешаване на спора, както преди да поискат намесата на съда, така и в хода на съдебното дело.

Медиация преди намесата на съда

Преди да заведат дело пред съда, родителите могат да използват **публична или частна семейна медиация**, за да постигнат споразумение относно родителската отговорност.

В Португалия медиацията е доброволна. Страните по семеен конфликт, свързан с техните деца, могат по споразумение да използват публична или частна семейна медиация, преди да бъде заведено съдебно дело. След като е бил предявен иск, съдът също така може да насочи страните към медиация, но не може да им я наложи, ако те не са съгласни или възразяват.

Задължително одобрение на споразумението

След като постигнат споразумение в резултат на медиация, за да бъде то обвързващо и изпълнимо, страните трябва да подадат заявление за одобрение на споразумението пред съда или длъжностното лице по гражданското състояние, според случая.

За делата, свързани със семейни въпроси, които попадат в компетентността на длъжностното лице по гражданското състояние, се изисква предварително съгласие на страните. В противен случай те попадат в компетентността на съдилищата (член 12 от Декрет-закон № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на главната прокуратура и службите по гражданско състояние).

Службите по гражданско състояние имат компетентността да одобрят споразумението във връзка с родителската отговорност единствено когато то е приложено към споразумение за развод или законна раздяла по взаимно съгласие. Преди одобрението от длъжностното лице по гражданското състояние прокуратурата изготвя становище относно споразумението, доколкото то се отнася до родителската отговорност, свързана с непълнолетни или малолетни деца.

Когато семейната медиация се провежда преди да бъде предложено съдебното дело и нейната цел е единствено да бъде уредена родителската отговорност, свързана с непълнолетни или малолетни деца (без споразумението да бъде прилагано към споразумение за развод или за законна раздяла), страните трябва да поискат одобрение на това споразумение от компетентния съд.

Частна медиация

Ако страните се възползват от частна медиация, те ще трябва да заплатят хонорарите на медиатора. Размерът на хонорара, правилата и графикът за медиация се определят в протокола за медиация, подписан от страните и от медиатора в началото на медиацията. Министерството на правосъдието е изготвило списък с медиатори, който страните могат да прегледат, за да изберат частен медиатор. Списъкът може да бъде намерен на адрес:

https://dgpj.justica.gov.pt/Portals/31/GRAL_Media%C3%A7%C3%A3o/Lista_mediadores_SMF_22.06.2022.pdf?ver=pOryP-EUHj3-8mw8cJ_Kw%3d%3d

Публична медиация

За да използват публична медиация, страните следва да се свържат със службата за алтернативно разрешаване на спорове на Генералната дирекция за политиката в областта на правосъдието (Direção Geral da Política de Justiça) и да поискат насрочване на сесия преди процедурата по медиация. Това може да бъде направено по телефон, по електронна поща или чрез електронен формуляр, който е на разположение на адрес <http://smf.mj.pt/>. По време на публичната сесия преди процедурата по медиация между страните и медиатора се подписва протокол за медиация. В него се определя срок, насрочват се сесии и се обясняват процедурните правила. Цената за публична семейна медиация е 50 EUR за всяка страна, независимо от броя насрочените сесии. Таксата от 50 EUR се заплаща от всяка от страните в началото на публичната медиация. Хонорарите на медиаторите, работещи чрез публичната система, не се заплащат от страните. Те се плащат от Генералната дирекция за политиката в областта на правосъдието в съответствие със законоустановена тарифа.

Сесиите за публична медиация могат да се провеждат в помещенията на Генералната дирекция за политиката в областта на правосъдието или в осигурени помещения в общината по местопребиваване на страните.

При публична медиация страните могат да изберат медиатор от списък с подбрани публични медиатори. Списъкът с публични медиатори може да бъде намерен на посочения по-горе уебсайт.

Списък на медиаторите в системата за семейна медиация

Ако страните не изберат медиатор, службата за алтернативно разрешаване на спорове на Генералната дирекция за политиката в областта на правосъдието посочва един от медиаторите от списъка на публичните медиатори в последователен ред и при отчитане на близостта на областта на местопребиваване на страните. По принцип това назначаване се извършва по електронен път.

Бележка: Дейността на системата за семейна медиация (ССМ) се урежда от Министерска заповед за изпълнение № 13/2018 от 22 октомври 2018 г.

Правна помощ (Закон № 34/2004 от 29 юли 2004 г. — Достъп до правото и съдилищата)

Ако страните имат право на правна помощ, тя може да покрие разходите за медиация.

Медиация и технически изслушвания от специалист в хода на съдебно производство

(Закон № 141/2015 от 8 септември 2015 г. — Правна рамка за гражданското производство за настояичество/попечителство, изменен със Закон № 24/2017 от 24 май 2017 г.)

Ако страните отнесат въпроса до съда, се образува гражданско производство за уреждане на упражняването на родителската отговорност, което започва с насрочване от съдията на среща с родителите (член 35 от правната рамка за гражданското производство за настойничество /попечителство).

Ако родителите не могат да постигнат съгласие на срещата, съдията ще спре производството за максимален период от два до три месеца, в зависимост от случая, и ще насочи родителите към медиация (ако са съгласни да използват този метод) или към техническо изслушване от специалист (което може да бъде наложено на родителите като задължително) (член 38 от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство).

В края на този период съдията се информира за резултата от медиацията или от техническото изслушване от специалист и определя дата за продължаване на срещата, за да се потвърди и/или одобри споразумението (член 39 от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство).

Ако в края на този етап родителите не могат да постигнат споразумение, следва съдебната фаза от производството — родителите се уведомяват, че трябва да подадат своите писмени изявления и да представят доказателства — следвана от разследване и постановяване на съдебно решение.

Наличната информация относно медиацията може да бъде намерена на адрес: <https://dgpj.justica.gov.pt/Resolucao-de-Litigios/Mediacao>

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Важно е предварително да се подчертае, че в Португалия в случай на развод, раздяла, унищожаване на брака, както и в случаите, когато няма брак или съжителство на семейни начала на родителите, решението за упражняване на родителската отговорност винаги трябва да се взема въз основа на три съществени аспекта:

упражняването на родителските права по отношение на детето;

договореностите относно посещенията;

издръжката, дължимата на детето.

Казано с други думи, задължението за предоставяне на издръжка на малолетно или непълнолетно лице се счита за една от родителските отговорности и принципно се урежда заедно с останалите родителски отговорности, макар че в определени случаи може да бъде предявен иск единствено с цел определяне и промяна на дължимата на детето издръжка.

Съдът може да се произнася по следните въпроси (членове 6 и 7 от правната рамка за гражданското производство за настойничество /попечителство):

да учредява настойничество/попечителство и управление на имуществото;

да назначава лице, което да извършва стопанска дейност от името на малолетното или непълнолетното лице, а освен това да назначава довереник, който да представлява детето, спрямо което се упражнява родителската отговорност, извън съда;

да урежда упражняването на родителската отговорност и да разглежда въпроси, свързани с нея;

да определя издръжката, дължимата на малолетното или непълнолетното лице и на децата на възраст над 18 години или станалите дееспособни лица, които продължават своето висше или професионално образование;

да подготвя и разглежда принудителното изпълнение за издръжката;

да разпорежда предаването на детето на съдебните власти;

да разрешава на законния представител на малолетното или непълнолетното лице да изпълнява определени действия, да потвърждава тези, които са извършени без разрешение, да урежда приемането на дарения;

да взема решение относно обезпечението, което родителите трябва да предоставят в полза на своите малолетни или непълнолетни деца;

да постановява пълно или частично лишаване от правото да се упражнява родителска отговорност и да установява ограничения за упражняването ѝ;

да проверява служебно майчинството и бащинството;

да взема решение, в случай на несъгласие между родителите, относно името и фамилията на малолетното или непълнолетното лице;

да установява отношенията на гражданското упражняване на родителските права (apadrinhamento civil) и да постановява тяхната отмяна;

да регулира взаимодействията между детето и неговите братя и сестри и възходящи родственици;

ако има настойничество/попечителство или управление на имуществото — да определя възнаграждението на настойника/попечителя или управителя, да взема предвид освобождаването, освобождаването от отговорност или отстраняването на настойника/попечителя, управителя или член на настойническия съвет, да изисква и преценява отчетни документи, да разрешава замяната на законната ипотека и да определя увеличаването и замяната на предоставеното обезпечение, както и да назначава ad hoc настойник/попечител, който да представлява детето извън съда;

да назначава ad hoc настойник/попечител, който да представлява малолетното или непълнолетното лице във всяко производство за настойничество/попечителство;

да взема решения относно увеличаването и замяната на обезпечението, дадено на непълнолетно или малолетно дете;

да изисква и преценява отчетните документи, които родителите трябва да предоставят.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Като общо правило, не. Дори ако упражняването на родителските права по отношение на малолетното или непълнолетното лице бъде възложено само на единия родител, родителска отговорност по въпроси от особено значение за живота на детето носят и двамата родители, освен ако с решението не се определя, тази отговорност се носи само от единия от тях (член 1906 от Гражданския кодекс).

Що се отнася до останалите аспекти на въпроса, те вече са разгледани подробно в отговора на въпрос 4.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

На практика съвместно упражняване на родителските права означава следното:

родителската отговорност се упражнява съвместно и от двамата родители, които вземат решения по въпроси, свързани с живота на детето, при същите условия, както ако имат брак;

детето може последователно да пребивава при всеки от двамата родители.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Процедурни методи за завеждане на съдебни дела, свързани с родителска отговорност

Процедури за полагане на грижи и закрила

Ако малолетното или непълнолетното лице се намира в ситуация, която може да застраши неговата безопасност, здраве, нравствено възпитание или образование, и ако упражняването на родителската отговорност е ограничено чрез прилагането на една от мерките за полагане на грижи и

закрила, посочени в отговора на въпрос 3, се образува производство за полагане на грижи и закрила, което в зависимост от случая е от компетентността на комисиите за закрила на децата и младежите или от компетентността на съдилищата.

Граждански производства за настойничество/попечителство

В останалите случаи относно уреждане на упражняването на родителска отговорност, посочени в отговора на въпрос 7, ще бъде започнато гражданско производство за настойничество/попечителство, което е от компетентността на съдилищата.

Процедури от компетентността на службите по гражданско състояние

Когато има споразумение относно уреждането на упражняването на родителска отговорност, независимо дали то е приложено към споразумение за законна раздяла или развод, случаят се отнася до службата по гражданско състояние. Длъжностното лице по гражданското състояние има задължението да одобри споразумението за родителска отговорност, след като изслуша становището на прокуратурата.

Бележка: Когато бракоразводното производство е образувано без съгласието на другия съпруг, компетентност има съдът, а процедурата е под формата на специално бракоразводно производство без съгласието на другия съпруг. Ако в хода на делото страните постигнат споразумение, съдът преобразува производството в производство за развод по взаимно съгласие и одобрява споразуменията, включително във връзка с родителската отговорност, ако има непълнолетни или малолетни деца.

Формалности и документи, които трябва да бъдат приложени (те варират в зависимост от формата на процедурата и от компетентния орган):

Процедура за полагане на грижи и закрила в комисията за закрила на децата и младежите (член 97 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск)

Процедурата започва с получаване на писменото известие или със записване на устните сведения или факти, с които комисията разполага.

За ситуации с висока степен на риск могат да докладват: всяко лице, субектите с компетентност по въпросите на децата и младежите, самите непълнолетни или малолетни лица, родителите, законният представител или лицето, което *фактически* упражнява съдържанието на родителските права.

Процедурата в комисията за закрила включва събирането на информация, запитванията и проверките, които са необходими и подходящи за установяване на положението, за мотивиране на решението, за прилагане на съответната мярка и за нейното изпълнение.

Процедурата се организира по опростен начин, като действията и запитванията, които се извършват или се изискват от комисията за закрила и представляват основата за изпълнение на посочените в предишния параграф действия, се записват в хронологичен ред.

Що се отнася до всяка процедура, процесът на вземане на решение се описва в обобщена форма заедно с изложение на мотивите за решението.

Процедура за полагане на грижи и закрила в съдилищата (член 100 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск)

Процедурата започва с получаването на първоначална молба, подадена от прокуратурата, от родителите, от законния представител, от фактическите настойници/попечители или от дете на възраст над 12 години.

Процедурата се състои от фазите на разследване, съдебно производство, постановяване на решение и изпълнение на мярката.

Не е задължително никой от страните да назначава адвокат на първа инстанция, освен в следните ситуации, при които съдът задължително назначава адвокат на малолетното или непълнолетното лице: когато интересите на малолетното или непълнолетното лице и тези на родителите му, законния му представител или неговия попечител/настойник са в конфликт; когато това бъде поискано от малолетното или непълнолетното лице; в съдебни производства, в които малолетното или непълнолетно лице винаги трябва да бъде представлявано от адвокат или определен защитник.

Гражданско производство за настойничество/попечителство (членове 12—33 от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство)

Тази процедура започва по инициатива на прокуратурата, детето на възраст над 12 години, неговите възходящи родственици, братя и сестри или законния представител на малолетното или непълнолетното лице.

Отговорност на прокуратурата е да представлява малолетното или непълнолетното дете в съда, да извършва действия от негово име, да изисква уреждането на родителската отговорност и да защитава интересите на детето.

Това представлява охранително производство, което започва с подаване на молба в съда и в случаите, когато има възражение.

Когато по закон не е предвидено друго, страните трябва именно в молбата и във възражението да посочат списъка със свидетели и да изискат всички доказателства.

Съдът се консултира от мултидисциплинарни технически екипи.

Детето има право да бъде изслушано. За тази цел съдията оценява, с определение, способността на детето да разбира въпросите и може да разчита на техническа консултация.

По време на заседанието съдията изслушва детето, страните, членовете на семейството и други лица, които счита, че е от значение да бъдат изслушани.

Решения за временни и обезпечителни мерки могат да се постановяват на всеки етап от производството.

На всеки етап от производството съдията може да разпорежи намеса на служби за публична или частна медиация, при условие че страните се съгласят да използват медиация.

По-специално при производства, свързани с уреждане на родителската отговорност, се насрочва среща с родителите, а ако родителите не постигнат споразумение на срещата, съдът ги насочва към медиация (ако те приемат) или към техническо изслушване от специалист.

Привеждането на фактически доводи, разследването, изслушването и постановяването на съдебно решение следват единствено ако не е възможно да се постигне споразумение по един от тези начини.

Страните имат право да научават предоставената чрез техническата консултация информация, както и другите доказателства и становища, включени в производството; те могат да изискват пояснения, да добавят други доказателства или да подават молба за изискване на информация.

Съдията може да отхвърли тези молби с определение, което не подлежи на обжалване, ако счита, че са ненужни, невъзможни за изпълнение или водят до забавяне.

Изслушването, когато такова се провежда, винаги се записва.

Решението на съдията се мотивира.

Назначаването на адвокат е задължително единствено на етапа на обжалването. На първа инстанция обаче назначаването на адвокат на детето е задължително в следните случаи: когато интересите на малолетното или непълнолетното лице и тези на родителите му, законния му представител или неговия попечител/настойник са в конфликт; когато дете с подходяща степен на зрялост поиска това от съда.

Освен ако изрично не е предвидено друго, могат да бъдат обжалвани съдебни решения, произнесени като окончателни или предварителни, във връзка с прилагането, изменението или прекратяването на граждански мерки, свързани с настойничество/попечителство.

Могат да обжалват: прокуратурата и страните, родителите, законният представител и всяко лице, което *фактически* упражнява съдържанието на родителските права.

Жалбите се обработват и съдът взема решение по тях както по граждански дела — в 15-дневен срок за представяне на искове и за даване на отговор.

Обжалванията имат чисто деволутивно действие, освен ако съдът не определи друго.

Дела, които попадат в рамките на компетентността на службите по гражданско състояние (членове 1775—1778-А от Гражданския кодекс; членове 12—14 от Декрет-закон № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на главната прокуратура и службите по гражданско състояние)

В случай че споразумението относно родителската отговорност е приложено към споразумение за развод или законна раздяла, трябва да се подадат следните документи:

Процесът на законна раздяла или развод по взаимно съгласие започва с подаването на молба, подписана от съпрузите или техните представители, в службата по гражданско състояние.

Молбата се разглежда във връзка с общата собственост, споразумението за развод, издръжката между съпрузите и определянето на семейното жилище в допълнение към споразумението за упражняване на родителска отговорност, когато има непълнолетни или малолетни деца и няма предходно съдебно разпореждане.

Във връзка с молбата незабавно се прави автоматична справка с базата данни на службата по гражданско състояние, а необходимите документи се включват в базата данни, за да се потвърди актът за сключен брак на заинтересованите страни и сключването на предбрачно споразумение, декларирано пред длъжностното лице по гражданското състояние, освен в случаите, когато в акта за сключен брак е посочен режимът на имуществените отношения.

След като бъде получена молбата, длъжностното лице по гражданското състояние уведомява съпрузите за наличието на услуги за семейна медиация.

Когато бъде постигнато споразумение относно упражняването на родителската отговорност във връзка с непълнолетни или малолетни деца, делото се изпраща на прокуратурата към окръжния съд (judicial de primeira instância), компетентен да разгледа въпроса в рамките на юрисдикцията, в която се намира службата по гражданско състояние, така че прокуратурата да може вземе решение относно споразумението в рамките на 30 дни.

Ако прокуратурата сметне, че споразумението не защитава адекватно интересите на малолетните или непълнолетните лица, ищците могат да го изменят по подходящ начин или да представят ново споразумение, като в този случай то ще бъде повторно разгледано от прокуратурата.

Ако прокуратурата сметне, че споразумението надлежно гарантира интересите на малолетните или непълнолетните лица, или ако съпрузите са изменили споразумението в съответствие с указанията на прокуратурата, длъжностното лице по гражданското състояние проверява дали са изпълнени законовите предположения и може да определи за тази цел да бъдат изпълнени действия и да бъдат представени всички необходими доказателства, след което взема решение по основателността на молбата.

В случай че ищците не внесат измененията, за които прокуратурата е дала указания, и запазят намеренията си за развод, делото се отнася до районния съд, в чийто район се намира службата по гражданско състояние.

В случай че родителите — независимо дали имат сключен брак или не — желаят да уредят упражняването на родителската отговорност за общите си малолетни или непълнолетни деца или да изменят вече одобрено споразумение, те трябва да подадат молба в който и да било момент, в която и да е служба по гражданско състояние. За тази цел те следва да включат следните документи:

молба за уреждане на упражняването на родителската отговорност;

споразумение относно упражняването на родителската отговорност и относно издръжката на малолетните или непълнолетните деца, подписано и от двамата родители или от техни представители.

Длъжностното лице по гражданското състояние преглежда споразумението и приканва родителите да го изменят, ако то не защитава интересите на малолетните или непълнолетните лица.

След това споразумението се изпраща на прокуратурата към окръжния съд, компетентен по въпроса, в района по местопребиваване на малолетното или непълнолетното лице, така че тя да може да се произнесе в рамките на 30 дни.

Ако няма възражение от прокуратурата, делото се изпраща на службата по гражданско състояние, а длъжностното лице по гражданското състояние одобрява споразумението.

Решенията за одобрение имат последиците на решения на съдебна инстанция.

Информация относно компетентността на службите по гражданско състояние може да бъде намерена на адрес: http://www.pgdisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=581&tabela=leis

Субекти, към които могат да се обръщат заинтересованите страни (в зависимост от случая — съдилищата, комисиите за закрила на децата и младежите и службите по гражданско състояние):

Материална и териториална компетентност на съдилищата

Съответният съд за уреждането на родителската отговорност е съдът за семейни дела и дела, касаещи непълнолетни или малолетни лица, в районния съд (член 123, параграф 1, буква г) от Закона за организацията на съдебната система). В области, които не попадат в компетентността на съда за семейни дела и дела, касаещи непълнолетни или малолетни лица, компетентен е местният граждански съд към районния съд или съдът с обща компетентност.

По отношение на териториалната компетентност се прилагат следните правила (член 9 от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство):

компетентен е съдът по местопребиваване на детето по време на образуване на производството;

ако местопребиваването на детето е неизвестно, компетентен е съдът по мястото, където пребивават носителите на родителската отговорност;

ако носителите на родителска отговорност пребивават на различни места, компетентен е съдът по местопребиваване на лицето, което упражнява родителската отговорност;

в случай на съвместно упражняване на родителска отговорност е компетентен съдът по местопребиваване на лицето, при което пребивава детето, или в случай на съвместно упражняване на родителски права — съдът, пред който е бил предявен първият иск;

ако някой от исковите се отнася до две деца, които са деца на едни и същи родители и пребивават в различни райони, компетентен е съдът, пред който е бил предявен първият иск;

ако някой от исковите се отнася до повече от две деца, които са деца на едни и същи родители и пребивават в различни райони, компетентен е съдът по местопребиваване на повечето от децата;

ако при образуване на производството детето пребивава в чужбина и португалският съд има международна компетентност, съдът, който е компетентен да разгледа делото и да вземе решение по него, е съдът по местопребиваване на ищеца и ответника;

когато ищецът и ответникът пребивават в чужбина и португалският съд има международна компетентност, делото се разглежда от Лисабонския съд за семейни дела и дела, касаещи непълнолетни или малолетни лица (*Juízo de Família e Menores de Lisboa*) в съдебния район на Лисабон; без да се засягат правилата за съединяване на искове и разпоредбите на специфичен закон, всички фактически промени, настъпили след започване на производството, не се вземат предвид.

Материална и териториална компетентност на комисиите за закрила на децата и младежите (член 79 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск)

Комисиите за закрила на децата и младежите са компетентни по въпроси, свързани с процедури относно полагането на грижи и закрилата на децата и младежите, изложени на риск, когато има съгласие между родителите и няма възражение от страна на малолетното или непълнолетното лице.

По отношение на териториалната компетентност се прилагат следните правила:

комисията за закрила на децата и младежите или съдът по местопребиваване на малолетното или непълнолетното лице в момента на получаване на уведомлението за ситуацията или на започването на съдебното производство е компетентна/компетентен да прилага мерки за полагане на грижи и закрила;

ако местопребиваването на детето или младежа е неизвестно и не може да бъде определено, е компетентна комисията за закрила по мястото, където се намира детето;

комисията за закрила по мястото, където се намира малолетното или непълнолетното лице, предприема стъпките, които се считат за неотложни, и необходимите мерки за незабавна закрила на детето;

ако след прилагането на мярка, която не е охранителна, детето или младежът смени своето местопребиваване за повече от три месеца, случаят се препраща до комисията за закрила на децата и младежите по новото местопребиваване;

прилагането на мярка за полагане на грижи и закрила в приемно семейство не предполага смяна на местопребиваването на детето или младежа;

комисията за закрила с териториална компетентност в общината или района, където са приети детето или младежът, ще сътрудничи на комисията за закрила, наложил мярката за полагане на грижа и закрила, в пълната степен, необходима за ефективните последващи действия по наложената мярка, както се изисква за тази цел.

Материална и териториална компетентност на службите по гражданско състояние (член 6 и членове 12—14 от Декрет-закон № 272/2001 от 13 октомври 2001 г. — Производства от компетентността на главната прокуратура и службите по гражданско състояние)

В зависимост от съответния въпрос службите по гражданско състояние са компетентни да одобряват споразумението във връзка с родителската отговорност, независимо дали е подадено самостоятелно, или е приложено към молба за развод или законна раздяла по взаимно съгласие.

В зависимост от съответния въпрос службите по гражданско състояние са компетентни да обработват молби и да вземат решения по производства за развод или законна раздяла по взаимно съгласие, включително да одобряват приложени споразумения по отношение на родителската отговорност.

Правилата относно териториалната компетентност не се прилагат спрямо службите по гражданско състояние. Казано с други думи, страните могат да се обръщат към която и да е служба по гражданско състояние.

Компетентност при съединяване на искове (член 81 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск)

Ако във връзка с едно и също дете поотделно бъдат образувани гражданско производство за настойничество/попечителство и производство за полагане на грижи и закрила, включително процедури пред комисията за закрила на децата и младежите, или процедура за настойничество/попечителство с възпитателна цел, тези производства трябва да бъдат разгледани като съединено дело, независимо от техния статус, а съдията, компетентен да разглежда делата, е съдията, пред който е било заведено първото производство.

Разпоредбите на предходния параграф не се прилагат за граждански мерки, свързани с настойничество/попечителство, с цел автоматична проверка на майчинство или бащинство, или за тези, които са от компетентността на службите по гражданско състояние, или за тези, които се отнасят до повече от едно дете.

В случай на производство за развод или законна раздяла към това дело се присъединяват процедурите за уреждане на упражняването на родителска отговорност, предоставянето на издръжка и лишаването от правото да се упражнява родителска отговорност.

Когато на риск са изложени повече от едно деца или младежи по едно и също време, може да бъде образувано едно производство, а ако са образувани различни производства, всички те могат да бъдат присъединени към това, което е започнато първо, ако това е обосновано предвид семейните връзки (член 80 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск).

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Процедурата вече бе разгледана в отговора на въпрос 10.

Делата, свързани с полагане на грижи и закрила, и гражданските дела, свързани с настойничество/попечителство, могат да се считат за извънредни процедури, когато забавянето може да засегне неблагоприятно интересите на детето. В такъв случай те се обработват и по време на съдебни ваканции.

При всички случаи в извънредни ситуации могат да се прилагат временни мерки.

По-специално са предвидени следните неотложни съдебни производства (член 92 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск):

По искане на прокуратурата съдът, след като бъде информиран за ситуации, които създават опасност за живота или за физическата или психическата неприкосновеност на малолетното или непълнолетното лице, постановява временно решение в срок от 48 часа, с което потвърждава взетите за незабавна закрила на детето мерки, като прилага някоя от предвидените в закона мерки за полагане на грижи и закрила или определя какво е подходящо за бъдещето на малолетното или непълнолетното лице.

За тази цел съдът провежда кратки и належащи разследвания и разпорежда какви да бъдат необходимите стъпки, за да се гарантира, че неговите решения се изпълняват, като може да използва полицейските органи и да разреши на лицата, отговорни за изпълнението на решенията му, да влизат в домове през деня.

По-специално са предвидени следните неотложни съдебни производства (член 91 от Закона за закрила на децата и младежите, изложени на риск):

когато съществува опасност за живота или за физическата или психическата неприкосновеност на малолетното или непълнолетното лице и липсва съгласие от носителите на родителската отговорност или от лицата, които *фактически* упражняват съдържанието на родителските права, всеки орган с компетентност по въпроси, свързани с децата и младежите, или комисиите за закрила на децата и младежите, предприема подходящи мерки за незабавна закрила на малолетното или непълнолетното лице и изисква намесата на съда или полицията;

извършващият намесата субект уведомява прокуратурата незабавно или, ако това не е възможно, веднага щом стане възможно;

докато настъпи моментът, в който съдът може да се намеси, полицията извежда детето или младежа от опасността, в която се намира, и гарантира, че му е осигурена извънредна закрила в приемно семейство, в сграда на органите, които са компетентни по въпросите на децата и младежите, или на друго подходящо място;

прокуратурата, след като получи уведомление от който и да е от посочените по-горе субекти, незабавно изисква от компетентния съд да предприеме неотложни правни действия.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разноските по производството?

Да, за производства пред съда и службата по гражданско състояние е налична правна помощ.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, по начина, който вече е посочен в отговора на въпрос 10.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Нарушение на съдебно решение относно родителска отговорност (член 41 от правната рамка за гражданското производство за настойничество /попечителство)

Ако по отношение на положението на детето единият от родителите или трето лице, на което то е поверено, не спазва условията, определени в споразумение или решение, съдът може служебно, по молба на прокуратурата или на другия родител:

да разпорежи необходимите стъпки за осигуряване на изпълнението;

да наложи глоба до 20 разчетни единици (през 2021 г. стойността на една разчетна единица е била 102,00 EUR);

както и, след като извърши проверка по съответните предположения, да разпорежи на неизправната страна да плати обезщетение в полза на детето, подалия заявлението родител или и на двамата.

Ако споразумението е одобрено от съда или ако съдът е произнесъл решението, молбата се обединява с производството, в което е постигнато споразумението или е произнесено решението, за което съответният съд ще бъде сезиран, ако съгласно правилата относно компетентността и юрисдикцията той е компетентен да разгледа нарушението.

След като молбата бъде обработена или добавена към процедурата, съдията призовава родителите на среща или, в изключителни случаи, уведомява ответната страна да внесе писмени изявления, както сметне за уместно, в срок от пет дни.

На срещата родителите могат да се споразумеят да изменят предвиденото във връзка с упражняването на родителската отговорност, като отчитат интересите на детето.

В случай на неспазване на режима на посещения, ако ответникът не присъства на срещата, не внесе писмени изявления или ако неговите писмени изявления са явно неоснователни, съдът може да разпорежи предаване на детето, за да бъде спазен режимът на посещения, като посочи къде следва да се осъществяват посещенията и осигури присъствието на технически консултанти от съда.

Ответникът се приканва да освободи детето по определения начин, като се уведомява, че може да му бъде наложена глоба.

Ако не бъде свикана среща или ако родителите не успеят да постигнат споразумение, съдията насочва родителите към медиация (ако родителите са съгласни да я използват) или към техническо изслушване от специалист, след което взема решение.

Ако е наложена глоба и тя не бъде платена в срок от десет дни, се извършва принудително изпълнение като съединено дело към съответното производство.

Това е предвидено в и се урежда от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство, одобрена със Закон № 141 /2015 от 8 септември 2015 г., която може да бъде намерена на адрес: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?artigo_id=2428A0048&nid=2428&tabela=leis&pagina=1&ficha=1&so_miolo=&nversao=#artigo

Принудително изпълнение на решения за издръжка

За да се изпълни принудително предоставянето на издръжка, могат да се използват три алтернативни възможности: изслушването във връзка с нарушението на родителска отговорност, посочено по-горе; изслушване преди принудително изпълнение за предоставянето на издръжка, както е посочено по-долу; или специално принудително изпълнение на издръжка, както е посочено по-долу.

Изслушване преди принудително изпълнение за събиране на дължимата издръжка (член 48 от правната рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство)

Когато задълженото по закон да плаща издръжка лице не плати дължимите суми в срок от 10 дни от датата, на която те са станали подлежащи на плащане, се съблюдава следното:

ако лицето работи в публичния сектор, съответните суми се удържат, когато станат дължими, по искане от съда, отправено до работодателя на лицето в публичния сектор;

ако лицето е административен служител, сумите се приспадат от възнаграждението или заплатата, за което съответният работодател ще бъде уведомен да обработва такива удържки и ще изпълнява ролята на депозитар;

ако лицето получава наем, пенсии, надбавки, комисиони, проценти, възнаграждения, премии, помощи или подобни доходи, удържането от тези вноски се извършва в момента, когато трябва да бъдат платени или кредитирани, като се отправят необходимите заявки или уведомления, а лицата, които се уведомят, изпълняват ролята на депозитари.

Удържаните суми покриват също натрупаната преди това издръжка и се плащат директно на лицата, които трябва да ги получат.

Специално принудително изпълнение на издръжка

В случай че се дължи издръжка на непълнолетни или малолетни лица, вискателят на издръжката може като алтернатива да образува специално производство за издръжка, както е предвидено в член 933 от Гражданския процесуален кодекс. По този начин в рамките на едно дело могат да бъдат събрани в пълен размер сумите, чийто падеж е настъпил, които са просрочени или които предстои да станат изискуеми. При действията по принудително изпълнение вискателят на издръжката има възможност да прибегне до по-широк набор от средства за принудително изпълнение, като например запор/възбрана и залог на доходи.

При специално принудително изпълнение на издръжка ищецът може да поиска: да се присъди дял от сумите, заплатите или пенсиите, които другата страна получава; или да се възложи вземане за събиране върху доходите, принадлежащи на дължащото издръжка лице. Присъждането или залогът се осъществява отделно от запора или възбраната и е предназначен(о) за покриване на плащания на просрочените суми и на сумите, които ще станат изискуеми.

Когато ищецът иска присъждане на суми, заплати или пенсии, органът, който отговаря за тяхното изплащане или за обработването на съответните плащания, бива уведомен, че трябва да заплати присъдената част направо на ищеца. Присъдената сума трябва да се внася ежемесечно по банковата сметка на ищеца, който посочва номера на сметката в първоначалната молба.

Ако в молбата се иска залог на доходи, ищецът трябва да посочи имуществото, за което се отнася залогът, и съдебният изпълнител издава заповед, според която разглежданото имущество е достатъчно за покриването на издръжка, чийто падеж е настъпил или предстои да настъпи.

Вискателят на издръжката все пак може да поиска налагане на запор или възбрана върху имуществото на дължащото издръжка лице. Запор или възбрана може да бъде наложен върху движимо и недвижимо имущество, банкови депозити, права на кредит, търговски предприятия или акции на дружества.

Ако заповираното или възбраненото имущество бъде продадено с цел погасяване на задължението за издръжка, горницата не следва да се постановява за връщане на дължащото издръжка лице, докато плащането на издръжката, която ще стане изискуема, не бъде гарантирано в степен, която съдията счита за целесъобразна, освен при предоставено обезпечение или друга подходяща гаранция.

Дължащото издръжка лице следва да се призовава едва след като е осъществено налагането на заповор или възбрана/присъждането/залогът на доходите. Възражението от страна на дължащото издръжка лице на принудителното изпълнение или на налагането на заповор или възбрана не спира изпълнението им.

В случай на искане за изменение или прекратяване на плащанията за издръжка, докато е в ход специално принудително изпълнение на издръжка, искането за изменение или прекратяване се присъединява към изпълнението.

Настоящата версия на Гражданския процесуален кодекс може да бъде намерена на адрес: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1959&tabela=leis

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Признаване

Признаването на решение относно родителска отговорност, постановено в друга държава членка, обвързана с Регламент (ЕС) 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 г. (наричан по-нататък „преработеният Регламент „Брюксел IIa“), става автоматично. Казано с други думи, не е необходима специална процедура за признаване на решението.

За да бъде изпълнено в Португалия постановено в друга държава членка решение относно родителска отговорност по смисъла на преработения Регламент „Брюксел IIa“, заинтересованата страна трябва да се обърне към съда с молба за декларация за изпълняемост на това решение.

Има обаче два случая, предвидени в член 42 от преработения Регламент „Брюксел IIa“, при които не е необходимо да се подава молба за декларация за изпълняемост, а издаденото от съда по произход удостоверение по преработения Регламент „Брюксел IIa“ е достатъчно за изпълнението в Португалия на постановено в друга държава членка съдебно решение. Това се прилага при следните решения: решения относно права на посещение; решения за връщане на детето, взети от компетентния съд в резултат на решение за отказ от връщане, издадено съгласно член 13 от Хагската конвенция от 1980 г. за гражданските аспекти на международното отвлечение на деца.

Териториална компетентност по молбата за допускане на изпълнение

Териториалната компетентност по молбата за декларация за изпълняемост е посочена в преработения Регламент „Брюксел IIa“, както следва: молбата трябва да се подаде пред съда по местопребиваване на дължащото издръжка лице; или по местопребиваване на детето, на което е дължима издръжката; или, при липсата и на двата критерия на привързване — по мястото на изпълнение.

Изисквания и документи, които трябва да придружават молбата за допускане на изпълнение

Изискванията и документите, които трябва да придружават молбата за допускане на изпълнение, са посочени в преработения Регламент „Брюксел IIa“. Накратко, молителят трябва да приложи към молбата за допускане на изпълнение следното: заверен препис на съдебното решение; удостоверение за постановеното решение, издадено като е използван формулярът, съдържащ се в приложение III към преработения Регламент „Брюксел IIa“; в случая на решение, което е произнесено в отсъствието на ответника или което той е оспорил — доказателство, че той е бил призован или че недвусмислено е приел решението.

Процедура, предвидена в преработения Регламент „Брюксел IIa“, приложима за молбата за допускане на изпълнение

Приложимата процедура се урежда от правилата, установени в преработения Регламент „Брюксел IIa“, а за всеки аспект, който не е предвиден в този регламент — от вътрешните гражданскопроцесуални разпоредби на Португалия.

Така от регламента следва, че решението по молбата за декларация за изпълняемост не се предшества от процес на изразяване на възражения и че молбата може да бъде отхвърлена единствено на едно от основанията, определени в този регламент. Всяка от страните може да обжалва решението по молбата за декларация за изпълняемост в предвидените срокове. Португалският съд може да постанови, че чуждестранното съдебно решение подлежи на частично изпълнение, но не може да го преразгледа по същество.

Приложими гражданскопроцесуални разпоредби на Португалия

Молбата за допускане на изпълнение трябва да се подаде до съда за семейни дела и дела, касаещи непълнолетни или малолетни лица, в районния съд. Когато няма съд за семейни дела и дела, касаещи непълнолетни или малолетни лица, молбата трябва да се подаде до местния граждански съд към районния съд или до съда с обща компетентност.

Процедурата е общата процедура за установителен иск, предвидена в Гражданския процесуален кодекс на Португалия, като същевременно се прилагат специфичните разпоредби на преработения Регламент „Брюксел IIa“.

Тъй като винаги е допустимо обжалване, независимо каква е стойността, е задължително да се назначи адвокат.

Прокуратурата може да предприеме действие в защита на интересите на малолетното или непълнолетното лице.

В първоначалната молба молителят трябва (член 552 от Гражданския процесуален кодекс):

да определи съда и съответния съдия, пред който/когото се предявява искът, и да посочи страните, като предостави техните имена, адрес или седалище, и ако е възможно — граждански и данъчен идентификационен номер, професия и месторабота;

да посочи служебния адрес на своя процесуален представител;

да посочи вида на иска;

да изложи съществените обстоятелства, които са довели до предявяване на иска, както и правните основания на иска;

да формулира искането;

да обяви стойността на претенцията;

да определи съдебния изпълнител, който да отговаря за призовките, или съдебния представител, който да отговаря за тях;

да изиска събирането на доказателства, като в този случай цялата информация, предвидена в преработения Регламент „Брюксел IIa“, трябва да придружава искането;

да приложи документ за платена съдебна такса или за отпускане на правна помощ под формата на освобождаване от такова плащане, включително в случаите, в които това освобождаване е било предоставено в държавата членка по произход.

Първоначалната молба и документите се подават от процесуалните представители по електронен път посредством компютърната система, поддържаща дейността на съдилищата, на адрес: <https://citius.tribunaisnet.mj.pt/>

Същата процедура е приложима, когато искът се предявява от прокуратурата в защита на интересите на малолетното или непълнолетното лице.

Прокуратурата е освободена от разходи, когато действа в защита на интересите на малолетното или непълнолетното лице.

За достъп до компютърната система практикуващите юристи, стажант-юристите и адвокатите трябва да бъдат регистрирани при субекта, отговарящ за управлението на достъпа до компютърната система.

Когато предявяването на претенцията не включва назначаването на представител, а страната не се подпомага или се подпомага от представител, но има основателна причина, която възпрепятства последния да извърши процесуални действия по електронен път, първоначалната молба и документите могат да бъдат подадени по един от следните начини:

като се подадат в деловодството на съда, като за процесуални цели е валидна датата на подаване на документа;

като се изпратят с препоръчана пощенска пратка, като за процесуални цели е валидна датата на изпращане на документа с препоръчана пратка;

като се изпратят по факс, като датата на изпращане се счита за дата на процесуалния акт.

След като бъдат получени в съда, първоначалната молба и придружаващите документи се вписват официално и се разпределят. Съдията проверява дали е налична цялата необходима информация и дали няма предвидени в преработения Регламент „Брюксел IIa“ основания за отказ, след което декларира изпълняемостта на решението. След това страните се уведомяват за решението относно изпълняемостта.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването и изпълнението на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

В член 30 от преработения Регламент „Брюксел IIa“ е предвидена възможността заинтересована страна да подаде в държава членка молба за **декларация за непризнаване** на решение относно родителска отговорност, издадено в друга държава членка.

В този случай съдът, до който страната следва да подаде молба в Португалия, както и приложимите процедурни правила са посочените в отговора на въпрос 15, със следното пояснение: това е случай на отрицателен установителен иск по общия ред. Това има последствия във връзка с правилата за доказателствената тежест, тъй като съгласно португалското право при отрицателен установителен иск ответникът трябва да докаже фактите, съставляващи претендираното право (член 343, параграф 1 от Гражданския кодекс).

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Отношенията между родителите и децата се уреждат (член 57 от Гражданския кодекс):

от общото национално право на родителите;

или, ако такова не съществува,

от правото на обичайното местопребиваване на родителите;

или, ако обичайното местопребиваване на родителите е в различни държави,

от отечественото право на детето.

„Отечествено право на лицето“ означава правото на държавата, чийто гражданин е то (член 31 от Гражданския кодекс).

Отечествено право на лице без гражданство е правото на държавата, в която е неговото местопребиваване. Ако обаче лицето без гражданство е непълнолетно или малолетно лице, или недееспособно лице, негово отечествено право е това на местожителството му за правни цели (член 32, параграфи 1 и 2 от Гражданския кодекс).

Къде да намерим приложимото законодателство

[🔗 Граждански кодекс](#)

[🔗 Граждански процесуален кодекс](#)

[🔗 Общи принципи на медиацията](#)

[🔗 Система за семейна медиация \(Министерска заповед за изпълнение № 13/2018 от 22 октомври 2018 г.\)](#)

[🔗 Правна рамка за гражданското производство за настойничество/попечителство](#)

[🔗 Закон за закрила на децата и младежите, изложени на риск](#)

[🔗 Закон за организацията на съдебната система](#)

[🔗 Достъп до правото и съдилищата](#)

[🔗 Производства от компетентността на главния прокурор и службите по гражданско състояние](#)

[🔗 Регламент \(ЕС\) 2019/1111 на Съвета от 25 юни 2019 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвлечане на деца \(преработен текст\)](#)

Предупреждение:

Нито звеното за контакт на ЕСМ по граждански дела, нито съдилищата или други образувания и органи са обвързани от информацията, съдържаща се в настоящия информационен лист. Също така все пак е необходимо да се прочетат действащите правни текстове, които подлежат на редовно актуализиране и еволюционно тълкуване на съдебната практика.

Тази уеб страница е част от [🔗 „Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [🔗](#) коментари относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 05/04/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Румъния

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

В румънския граждански кодекс (*Codul Civil*) се използва понятието **родителска отговорност** (*autoritate părintească*). **Родителска отговорност означава** всички права и задължения по отношение на детето и неговото имущество. Правата и задълженията се носят поравно от двамата родители и се упражняват в най-добрия интерес на детето. Родителската отговорност се упражнява, докато детето придобие пълна дееспособност. Родителските права и задължения (предвидени в членове 487—499 от Гражданския кодекс и Закона за защита и насърчаване на правата на децата № 272/2004 (*Legea nr. 272/2004*)) по отношение на детето включват наред с другото:

правото и задължението да установят и съхранят самоличността на детето. Детето трябва да бъде регистрирано непосредствено след раждането, като има право на име и гражданство. Родителите избират собственото и фамилното име на детето;

правото и задължението да отглеждат детето. Родителите имат правото и задължението да отглеждат детето, да се грижат за неговото здраве и за физическото, психологическото и интелектуалното му развитие, за неговото възпитание, образование и професионално обучение в съответствие със собствените си убеждения и с качествата и нуждите на детето;

правото и задължението да осигурят надзор върху детето;

правото и задължението да осигурят издръжка за детето. Родителите са задължени както съвместно, така и поотделно, да предоставят издръжка за своето ненавършило пълнолетие дете. Родителите са задължени да издържат пълнолетното си дете до завършване на образованието, ако той /тя продължава да следва, но не по-късно от навършването на 26-годишна възраст;

правото да налагат някои дисциплинарни мерки срещу детето. Забранено е предприемането на мерки, включително някои форми на физическо наказание, които биха могли да увредят физическото, психическото или емоционалното състояние на детето;

правото да искат връщането на детето от всяко лице, което го задържа без да има право на това;

правото на родителите да се съберат със своето дете. Това право е свързано с правото на детето да не бъде разделяно от родителите си, освен поради извънредни и временни причини (например мерки за временно настаняване в приемен дом);

правото на родителя на лични отношения с детето му. Начини за осъществяване на лични отношения с детето например са: посещаване на детето в неговия дом, посещаване на детето, докато то е в училище, предоставяне на възможност на детето да прекарва ваканцията си с всеки от своите родители;

правото да определят жилището на детето. Ненавършилото пълнолетие дете трябва да живее със своите родители. Ако родителите не живеят заедно, те определят жилището на детето по взаимно съгласие. В случай на разногласие между родителите решението се взема от Съда по настойничеството (*Instanța de tutelă*);

правото да дадат съгласие за годеж и брак на детето в случай на ненавършили пълнолетие деца, навършили 16-годишна възраст; правото да дадат съгласие за осиновяване на детето;

правото да оспорват мерките, предприемани от органите по отношение на детето, и да подават молби и завеждат дела от свое име и от името на детето.

Родителските права и задължения (предвидени в членове 500—502 от Гражданския кодекс) по отношение на имуществото на детето включват наред с другото:

управление на имуществото на детето. Родителят няма права върху имуществото на детето, както и детето няма права върху имуществото на родителя, освен правото да наследява и правото на издръжка. Родителите имат правото и задължението да управляват имуществото на своето ненавършило пълнолетие дете и да представляват детето за целите на правни граждански актове или да дават своето съгласие относно такива актове. След като навърши 14 години, ненавършилото пълнолетие дете упражнява своите права и изпълнява задълженията си самостоятелно, но със съгласието на родителите и, по целесъобразност, на Съда по настойничеството;

правото и задължението да представляват ненавършило пълнолетие дете за целите на граждански актове и да дават съгласието си относно такива актове. До навършване на 14-годишна възраст детето се представлява от родителите за целите на гражданските актове, тъй като не е дееспособно. На възраст 14—18 години детето разполага с ограничена дееспособност, при което упражнява своите права и изпълнява задълженията си самостоятелно, но с предварителното съгласие на родителите.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Правата и задълженията принадлежат поравно на двамата родители (член 503, параграф 1 от Гражданския кодекс), когато родителите са сключили брак, но също и след развод (член 397 от Гражданския кодекс); същото се отнася и за децата, родени извън брака, чийто произход от двамата родители е установен, както и в случаите, когато двамата родители съжителстват като партньори (член 505, параграф 1 от Гражданския кодекс).

Родителската отговорност не се упражнява поравно от (разделени) родители: в случай на прекратяване на брака с развод, ако съдът прецени, че е в интерес на детето родителската отговорност да се упражнява само от единия родител (член 398 от Гражданския кодекс); в случай на унищожаване на брака (член 305, параграф 2 от Гражданския кодекс); ако детето е родено извън брака и родителите не съжителстват като партньори (член 505, параграф 2 от Гражданския кодекс).

Съгласно член 507 от Гражданския кодекс родителската отговорност се упражнява от единия от родителите, когато другият родител е починал, лишен е от родителски права или е поставен под запрещение.

Родителската отговорност се упражнява от родителите частично, когато правата и задълженията са възложени на трето лице или на институция за социално подпомагане (член 399 от Гражданския кодекс).

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Родителят на непълнолетно дете, навършило 14-годишна възраст, има родителски права и задължения само по отношение на детето. Правата и задълженията по отношение на имуществото на детето се полагат на настойника на детето или на друго лице.

Настойничество на ненавършили пълнолетие деца се учредява, когато и двамата родители са починали, считат се за неизвестни, лишени са от родителски права или им е наложена наказателна санкция лишаване от родителски права, поставени са под запрещение, в неизвестност са или са обявени по съдебен ред за умрели, или когато съдът реши — в случай на прекратяване на осиновяване, че за защита на интересите на ненавършилото пълнолетие дете трябва да бъде учредено настойничество.

Настойничество се учредява и когато вследствие на налагане на мярка лишаване от родителски права, за детето не се грижи нито един от родителите му.

По изключение съдът по настойничеството може да реши да настани детето при роднина на семейството или при друго семейство или лице — с тяхно съгласие, или в институция за полагане на грижи.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

По принцип след развод родителската отговорност принадлежи съвместно на двамата родители или само на единия от родителите, ако това е обосновано от защитата на най-добрия интерес на детето. Другият родител запазва правото да следи как се отглежда и образова детето и правото да даде съгласието си за неговото/нейното осиновяване.

По изключение Съдът по настойничеството може да реши да настани детето при роднина на семейството или при друго семейство или лице — с тяхно съгласие, или в институция за полагане на грижи. Те упражняват правата и изпълняват задълженията на родители по отношение на детето (член 399 от Гражданския кодекс).

Когато детето е родено извън брака, но родството и с двамата родители е установено, родителската отговорност се упражнява съвместно и поравно от родителите, ако те съжителстват като партньори. Ако родителите на детето, родено извън брака, не съжителстват като партньори, родителската отговорност се упражнява само от единия родител.

Развод по взаимно съгласие може да бъде допуснат от нотариус, дори ако има ненавършили пълнолетие деца, родени от брака, извън брака или които са осиновени, ако съпрузите са постигнали споразумение по всички аспекти, касаещи: фамилното име, което децата ще ползват след развода, упражняването на родителските права от двамата родители, определянето на дома на децата след развода, как ще бъдат съхранени личните отношения между разделения родител и всяко дете, както и определянето на приноса на всеки от родителите към покриването на разходите по отглеждане на детето, възпитанието, образованието и професионалното обучение на децата. Ако от констатацията в доклада на социалните служби стане ясно, че споразумението между съпрузите относно съвместното упражняване на родителската отговорност или относно определянето на дома на децата не е в интерес на детето, нотариусът отхвърля молбата за развод и съветва съпрузите да се обърнат към съда.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Родителите могат да постигнат съгласие относно упражняването на родителската отговорност или за мерките, които да бъдат предприети за закрила на детето, със съгласието на Съда по настойничеството, ако това е в най-добрия интерес на детето (член 506 от Гражданския кодекс). Страните могат да се явят по всяко време в хода на производството, дори без да са призовани, за да поискат утвърждаване на тяхното споразумение с произнасяне на съдебно решение според това споразумение. Съдебното решение за утвърждаване на споразумението е окончателно и подлежи на изпълнение.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Медиацията е факултативен способ, който се използва преди да бъде сезиран съда. В хода на съдебния процес съдебните органи са задължени да уведомят страните за възможността да се използва медиация и за предимствата от това. Ако не бъде постигнато споразумение чрез медиация, спорните въпроси се решават от съда.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Вж. отговора на въпрос 1.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Ако съдът реши, че родителската отговорност трябва да се упражнява само от единия от родителите, въпросният родител решава самостоятелно всички въпроси, свързани с детето. Другият родител запазва правото да следи възпитанието и образованието на детето, както и правото да даде съгласие за неговото осиновяване.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Родителите упражняват родителската отговорност съвместно и поравно. Що се отнася до добросъвестни трети страни, ако някой от родителите самостоятелно извърши обикновено правно действие за упражняване на родителски права и изпълнение на родителски задължения, тогава се приема, че той е действал със съгласието на другия родител.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Молбите за защита на физически лица, които попадат в сферата на компетентност на съда по настойничеството и семейните въпроси (съд от първа инстанция или, по целесъобразност, Трибуналет за непълнолетни лица и семейноправни въпроси — *tribunalele specializate pentru minori și familie*), се разглеждат от териториално компетентния съд по постоянното или временното местожителство на защитеното лице (член 94 от Гражданския процесуален кодекс (*Codul de Procedură Civilă*)).

Съдът по местожителството на ищеца е компетентен да разглежда молби, свързани с установяването на майчинство или бащинство, а съдът по местожителството на ищеца, който се явява вискател на издръжка, е компетентен да разглежда молби, свързани със задължения за издръжка (включително държавна издръжка за деца).

Документите, които трябва да бъдат приложени към исковата молба, са: копие на удостоверението за раждане на ненавършилото пълнолетие дете, копие на личната карта, копие на съдебното решение за развод, постигнатото споразумение чрез медиация (ако има такава) и всички други документи, които се считат за полезни при разрешаване на делото. Молбата е освободена от гербов налог.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдът може да предприема временни мерки чрез заповед на председателя в хода на целия бракоразводен процес (специално производство с по-кратки срокове за уреждане) относно определянето на дома на ненавършилите пълнолетие деца, относно задължението за издръжка, относно събирането на държавната издръжка за деца и относно ползването на семейното жилище (член 919 от Гражданския процесуален кодекс).

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Правна помощ може да се предоставя въз основа на Извънредна наредба № 51/2008 (*Ordonanța de Urgență nr. 51/2008*) относно публичната правна помощ по граждански въпроси, одобрена и изменена със Закон № 193/2008 (*Legea nr. 193/2008*), с последващите изменения.

Правната помощ може да бъде предоставена отделно или кумулативно под формата на съдействие от адвокат, заплащане за вещо лице, устен или писмен превод, плащане на таксата на съдебен изпълнител, за освобождавания, намаления, разсрочване или отсрочване на плащането на съдебни такси.

На пълна правна помощ имат право лица, чиито нетни месечни доходи на човек от семейството са били под 300 RON през последните два месеца преди подаването на молбата. Ако доходът е бил под 600 RON, правната помощ се покрива на 50%. Определените условия обаче не пречат заявителите, чиито средства надвишават посоченото ниво, да получат правно съдействие, ако докажат, че не могат да заплатят съдебните разходи поради разлика в жизнения стандарт в държавата на постоянното или обичайно местожителство и държавата на съда.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Съдебните решения по дела, свързани с упражняване на родителска отговорност (присъединени към бракоразводно дело или като самостоятелно дело), подлежат само на обжалване или само на съдебно преразглеждане в срок до 30 дни, считано от постановяването на съдебното решение, ако става дума за съдебно решение за утвърждаване на споразумението между страните.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Ако длъжникът не изпълни доброволно своето задължение, вискателят трябва да се обърне към съдебен изпълнител. Съдебният изпълнител иска от компетентния съд по местоизпълнението съгласие за принудително изпълнение. Въпросът се решава в закрито заседание, без призоваване на страните.

Ако искането за принудително изпълнение бъде уважено, съдебният изпълнител изпраща съдебно разпореждане и призовка до родителя или лицето, при което е настанено ненавършилото пълнолетие дете, с което му съобщава датата, на която трябва да се яви с ненавършилото пълнолетие дете, което следва да бъде поето от вискателя, или му нарежда да позволи на другия родител да упражнява своето право на лични отношения с ненавършилото пълнолетие дете.

Ако длъжникът не изпълни своето задължение, съдебният изпълнител преминава към принудително изпълнение в присъствието на представител на Генерална дирекция „Социално подпомагане и закрила на детето“ и, при нужда, в присъствието на психолог и полицейски служители. Никой няма право да тормози ненавършилото пълнолетие дете или да го подлага на натиск в хода на принудителното изпълнение.

Ако длъжникът не изпълни своето задължение, определената от съда санкция важи до изпълнението, като съдебният изпълнител сезира прокурора за започване на преследване по наказателен ред.

Ако ненавършилото пълнолетие дете откаже, изпълнителят представя официален доклад на представителя на Генерална дирекция „Социално подпомагане и закрила на детето“ и компетентният съд нарежда ненавършилото пълнолетие дете да премине програма за консултиране, която се съставя въз основа на доклада на психолога. Ако ненавършилото пълнолетие дете откаже това, след като е възобновено принудителното изпълнение, вискателят може да се обърне към съда за налагане на санкция.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

За признаване на решение относно родителската отговорност се прилагат разпоредбите на Регламент (ЕО) № 2201/2003. Молбата се подава до съда по постоянното местожителство на ответника или по неговото местопребиваване в Румъния. Решението за признаване може да се обжалва пред апелативния съд (*Curtea de Apel*), който е териториално компетентен, или да се оспори с искане за съдебно преразглеждане пред Висшия касационен съд (*Înalta Curte de Casație și Justiție*).

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

За да оспори признаването на решение относно родителската отговорност, заинтересованото лице може да се обърне към трибунала по местожителството на ответника или неговото местопребиваване в Румъния.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

В член 2611 от Гражданския кодекс е предвидено, че приложимото право по отношение на родителската отговорност и защитата на децата се определя в съответствие с Конвенцията за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, приета в Хага на 19 октомври 1996 г., ратифицирана със Закон № 361/2007.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите коментари относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 16/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Словения

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Родителската отговорност е правоотношение, уреждано от **семейното право**. Отношенията започват от раждането на дете или от определянето на бащинството и майчинството. В словенската правна система децата, родени от родители, които не са сключили брак, имат същите права и задължения като тези на родените от родители, които са сключили брак. В словенското законодателство е приета система на „пълно осиновяване“, което означава, че осиновените деца се третират по същия начин, както и биологичните.

Правното основание е предвидено в **член 54 от Конституцията на Словения (*Ustava Republike Slovenije*)**, според който родителите имат правото и задължението да издържат, образуват и отглеждат своите деца. Това право и задължение може да бъде отменено или ограничавано само по причини, предвидени в законодателството, с цел защита на интересите на детето. Децата, родени от родители, които не са сключили брак, имат същите права като тези на родените от родители, които са сключили брак.

Родителската отговорност представлява целия набор от права и задължения, които имат родителите, за да създадат, по най-добрия възможен начин, условията за осигуряването на цялостното развитие на своето дете. Родителската отговорност се поделва между двамата родители. (член 6 от Семейния кодекс [*Družinski zakonik*]).

Родителите трябва да гарантират интересите на детето си във всички дейности, отнасящи се до него и при отглеждането му да проявяват уважение към неговата личност, индивидуалност и достойнство. Родителите са с предимство пред всички останали при полагането на грижи за

своето дете и поемането на отговорност за това да се работи в негов интерес. Счита се, че родителите работят в интерес на своето дете, ако, като вземат предвид личността, възрастта, нивото на развитие и конкретните желания на детето, посрещат неговите материални, емоционални и психосоциални потребности, като действат по начин, който показва тяхната грижа и отговорност по отношение на детето, предоставят му адекватни насоки и насърчават неговото развитие. (член 7 от Семейния кодекс)

Родителите носят основната и равна отговорност за отглеждането и възпитанието на своето дете. Тяхна основа грижа са интересите на детето и държавата им помага да изпълняват родителските си задължения.

Родителската отговорност включва правата и задълженията на родителите във връзка с живота и здравето, възпитанието, защитата, грижите, надзора и образованието на детето, както и техните права и отговорности във връзка с представителството и издръжката на детето, и управлението на неговото имущество. Съгласно условията, определени в Семейния кодекс, компетентен орган може да ограничи упражняването на родителската отговорност от страна на единия или на двамата родители, или да отнеме родителската отговорност на единия или на двамата родители.

Родителите трябва да се грижат за живота и здравето на своето дете, както и да го защитават, възпитават, отглеждат и да осъществяват надзор над него. Те трябва да предоставят на детето си условията за здравословен растеж и балансирано личностно развитие, да му помагат да развие способността да живее и работи самостоятелно, да издържат детето си в съответствие с разпоредбите на Семейния кодекс и да гарантират, по най-добрия възможен начин, че то може да получи обучение и образование според своите способности, таланти и желания. (членове 135, 136 и 137 от Семейния кодекс)

Детето има право на лични отношения с двамата родители, както и двамата родители имат право на лични отношения с детето. (член 141 от Семейния кодекс)

Юридическата отговорност на родителя за неговото дете е изложена в член 142 от Кодекса на задълженията (*Obligacijski zakonik*). Родителите имат отговорност за нанесените на трета страна щети от дете, което е под седемгодишна възраст, независимо дали детето е виновно за нанесената щета. Родителите имат отговорност за нанесените на трета страна щети от малолетно или непълнолетно дете, което е над седемгодишна възраст, освен ако те не могат да докажат, че детето не е отговорно за нанесените щети.

С член 145 от Семейния кодекс се регулира **представителството** на детето в отношенията му с външния свят. Освен ако не е определено друго по закон (напр. ако на детето е предоставена приемна грижа), детето се представлява от своите родители. Ако на малолетно или непълнолетно дете трябва да бъде връчено или доставено нещо, или ако детето трябва да бъде уведомено за нещо, въпросното нещо може да бъде прието или информацията може да бъде получена от всеки един от родителите. Ако родителите не живеят заедно, това се извършва от родителя, с когото живее детето или родителя, посочен в съдебната спогодба или решение относно съвместното упражняване на родителски права съгласно член 139 от Семейния кодекс (член 145 от Семейния кодекс)

Имуществото на детето се управлява от родителите му в негов интерес. Родителите могат да използват приходите от имуществото на детето си, по-специално за издръжката, възпитанието и образованието на детето, както и за непосредствените нужди на семейството, ако самите те нямат достатъчно средства. (членове 147 и 148 от Семейния кодекс)

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителите носят основната и равна отговорност за отглеждането и възпитанието на своето дете. Тяхна основна грижа са интересите на детето. (член 135 от Семейния кодекс)

Родителите упражняват своето родителско право по взаимно съгласие с оглед на интереса на детето. Ако не могат сами да постигнат споразумение по този въпрос, могат да получат помощ от център за социални услуги (*center za socialno delo*). Ако желаят, те могат също така да ползват услугите на медиатор. Когато родителите не живеят заедно и не упражняват съвместно родителски права по отношение на детето, те заедно, по взаимно съгласие и с оглед на интереса на детето, вземат решения по въпросите от голямо значение за развитието на детето. Ако не могат сами да постигнат споразумение по този въпрос, могат да получат помощ от център за социални услуги. Ако желаят, те могат също така да ползват услугите на медиатор.

Родителят, който упражнява родителски права върху детето е този, който взема решения по въпроси, свързани с ежедневния живот на детето и постоянното му местопребиваване, при условие че това не оказва неблагоприятно въздействие върху въпросите, които са от голямо значение за развитието на детето.

Когато родителите не могат да постигнат споразумение по въпроси, които са от голямо значение за развитието на детето, по тях се произнася съдът.

Когато единият от родителите е възпрепятстван да упражнява родителската отговорност, тя се упражнява от другия родител.

Ако единият от родителите вече не е жив или е неизвестен, или ако родителската му отговорност е била отнета, тази отговорност се упражнява от другия родител. (член 151 от Семейния кодекс)

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Родителите са с предимство пред всички останали по отношение на правото и задължението да защитават правата и интересите на своето дете. Ако родителите не упражняват своите права или не изпълняват задълженията си, или не го правят в интерес на детето, държавата предприема мерки за защита на правата и интересите на детето (наричани по-долу: мерки за защита на интересите на детето). Мерки за защита на интересите на детето могат да бъдат предприети, докато детето придобие пълна дееспособност за сключване на договори, освен ако не се предвижда друго в Семейния кодекс. (член 154 от Семейния кодекс)

Съдът може да отнеме дете от неговите родители и да го настани при друго лице, да му предостави приемна грижа или да го настани в институция, ако детето е застрашено и ако преместването му е единственият начин интересите му да бъдат защитени в достатъчна степен, и ако обстоятелствата по случая показват, че след определен период от време родителите ще са в състояние да поемат отново отговорност за отглеждането и възпитанието на детето. (член 174 от Семейния кодекс)

Съдът може да реши да настани дете в институция, ако то страда от психосоциални проблеми, изразени като поведенчески, емоционални, обучителни или други трудности в неговото развитие, ако детето или други деца в семейството са застрашени и единственият възможен начин да се защитят интересите на детето или тези на другите деца в семейството е то да бъде настанено в институция. (член 175 от Семейния кодекс)

За дете може да се грижи осиновител. Дете може да бъде дадено за осиновяване единствено ако родителите са дали съгласие за осиновяване в център за социални услуги или пред съд след раждането на детето. За дете, което не е навършило осем седмици, съгласието трябва да бъде потвърдено отново, след като детето навърши осем седмици. Ако то не бъде потвърдено, няма да има правна сила. Не се изисква съгласие от родител, чиято родителска отговорност е отнета или който трайно не може да изрази волята си. Деца, чиито родители са неизвестни или чието местопребиваване е било неизвестно за една година, също могат да бъдат дадени за осиновяване. (член 218 от Семейния кодекс) Осиновяването прекратява правата и задълженията на детето по отношение на родителите му и други роднини, и обратното. Ако съпругът или небрачният

партньор на единия от родителите осинови детето, правата и задълженията на детето по отношение на този родител и неговите роднини не се прекратяват, и обратното. (член 220 от Семейния кодекс)

Предоставянето на родителска отговорност на роднина е нов институт, въведен със Семейния кодекс във връзка с грижите за дете. Този институт е може да се прилага единствено за дете, чиито родители са починали. Ако това е в интерес на детето, съдът може да предостави родителската отговорност на роднина, който е готов да поеме отговорността за детето и отговаря на определените в Семейния кодекс условия за осиновяване.

В Семейния кодекс се определя кой следва да се счита за роднина в тези случаи: лице, което има кръвно родство с детето по права линия до втора степен или по съребрена линия до четвърта степен. Лицето, на което е предоставена родителската отговорност, придобива същите права и задължения, каквито биха имали родителите на детето, и става негов законен представител. Лицето, на което е предоставена родителската отговорност трябва да издържа детето. Ако родителската отговорност трябва да бъде предоставена на двама роднини, които са сключили брак помежду си или съжителстват без брак, или на роднина и неговата/нейният съпруга/съпруг или небрачен партньор, отговарящи на условията, тази отговорност се предоставя и на двамата партньори и не може да се предостави само на единия от тях. (член 231 от Семейния кодекс)

Съдът назначава настойник/попечител на дете, което няма родители или дете, чиито родители не се грижат за него и поставя детето под грижите на въпросния настойник/попечител. (член 257 от Семейния кодекс) Център за социални услуги или съд назначава специален („колизionen“) настойник/попечител (*kolizijski skrbnik*) на дете, когато родителите на детето упражняват родителска отговорност, но възниква противоречие в интересите им, или когато в случай на настойничество възниква противоречие в интересите на детето и неговия настойник/попечител. (член 269 от Семейния кодекс)

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Родители, които не живеят заедно или които възнамеряват да се разделят, трябва да постигнат споразумение относно упражняването на родителски права по отношение на общите си деца и го правят в интерес на тези деца. Те могат да се договорят да продължат да упражняват съвместно родителски права по отношение на децата си, да отстъпят упражняването на родителските права на единия от родителите или да разделят децата помежду си. Ако не могат сами да постигнат споразумение по този въпрос, могат да получат помощ от център за социални услуги. Ако желаят, те могат също така да ползват услугите на медиатор. Ако родителите постигнат споразумение относно упражняването на родителски права, те могат да поискат да се подпише съдебна спогодба. Ако съдът установи, че споразумението не е в интерес на децата, той отхвърля искането. Ако родителите не постигнат споразумение относно упражняването на родителските права, този въпрос се решава от съда. Съдът може също така по свое усмотрение и в съответствие с разпоредбите на Семейния кодекс да се произнесе по други мерки за гарантиране на интересите на детето. При постановяване на решение относно упражняването на родителски права съдът винаги се произнася и относно издръжката на общите деца на родителите и относно личните отношения със съответните родители, в съответствие със Семейния кодекс. Съдът постановява ново решение относно упражняването на родителски права, когато това е необходимо поради промяна в обстоятелствата или поради интереса на детето. (член 138 от Семейния кодекс)

Когато съдът постановява унищожаване на брака, той се произнася и относно упражняването на родителските права и издръжката за всяко от общите деца на родителите, както и относно личните отношения със съответните родители в съответствие с този закон. Преди това той трябва да установи как най-добре да се гарантират интересите на детето или децата. (член 98 от Семейния кодекс)

Когато родителите не живеят заедно и не упражняват съвместно родителски права по отношение на детето, те заедно, по взаимно съгласие и с оглед на интереса на детето, вземат решения по въпросите от голямо значение за развитието на детето. Ако не могат сами да постигнат споразумение по този въпрос, могат да получат помощ от център за социални услуги. Ако желаят, те могат също така да ползват услугите на медиатор. Родителят, който упражнява родителски права върху детето е този, който взема решения по въпроси, свързани с ежедневния живот на детето и постоянното му местопребиваване, при условие че това не оказва неблагоприятно въздействие върху въпросите, които са от голямо значение за развитието на детето. (член 151 от Семейния кодекс)

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Родителите, които не живеят заедно или които възнамеряват да се разделят, трябва да постигнат споразумение относно упражняването на родителски права по отношение на общите си деца и го правят в интерес на тези деца. Те могат да се договорят да продължат да упражняват съвместно родителски права по отношение на децата си, да отстъпят упражняването на родителските права на единия от родителите или да разделят децата помежду си. Ако не могат сами да постигнат споразумение по този въпрос, могат да получат помощ от център за социални услуги. Ако желаят, те могат също така да ползват услугите на медиатор. Ако родителите постигнат споразумение относно упражняването на родителски права, те могат да поискат да се подпише съдебна спогодба. Ако съдът установи, че споразумението не е в интерес на децата, той отхвърля искането. Ако родителите не постигнат споразумение относно упражняването на родителските права, този въпрос се решава от съда. (член 138 от Семейния кодекс) Съдебна спогодба или съдебно решение за съвместно упражняване на родителски права трябва да съдържа решение относно постоянното местопребиваване на детето, на кого от родителите трябва да бъде връчена всяка кореспонденция във връзка с детето и относно издръжката за детето. (член 139 от Семейния кодекс)

Родители, които не живеят заедно или които възнамеряват да се разделят, и родители, които живеят заедно, постигат споразумение относно издръжката на общите си деца. Ако не могат сами да постигнат споразумение по този въпрос, могат да получат помощ от център за социални услуги. Ако желаят, те могат също така да ползват услугите на медиатор. Ако родителите не постигнат споразумение относно издръжката на общите си деца, този въпрос се решава от съда. (член 140 от Семейния кодекс)

Детето има право на лични отношения с двамата родители, както и двамата родители имат право на лични отношения с детето. Личните отношения трябва да гарантират, че се зачитат интересите на детето. Родителят, с когото живее детето и който упражнява родителски права по отношение на него, или трето лице, с което живее детето, трябва да се въздържа от поведение, което възпира или възпрепятства поддържането от детето на лични отношения и трябва да се стреми да насърчава детето да възприеме подходяща нагласа спрямо личните отношения с другия родител или с двамата родители. Родителят, който поддържа лични отношения с детето, трябва да се въздържа от поведение, което възпрепятства личните отношения с и отглеждането и възпитанието на детето. Родители, които не живеят заедно или които възнамеряват да се разделят постигат споразумение относно личните отношения. Ако не могат сами да постигнат споразумение по този въпрос, могат да получат помощ от център за социални услуги. Ако желаят, те могат също така да ползват услугите на медиатор. Ако родителите постигнат споразумение относно упражняването на родителски права, те могат да поискат да се подпише съдебна спогодба. Ако съдът установи, че споразумението не е в интерес на детето, той отхвърля искането. Ако родителите не постигнат споразумение относно личните отношения, този въпрос се решава от съда. (член 141 от Семейния кодекс)

Дете има право също на лични отношения и с други лица, които са членове на неговото семейство и които имат близка лична връзка с него, освен ако това не е в противоречие с интереса на детето. За такива лица се считат по-специално бабите и дядовците на детето, неговите братя и сестри, еднокръвен или едноутробен брат и еднокръвна или едноутробна сестра, предишни приемни родители и бивш или настоящ съпруг/съпруга

или партньор на единия или другия родител, с когото съжителстват без брак. Споразумение относно личните отношения се постига от родителите на детето, детето (ако е способно да разбере значимостта на споразумението) и горепосочените лица. Ако не могат сами да постигнат споразумение по този въпрос, могат да получат помощ от център за социални услуги. Ако желаят, те могат също така да ползват услугите на медиатор. Степента до която и начинът, по който се поддържат лични отношения, трябва да бъдат в интерес на детето. Ако бъде постигнато споразумение относно личните отношения, родителите, детето и горепосочените лица също могат да поискат да бъде подписана съдебна спогодба. Ако съдът установи, че споразумението не е в интерес на децата, той отхвърля искането. Ако родителите, детето или посочените в първа алинея от този член лица не могат да постигнат споразумение, въпросът относно личните отношения се решава от съда. (член 142 от Семейния кодекс)

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Преди да поискат от съда да се произнесе относно упражняването на родителските права и издръжката за детето, личните отношения на детето с тях или с други лица или относно въпроси, свързани с упражняването на родителската отговорност, които са от голямо значение за развитието на детето, родителите участват в предварителна процедура по семейни консултации в център за социални услуги, освен когато единият от родителите е психически неспособен или когато единият от съпрузите живее в чужбина или местонахождението или местоживеенето му са неизвестни.

Ако се разглеждат личните отношения с друго лице, това друго лице и детето (ако то е подало молба за лични отношения) трябва да посещават семейни консултации преди да бъде подадено искането.

Целта на предварителните семейни консултации е вниманието на родителите или на друго лице да се насочи към изискването за гарантиране на интересите на детето при уреждане на отношенията с него, положителното въздействие, което оказва върху детето доброволното уреждане на отношенията, и предназначението на медиацията.

Семейните консултации трябва да се провеждат преди да се подаде искането за ново решение, което да бъде постановено по някой от въпросите, посочени в алинея първа от настоящия член.

Родителите или горепосочените лица участват в предварителни семейни консултации без своите представители. Със съгласието на родителите или на горепосочените лица, службата за социални услуги може да пристъпи след предварителните семейни консултации към процедура по медиация. Тези лица могат да участват в процедура по медиация, която се предоставя и от други доставчици (член 203 от Семейния кодекс) Медиацията може да се извършва преди, по време или след съдебно производство и може да включва съдействие при уреждане на лични и имуществени отношения. Медиацията се извършва основно преди започване на съдебно производство с оглед на оформяне на искане за прекратяване на брак по взаимно съгласие или молба за съдебна спогодба относно упражняването на родителски права върху детето, издръжка и лични отношения с родители или други лица, или въпроси, свързани с родителската отговорност, които са от голямо значение за развитието на детето. Медиацията в хода на съдебно производство се извършва в съответствие с правото, уреждащо алтернативно разрешаване на спорове. В случай, че страните или участниците в производството са се договорили да поискат медиация, съдът може да отхвърли молбата и да не спре съдебното производство, ако в рамките на производство с участието на дете, прецени, че спирането не би било в интерес на детето. (член 205 от Семейния кодекс)

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдът може да реши единия родител да упражнява родителските права върху всички деца, децата да бъдат разделени между родителите или и двамата родители да упражняват съвместно родителските права върху децата. Съдът може също така по свое усмотрение и в съответствие с разпоредбите на Семейния кодекс да се произнесе по други мерки за гарантиране на интересите на детето. При постановяване на решение относно упражняването на родителски права съдът винаги се произнася и относно издръжката на общите деца на родителите и относно личните отношения със съответните родители, в съответствие със Семейния кодекс. Съдът постановява ново решение относно упражняването на родителски права, когато това е необходимо поради промяна в обстоятелствата или поради интереса на детето. (членове 138 и 139 от Семейния кодекс)

Съдът се произнася и относно издръжката на детето и относно личните отношения. (член 105а, членове 106 и 106а от Закона за брака и семейните отношения [*Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih*]).

За да вземе решение относно личните отношения, съдът се ръководи главно от интереса на детето. Ако родителят с когото живее детето възпрепятства личните отношения между детето и другия родител, и те не могат да се осъществят дори и със специализираната помощ на център за социални услуги, съдът може да реши, по искане на другия родител, да отнеме родителските права на родителя, който възпрепятства личните отношения и да повери детето на другия родител, ако съдът счита, че другият родител ще позволи лични отношения и ако това е единствения начин, по който да бъдат гарантирани интересите на детето. Съдът постановява ново решение относно личните отношения с родителите, когато това е необходимо поради промяна в обстоятелствата или интереса на детето. (член 141 от Семейния кодекс) Съдът може да отнеме или да ограничи правото на лични отношения като част от мярката за гарантиране на интересите на детето. (член 173 от Семейния кодекс)

При вземане на решение относно упражняването на родителските права и издръжката за дете, правото на лични отношения, упражняването на родителска отговорност и предоставянето на родителска отговорност на роднини, съдът отчита също мнението на детето, когато то самото е изразило такова или когато това е направило лице, на което детето има доверие и е избрано от самото дете, при условие че детето е способно да разбере значимостта и последиците от мнението. Във връзка с интереса на детето съдът взема предвид становището на центъра за социални услуги, когато такова становище е предоставено в съответствие със закона, уреждащ гражданските охранителни производства. (член 143 от Семейния кодекс)

При изчисляване на дължимата издръжка за дете съдът трябва да действа в интерес на детето, за да гарантира, че издръжката на детето ще може адекватно да осигури неговото благоприятно физическо и умствено развитие. Издръжката за дете трябва да включва разходите за нуждите на детето, по-специално разходите за жилище, храна, облекло, обувки, грижа и закрила, образование, развитие, отдих, развлечения и други специфични нужди на детето (член 190 от Семейния кодекс)

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Когато родителите не живеят заедно и не упражняват съвместно родителски права по отношение на детето, те заедно, по взаимно съгласие и с оглед на интереса на детето, вземат решения по въпросите от голямо значение за развитието на детето. Ако не могат сами да постигнат споразумение по този въпрос, могат да получат помощ от център за социални услуги. Ако желаят, те могат също така да ползват услугите на медиатор. Родителят, който упражнява родителски права върху детето е този, който взема решения по въпроси, свързани с ежедневния живот на

детето и постоянното му местопребиваване, при условие че това не оказва неблагоприятно въздействие върху въпросите, които са от голямо значение за развитието на детето. Когато родителите не могат да постигнат споразумение по въпроси, които са от голямо значение за развитието на детето, по тях се произнася съдът. (член 151 от Семейния кодекс)

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Това означава, че и двамата родители са еднакво отговорни за възпитанието на детето и че и двамата трябва да продължат да се грижат за него.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

Окръжните съдилища (*okrožna sodišča*) са тези с **материална компетентност** по такива дела. (член 10 от Закона за гражданските охранителни производства [*Zakon o pravdnem postopku*])

Обща **териториална компетентност** има съдът, в чийто район се намира постоянното местопребиваване или мястото на установяване на лицето, срещу което се подава искането. Когато съдът започне процедура по собствено усмотрение, обща териториална компетентност има съдът, в чийто район се намира постоянното местопребиваване на лицето, по отношение на което се води процедурата. Ако в процедурата участва само един участник, обща териториална компетентност има съдът, в чийто район се намира постоянното местопребиваване или мястото на установяване на участника. Ако участникът няма постоянно местопребиваване в Словения, общата териториална компетентност се определя в съответствие с временното му местопребиваване. Ако освен своето постоянно местопребиваване той има също така временно местопребиваване на друго място и с оглед на обстоятелствата може да се приеме, че ще живее там през продължителен период от време, компетентният съд по временното местопребиваване на ответника има също така обща териториална компетентност. Ако съдът в Словения е компетентен да постанови решение и не е възможно да се установи кой съд в Словения има обща териториална компетентност, съдът с обща териториална компетентност се определя от Върховния съд на Словения (*Vrhovno sodišče Republike Slovenije*). (член 11 от Закона за гражданските охранителни производства)

Ако в спор относно законна издръжка търсецят издръжка е вискателят на издръжката, освен съдът с обща териториална компетентност е компетентен и съдът, в чийто район се намира постоянното или временното местопребиваване на търсецкия издръжка. Ако в спор относно законна издръжка търсецят издръжка е вискателят на издръжката, освен съдът с обща териториална компетентност е компетентен и съдът, в чийто район се намира постоянното или временното местопребиваване на търсецкия издръжка. (член 50 от Гражданския процесуален закон [*Zakon o pravdnem postopku*])

Освен ако не е предвидено друго по закон, разпоредбите на Гражданския процесуален закон се прилагат по аналогия и към граждански охранителни производства.

Искане за гражданско охранително производство трябва да включва описание на връзката или ситуацията, по отношение на която съдът трябва да постанови решение, фактите относими към решението и доказателствата към тях, другите подробности, които трябва да съдържа всяка молба и подробностите за идентифициране на участниците, както е предвидено за искиве, предявени съгласно Гражданския процесуален закон. (член 23 от Закона за гражданските охранителни производства)

Страните и другите участници в процедурата трябва да предявят искиве, да подават жалби и други молби на **словенски език или на езика на националната общност**, който се използва официално в съда. (член 104 от Гражданския процесуален закон). Искът трябва да включва конкретно искане, в което се посочват основният предмет на делото и страничните претенции, фактите в подкрепа на претенцията на ищеца, доказателства в подкрепа на тези факти, както и останалата информация, която всеки иск задължително трябва да съдържа и подробности за идентифициране на страните, както е определено в Гражданския процесуален закон. (член 180 от Гражданския процесуален закон).

Освен ако не е предвидено друго по закон, съдебните такси трябва да бъдат платени, когато е подадено искане за започване на процедура. (член 39 от Гражданския процесуален закон)

Според Гражданския процесуален закон молба представлява иск, отговор на иск, средство за правна защита и други изявления, искания или съобщения, подадени извън рамките на производството. Молбите трябва да бъдат разбираеми и да включват всичко необходимо за разглеждане на делото от съда. Те трябва да включват по-специално следното: посочване на съда, имената и местата на постоянно или временно местопребиваване, или местата на установяване на страните, имената на техните процесуални представители или пълномощници, предмета на спора и съдържанието на изявлението.

Молителят трябва да подпише молбата, освен ако това не е невъзможно с оглед на формата на молбата. За оригинален подпис на молителя се счита неговият саморъчен подпис или електронен подпис (който е равностоеен на саморъчен подпис). Ако молителят не може да пише или не е в състояние да положи подписа си, той поставя върху молбата отпечатък от пръста си вместо подпис. Ако съдът се съмнява в автентичността на дадена молба, той може да издаде решение, с което да разпoredи молбата да бъде снабдена със заверен подпис. Решението не подлежи на обжалване. Ако изявлението включва някакво искане, страната трябва да посочи в молбата фактите, на които то се основава, и доказателствата в негова подкрепа, ако такива са необходими. (член 105 от Гражданския процесуален закон)

Молбата е под формата на писмена молба на хартиен носител или в електронен формат. Писмената молба представлява молба, написана на ръка или напечатана и подписана саморъчно от молителя (молба на хартиен носител), или представлява молба в електронен формат, подписана с електронен подпис, който е равностоеен на саморъчен подпис (молба в електронен формат). Молба на хартиен носител се подава по пощата, посредством комуникационни технологии, връчва се пряко на съответния орган или се връчва на лице, което се занимава професионално с подаване на молби. Молба в електронен формат се подава като се въвежда в съдебната информационна система. Съдебната информационна система автоматично потвърждава пред молителя, че молбата е получена. Молбата може да бъде подавана както в предвидения формат, така и изготвена по друг начин. Без да се засягат разпоредбите на други разпоредби, формулярите, подадени в електронен формат, трябва да бъдат идентични по съдържание с формулярите, предписани за молби, подадени на хартиен носител. (член 105b от Гражданския процесуален закон)

Ако изявлението включва някакво искане, страната трябва да посочи в молбата фактите, на които то се основава, и доказателствата в негова подкрепа, ако такива са необходими.

Молбите, които трябва да бъдат връчени на ответната страна, трябва да се подават в съда в съответния брой екземпляри, който се изисква от съда и от ответната страна, и във формат, който позволява на съда да ги връчва. Това важи и за приложенията. Молбите и приложенията, които се подават по електронен път и които трябва да бъдат изпратени на ответната страна, се изпращат в един екземпляр. Съдът прави толкова електронни копия или фотокопия, колкото поиска ответната страна. Ако ответната страна включва повече от едно лице с общ процесуален представител или пълномощник, молбите и приложенията се връчват заедно за всички лица като един екземпляр. (член 106 от Гражданския процесуален закон)

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Съдът се произнася по въпроси, свързани с личния статут и семейните връзки в рамките на гражданско охранително производство. (Глава X от Закона за гражданските охранителни производства)

С приоритет се разглеждат съдебни спорове, уреждани от Семейния кодекс, които се водят във връзка с отношения между родители и деца, осиновяване, прехвърляне на родителската отговорност на роднини, приемна грижа и настойничество/попечителство. Когато в Семейния кодекс се определя компетентния съд за решаване на спорове съгласно кодекса, материално компетентни на първа инстанция са окръжните съдилища, освен ако не е предвидено друго в друг закон (член 14 от Семейния кодекс)

Окръжният съд се произнася в рамките на гражданско производство, освен ако не е предвидено по закон, че той следва да го направи в рамките на охранително производство. Съдилищата разрешават приоритетно въпроси, които се уреждат от Закона за брака и семейните отношения. (член 10а от Закона за брака и семейните отношения)

В Семейния кодекс се предвижда, че съдът издава временно разпореждане в рамките на процедурите, с цел да гарантира интересите на детето, ако е доказано, че е вероятно те да бъдат застрашени. (член 161 от Семейния кодекс)

Съгласно Закона за гражданските охранителни производства, временните разпореждания за гарантиране на интересите на дете съгласно определените в Семейния кодекс условия се издават в съответствие с процедурата, определена в законодателството за обезпечаване на вземанията.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Да, може да бъде получена правна помощ, с която да се покрият разходите по процедурата. Председателят на окръжния съд взема решение относно разпределението на правна помощ. (член 2 от Закона за правната помощ [*Zakon o brezplačni pravni pomoč*]).

Съгласно този закон, правна помощ може да бъде предоставена във връзка с правен съвет, правни консултации и други правни услуги, които са предвидени по закон, за всички форми на съдебна защита пред всички съдилища с обща компетентност и специализирани съдилища в Словения, пред Словенския конституционен съд (*Ustavno sodišče Republike Slovenije*) и пред всички органи, институции и лица в Словения, компетентни в областта на извънсъдебното разрешаване на спорове и за освобождаване от плащането на разходите за съдебното производство. (член 7 от Закона за правната помощ).

Лицата, които имат право на правна помощ съгласно този закон, са: 1. граждани на Словения; 2 чуждестранни граждани, пребиваващи постоянно или временно в Словения, и лица без гражданство, които пребивават законно в Словения; 3 други чуждестранни граждани при условията на реципрочност или при условията и в случаите, определени в международни договори, които са обвързващи за Словения; 4. неправителствени организации и асоциации, които извършват дейност с нестопанска цел и в обществен интерес и са регистрирани в съответния регистър съгласно приложимото законодателство, в спорове, свързани с извършването на дейности в обществен интерес или за целите, за които са създадени; 5. други лица, за които в закона или в международен договор, който е обвързващ за Словения, е предвидено право на правна помощ. (член 10 от Закона за правната помощ)

Лице, което има право на правна помощ, може да поиска такава на всеки етап от производството (напр. в началото на извънсъдебно или съдебно производство и на всеки етап от производство, което вече е в ход). Когато се разглеждат искания за правна помощ се определят финансовото положение на молителя, заедно с други условия, определени в този закон (обикновена правна помощ). (член 11 от Закона за правната помощ)

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, компетентен да се произнася срещу решение относно родителска отговорност, постановено от окръжен съд, е апелативният съд (*višje sodišče*) (член 36 от Закона за гражданските охранителни производства) жалба може да се подава до съда, постановил решението на първа инстанция, в достатъчен брой екземпляри за съда и ответната страна. (член 342 от Гражданския процесуален закон)

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Изпълнителните производства са определени в Закона за принудителното изпълнение и обезпечаването на вземания (*Zakon o izvršbi in zavarovanju*). Освен ако не е предвидено друго по закон, материално компетентен да допусне принудително изпълнение е районният съд (*okrajno sodišče*). (член 5 от Закона за принудителното изпълнение и обезпечаването на вземания)

Съдът с общата териториална компетентност, който се произнася по искане за принудително изпълнение на съдебно решение относно родителски права на дете и самото принудително изпълнение, е съдът, в чийто район се намира постоянното или временното местопребиваване на лицето, получило право да упражнява родителски права, или съдът, в чийто район се намира постоянното или временното местопребиваване на лицето, срещу което е подадена молбата за принудително изпълнение. Съдът, в чийто района се намира детето, е и съдът с териториална компетентност по отношение на пряко принудително изпълнение (член 238е). (член 238а от Закона за принудителното изпълнение и обезпечаването на вземания)

Съгласно заповедта за изпълнение задължението за предаване на дете се налага на лицето, за което се отнася изпълнителното основание, лицето, от чиято воля зависи предаването на детето, и лицето, при което се намира детето в момента на издаване на заповедта. В заповедта за изпълнение съдът обявява, че задължението за предаване на детето поражда действие и срещу всяко друго лице, при което се намира детето към момента на изпълнението. (член 238с от Закона за принудителното изпълнение и обезпечаването на вземания)

Като отчита всички обстоятелства по делото и за да защити интереса на детето, съдът решава дали да изпълни решението относно упражняването на родителски права по отношение на детето, като налага глоба на лицето, за което се отнася заповедта за изпълнение, или като отнеме детето и го предава на лицето, на което е предоставено упражняването на родителските права върху детето. (член 238č от Закона за принудителното изпълнение и обезпечаването на вземания)

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съдебно решение относно родителска отговорност се признава и изпълнява в съответствие с Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета. Съдът прилага охранително производство съгласно разпоредбите на Закона за гражданските охранителни производства.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Всички окръжни съдилища имат компетентност да разглеждат искания за обявяване на изпълняемост.

Съдът, обявил за изпълнимо съдебно решение, е съдът компетентен да разглежда средства за правна защита срещу съдебно решение за обявяване на изпълняемост.

Съдът прилага охранително производство съгласно разпоредбите на Закона за гражданските охранителни производства.

Списък на окръжните съдилища (244 Kb)   (244 Kb)

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Съгласно Закона за международното частно право и процес (*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*) отношенията между родителите и децата се оценяват съгласно правото на държавата, чиито граждани са те. Ако родителите и децата са граждани на различни държави, се прилага правото на държавата, в която всички имат постоянно местопребиваване. Ако родителите и децата са граждани на различни държави и нямат постоянно местопребиваване в една държава, се прилага правото на държавата, чиито гражданин е детето (член 42)

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите коментари относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 11/08/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Моля, имайте предвид, че оригиналната езикова версия на тази страница е била наскоро променена. Езикова версия, която търсите, в момента се подготвя от нашите преводачи.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Словакия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Съгласно Закона за семейството на Словакия (Закон № 36/2005 за уреждане на семейните въпроси и за изменение на други закони) и съдебната практика родителската отговорност (т.е. родителските права и задължения и упражняването на родителските права) включва предимно грижи за детето, задължения за издръжка, представителство на детето и управление на неговото имущество.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителските права и задължения по отношение на детето се упражняват съвместно от двамата родители, независимо дали детето е родено в брака или извън брака и дали родителите живеят заедно или не (имат ли брак, разделени ли са или са разведени).

При наличието на сериозни обстоятелства съдът може да лиши родителите от техните родителски права и задължения (или да ги ограничи), ако са изпълнени условията, предвидени в член 38, параграф 4 от Закона за семейството.

Съдът може също така да предостави родителските права и задължения на ненавършил пълнолетие родител, който обаче е на възраст над 16 години, във връзка с упражняването на родителските права по отношение на ненавършило пълнолетие дете, ако са изпълнени условията, предвидени в член 29 от Закона за семейството.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Да. Ако и двамата родители на ненавършило пълнолетие дете не разполагат с пълна дееспособност или упражняването на родителските им права и задължения е спряно, или са лишени от родителски права и задължения, или са починали, съдът трябва да назначи настойник/попечител, който да отглежда и представлява ненавършилото пълнолетие дете и да управлява имуществото на детето.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Съдът трябва да се произнесе по разпределянето и упражняването на родителските права и задължения (дори когато двамата родители продължават да ги упражняват съвместно) или да одобри споразумение между родителите.

В член 36, параграф 1 от Закона за семейството се предвижда, че „[р]одителите на ненавършило пълнолетие дете, които живеят разделено, може по всяко време да постигнат споразумение относно упражняването на своите родителски права и задължения. Ако родителите не постигнат споразумение, упражняването на правата и задълженията им може да бъде определено от съда, дори за това да не е подадена молба; по-специално съдът определя на кого от родителите да се предостави физическото упражняване на родителските права по отношение на ненавършилото пълнолетие дете. Разпоредбите на членове 24, 25 и 26 се прилагат *mutatis mutandis*“.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Споразуменията между родителите относно техните родителски права и задължения трябва да бъдат одобрени от съда.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Възможно е извънсъдебно разрешаване на спорове чрез медиация по реда, предвиден в Закон № 420/2004 относно медиацията. Този закон се прилага и при семейноправни спорове. Медиацията е извънсъдебна процедура, в рамките на която съответните страни използват помощта на медиатор, за да разрешат спор, включващ договорно или друго правоотношение помежду им. Всяко споразумение, което е постигнато чрез медиация, трябва да бъде оформено в писмен вид и е обвързващо за страните по производството по медиация.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

По принцип съдът може да взема всякакви решения, като се изключва предоставянето на еднолично упражняване на родителските права на единия от родителите. Предоставянето на еднолично упражняване на родителските права на единия родител по отношение на детето е възможно само ако другият родител е лишен от родителски права и задължения. На практика обаче съдът определя кой от родителите следва да упражнява

физически родителските права по отношение на детето, кой да представлява детето и да управлява неговото имущество. Съдът решава също така по какъв начин родителят, на когото не е предоставено физическото упражняване на родителските права по отношение на детето, следва да участва в издръжката на детето или одобрява споразумението между родителите за плащанията за издръжка.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Терминът „родителска отговорност“ няма пряк аналог в словашкото семейно право. Използваният в словашкото семейно право термин е „родителски права и задължения“, които винаги се упражняват съвместно от двамата родители, което означава, че никога не може да има „еднолично упражняване на родителските права“, освен ако другият родител е починал, недееспособен или е лишен от родителски права и задължения. Това трябва да се разграничава от физическото упражняване на родителските права. Ако на единия от родителите е предоставено физическото упражняване на родителските права, въпросният родител може да взема решения по всички текущи въпроси, свързани с ежедневието на детето, без съгласието на другия родител; но за всички важни въпроси, отнасящи се до упражняването на родителските права и задължения (управление на имуществото на детето, преместване на детето в чужбина, гражданство, даване на съгласие за предоставяне на здравни грижи, подготовка за бъдеща професия), е необходимо съгласието на другия родител. Ако родителите не могат да постигнат съгласие по даден въпрос, съдът се произнася по молба на единия от родителите.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съдът може да постанови родителите да се редуват при упражняването на родителските права (т.е. съвместно упражняване на родителските права), ако и двамата са в състояние да отглеждат детето и желаят да упражняват физически родителските права по отношение на него и ако това решение е в интерес на детето с оглед по-доброто удовлетворяване на неговите потребности. Ако поне единият от родителите е съгласен с условията на споделено упражняване на родителските права по отношение на детето, съдът трябва да прецени дали споделеното упражняване на родителските права е в интерес на детето.

Вж. всички предходни отговори, по-специално отговора на въпрос 8.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

Молбите относно родителски права и задължения се подават до районния съд по местожителството на детето. Не е необходимо да се спазват каквито и да било формалности или да се прилагат документи, тъй като това е производство, което съдът може да образува служебно. Видът на документите, които трябва да бъдат представени, зависи от съдържанието на молбата; обикновено е необходимо да се представи удостоверението за раждане на детето.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Прилага се опростена процедура с по-малко формалности. Има възможност за постановяване на временни мерки, което става по реда на спешно производство.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Всички производства за уреждане на родителските права и задължения са освободени от съдебни такси. Понастоящем системата за правна помощ в Словакия е ограничена до освобождаване от плащането на съдебни такси и безплатно осигуряване на представител. Тъй като производството за родителски права и задължения е охранително, много малко хора избират да бъдат представлявани от адвокат. Ако обаче дадено лице отговаря на законните условия за индивидуално освобождаване от съдебни такси, съдът може служебно да осигури представител безплатно, включително адвокат, ако прецени, че представителството е необходимо за защитата на интересите на страната.

Съдът насочва към Центъра за правна помощ всички страни, които искат да им бъде назначен адвокат и отговарят на условията за освобождаване от съдебни такси. Съдът уведомява страните за тази възможност. Съдът може да освободи напълно или частично дадена страна от съдебни такси, ако това е оправдано от нейното положение и ако молбата не представлява злонамерено или явно неоснователно упражняване или защита на дадено право. Освен ако съдът реши друго, освобождаването се отнася за цялото производство и има обратно действие. Все пак такси, които са платени преди постановяването на решението за освобождаване, не се възстановяват.

Системата за правна помощ и това, което се покрива от нея, е определено в Закон № 327/2005 относно предоставянето на правна помощ на лица в затруднено материално положение, с който се създава и Център за правна помощ, предоставящ помощ на физически лица, неразполагащи с финансови средства, за да се възползват от правни услуги при упражняването и защитата на правата си.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да, възможно е да се обжалват решения за родителски права и задължения.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

По отношение на принудителното изпълнение на решенията по дела, свързани с ненавършили пълнолетие лица, териториално компетентен е съдът по местоживеенето на ненавършилото пълнолетие лице, както е определено със споразумението между родителите или с други правни средства. Производството за принудително изпълнение на решението е уредено със Закон № 161/2015 — Кодекс на охранителните граждански производства. Подробните разпоредби относно принудителното изпълнение на решенията по дела за ненавършили пълнолетие лица са уредени с Постановление № 207/2016 на Министерство на правосъдието на Словашката република, което се прилага и по отношение на изпълнението на чуждестранни съдебни решения.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Съдебните решения за родителски права и задължения, постановени от съд в друга държава членка, се признават и изпълняват в Словашката република, без да се изискват специални процесуални действия, съгласно предвиденото в член 21, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, т.е. без да е необходимо решението да се обявява за изпълняемо.

Всяка от заинтересованите страни може обаче да поиска дадено решение относно родителски права и задължения, постановено в друга държава членка, да бъде обявено за изпълняемо, като в този случай ще се приложи процедурата, предвидена в глава III, раздел 2 от Регламента.

Молбите се подават до районния съд по местожителството на детето или, ако детето няма местожителство, до съда, в чийто район детето пребивава в конкретния момент, а ако там няма такъв съд, компетентен е Районният съд I в Братислава.

Към молбата за признаване на решение или за обявяване на решение за изпълняемо трябва да бъде приложен препис на решението за родителските права и задължения, който отговаря на изискванията за доказване на автентичността, и документ, удостоверяващ решението, който се издава по искане на заинтересованата страна от съответния съд на произход, т.е. съда, който е постановил решението за родителските права и задължения.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването и изпълнението на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Компетентен за разглеждане на молби за признаване (както и за молби за непризнаване) на решение, свързано с родителски права и задължения, е районният съд по местожителство на детето или Районният съд I в Братислава (*Okresný súd Bratislava I*), ако детето не живее в Словашката република.

Компетентен за разглеждане на молби за принудително изпълнение (а също така за молби за отказ от изпълнение) на решение, свързано с родителски права и задължения, е районният съд по местожителство на ненавършилото пълнолетие лице или районният съд, в чийто район пребивава това лице, ако териториално компетентният съд не е известен или не може да се намеси навреме.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Словашките съдилища постановяват решения в производства относно родителски права и задължения само ако детето има обичайно местопребиваване в Словашката република. Ако детето не живее в Словашката република, но там се намира неговото или нейното обичайно местопребиваване или ако родителите не живеят в Словашката република, или са граждани на различни държави, тогава се прилагат разпоредбите на словашкото законодателство в съответствие с Хагската конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата (реф. № 344/2002) (глава III от Конвенцията).

Според Закон № 97/1963 относно международното частно и процесуално право отношенията между родителите и децата, включително възникването или прекратяването на родителски права и задължения, се ръководят от правото на държавата по обичайното местопребиваване на детето. В изключителни случаи съдът може да вземе предвид правото на друга държава, по отношение на която е налице важна връзка с делото и ако това е необходимо с оглед защитата на детето или неговото имущество. Родителските права и задължения, които произтичат от държавата по първоначалното обичайно местопребиваване на детето, остават в сила дори при промяна на обичайното местопребиваване на детето. Ако единият от родителите не притежава родителските права и задължения, които има родител съгласно словашкото право, той придобива тези права и задължения веднага щом детето получи обичайно местопребиваване в Словашката република. Упражняването на родителските права и задължения се ръководи от правото на държавата по обичайното местопребиваване на детето.

Разпоредбите на Закона относно международното частно и процесуално право се прилагат само ако няма международно споразумение или ако съществуващото международно споразумение не съдържа стълкловителни критерии за определяне на приложимото право.

Освен Хагската конвенция от 1996 г., Словашката република е обвързана от редица двустранни споразумения, съдържащи разпоредби относно приложимото право, и тези разпоредби имат предимство пред разпоредбите на Закона относно международното частно и процесуално право в производства за родителски права и задължения. Въпросните споразумения са следните:

България: Споразумение между Чехословашката социалистическа република и Народна република България за правна помощ и уреждане на отношенията по граждански, семейни и наказателни дела (София, 25 ноември 1976 г., Постановление № 3/1978)

Хърватия, Словения: Споразумение между Чехословашката социалистическа република и Социалистическа федеративна република Югославия за уреждане на отношенията по граждански, семейни и наказателни дела (Белград, 20 януари 1964 г., Постановление № 207/1964)

Унгария: Споразумение между Чехословашката социалистическа република и Народна република Унгария за правна помощ и уреждане на отношенията по граждански, семейни и наказателни дела (Братислава, 28 март 1989 г., реф. № 63/1990)

Полша: Споразумение между Чехословашката социалистическа република и Народна република Полша за правна помощ и уреждане на отношенията по граждански, семейни, трудови и наказателни дела (Варшава, 21 декември 1987 г., Постановление № 42/1989)

Румъния: Споразумение между Чехословашката социалистическа република и Народна република Румъния за правна помощ и уреждане на отношенията по граждански, семейни и наказателни дела (Прага, 25 ноември 1958 г., Постановление № 31/1959).

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 06/04/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Финландия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Титулярят на родителската отговорност има задължението да гарантира балансираното развитие и благополучието на детето в съответствие с неговите индивидуални потребности и желания. Поради това целта на родителската отговорност е да се гарантират близки и сърдечни взаимоотношения, по-специално между децата и техните родители.

Трябва да се осигурят добри грижи и възпитание на децата, както и надзорът и защитата, които съответстват на тяхната възраст и етап от развитието. Децата следва да се отглеждат в сигурна и стимулираща среда и да получават образование, което съответства на техните наклонности и желания.

Те трябва да се отглеждат с разбиране, в безопасност и с обич. Те не трябва да се подлагат на телесни наказания или да се третират недоброръчително. Децата следва да се подкрепят и насърчават, за да постигнат независимост, отговорност и зрялост (Закон за родителските права и правото на лични отношения с детето 361/1983, раздел 1).

Титулярят на родителската отговорност трябва да гарантира благополучието и развитието на детето, както е описано по-горе. За тази цел той има правото да взема решенията относно грижите, възпитанието, местопребиваването на детето и други лични въпроси. При вземане на решение следва да се взема предвид мнението на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Ако родителите на детето имат сключен брак при раждането му, и двамата имат родителска отговорност. Ако родителите нямат сключен брак при раждането на детето, родителска отговорност има майката. При потвърждаване на бащинството родителите могат да се договорят кой има родителски права. Ако само единият от родителите упражнява родителските права по отношение на детето, а впоследствие родителите сключат брак, и двамата родители поемат родителската отговорност.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Със съгласието на родителите съдът може да възложи упражняването на родителските права по отношение на детето на едно или повече други лица в допълнение към родителите или вместо тях. Решението трябва да се вземе при отчитане на висшите интереси на детето и само ако от гледна точка на детето има наложителна причина упражняването на родителските права да се възложи на лице, различно от родителите. Ако родителите са починали, съветът за социално осигуряване трябва да предприеме действия, за да възложи родителските права по отношение на детето.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Упражняването на родителските права и правото на лични отношения с детето винаги трябва да се урежда при отчитане на висшите интереси на детето, така че тези права в бъдеще да могат да се упражняват по най-добрия възможен начин. Родителите могат да сключат споразумение за родителската отговорност. Ако родителите не могат да постигнат споразумение, спорът трябва да се отнесе до съда.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Споразумението относно упражняването на родителските права трябва да се изготви в писмена форма и родителите могат да поискат от местния съвет за социално осигуряване да го потвърди. Той трябва да гарантира, че споразумението е във висшия интерес на детето. Одобреното от съвета за социално осигуряване споразумение е валидно и изпълняемо по същия начин, както и окончателно съдебно решение.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Ако съпрузите не могат да постигнат споразумение, те могат да поискат помощ от длъжностно лице, което отговаря за интересите на децата, или от семеен медиатор. Длъжностните лица, които отговарят за интересите на децата, дават насоки на родителите и имат правомощията да потвърждават споразуменията между тях. Потвърденото споразумение се смята за равносилно на съдебно решение. Семейните медиатори подпомагат родителите да разрешат своите спорове чрез преговори, а могат да предоставят и помощ за изготвяне на споразумения. Семейните медиатори трябва да обръщат специално внимание на гарантирането на висшите интереси на всяко малолетно или непълнолетно лице в семейството.

Правомощията на съда да взема решения включват упражняването на родителските права по отношение на децата, условията на живот, правото на лични отношения с детето и плащанията на издръжка (Закон за медиацията в граждански дела и потвърждаване на споразумения в общите съдилища 394/2011, раздел 10). Съдебната медиация е отделна процедура от съдебното производство. Тя може да започне, когато висящо пред съда дело бъде насочено към съдебна медиация или по искане от страните по спора. Медиаторът е съдия, подпомаган от експерт, обикновено психолог или социален работник. Потвърденото споразумение се смята за равносилно на съдебно решение. Ако не може да бъде постигнато споразумение, процедурата се връща към съдебно производство или съдът прекратява делото.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Правомощията на съда да взема решения включват упражняването на родителските права по отношение на децата, условията на живот и правото на лични отношения с децата. Ако е необходимо, съдът може също да се произнесе относно правата и задълженията на титуляря на правата, както и относно споделянето на задълженията между титулярите на правата. Когато се произнася относно правото на лични отношения с детето, съдът трябва да предостави подробни разпоредби относно условията за посещение и родителя, с когото ще живее детето. Плащанията на издръжката също могат да се определят във връзка с определянето на това кой ще упражнява родителските права.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

В случай че титулярят на правата е само един, той взема всички решения, свързани с грижите за детето. Съдебното решение обаче може да включва условия, свързани с правата и задълженията на единствения титуляр, включително правото на промяна на местопребиваването на детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

При съвместно упражняване на родителските права отговорността по всички свързани с детето въпроси се споделя между титулярите. Ако титулярите са разделени, ежедневните решения, свързани с детето, зависят от родителя, с когото детето живее. За важни решения обаче е необходимо съгласието и на двамата титуляри. Тези решения включват например промени във връзка с вероизповеданието или местопребиваването на детето, издаването на паспорт за пътуване в чужбина, образованието и въпросите, свързани със здравни или болнични грижи.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

Писмената молба за родителските права или правото на лични отношения с детето следва да се подаде в районния съд (*käräjäoikeus*) по местопребиваване на детето. Молбата може да бъде подадена от единия или от двамата родители, от титуляря на правата или от съвета за социално осигуряване. В молбата следва да бъдат представени иска, както и основанията за иска. Трябва да бъдат приложени всички документи, които се използват като доказателство. Молбата трябва да бъде подписана и подадена до районния съд или лично, или от упълномощен представител. Молбата може да се изпрати и по пощата или по факс. На делото се дава ход, когато молбата бъде получена от районния съд.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

При дела за родителските права се прилага Законът за родителските права и правото на лични отношения с детето. Според този закон съдът трябва да даде на родителите и на титуляря на тези права възможността да говорят при разглеждане на дело за родителските права или правото на лични отношения с детето. Детето може да бъде изслушано в съда, ако има наложителни причини, които правят това необходимо за решаването на делото. Обикновено съдът също получава сведения относно обстоятелствата около детето от съвета за социално осигуряване. Когато делото е в ход, съдът може да постанови временна мярка относно това с кого следва да живее детето и относно правото на лични отношения с детето и свързаните условия. При специални обстоятелства съдът може да възложи временно упражняване на родителските права до постановяването на окончателно решение. Временната мярка на съда не може да бъде обжалвана. Тя се прилага до постановяването на окончателно решение от съда.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

По дела за родителските права е възможно да бъде получена правна помощ. Достъпът до правна помощ зависи от личните доходи. Повече информация за правната помощ във Финландия можете да намерите [тук](#).

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Решението на районен съд може да бъде обжалвано пред апелативния съд (*hovioikeus*).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Решенията относно родителската отговорност се изпълняват, както е предвидено в Закона за изпълнението на решенията относно родителските права и правото на лични отношения с детето 619/1996. Трябва да подадете писмена молба за изпълнение в районния съд по местопребиваване на детето или на насрещната страна. Обаче изпълнението на решение относно родителската отговорност може да се поиска от съдебен изпълнител, ако решението е било взето преди по-малко от три месеца. Решението трябва да бъде приложено към молбата.

При получаване на молбата и писменото изявление на другата страна съдът обикновено определя медиатор от съвета за социално осигуряване, който да работи по случая. Медиаторът се свързва с родителите и обсъжда въпроса с тях, а ако е възможно — и с детето. Медиаторът прави също опит да организира обща среща и с двамата родители. След това той докладва на съда, а съдът се произнася по делото. Съдът може също да разпорежи детето да бъде прегледано от лекар.

Ако съдът реши, че решението относно родителската отговорност трябва да бъде изпълнено, другата страна е задължена да предаде детето.

Решението може да бъде подкрепено с условна глоба. Като крайна мярка детето може да бъде принудително отнето от страната, отказваща да спази решението.

Ако принудителното отнемане на детето е разпоредено от районен съд, все пак медиацията може да продължи по искане на съдебния изпълнител.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

[Регламент \(ЕО\) № 2201/2003 на Съвета](#) се прилага при признаването на издадени в друга държава членка решенията относно родителска отговорност, които попадат в обхвата на Регламента. Регламентът не се прилага в Дания.

Съгласно Регламента съдебното решение за разтрогване на брака трябва да бъде признато от останалите държави членки без специални процедури. Всяка заинтересована страна обаче може да подаде молба за решение за признаване или непризнаване на съдебното решение. Във Финландия молба за признаване се подава в районния съд по местопребиваване на детето.

Решенията относно родителска отговорност, издадени в Дания, и решенията за родителска отговорност в Швеция, различни от издадените по силата на посочения по-горе регламент, се изпълняват въз основа на Закона от 1977 г. за признаване и изпълнение на постановени в скандинавските държави съдебни решения по граждански искове (*laki yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien pohjoismaisten tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntönpainosta 588/1977*). Не се предоставя отделно потвърждение за признаването на съдебно решение. Исканията за принудително изпълнение се подават в районния съд. Всички останали чуждестранни решенията относно родителска отговорност се признават във Финландия без конкретно потвърждение. При подаване на молба обаче Апелативният съд на Хелзинки (*Helsingin hovioikeus*) може да потвърди признаването или непризнаването на съдебното решение във Финландия.

Молбата за изпълнение на изпълняемо съдебно решение за родителските права се подава в районния съд по местопребиваване или временно пребиваване на детето или на насрещната страна (вж. раздел 14 по-горе за допълнителна информация относно производствата по принудително изпълнение).

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Същата процедура като посочената в раздел 15.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

По производствата за родителска отговорност, разглеждани във Финландия, се прилага финландското законодателство.

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 15/02/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не

са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Швеция

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

В понятието „родителска отговорност“, наред с другото, се обхващат правата и задълженията във връзка с полагането на грижа за физическата неприкосновеност и имуществото на детето и се включват въпроси, свързани с упражняването на родителските права върху детето, местопребиваването на детето, контактите с детето и настойничеството.

Упражняването на родителските права се отнася до законната отговорност за физическата неприкосновеност на детето. Лицето, което упражнява родителските права, има правото и задължението да взема решения относно лични въпроси във връзка с детето, като например къде да живее и кое училище да посещава. Лицето, което упражнява родителските права, има задължението да гарантира, че са осигурени потребностите на детето от грижи, сигурност и добро възпитание. Лицето, което упражнява родителските права по отношение на детето, има задължението също да гарантира, че детето получава необходимия надзор предвид неговата възраст, развитие и други обстоятелства, и трябва да наблюдава дали детето получава подходяща подкрепа и образование. С порастването и развитието на детето лицето, което упражнява родителските права върху него, трябва все повече да взема под внимание мненията и желанията на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Обикновено родителите на детето или един от тях са законни настойници на детето. Ако в момента на раждането на детето неговите родители имат сключен брак помежду си, те автоматично получават право на съвместно упражняване на родителските права. Ако родителите сключат брак по-късно, те автоматично получават право на съвместно упражняване на родителските права по силата на брака. Ако в момента на раждането на детето родителите на детето нямат сключен брак помежду си, майката е тази, която има право да упражнява родителските права по отношение на детето. Родителите обаче лесно могат да получат право на съвместно упражняване на родителските права чрез регистрация. Родителят, който няма право да упражнява родителските права, може също да се обърне към съда, за да получи право да упражнява съвместно или самостоятелно родителските права по отношение на детето.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

В определени случаи упражняването на родителските права по отношение на детето може да бъде прехвърлено от родителите на детето или от единия от тях на специално определен настойник. Прехвърлянето от този вид може да стане необходимо, ако родителят е виновен за извършване на насилие или за небрежно отношение или в друго отношение не полага грижи за детето по начин, който създава траен риск за здравето или развитието на детето. Прехвърлянето може да стане подходящо и ако единият или двамата родители са трайно възпрепятствани да упражняват родителските права по отношение на детето.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите се разведат, съвместното упражняване на родителските права се запазва, без да е необходимо съдът да взема решение за това при развода. Ако някой от родителите желае упражняването на родителските права да бъде променено, той трябва да подаде молба за разтрогване на съвместното упражняване на родителските права.

Ако някой от родителите желае упражняването на родителските права да бъде променено, въпросът може да бъде уреден в съда. Родителите на детето трябва да са участвали в информационна среща с комисията за социално подпомагане, преди да заведат каквото и да е съдебно дело относно упражняването на родителските права, местопребиваването и правото на лични отношения (вж. също раздел 6 по-долу).

Ако родителите постигнат съгласие относно промяната, те могат да уредят въпроса в споразумение без участието на съда. Това споразумение трябва да бъде одобрено от комисията за социално подпомагане, за да бъде валидно. Същото се отнася и за въпросите относно това с кого от родителите следва да живее детето и по какъв начин следва да бъдат организирани контактите с другия родител.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазват, за да стане споразумението правнообвързващо?

Споразумението трябва да бъде в писмена форма и да е подписано и от двамата родители. Освен това то трябва да бъде одобрено от комисията за социално подпомагане към общината, в която е регистрирано детето.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Общината има задължението чрез комисията за социално подпомагане да предложи на родителите професионална медиация с цел постигане на споразумение по въпроси, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите. Медиацията е доброволна.

Поради това е необходимо и двамата родители заедно да поискат медиация. Ако родителите могат да постигнат съгласие по въпроси, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите, те могат да подпишат споразумение, което ще има равносилно на съдебно решение действие, след като бъде одобрено от комисията за социално подпомагане.

Като общо правило считано от 1 март 2022 г. родителите на детето трябва първо да са участвали в информационни срещи с общината, преди да е възможно да се заведе дело пред съда. Това означава, че родителите първо трябва да се обърнат към общината, за да се опитат да разрешат спора с помощта на общинската комисия за социално подпомагане (често отдел, известен като отдел по семейно право). Комисията за социално подпомагане към общината, в която е регистрирано детето, отговаря за осигуряването на възможност за провеждането на тези срещи. На информационните срещи родителите получават подходяща информация с цел да се намери най-доброто за детето решение по въпросите на упражняването на родителските права, местопребиваването и личните отношения. Като отправна точка на родителите се предлага медиация и при необходимост им се предлага подкрепа и помощ под други форми или те се насочват към такава подкрепа и помощ. След срещите се издава протокол, който се използва, ако родителите все още не са постигнали съгласие и са избрали да отнесат въпроса до съда. Ако след информационните срещи родителите се обърнат към съда, съдът може да ги насочи за медиация към комисията за социално подпомагане, ако още не е провеждана такава и ако съдът счита, че са налице условията за постигане на решения по взаимно съгласие. Ако родителите са провели медиация, но не са постигнали споразумение, съдът може вместо това да назначи някого, който да бъде медиатор между страните. Съдът има общото задължение да работи за постигане на решения по взаимно съгласие по дела за упражняване на родителските права, местопребиваване и контакти.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдът може да взема решения относно упражняването на родителските права (самостоятелно или съвместно упражняване), местопребиваването на детето (с кого от родителите следва да живее детето или дали детето следва да редува пребиваването си между двамата родители) и правото на лични отношения (правото на детето на лични отношения с родителя, с когото не живее).

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Родителите, които сами упражняват родителските права по отношение на детето, имат право сами да вземат решенията относно лични въпроси във връзка с детето. Лицето, което упражнява родителските права, не трябва да се консултира с другия родител или да иска съгласието му по такива въпроси. Детето обаче има правото да бъде в контакт с другия родител, а лицето, което упражнява родителските права, има задължението да гарантира това право. Лицето, което упражнява родителските права, има и задължението да предоставя на другия родител информация, за да улеснява контакта с детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съвместното упражняване на родителските права означава, че родителите трябва заедно да вземат решенията по личните въпроси на детето. Отправната точка е, че родителите трябва да имат съгласие по всички въпроси, свързани с детето. Несъгласието по въпроси, свързани с контактите и местопребиваване на детето, обаче може да се урежда от съд (вж. по-горе).

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

По въпроси, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването или контактите, родителят може да заведе дело пред районния съд (tingsrätt), където е местожителството на детето. Ако няма компетентен районен съд, компетентност има Стокхолмският районен съд (Stockholms tingsrätt). Въпросите, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите, могат да се разглеждат и в дела за развод.

Молбата за призовка трябва да бъде в писмена форма и лично подписана от ищеца или неговия представител. Молбата трябва да съдържа информация за страните, конкретно искане (т.е. по какъв въпрос се иска от съда да се произнесе), фактите по случая във връзка с искането, информацията относно приведените доказателства и каква е целта на всяко от тях, както и информацията относно обстоятелствата, поради които съдът е компетентен. Приведените писмени доказателства следва да се подават заедно с молбата.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Въпросите, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите, са недискреционни.

Като цяло въпросите, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите, трябва да се разглеждат своевременно. Съдът може да вземе временно решение относно упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите. Временното решение може да е свързано например с мястото, където ще живее детето, докато се разглежда спорът, и е приложимо, докато въпросът бъде уреден с решение, което е получило правна сила.

Въпреки че няма специална официална процедура за ускоряване на разглеждането на въпроси, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите, за всеки отделен случай се прави оценка доколко неотложен е въпросът.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

В случаите, свързани с упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите, общото правило е, че всяка страна поема своите правни разходи.

Правна помощ може да бъде предоставена, ако са спазени съответните условия.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Решението на районен съд или решението относно упражняването на родителските права, местопребиваването и контактите може да бъде обжалвано пред апелативен съд (hovrätt). За да може апелативният съд да разгледа обжалването обаче, първо трябва да бъде дадено разрешение за подаване на жалба.

Съдебното решение или решението на апелативния съд могат да се обжалват пред Върховния съд (Högsta domstolen). За да разгледа Върховният съд жалбата, е необходимо разрешение за подаване на жалба.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Възможно е принудително изпълнение на съдебни решения, решения или споразумения относно упражняването на родителските права, местопребиваването или контактите. Принудително изпълнение се иска пред районния съд по местожителство на детето. Ако няма компетентен съд, въпросът за принудително изпълнение се разглежда в Стокхолмския районен съд.

Районният съд може да взема решения по различни мерки. На първо място съдът обикновено се стреми да постигне доброволно предаване на детето. Ако това не е възможно, съдът в крайна сметка може да вземе решение за условно налагане на глоба или за отнемане на детето.

Условното налагане на глоба означава, че за лицето, което се грижи за детето, съществува заплаха да се наложи да плати значителна парична сума, в случай че не предаде детето. Отнемането на дете е много необичайна мярка, която се предприема единствено ако не е възможно ситуацията да бъде разрешена по никакъв друг начин и с цел да се предотврати сериозна вреда за детето. То включва отнемане на детето с полиция и предаването му на лицето, което има право да упражнява родителските права.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

В определени случаи се прилага Регламент „Брюксел II“. В случай на решения, за които се прилага регламентът, отправната точка е, че решението се признава и, когато е подходящо, подлежи на изпълнение без специална процедура.

В други случаи за държавите, които са подписали Европейската конвенция от 1980 г. и Хагската конвенция от 1996 г., се прилагат тези конвенции.

Съгласно Европейската конвенция от 1980 г. молбите за принудително изпълнение се отправят до районния съд по местожителство на детето.

Съгласно Хагската конвенция от 1996 г. молбите за принудително изпълнение се отправят до районния съд.

По отношение на решения, които са или са били обявени за подлежащи на изпълнение в Швеция, може да се подаде молба за принудително изпълнение (вж. раздел 15).

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването и изпълнението на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

В определени случаи се прилага Регламент „Брюксел II“. По отношение на решения, за които се прилага регламентът, отправната точка е, че решението се признава и, когато е подходящо, подлежи на изпълнение без специална процедура. Съществува обаче възможност в Швеция да се подаде молба решение, прието в чужбина, да не бъде признато или принудително изпълнено в Швеция. Предвидена е и възможност за подаване на молба за определение за липса на основания за постановяване на отказ на признаване на решение, прието в чужбина. Молбата се подава до районния съд.

Решение на районен съд по въпрос за отказ на признаване или изпълнение съгласно Регламент „Брюксел II“ може да бъде обжалвано пред апелативния съд, чието решение на свой ред може да бъде обжалвано пред Върховния съд.

Възражение с твърдение, че дадено съдебно решение е неприложимо или не е изпълнимо, може да бъде повдигано също така по дела, по които възниква този въпрос.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

По принцип се прилага правото на държавата, където е местожителството на детето.

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 31/03/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Англия и Уелс

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

Понятието „родителска отговорност“ означава всички права, задължения, правомощия, отговорности и власт, които по закон има родител спрямо детето си и неговото имущество. Тя обхваща всяко задължение, което родител може да има по отношение на дете (като например задължението за издръжка), и всички права във връзка с имуществото на детето, които той може да има в случай на смърт на детето. Съгласно правото на Англия и Уелс родителската отговорност не включва решения относно това с кого следва да живее детето и с кого да прекарва времето си.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Ако родителите на детето са сключили брак или са в гражданско партньорство, родителската отговорност ще се носи както от майката, така и от бащата (или втория родител от женски пол). Майката винаги носи родителска отговорност, а бащата, който не е сключил брак с майката, или вторият родител от женски пол, който няма брак или не е в гражданско партньорство с майката на детето, може да придобие такава чрез споразумение с майката, чрез съдебно разпореждане или като бъде вписан при раждането заедно с майката на детето. Съпруг на родителя може да носи родителска отговорност чрез споразумение с родителя или с родителите на детето, които са носители на родителската отговорност, или чрез съдебно разпореждане. Лице, в чиято полза е издадено разпореждане относно договореностите във връзка с дете, отнасящи се до това с кого следва да живее детето и за какъв срок, носи родителска отговорност за срока на действие на разпореждането или понякога за по-дълъг период от време. При постановяването на решение за осиновяване родителската отговорност се възлага за неопределен период от време, освен ако решението не бъде отменено. Специалните настойници/попечители (вж. отговора на въпрос 3 по-долу) носят родителска отговорност за срока на действие на разпореждането. Ако по отношение на детето е издадено разпореждане за настаняване, родителската отговорност се носи от местния орган на управление. Лице, което носи родителска отговорност съгласно член 16 от Хагската конвенция от 1996 г. за закрила на децата, запазва тази родителска отговорност, когато детето придобие обичайно местопребиваване в Англия и Уелс; упражняването ѝ се извършва съгласно правото на Англия и Уелс.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

В случай че родителите не са в състояние да полагат грижи за дете, съдът може да назначи специален настойник/попечител, който да упражнява родителската отговорност. Родител, упражняващ родителска отговорност, може да назначи лице, което в случай на неговата смърт да бъде настойник/попечител на детето. Ако детето е поверено на грижите на местния орган (органът за социално подпомагане), родителската отговорност ще се носи от него.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Раздяла на двойката не оказва влияние върху родителската отговорност, независимо дали е сключен брак или не. Съдът може да ограничи упражняването на родителската отговорност, ако прецени че е подходящо да го направи. В някои случаи той може да отнеме напълно родителската отговорност (макар че тя не може да бъде отнета от родители, които са сключили брак помежду си).

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Споразумението трябва да бъде изготвено, като се използва формулярът за [споразумение за родителска отговорност \(Parental Responsibility Agreement\)](#).

Адресите на съдилища могат да бъдат намерени на уебсайта на [Съдебната служба на Нейно величество \(Her Majesty's Courts and Tribunals Service\) \(HMCTS\)](#). Формулярът е придружен от обяснителни бележки. Тъй като сключването на споразумението ще засегне сериозно правното положение на двамата родители, и на двамата се препоръчва да потърсят правен съвет, преди да попълнят формуляра. Те могат да получат името и адреса на солиситър (*solicitor*) за необходимото населено място в Англия и Уелс чрез услугата на Правното общество за намиране на солиситър (00 44 (0)20 7242 1222) или от:

техния местен съд по семейни спорове (*local family court*),

[Бюрото за помощ на граждани \(Citizens Advice Bureau\)](#),

правния център,

местната библиотека.

При определени обстоятелства те могат да отговарят и на условията за правна помощ.

Родителите трябва да предоставят доказателство за самоличността си, като подписите им трябва да бъдат удостоверени от упълномощен служител на съда. Майката следва да представи доказателство пред съда, че тя е майката на детето, поради което ще бъде необходимо копие от удостоверението за раждане на детето. Тя също така ще трябва да докаже своята самоличност, като представи снимка и подпис (напр. карта със снимка, официален пропуск или паспорт). Бащата ще трябва да докаже своята самоличност, като представи снимка и подпис (напр. карта със снимка, официален пропуск или паспорт).

След като формулярът е подписан и подписите са удостоверени, следва да бъдат изготвени 2 копия. Оригиналът на формуляра за споразумение и копията могат да бъдат занесени или изпратени на адрес:

The Central Family Court,
First Avenue House,
42-49 High Holborn,
London WC1V 6NP.

Централният съд по семейни спорове (*Central Family Court*) ще впише споразумението и ще задържи оригинала. Копията ще бъдат подпечатани и изпратени обратно до всеки родител на адреса, посочен в споразумението. Споразумението няма да влезе в сила, докато не бъде получено и вписано в Централния съд по семейни спорове. За регистрацията на споразумението за родителска отговорност не се плаща такса. Ако децата са повече от едно, за всяко от тях следва да бъде попълнен отделен формуляр.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

За да се помогне на родителите да постигнат взаимноизгодно споразумение за бъдещото родителство по отношение на детето, са налице и услуги по медиация. Всяко постигнато споразумение трябва да бъде регистрирано в съда. Регистрацията е необходима, за да се завери споразумението и да му се придаде изпълнителна сила.

Повече информация относно семейната медиация може да бъде намерена на уебсайта на [Министерството на правосъдието](#).

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдията може да реши с кого и за какъв срок да живее детето. Той може да реши също така с кого детето да прекарва времето си или да има други лични отношения, както и за какъв срок. Родителите се насърчават да постигнат споразумение за правото на лични отношения. Съдилищата няма да се произнесат относно плащанията на издръжка, тъй като ако родителите не могат да се споразумеят помежду си, този въпрос се разглежда от [Службата за детските издръжки \(Child Maintenance Service\)](#). Обикновено родителите се споразумяват за това кое училище да посещава детето. Това може да бъде решено от съдията, който, в случай че не бъде постигнато споразумение, издава разпореждане за разрешаване на специфични въпроси. Детето запазва собственото си име, освен ако от съда не е указано друго. Съдът също така може да забрани на дадено лице да упражнява част от родителската си отговорност, като издаде разпореждане за забрана на определени действия. Той може да се произнесе и относно отвеждането на детето за постоянно от съответната юрисдикция и промяната на фамилното име (вж. въпрос 8 по-долу).

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Съдът очаква от родителите заедно да вземат решения чрез споразумение. Ако и двамата родители са носители на родителската отговорност, този от тях, в чиято полза е издадено разпореждане относно договореностите във връзка с детето по отношение на това с кого следва да живее то, трябва да получи съгласието на родителя, с когото детето не живее (и на всеки друг, който носи родителската отговорност), или разрешението на съда, за да отведе детето за постоянно от Обединеното кралство. Родителят, с когото е разпоредено да живее детето, може да се мести в рамките на юрисдикцията (на Англия и Уелс). За да бъде променено фамилното име на детето, е необходимо съгласието на всеки, който носи родителска отговорност, или разрешението на съда.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Родителите ще споделят местопребиваването. Детето ще прекарва част от времето си с всеки от тях, както е разпоредено от съда. Възможно е да има конкретно отражение върху размера на дължимата издръжка за детето.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Молба може да бъде подадена до съда по семейни спорове съгласно член 4 от [Закона за децата от 1989 г.](#) Информация за координатите за връзка на съдилищата може да бъде намерена на уебсайта на [Съдебната служба на Нейно величество](#). На уебсайта може да бъде намерен и [формулярът на молбата](#). Копие от него трябва да бъде изпратено на всяко лице, което носи родителска отговорност. Документите се подават по-късно според указанията на съда.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Процедурата е описана подробно по-горе. Не съществуват бързи производства за получаване на родителска отговорност.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Получаването на правна помощ ще бъде възможно единствено когато са налице доказателства за домашно насилие.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да. Решенията за родителска отговорност на съдия от районния съд могат да бъдат обжалвани пред съдия от областния съд (*Circuit Court*). Решенията на районен съдия във Висшия съд (*High Court*) се обжалват пред съдия от Висшия съд.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Родителската отговорност е право и сама по себе си не може да бъде налагана. Справянето с неупражняване на родителската отговорност може да стане чрез молба до съда по семейни спорове за разрешаването на специфичен спорен въпрос, като например задължението за издръжка на детето. [Тук](#) могат да бъдат намерени адресите на съдилищата.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Ако желаете да изпълните принудително разпореждане относно правата на лични отношения или по член 11, параграф 8, издадено от друга държава членка съгласно Регламент (ЕО) № 2001/2003 на Съвета (Регламент „Брюксел IIa“), следва да получите от съда, който е постановил решението, изискваното съгласно Регламента удостоверение и да подадете молба до главното деловодство (*Principal Registry*) на адреса на Централния съд по семейни спорове за признаване или принудително изпълнение на разпореждането. За регистрацията, признаване или непризнаване на други разпореждания следва да подадете молба до главното деловодство.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърне, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Издаването на разпореждане може да бъде оспорено пред съда по първоначална компетентност, **преди разпореждането да бъде издадено**. Ако в правото на съответната държава е предвидена такава възможност, всеки, който има свързан с делото интерес, следва да бъде информиран, че съдът разглежда молба за издаване на разпореждане. В правото на съответната държава членка е предвидено какъв вид действие трябва да бъде предприето, за да се оспори съответното разпореждане.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Производството трябва да бъде заведено в съда, в чийто съдебен район е обичайното местопребиваване на детето.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите **коментари** относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 09/08/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Северна Ирландия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

В **Указа от 1995 г. за децата (Северна Ирландия) (The Children (Northern Ireland) Order 1995)** понятието „родителска отговорност“ се определя като всички права, задължения, правомощия и отговорности, които по закон родителят има по отношение на своето дете. В Указа не се изброяват тези права и отговорности. Признато е обаче, че лицата, които носят родителска отговорност, имат:

задължение да защитават детето, да му предоставят дом и да се грижат за него;

възможността да определят къде да живее детето;

възможността да решават кой може да има лични отношения с детето;

задължение да осигурят образованието на детето;

правото да дават съгласието си за издаване на паспорт;

задължение да осигуряват медицинско лечение или помощ и правото да дават съгласието си за такова лечение или помощ;

правото да дадат име на детето;

правото да осигуряват религиозното образование на детето.

Родителската отговорност следва по всяко време да се упражнява в интерес на детето и преди вземането на важно решение следва да има допитване до всички лица, които са нейни носители. Ако обаче не може да бъде постигнато съгласие, може да се поиска от съда да се произнесе по въпроса.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Ако към момента на раждането на дете неговите родители са имали сключен помежду си брак, всеки от тях ще носи родителска отговорност по отношение на детето.

Ако към момента на раждането на дете неговите родители не са имали сключен помежду си брак, родителската отговорност по отношение на него се носи автоматично от майката, а бащата може да придобие такава като:

сключи брак с майката;

поиска от съда да издаде разпореждане за родителска отговорност в негова полза;

сключи споразумение за родителска отговорност с майката (вж. въпрос 5 по-долу); или

бъде вписан като баща на детето (това се прилага само за раждания, регистрирани в Обединеното кралство след 15 април 2002 г.).

Ако несклучил брак баща е придобил родителска отговорност чрез съдебно разпореждане, споразумение или вписване, тази отговорност може да бъде прекратена само с разпореждане на съда.

Ако съд издава разпореждане за определяне на местопребиваването на дете в полза на несклучил брак баща, той също така трябва да издаде в полза на бащата и разпореждане за родителска отговорност, ако бащата не би носил такава без това разпореждане.

Лице, което не е родител, може да придобие родителска отговорност за дете по силата на съдебно разпореждане.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Лице, което носи родителска отговорност за дете, не може да се откаже от нея или да я прехвърли. То обаче може да уреди тази отговорност да се упражнява от негово име от друго лице.

Освен това лице, което не е родител, може да придобие родителска отговорност за дете чрез съдебно разпореждане (напр. разпореждане за определяне на местопребиваването на детето, разпореждане за незабавна защита или разпореждане за настаняване).

Като общо правило родителят не губи автоматично родителската отговорност за дете само защото някой друг я е придобил. С решение за осиновяване обаче родителската отговорност се прехвърля от биологичните родители на осиновителите.

Ако родител носи родителската отговорност за дете, той може да назначи друго лице, което в случай на неговата смърт да бъде настойник /попечител на детето.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Родителската отговорност за дете се запазва и след развод и се ограничава само доколкото дадени въпроси между родителите или родителите и трети лица се уреждат с доброволно споразумение или съдебно разпореждане.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Ако родителите не са сключили брак, те могат да сключат споразумение за родителска отговорност. То трябва да бъде:

във формата, предвидена в [§ Наредбите за децата \(споразумение за родителска отговорност\) \(Северна Ирландия\) от 1996 г. \(Children \(Parental Responsibility Agreement\) Regulations \(Northern Ireland\)\)](#);

удостоверено; и

подадено, заедно с две копия, в Службата за настаняване и защита (*Office of Care and Protection*) към Кралската съдебна палата (*Royal Courts of Justice*), Chichester Street, Belfast, BT1 3JF.

Ако родителите са имали сключен помежду си брак, но са се разделили или развели, те могат да се споразумеят по какъв начин да изпълняват родителските си отговорности и да използват това споразумение за издаване на съдебно разпореждане, което може да бъде променено на по-късен етап, за да бъдат взети предвид променени обстоятелства.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Редица агенции в Северна Ирландия предоставят услуги по медиация и могат да окажат помощ за разрешаването на спорове по взаимно съгласие. Информацията може да бъде намерена на уебсайтовете на [§ Колегията на семейните медиатори на Обединеното кралство \(UK College of Family Mediators\)](#), [§ Семейна медиация — Северна Ирландия \(Family Mediation Northern Ireland\)](#), [§ Barnardo's — Северна Ирландия \(Barnardo's Northern Ireland\)](#), [§ Семейно подпомагане — Северна Ирландия \(Family Support Northern Ireland\)](#), [§ услугата за разрешаване на спорове — Северна Ирландия \(Dispute Resolution Service Northern Ireland\)](#) и [§ Медиация и посредничество — Северна Ирландия \(Mediation and Counselling Northern Ireland\)](#).

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдилищата в Северна Ирландия разполагат с широк кръг от правомощия, и по-специално могат да се произнасят по въпроси, свързани със: отвеждането на дете от Северна Ирландия;

местопребиваването (къде и с кого следва да живее детето);

личните отношения (кога, къде и с кого трябва да има лични отношения детето);

финансовото обезпечаване;

образованието;

религиозното образование;

медицинското лечение;

управлението на имуществото на детето.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Съдилищата са признали необходимостта от гъвкави и практични договорености, когато това е възможно. Това означава, че ако за детето се грижи единият родител, той трябва да може да взема решенията, които е необходимо да бъдат взети, докато детето се намира под неговите грижи. В същото време се очаква важните решения да бъдат обсъждани с другия родител и да се решават по взаимно съгласие. Ако обаче не може да бъде постигнато съгласие, съдът може да издаде разпореждане за разрешаване на специфични въпроси (с което се решава конкретен въпрос) или разпореждане за забраняване на определени действия (с което се определят видовете решения, които не може да бъдат взети без съгласието на съда).

Ако по отношение на дете има влязло в сила разпореждане за местопребиваването, никое лице не може да накара детето да се представи с друго фамилно име или да го отведе от Обединеното кралство за срок от един месец или повече без писменото съгласие на всяко лице, което носи родителска отговорност, или без съгласието на съда.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Когато детето е само при единия родител, той ще взема необходимите ежедневни решения. За важните решения обаче се очаква да се иска мнението и на другия родител.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

Обичайно молбата за разпореждане, с което се възлага родителска отговорност, следва да бъде подадена в Съда за производства по семейни дела. Ако обаче в друг съд има друго производство по семейно дело, свързано с детето, което е висящо, молбата може да бъде подадена в този съд.

Производство, започнато в Съда за производства по семейни дела, може да бъде прехвърлено към Центъра за семейно подпомагане или към Висшия съд на редица основания (например, ако са сложни или включват въпрос от общ обществен интерес).

Адресите и телефонните номера на съдилищата могат да бъдат намерени на уебсайта на [§ Съдебната служба на Северна Ирландия](#).

Има редица формуляри, които трябва да бъдат попълнени и подадени в съответната съдебна служба. Повечето от тях са под формата на стандартен формуляр. В съдебната служба могат да бъдат предоставени копия на формулярите и да се получат разяснения за тяхното попълване. Съдебните служители обаче не могат да дават правни съвети или насоки относно това какво да заявите. Трябва да бъде платена и съдебна такса.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Когато се подаде молба, съдебната служба ще определи дата за заседанието и ответната страна ще бъде уведомена за тази дата. Ако въпросът не бъде решен преди датата, за която е насрочено заседанието, магистрат или съдия ще разгледа доказателствата и ще постанови решение. Не съществуват бързи производства за получаването на родителска отговорност.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разноските по производството?

Имате право да подадете молба за правна помощ. Размерът на предоставената финансова помощ (ако бъде предоставена такава) подлежи обаче на оценка на финансовите средства. Дори ако се прецени, че от финансова гледна точка отговаряте на условията, може да се наложи да участвате финансово в покриването на разноските. По споразумение това участие може да бъде изплатено на Агенцията за юридически услуги (*Legal Services Agency*) за определен период от време. В допълнение към критериите за финансова допустимост трябва да сте преминали и

проверка на целесъобразност, т.е. трябва да има основателни причини за образуване на производството или за защита в производството и те трябва да бъдат основателни при всички обстоятелства.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Жалба се подава:

- а. чрез Съда за производства по семейни дела до Центъра за семейно подпомагане и
- б. чрез Центъра за семейно подпомагане до Висшия съд

срещу издаването или отказа за издаване на разпореждане.

При обжалване, по молба на едната страна, Висшият съд може да сезира Апелативния съд за становище по правен въпрос. Във всички останали случаи решението на Висшия съд е окончателно.

Решението на Апелативния съд по делото, за което е сезиран за становище от Висшия съд, е окончателно.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Молба за разрешаване на специфичен въпрос, свързан с упражняването на родителска отговорност, може да се подаде в Съда за производства по семейни дела (където се разглеждат повечето от въпросите, свързани с деца). Координатите за връзка са посочени по-горе.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

В Регламент (ЕО) № 2001/2003 на Съвета (Регламент „Брюксел IIa“) се предвижда, че определени решения относно упражняването на родителската отговорност, постановени в една държава членка, могат да бъдат изпълнявани в друга държава членка.

Решенията трябва да са били обявени за подлежащи на изпълнение в тази друга държава. В Северна Ирландия трябва да подадете молба, за да може решението да бъде регистрирано във Висшия съд.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Трябва да оспорите признаването в съда в другата държава членка съгласно процедурата, приложима във въпросния съд.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Производството трябва да бъде образувано в съда, в чийто съдебен район е обичайното местопребиваване на детето.

Ако съдът в Северна Ирландия реши, че е компетентен да проведе производството, той ще прилага правото на Северна Ирландия.

Тази уеб страница е част от [„Вашата Европа“](#).

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 11/08/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Шотландия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

В Шотландия правата и задълженията на родител се наричат „родителска отговорност и родителски права“ или РОРП.

Лице, което носи родителска отговорност във връзка с дете, доколкото това е практически възможно и в интерес на детето, следва:

- да пази и насърчава здравето, развитието и благосъстоянието на детето;
- да води и напътства детето по начин, който е подходящ за етапа на неговото развитие;
- да поддържа редовно лични отношения и пряк контакт с детето, в случай че то не живее с родителя;
- да действа като законен представител на детето.

Всяко лице разполага с права, за да изпълнява своите отговорности. Родителските права включват:

- да се живее заедно с детето или да се урежда по друг начин неговото местопребиваване;
- да контролира, води и напътства отглеждането на детето по начин, който е подходящ за етапа на развитието на детето;
- да се поддържат редовно лични отношения и пряк контакт с детето, в случай че то не живее с родителя;
- да се действа като законен представител на детето.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Майката на дете автоматично получава РОРП. Бащата на дете ще получи РОРП, в случай че:

- е бил в брак с майката към момента на зачеване или впоследствие;
- е вписан заедно с майката при раждането на детето, считано от 4 май 2006 г.;
- той и майката са сключили и вписали споразумение, за което са използвали предвидения за целта формуляр (вж. отговора на въпрос 5 по-долу);
- са му предоставени от съда.

Всеки, който се интересува от дадено дете, може да поиска от съда да му предостави РОРП.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Да. Съдът може да предостави РОРП на лице, различно от родителя, или може да назначи дадено лице за настойник/попечител на детето.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Ако родителите се разведат или се разделят, само по себе си това обстоятелство не оказва влияние кой ще носи РОРП. Ако родителите не могат да се споразумеят за това кое е най-добро за тяхното дете, всеки от тях или двамата могат да поискат от съда да постанови решение по въпроса. За съда от първостепенно значение трябва да бъдат интересите на детето. Той не трябва да издава разпореждане, освен ако това не би било по-добре за детето, отколкото ако се въздържа от издаването на такова. Освен това, като отчита възрастта и зрелостта на детето, съдът трябва да вземе под внимание всяко мнение, което детето желае да изрази.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

В случай на споразумение, с което на бащата се предоставят РОРП, за изготвянето му трябва да бъде използван предвидения за целта формуляр и то трябва да бъде вписано, за да има правна сила. Формулярът може да бъде намерен на [вебсайта на правителството на Шотландия](#).

Всеки от родителите трябва да подпише споразумението в присъствието на един свидетел, който трябва да бъде на възраст най-малко 16 години и който също трябва да подпише споразумението. Същото лице може да удостовери и двата подписа. Споразумението трябва да бъде вписано в регистъра на Върховния съд по граждански дела (*Books of Council and Session*), макар че майката все още упражнява РОРП, които е упражнявала към момента на подписване на споразумението.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Съществуват различни способи за „алтернативно разрешаване на спорове“. Те включват:

- семейна медиация (при която медиатор дава възможност на членовете на семейство да говорят за своите притеснения, да обсъдят варианти и да се споразумеят за последващите си действия);
- медиация с помощта на адвокат (при която медиаторът е адвокат, който притежава квалификация в областта на медиацията);
- арбитраж (при който страните се съгласяват да бъде назначено лице, наречено „арбитър“, което да разреши спора, като те се задължават да спазват решението на арбитъра);
- разрешаване на правни спорове чрез сътрудничество (когато и двете страни имат адвокат и адвокатите се споразумяват за извънсъдебно разрешаване на спора).

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдията може да издава разпореждания във връзка със:

- родителската отговорност;
- родителските права;
- настойничеството/попечителството;
- управлението на имуществото на детето.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Всеки, който носи РОРП във връзка с дете, следва да участва във вземането на решенията относно това дете. Когато само единият родител носи РОРП, той може да взема решения по всички въпроси, без да се допита до другия родител.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Ако и двамата родители носят пълни РОРП във връзка с дете, те и двамата имат право на съвместно живеене с детето или на уреждане по друг начин на неговото местопребиваване. Когато детето живее само с единия от тях, другият има право да поддържа редовно лични отношения и пряк контакт с детето.

Общият принцип е, че когато това е практически възможно и е в интерес на детето, и двамата родители следва да участват в неговото отглеждане. Ако родителите не могат да се споразумеят, съдът може да определи с кого да живее детето и за какъв срок. Възможно е съдът да разпореди, че детето следва да живее с различни хора по различно време.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложат към молбата си?

i. Иск за родителската отговорност може да бъде предявен или във Върховния съд по граждански дела, или в шерифския съд (*Sheriff Court*).

Исковата молба може да бъде подадена в рамките на обичайно бракоразводно производство или производство за раздяла.

ii. Кой да бъде сезираният съд, е въпрос на личен избор. Когато няма висящо бракоразводно производство или производство за раздяла, Върховният съд по граждански дела е компетентен да разглежда молбата за издаване на разпореждане за родителската отговорност, когато детето е с обичайно местопребиваване в Шотландия, а шерифският съд е компетентен да разглежда такъв иск, когато обичайното местопребиваване на детето е в шерифството, където е географски разположен съдът. На [вебсайта на Съдебната служба на Шотландия](#) се съдържа карта, на която са показани местоположенията и са изброени адресите и координатите за връзка на съдилищата.

iii. Молбата във връзка с родителската отговорност и родителските права трябва да бъде подадена под формата на призовка за образуване на съдебно производство във Върховния съд по граждански дела и под формата на документ за образуване на производство в шерифския съд. Както при бракоразводните производства, всеки съд има собствен набор от правила, които определят формата, в която трябва да бъде подадена молбата. Вж. точка 11, подточка 6 от страницата, посветена на [развода](#).

Формалности и документи

iv. При подаването на такава молба във всеки съд се заплаща такса. Вж. точка 11, подточка 8 от страницата, посветена на [развода](#), относно възможните освобождавания от плащането на такси.

v. Към всеки от тези видове молба трябва да представите пълно извлечение от вписването на раждането на детето. Съдът няма да приеме нито фотокопие, нито съкратена форма на удостоверението.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

При подаването на този вид молби не е възможно провеждането на опростено производство. Производствата се провеждат съгласно правилата, посочени в точка 11, подточка 6 от страницата, посветена на [развода](#). Когато бъде сметнато за необходимо, е възможно да бъде поискано постановяването на временна мярка.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Предоставянето на съвет и помощ по въпроси, свързани с родителската отговорност, подлежи на обичайните законоустановени проверки за финансово състояние. Предоставянето на правна помощ по граждански дела е възможно и по въпроси за родителска отговорност, при условие че са извършени трите обичайни законоустановени проверки за финансова допустимост, основателност и обосновано предположение.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Да.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Възможно е подаването на иск за неспазване на съдебно разпореждане в рамките на същото производство. Ако е налице неспазване на съдебно разпореждане, е възможно да бъде образувано производство за неуважение към съда.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Ако желаете да се изпълни решение, постановено в друга държава членка, въпросът се урежда от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета (обичайно познат като „Брюксел IIa“). Решение от друга държава членка относно упражняването на родителска отговорност във връзка с дете подлежи на изпълнение в Шотландия, когато: 1) е подадена молба и 2) в резултат от нея решението е обявено за подлежащо на изпълнение в Шотландия.

Процедурата за подаването на тази молба е уредена в шотландското право. Молбата трябва да бъде подадена във Върховния съд по граждански дела и трябва да бъде придружена от определени документи (които са посочени в Регламент „Брюксел IIa“). Във връзка с този въпрос е възможно да Ви бъде от полза да получите правен съвет.

Съгласно Регламент „Брюксел IIa“ определени решения подлежат на изпълнение в други държави членки, без да е необходима декларация за изпълнение.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Ако желаете да оспорите признаването на решение, постановено в друга държава членка, въпросът е уреден от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета (обичайно познат като Регламент „Брюксел IIa“). В Регламент „Брюксел IIa“ са изброени основанията за непризнаване на решението.

Молбата трябва да бъде подадена съгласно процедурата, уредена в шотландското право. Молбата трябва да бъде подадена във Върховния съд по граждански дела и трябва да бъде придружена от определени документи (които са посочени в Регламент „Брюксел IIa“). Във връзка с този въпрос е възможно да Ви бъде от полза да получите правен съвет.

Съгласно Регламент „Брюксел IIa“ определени решения подлежат на изпълнение и признаване в други държави членки, без да е необходима декларация за изпълнение.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Ако е компетентен съдът в Шотландия, обичайно ще се прилага шотландското право. Ако бъде сметнато че конкретен въпрос се урежда от съответното чуждо право, което е различно от шотландското право, това право трябва да бъде установено и доказано. Възможно е да има необичайни обстоятелства, когато страните се позовават по дадено дело на чуждо право, и при тези обстоятелства шотландският съд може да вземе това предвид.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 09/08/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето - Гибралтар

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

За целите на правото на Гибралтар терминът „родителската отговорност“ обхваща родителските права, грижите за дете и контрола над него, които обикновено се упражняват от родителя или родителите или от назначен настойник/попечител. Обикновено родителят или настойникът /попечителят отговаря за упражняването на родителските права и отглеждането на детето, както и за управлението на всяко имущество, което принадлежи на детето или е държано на доверително управление за него.

Терминът „родителска отговорност“ обхваща бащата, майката или всеки назначен настойник/попечител, който изпълнява родителската си отговорност във връзка с конкретно дете. Родителската отговорност обхваща също осъществяването на контрол — пряко или чрез предоставяне на напътствия — по начин, който е подходящ за етапа на развитие на детето. Тя обхваща и отглеждането на детето, ако то не живее с родителя, поддържането на редовни лични отношения и пряк контакт, както и изпълняването на ролята на законен представител на детето, ако това е необходимо.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Във връзка с упражняването на родителски права или отглеждането на дете и управляването на неговото имущество по принцип майката разполага със същите права и власт като бащата. Правата и властта на майката и бащата са еднакви и могат да бъдат упражнявани от всеки от тях еднолично. [Гибралтарските съдилища](#) могат да се произнасят по тези общи права.

Според гибралтарското право, когато към момента на раждането на детето бащата и майката са сключили брак помежду си, всеки родител носи родителска отговорност за детето. Ако обаче те не са сключили брак, родителска отговорност при раждането носи само майката. Това не е строго

или абсолютно правило, тъй като според гibrалтарското право, когато бащата е вписан от майката като „баща“, той придобива родителска отговорност за детето. Това може да стане и чрез разпореждане от съда.

Едно, две или повече лица също биха могли да имат родителски права по отношение на детето. Те обаче не могат да упражняват тези права без съгласието на другото лице или, в зависимост от случая, на всяко от другите лица, освен ако това не е предвидено в разпореждане на съда, акт или споразумение.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

При смъртта на родител преживелият родител става настойник/попечител на детето еднoлично или съвместно с друг настойник/попечител, назначен от починалия родител. Ако починалия родител не е назначил настойник/попечител или определеният за такъв е починал или откаже да поеме това задължение, настойник/попечител може да бъде назначен от съда, ако последният счете това за целесъобразно.

По молба, подадена от майката или бащата на дете, съдът може да издаде разпореждане за местопребиваването на детето и правото на лични отношения на майката или бащата с него. Съдът разполага и с правомощието да установява местопребиваването на детето при всяко лице (независимо дали това е единият от родителите или не). Установяването на местопребиваването само при единия родител обаче е неизпълняемо, докато и двамата родители живеят заедно.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

В случай на развод Върховният съд на Гибралтар (*Supreme Court of Gibraltar*) разполага с правомощието, което може да бъде упражнено преди или след окончателното постановление, да издава разпоредба във връзка с упражняването на родителските права, издръжката и образованието на децата от брака или дори да разпорежда образуването на производство за поставяне на децата под закрилата на съда. Върховният съд не може да постанови окончателно решение за развод, освен ако не е убеден, че по отношение на всички деца са постигнати удовлетворителни договорености.

Когато родителите се разделят, между страните може да бъде сключено споразумение, съгласно което едната от тях може да избере да се откаже от всички или от някои от родителските си права. Такова споразумение обаче няма да бъде изпълнено от съда, ако той смята, че изпълнението му няма да бъде в полза на детето.

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Както е посочено във въпрос 4 по-горе, когато родител сключва споразумение за раздяла, с което възнамерява да се откаже от всички или от някои от родителските си права, такова споразумение ще бъде изпълнено от съда само когато съдът счете, че изпълнението му би било в полза на детето.

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

Ако въпросът за родителската отговорност е повдигнат в контекста на бракоразводно дело, вземането на решение по този въпрос е от компетентността на Върховния съд на Гибралтар. Възможно е обаче получаването на определен вид социално подпомагане чрез брачни консултации. Услугата за брачни консултации се предоставя от Римокатолическата църква в Гибралтар. Някои от тези въпроси е възможно да бъдат разрешени и чрез медиация.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Съдията може да се произнесе по всеки въпрос, който според него може да засегне благосъстоянието на детето.

8 Ако съдът реши единият родител да има еднoлично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

След като упражняването на родителските права се предостави изцяло на даден родител, той може да взема решение по всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител, освен ако това не е в нарушение на съществуващо съдебно разпореждане, например разпореждане относно личните отношения с детето.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Съвместното упражняване на родителски права означава, че и двамата родители имат еднакви права и отговорности във връзка с детето. Тези права могат да бъдат упражнявани съвместно или еднoлично.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърне, ако искаме да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложим към молбата си?

Ако молбата за родителска отговорност е подадена във връзка със или като последица от бракоразводно дело, тя следва да бъде подадена до Върховния съд на Гибралтар. Молбата се подава като призовка за образуване на съдебно производство, подкрепена от доказателство под формата на клетвена декларация. При подаването на тези документи деловодството на Върховния съд определя дата за разглеждане на молбата. Молбите за дете, нуждаещо се от грижи, които трябва да бъдат подадени до отделение на съда, следва да бъдат подавани до Върховния съд на Гибралтар.

Когато въпросът за родителската отговорност не се повдига в рамките на бракоразводно дело, молбата се подава до Магистратския съд на Гибралтар (*Magistrates' Court of Gibraltar*). Молбата следва да бъде под формата на писмена жалба, в която се посочват търсената мярка и основанията, на които се базира. Към молбата трябва да бъдат приложени копие от удостоверението за раждане на детето, както и копие от брачното удостоверение, когато е приложимо. При получаването на жалбата съдът пристъпва към изготвяне на списък с въпроси, които трябва да бъдат разгледани, и уведомява родителите за датата на връщане.

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Във всички случаи Върховният съд или Магистратският съд определя дата за разглеждането на съответната молба и уведомява страните. На определената дата страните следва да присъстват в съда заедно със своите процесуални представители, ако е приложимо.

Бързи производства са възможни в случаите, когато се оказва, че детето се нуждае от грижа.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Както в Магистратския съд, така и във Върховния съд може да бъде предоставена правна помощ, подлежаща на проверка на средствата, с които разполага исканият помощ. Молбите за правна помощ във всеки съд следва да се подават до Върховния съд, а формулярите на молбите могат да бъдат получени от деловодството на Върховния съд.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Решение за родителската отговорност, постановено от Магистратския съд, се обжалва пред Върховния съд. Когато решението е постановено от Върховния съд, то може да бъде обжалвано пред Апелативния съд.

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Молбата следва да бъде подадена до съда, който е издал първоначалното разпореждане за родителската отговорност. Ако това е бил Магистратският съд, следва да бъде подадена жалба, в която се посочват основанията за жалбата. Във Върховния съд следва да се подава призовка за образуване на съдебно производство, която трябва да бъде подкрепена от доказателство под формата на клетвена декларация, ако е целесъобразно.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

В Гибралтар е възможно да бъде признато постановено в държава членка решение за родителската отговорност, произтичащо от бракоразводно дело, производство за законна раздяла или за унищожаване на брака. За да бъде изпълнено такова решение, до Магистратския съд следва да се подаде декларация за изпълнимост.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Решението по молбата за декларация за изпълнимост може да бъде обжалвано от всяка страна. Ако решението е постановено от Магистратския съд, то се обжалва пред Върховния съд.

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Съдилищата в Гибралтар прилагат правото на Гибралтар, което включва местното законодателство, както и всички закони (*Acts*) или други разпоредби, които периодично обхващат Гибралтар.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите коментари относно полезността на предоставената информация.

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 09/08/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.